

**“TR71 DÜZEY 2 BÖLGESİ
SOSYAL YAPIDA MEVCUT DURUM
VE
2014-2023 YILLARI
STRATEJİLERİ VE HEDEFLERİ
RAPORU**

Nisan, 2013

İçindekiler

Tablolar.....	4
Grafikler	7
Haritalar	9
Tanımlar	10
Kısaltmalar	14
Araştırma Ekibi.....	15
1. YÖNETİCİ ÖZETİ.....	16
2. GİRİŞ	18
3. AMAÇ VE KAPSAM	20
4. RAPOR HAZIRLIK SÜRECİ, KATILIMCILIK VE ÇALIŞMA YÖNTEMİ	21
5. SOSYAL YAPI MEVCUT DURUM.....	23
5.1. Türkiye ve Dünyadaki Mevcut Durum ve Gelişmeler	23
5.1.1. Nüfus Yapısı.....	23
5.1.2. Kentleşme.....	26
5.1.3. Eğitim	27
5.1.4. Sağlık	33
5.1.5. İstihdam Yapısı ve İş Gücü	37
5.1.6. Sosyo-Ekonomik Durum	39
5.2. Bölgeye Genel Bakış.....	54
5.2.1. Nüfus Yapısı.....	54
5.2.1.1. Toplam Nüfus	54
5.2.1.2. Nüfusun Yaşlara Göre Dağılımı.....	57
5.2.1.3. Nüfus Yoğunluğu.....	60
5.2.1.4. Kır / Kent Nüfusu ve Kentleşme	61
5.2.1.5. Nüfus Artış Hızı.....	64
5.2.1.6. Hane Halkı Büyüklüğü	65
5.2.1.7. Çocuk Nüfusu	68
5.2.1.8. Toplam Yaş Bağımlılık Oranı	69
5.2.1.9. Medyan Yaş ve Cinsiyet Oranı	70
5.2.1.10. Doğurganlık Oranları	72
5.2.1.11. Bebek Ölüm Hızları	75
5.2.1.12. Diğer (Evlilik, Boşanma, İntihar, Ölüm).....	76
5.2.2. Göç.....	86
5.2.2.1. Alınan Göç, Verilen Göç ve Net Göç	86
5.2.2.2. Cinsiyet ve Yaş Grubuna Göre Göç	91
5.2.2.3. İllere Göre Yurtdışından Gelen Göç	95

5.2.3.	Eğitim	96
5.2.3.1.	Nüfusun Eğitim Durumu	96
5.2.3.2.	Okullaşma Oranları	100
5.2.3.3.	Okul Öncesi Eğitim	102
5.2.3.4.	İlköğretim	102
5.2.3.5.	Ortaöğretim	104
5.2.3.6.	Yükseköğretim.....	105
5.2.3.7.	Çıraklık ve Yaygın Eğitim.....	119
5.2.3.8.	Eğitim Başarı Durumu	127
5.2.4.	Sağlık	128
5.2.4.1.	Genel Sağlık Hizmetleri	128
5.2.4.2.	Koruyucu Sağlık Hizmetleri.....	134
5.2.4.3.	Bölgeye Özgü Sağlık Sorunları	134
5.2.5.	İstihdam Yapısı ve İşgücü	136
5.2.5.1.	İstihdam Durumu.....	136
5.2.5.1.	İşgücünün Sektörel Dağılımı	139
5.2.5.2.	Kadın İstihdamı.....	140
5.2.5.3.	Genç İstihdamı	141
5.2.5.4.	İşsizlik.....	142
5.2.5.5.	Eğitim İstihdam İlişkisi.....	147
5.2.6.	Sosyo-Ekonomik Durum	151
5.2.6.1.	Gelir Dağılımı ve Yoksulluk	151
5.2.6.2.	Sosyal Hizmetler, Sosyal Dayanışma ve Yardım Kültürü	153
5.2.6.3.	Sosyal İçerme.....	155
5.2.7.	Sosyal ve Kültürel Yaşam.....	157
5.2.7.1.	Geleneksel Kültürler	157
5.2.7.2	El Sanatları	166
5.2.7.3	Müze ve Ören Yerleri	168
5.2.7.4	Sosyal Alan ve Mekânlar	169
5.2.7.5	Sosyal Etkinlikler	169
5.2.7.6	Kütüphane	172
5.2.7.7	Tiyatro ve Sinema	173
5.2.7.8	Spor	173
5.2.7.9	Medya.....	176
5.2.7.10.	İletişim.....	178
5.2.7	Toplumsal Aktörler.....	180
5.2.8.1	Sivil Toplum Kuruluşları	180

5.2.8.2	Sosyal Yardımlaşma, Dayanışma ve Ortaklık Kültürü	181
5.2.9	Seçimlere Katılım Durumu	182
5.2.10	Suç ve Güvenlik	187
6	GZFT ANALİZİ.....	194
7	ÖNCELİK ALANLARI VE GELİŞME EKSENLERİ	201
7.1.	2014- 2018 Dönemine Yönelik Hedef ve Stratejiler	201
7.2.	2019-2023 Dönemine Yönelik Hedef ve Stratejiler	204
7.3.	Potansiyeller ve Geleceğe Dönük Projeksiyonlar	205
8.	EYLEM VE YATIRIM ÖNERİLERİ.....	208
9.	DEĞERLENDİRME VE SONUÇ	210
10.	EKLER.....	211
10.1.	İllerin GZFT Tabloları	211
10.2.	Ek Tablolar	217
11.	KAYNAKÇA	225

Tablolar

Tablo 1 Cinsiyete Göre Okuma Yazma Sayı ve Oranları	28
Tablo 2 Eğitim Düzeyine Göre Okul, Öğretmen ve Öğrenci Sayısı	30
Tablo 3 Cinsiyete Göre Yükseköğretim Öğrenci Sayıları	31
Tablo 4 İndekslere Göre Üniversitelerin Toplam Yayın Sayısı	32
Tablo 5 Sektörlere Göre Sağlık Kuruluşlarının Yatak Sayısı	35
Tablo 6 Kategorilerine Göre Sağlık Personeli Sayısı ve 100.000 Kişi Başına Düşen Sağlık Personeli Sayısı	35
Tablo 7 Yıllara Göre Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Göstergeleri (%)	36
Tablo 8 Türkiye’de İşsizlik Oranları, 2012	38
Tablo 9 2012 Yılında SYDT Fonundan Aktarılan Kaynağın Yardımlara Göre Dağılımı	41
Tablo 10 Özürlülerin Kamu Kurum ve Kuruluşlarından Beklentileri	42
Tablo 11 Türkiye’de Dernek, Vakıf, Sendika, Oda ve Kooperatif Sayıları	51
Tablo 12 Türkiye’de STK’lara Katılımın Yaygınlığı (%)	52
Tablo 13 Toplam Nüfus ve Cinsiyetlere Göre Dağılım	54
Tablo 14 İllerin Nüfusları.....	55
Tablo 15 Yaş Grubu ve Cinsiyete Göre Nüfus	57
Tablo 16 Nüfus Yoğunluğu.....	60
Tablo 17 Yıllara Göre Nüfus Yoğunlukları	61
Tablo 18 Kır ve Kent Nüfus Oranları (%).....	62
Tablo 19 Yıllar İtibariyle Nüfus Artış Hızı (%)	64
Tablo 20 Hane Sayısına Göre Hane Halkı Büyüklüğü	67
Tablo 21 Yaş Grubu ve Cinsiyete Göre Çocuk Nüfusu	68
Tablo 22 Yaşlara Göre Ekonomik Bağımlılık Oranları (%)	70
Tablo 23 İllere Göre Medyan Yaş.....	70
Tablo 24 Cinsiyet Oranı.....	71
Tablo 25 Türkiye ve TR71 Bölgesi’nde Yaş Gruplarına Göre Doğum Oranları (%)	73
Tablo 26 Annenin Ortalama Yaşı	74
Tablo 27 İller ve Yıllara Göre Toplam Doğurganlık Hızları	74
Tablo 28 İllere Göre Genel Doğurganlık Hızı (%).....	75
Tablo 29 İllere ve Yıllara Göre Kaba Doğum Hızı (%)	75
Tablo 30 İllere Göre Bebek Ölüm Hızları.....	76
Tablo 31 Kaba Evlenme Hızı.....	77
Tablo 32 Ortalama Evlenme Yaşı ve Ortalama İlk Evlenme Yaşı.....	77
Tablo 33 Kaba Boşanma Hızı	78
Tablo 34 Yaş Gruplarına Göre Boşanmalar.....	78
Tablo 35 Nedene Göre Boşanmalar	80
Tablo 36 Ölüm İstatistikleri	82
Tablo 37 Kaba İntihar Hızı	84
Tablo 38 Yıllar İtibariyle Alınan Göç, Verilen Göç ve Net Göç (Bölge İllerinden Alınan Göç Hariç)	86
Tablo 39 TR71 Bölgesi'ndeki İllerin Bölgedeki İllere Verdiği Göç	89
Tablo 40 TR71 Bölgesi'ndeki İllerin Bölgedeki İllerden Aldıkları Göç.....	89
Tablo 41 Cinsiyete ve Yaş Gruplarına Göre Alınan Göç (2010-2011).....	91
Tablo 42 Cinsiyete ve Yaş Gruplarına Göre Verilen Göç (2010-2011).....	93

Tablo 43 TR71 Bölgesi'nin Yurtdışından Aldığı Göç	95
Tablo 44 Bitirilen Eğitim Düzeyi ve Cinsiyete Göre Nüfus (15+ yaş)	97
Tablo 45 İlköğretimde Okullaşma Oranları (%)	100
Tablo 46 Ortaöğretimde Okullaşma Oranları (%).....	100
Tablo 47 Okulöncesi Okullaşma Oranları (%).....	101
Tablo 48 Okulöncesi Öğrenci ve Şube Sayıları	102
Tablo 49 İlköğretimde Öğrenci Başına Öğretmen Sayısı ve Sırası.....	103
Tablo 50 Ortaöğretimde Okul, Öğretmen, Öğrenci ve Şube Sayıları	104
Tablo 51 Yükseköğretim Kurumlarında Ön Lisans ve Lisans Düzeyinde Öğrenci Sayıları	107
Tablo 52 Yükseköğretim Kurumlarında Görevli Öğretim Elemanı Sayısı	109
Tablo 53 Üniversiteler Tarafından Yayınlanan Bilimsel Makale Sayısı	111
Tablo 54 TR71 Bölgesi Eğitim Kurumlarına Göre Kursiyer Sayısı	119
Tablo 55 Eğitim Merkezleri ve Kursiyer Sayısı.....	121
Tablo 56 İllere Göre Eğitim Merkezleri Sayıları	127
Tablo 57 2013 Yılı İllerin Yüksek Öğretime Geçiş Sınavı (YGS) Sıralaması	127
Tablo 58 2011 Yılı İllerin SBS Sıralaması	128
Tablo 59 Yatak ve Kurum Sayısı	129
Tablo 60 Sağlık Personeli Sayısı.....	132
Tablo 61 112 Acil Servis Birimleri.....	134
Tablo 62 İller Bazında İstihdam Oranları	136
Tablo 63 Sosyal Güvenlik İstatistikleri.....	138
Tablo 64 İktisadi Faaliyet Kollarına Göre İstihdam Edilenler [15+ Yaş].....	139
Tablo 65 Türkiye'de ve TR71 Bölgesi'nde Kadın İstihdam Oranı (%) (15+ Yaş).....	140
Tablo 66 Türkiye'de ve TR71 Bölgesi'nde Kadınların İşgücüne Katılma Oranı (%) (15+ Yaş)	141
Tablo 67 Türkiye'de ve TR71 Bölgesi'nde Yıllara Göre Genç İstihdam Oranı (%)	141
Tablo 68 Türkiye'de ve TR71 Bölgesi'nde Yaş Gruplarına ve Yıllara Göre Genç İşgücü Oranı (%).....	142
Tablo 69 İşsizlik Oranları.....	142
Tablo 70 Türkiye'deki ve TR71 Bölgesi'nde Cinsiyet Bazında İşsizlik Oranları (%).....	143
Tablo 71 Türkiye'deki ve TR71 Bölgesi'ndeki Genç İşsizlik Oranları (%)	143
Tablo 72 Türkiye'deki Eğitim-İstihdam İlişkisi (Bin Kişi)	148
Tablo 73 TR71 Bölgesi'ndeki Eğitim-İstihdam İlişkisi (Bin Kişi)	149
Tablo 74 Türkiye Geneli Fert ve Yoksulluk Oranı (%)	151
Tablo 75 Gelire Dayalı Görelî Yoksulluk Sınırlarına Göre Bölgesel Yoksul Nüfus ve Yoksulluk Oranı*	152
Tablo 76 Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Yardımları	153
Tablo 77 Şartlı Eğitim, Şartlı Sağlık, Şartlı Gebelik Yardımları (TL).....	153
Tablo 78 Toplam Proje Sayıları (KASDEP Projeleri Hariç)	154
Tablo 79 Eşi Vefat Etmiş Kadınlara Yönelik Yardım Programı	154
Tablo 80 Kırsal Alanda Sosyal Destek Projesi (KASDEP) Verileri.....	154
Tablo 81 Müze ve Ören Yerleri	168
Tablo 82 Kütüphane ve Yararlanma Sayıları.....	172
Tablo 83 Tiyatro ve Oyun Sayıları.....	173
Tablo 84 Sinema ve Gösteri Sayıları	173

Tablo 85 İllerin Spor Tesisi, Lisanslı Sporcu ve Branş Sayıları	174
Tablo 86 Yerel Birimlere Göre Radyo Yayıncılığı Temel Göstergeleri	176
Tablo 87 Yerel Birimlere göre Televizyon Programcılığı ve Yayıncılığı Faaliyetleri Temel Göstergeleri	176
Tablo 88 Gazete ve Dergi Dağıtım ve Satış Miktarları	177
Tablo 89 Türkiye Geneli Haberleşme Araçları	179
Tablo 90 TR71 Bölgesi Yıllara Göre İnternet Abone Sayısı	180
Tablo 91 TR71 Bölgesi STK Sayıları	181
Tablo 92 Milletvekili Genel Seçim Sonuçları	182
Tablo 93 Mahalli İdareler Seçim Sonuçları	183
Tablo 94 Halk Oylaması Sonuçları	185
Tablo 95 Ceza İnfaz Kurumuna Giren Hükümlüler	187
Tablo 96 Suç İşlendiği İl ve Suç Türüne Göre Ceza İnfaz Kurumuna Giren Hükümlüler	187
Tablo 97 Suç Türü ve Suçun İşlendiği Yere Göre Ceza İnfaz Kurumundan Çıkan Hükümlüler	190
Tablo 98 Suçun İşlendiği İl ve Eğitim Durumuna Göre Cezaevine Giren Hükümlüler	191
Tablo 99 İllerin Aldığı Göç (2010-2011 Dönemi)	217
Tablo 100 İllerin Verdiği Göç (2010-2011 Dönemi)	219
Tablo 101 TR71 Bölgesi'nin TR26 Bölgelerine Verdiği Göç	221
Tablo 102 TR71 Bölgesi'nin TR26 Bölgelerinden Aldığı Göç	223
Tablo 103 TR71 Bölgesi Okul Öncesi, İlk ve Orta Dereceli Toplam Okul, Öğretmen, Öğrenci ve Şube Sayıları	224

Grafikler

Grafik 1 Türkiye Nüfus Piramidi, 2012	24
Grafik 2 Bölgelere Göre Kentsel Nüfus Büyümesi (2000-2010).....	27
Grafik 3 TR71 Bölgesi'ndeki Nüfusun İllere Göre Dağılımı (%)	54
Grafik 4 TR71 Bölgesi'nde Bulunan İllerdeki Yerli Nüfus Oranları (%).....	55
Grafik 5 Türkiye'de Yaş Gruplarına Göre Nüfusun Dağılımı	58
Grafik 6 TR71 Bölgesi'nde Yaş Gruplarına Göre Nüfusun Dağılımı	59
Grafik 7 Yıllar İtibariyle Nüfus Yoğunluklarının Değişimi.....	61
Grafik 8 2000 ve 2012 Yılları Arasında Türkiye'deki ve TR71 Bölgesi'ndeki Kır ve Kent Nüfusunun Değişimi	63
Grafik 9 Yıllar İtibariyle Nüfus Artış Hızının Değişimi	65
Grafik 10 Çocuk Nüfusunun Toplam Nüfusa Oranı (%)	69
Grafik 11 Türkiye'de ve TR71 Bölgesi'nde Kadın ve Erkek Nüfusunun Dağılımı (%).....	71
Grafik 12 Türkiye ve TR71 Bölgesi'nde Yaş Gruplarına Göre Doğum Oranları (%).....	73
Grafik 13 Türkiye Yaş Gruplarına Göre Boşanma Sayıları	79
Grafik 14 Grafik 13 TR71 Bölgesi Yaş Gruplarına Göre Boşanma Sayıları	79
Grafik 15 Türkiye Nedenlerine Göre Boşanma Oranları	80
Grafik 16 Türkiye Nedenlerine Göre Boşanma Oranları	80
Grafik 17 Türkiye ve TR71 Bölgesi'nde Yaş Gruplarına Göre Ölüm Oranları (%).....	83
Grafik 18 Nedenlerine Göre İntihar Oranları.....	85
Grafik 19 TR71 Bölgesi'nin TR26 Bölgelerinden Aldığı Göç.....	88
Grafik 20 TR71 Bölgesi'nin TR26 Bölgelerine Verdiği Göç.....	88
Grafik 21 Yaş Gruplarına Göre TR71 Bölgesi'ndeki İllerin Aldığı Göçler.....	93
Grafik 22 Yaş Gruplarına Göre TR71 Bölgesi'ndeki İllerin Verdiği Göçler.....	95
Grafik 23 Türkiye'de Cinsiyete Göre Bitirilen Eğitim Düzeylerinin Oranları	98
Grafik 24 TR71 Bölgesi'nde Cinsiyete Göre Bitirilen Eğitim Düzeylerinin Oranları.....	99
Grafik 25 Okulöncesi Okullaşma Oranları	101
Grafik 26 İllere Göre Önlisans ve Lisans Düzeyinde Öğrenci Sayıları	108
Grafik 27 İllere Göre Akademisyen Sayıları	110
Grafik 28 Eğitim Merkezleri Sayısı	120
Grafik 29 İllere Göre Sağlık Kurumu Sayıları	130
Grafik 30 İllere Göre Yatak Sayıları.....	130
Grafik 31 100 Bin Kişi Başına Düşen Ortalama Yatak Sayısı.....	131
Grafik 32 İllere Göre Sağlık Personeli Sayıları	133
Grafik 33 İktisadi Faaliyet Kollarına Göre İstihdam Oranları	140
Grafik 34 Türkiye'de ve TR71 Bölgesi'nde Cinsiyet Bazında İşsizlik Oranları (%)	144
Grafik 35 Türkiye'de ve TR71 Bölgesi'nde Genç İşsizlik Oranları (%)	144
Grafik 36 Eğitim Düzeylerine Göre İşgücüne Katılım Oranları	150
Grafik 37 TR 71 Bölgesi'ndeki İllerin 5 Yıllık Ortalama Günlük Gazete ve Dergi Okuma Oranları (%)	178
Grafik 38 Yıllar İtibariyle Haberleşme Araçlarını Kullanan Abone Sayılarının Değişimi	180
Grafik 39 Genel Seçim Katılım Oranları	183
Grafik 40 Mahalli İdareler Seçimlerine Katılım Oranları	184
Grafik 41 Halk Oylamasına Katılım Oranları	186

Grafik 42 İşlenen Suç Türlerinin Dağılımları	189
Grafik 43 TR71 Bölgesi Eğitim Durumuna Göre Cezaevine Giren Hükümlü Oranları	192

Haritalar

Harita 1 AÇEV Programlarının Uygulandığı İller Haritası	29
---	----

Tanımlar

Ahilik: Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde Anadolu'da yaşayan halkın sanat, ticaret, ekonomi gibi çeşitli meslek alanlarında yetişmelerini sağlayan, onları ahlaki yönden yetiştiren, çalışma yaşamını iyi insan meziyetlerini esas alarak düzenleyen bir örgütlenmedir.

Arz ve Talep: Bir malın üreticilerinin belirli piyasa fiyatları ile satmaya hazır oldukları mal miktarına "arz", malın tüketicilerinin belirli piyasa fiyatları ile o maldan almaya hazır oldukları miktarlara da "talep" denir.

Bebek Ölüm Hızı: Bir toplumda bir yılda doğan ve bir yaşını tamamlamadan ölen bebek sayısının aynı toplumda aynı sürede canlı doğan bebek sayısına oranının 1.000 ile çarpımı sonucu elde edilir.

Bölgesel Kalkınma Politikaları: Ülkelerde coğrafi bölgeler arasındaki iktisadi gelişmişlik farklarını gidermek amacıyla kamu otoritelerince izlenen iktisat politikalarıdır.

Demografi: Dünyada veya bir ülkede bulunan nüfusun yapısını, durumunu, dinamik özelliklerini inceleyen bilim dalıdır.

Derinlemesine Görüşme: Katılımcının özgürce konuşması ve gerçek hislerini ortaya koyabilmesi için tam yapılandırılmamış serbest bir akış planının uygulanabileceği şekilde hedef kişilerle birebir yapılan görüşmelerdir.

Doğurganlık Oranı: Herhangi bir ülke ya da bölgede, bir yıl içinde gerçekleşen doğumların, doğurma yaşındaki kadın (15-49 yaş arası) sayısına oranıdır.

Eğitim: İnsanın toplum yaşamına uyum sağlayabilmesi ve yeteneklerinin geliştirilmesi için uygulanan yöntemlere eğitim denir.

Ekonomi: İnsanların ihtiyaç duyduğu mal ve hizmetlerin nasıl üretildiğini, bölüştüğünü ve tüketildiğini inceleyen bir bilimdir.

El Sanatları: Kişinin kendi elleriyle üretimde bulunduğu hobi ve aktiviteleri kapsayan bir sanat dalıdır.

Gayri Safi Yurtiçi Hâsıla: Bir ülke sınırları içerisinde belli bir zaman içinde, üretilen tüm nihai mal ve hizmetlerin para birimi cinsinden değeridir.

Gelir Dağılımı: Bir ülkede, belirli bir dönemde yaratılan milli gelirin, fertler, fertlerden oluşan gruplar ve üretim faktörleri arasında dağılımını ifade etmektedir.

Genel Doğurganlık Hızı: Doğurganlık çağındaki her 1000 kadının 1 yılda yaptığı doğum sayısıdır.

Genel Sağlık Hizmetleri: Kişilerin hastalanmalarına bakılmaksızın kişiye yönelik koruyucu sağlık hizmetleri ile insan sağlığına zararlı madde bağımlılığını önlemeye yönelik koruyucu sağlık hizmetleri ve kişilerin hastalanmaları halinde ayakta veya yatarak; hekim tarafından yapılacak muayene, hekimin göreceği lüzum üzerine teşhis için gereken klinik muayeneler, laboratuvar tetkik ve tahlilleri ile diğer tanı yöntemleri, konulan teşhise dayalı olarak yapılacak tıbbî müdahale ve tedaviler, hasta takibi ve rehabilitasyon hizmetleri, organ, doku ve kök hücre nakline ve hücre tedavilerine yönelik sağlık hizmetleri, acil sağlık hizmetleri, ilgili kanunları gereğince sağlık meslek mensubu sayılanların hekimlerin kararı üzerine yapacakları tıbbî bakım ve tedavilerdir.

Göç: Dini, iktisadi, sosyal ve diğer sebeplerle insan, insan topluluklarının uzun süreli veya temelli olarak bir yerden bir başka yere gitmesidir.

Hane Halkı Büyüklüğü: Sınırları belirli bir yerleşim merkezinde bir hane halkını oluşturan kişilerin ortalama sayısıdır. Toplam nüfus, toplam hane halkı sayısına bölünerek elde edilmektedir.

İstihdam: İş verme, iş gücünün ekonomik faaliyet alanlarında çalıştırılmasıdır. Tam istihdam, işsizliğin asgari düzeye düşürülmesini ifade eder.

İşgücü: Etkin nüfus içinde yer alıp, cari ücret düzeyinde ve çalışma koşullarında çalışanlar ile işsizlerin toplamıdır. Toplam nüfustan çalışamayacak durumda olan nüfusun örneğin 15 yaşından küçük, 65 yaşından büyük olanların, ev kadınlarının, öğrencilerin, mahkûmların, ordu mensuplarının, çalışmasını engelleyen fiziksel veya zihinsel engeli olanların ve çalışmak istemeyenlerin çıkarılmasıyla ulaşılan nüfustur.

İşsizlik Oranı: Belli bir yerdeki işsiz sayısının toplam işgücüne oranıdır.

Kaba Boşanma Hızı: Belli bir yıl içinde her 1.000 nüfus başına düşen boşanma sayısıdır.

Kaba Doğum Hızı: Belirli bir yıl içinde meydana gelen toplam canlı doğumların, yıl ortası nüfusa oranının binde olarak ifadesidir.

Kaba Evlenme Hızı: Belli bir yıl içinde her 1000 nüfus başına düşen evlenme sayısıdır.

Kaba İntihar Hızı: Belli bir yıl içinde her bin nüfus başına düşen intihar sayısıdır.

Kaba Ölüm Hızı: Belli bir yıldaki ölümlerin yıl ortası nüfusa oranının binde olarak ifadesidir.

Katılımcı Planlama: Sosyal ve iktisadi karar alma süreçlerinde, söz konusu kararlardan etkilenecek tüm sosyal paydaşların sürece katılımını öngören planlama anlayışıdır.

Kentsel Nüfus: Yerleşim yeri nüfusu 10.000'nin üzerinde olan yerlerde ikamet eden nüfusa kentsel nüfus denir.

Kırsal Nüfus: Yerleşim yeri nüfusu 10.000'nin altında olan yerlerde ikamet eden nüfusa kırsal nüfus denir.

Koroner Kalp Hastalığı: Kalbe kan ve oksijen sağlayan ince damarların artarak daralmasına koroner kalp hastalığı denir.

Koruyucu Sağlık Hizmetleri: Bulaşıcı ve salgın hastalıkların denetim altına alınabilmesi, çevre sağlığı, aile plânlaması ve ana çocuk sağlığı, sağlıklı beslenme ve halkın sağlık konularında eğitilmesi vb. konuları kapsayan sağlık hizmetleridir.

Medyan Yaş: Bir ülkenin bütün fertleri, yaşlarına göre, yani yeni doğan bireyden en yaşlı bireye göre sıralandıkları takdirde tam ortaya isabet eden kişinin yaşıdır.

Net Göç Hızı: Bir yerleşim biriminin net göç eden nüfusunun, o yerleşim biriminin iki sayım arasındaki ortalama toplam nüfusuna oranıdır.

Nüfus Artış Hızı: Nüfusun yıl içinde göstermiş olduğu artış hızına yıllık nüfus artış hızı denir. Yıllık nüfus artış hızı; iki sayım tarihi arasındaki dönemde her 1.000 kişilik nüfus için yıllık artan nüfustur. Nüfus artış hızı; eğitime, kültüre ve ekonomik gelişime bağlı olarak değişir.

Nüfus Yoğunluğu: Belirli bir alanda yaşayan nüfusun, o alana oranı alınarak belirlenir. Ülkenin genişliği ve toplam nüfus hakkında bilgi verir ve kişi/km² olarak gösterilir. Aritmetik ve tarımsal nüfus yoğunluğu olmak üzere iki farklı çeşitte hesaplama yapılabilir.

Okullaşma Oranı: Aynı yaş itibari ile okul çağında olan aktif nüfusun, okula kayıt olanlara yüzdesel oranıdır. Okullaşma oranı okul öncesinden başlayarak yüksel öğrenimin en üst kademesine kadar hesaplanmaktadır.

Örgün Eğitim: Belirli yaş grubundaki ve aynı seviyedeki bireylere, amaca göre hazırlanmış programlarla okul çatısı altında yapılan düzenli eğitimidir. Örgün eğitim, okulöncesi, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim kurumlarını kapsamaktadır.

Özürlü: Doğuştan veya sonradan herhangi bir nedenle bedensel, zihinsel, ruhsal, duysal ve sosyal yeteneklerini çeşitli derecelerde kaybetmesi nedeniyle toplumsal yaşama uyum sağlama ve günlük gereksinimlerini karşılama güçlükleri olan ve korunma, bakım, rehabilitasyon, danışmanlık ve destek hizmetlerine ihtiyaç duyan kişidir.

Sivil Toplum Kuruluşu: Toplumdaki çeşitli sorunları bağımsız olarak ele alıp kamuoyunu bilgilendirme ve aydınlatma görevi yapan, öneriler sunan her türlü bağımsız örgütlenme çeşididir.

Sosyal Dayanışma: Toplumun kurum ve kuruluşlarıyla ortak değerlerde birleşmesi ve birlikte hareket etmesidir.

Sosyal İçerme: Sosyal dışlanmaya maruz kalan fert veya grupların (dezavantajlı grupların) ekonomik ve sosyal hayatta yer almalarına engel olan faktörlerin ortadan kaldırılarak ve hayat seviyelerinin toplumda kabul edilebilir bir düzeye getirilerek, toplumla bütünleşmelerinin sağlanmasıdır.

Sosyal Psikoloji: Toplumsal şartların insanlar üzerindeki etkisini araştıran bilim dalıdır.

Sosyal Yapı: İçinde sosyal ilişkilerin, sosyal olayların meydana geldiği, sosyal grupların ve kurumların yer aldığı toplumun şekil ve çerçevesiyle ilgili dış görünüşe sahip olan bir sosyal varlık, toplumsal yapıdır.

Sosyo-Ekonomik Durum: Yerleşim birimlerinin bazı kriterlere göre istatistiksel olarak değerlendirilmesi sonucu elde edilen değerlere göre belirlenen göstergedir.

Teknik Eğitim: Mekanik alandaki uğraşlara, sanayi ile ilgili işlere veya uygulamalı bilim alanlarına ilişkin eğitimidir.

Toplam Doğurganlık Hızı: Bir kadının doğurgan olduğu dönem boyunca (15-49 yaş grubu) doğurabileceği ortalama çocuk sayısıdır.

Yaş Bağımlılık Oranı: Bir ülkede çalışan (15-64 yaş) her 100 kişinin, bakmakla yükümlü olduğu çalışmayan (0-14 ile 65+ yaş) kişi sayısına oranının yüzde olarak ifade edilmesidir. Bu oran çocuklar için ve yaşlılar için ayrı hesaplanarak ülkelerin gelişmişlik seviyeleri ortaya çıkarılır.

Yaygın Eğitim: İnsanlara temel bilgi ve becerileri kazandırmak, en son devam ettikleri öğrenim kademesinde edindikleri bilgi ve becerilerini geliştirmek, onlara hayatını kazanmasını sağlayacak yeni imkânlar hazırlayabilmektir. Yaygın eğitime kitle eğitimi, yetişkin eğitimi, toplum eğitimi, hayat boyu eğitim de denilmektedir.

Yoksulluk: Bireylerin beslenme, barınma, eğitim ve sağlık gibi temel gereksinimlerini karşılayamama veya toplumsal standartların gerisinde kalma ya da yaşamın gerektirdiği imkânlardan yoksun olma durumu olarak tanımlanmaktadır.

Kısaltmalar

AB: Avrupa Birliği
ADNKS: Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi
AHCI: Sanat ve Beşeri Bilimler Alıntılama Dizini
BM: Birleşmiş Milletler
BTK: Bilgi Teknolojileri İletişim Kurumu
DB: Dünya Bankası
DSÖ: Dünya Sağlık Örgütü
EUROSTAT: Avrupa İstatistik Ofisi
GSMH: Gayri Safi Milli Hasıla
GSYİH: Gayri Safi Yurtiçi Hasıla
ILO: Uluslararası Çalışma Örgütü
IMF: Uluslararası Para Fonu
MEB: Milli Eğitim Bakanlığı
MUSİAD: Müstakil Sanayici ve İş Adamları Derneği
OECD: Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı
ÖSYM: Öğrenci Seçme Yerleştirme Merkezi
SCI: Sosyal Bilim Dizini
SGK: Sosyal Güvenlik Kurumu
SHÇEK: Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu
SSCI: Sosyal Bilimler Alıntılama Dizini
SYDTF: Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu
SYGM: Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü
TBMM: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TESK: Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu
TEPAV: Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı
TNSA: Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması
TOBB: Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu
TZOB: Türkiye Ziraat Odaları Birliği
UNESCO: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü
YÖK: Yüksek Öğretim Kurum

Araştırma Ekibi

“TR71 Düzey 2 Bölgesi Sosyal Yapıda Mevcut Durum ve 2014-2023 Yılları Stratejileri ve Hedefleri Raporu” Ahiler Kalkınma Ajansı’nın koordinasyonunda Progem Eğitim Danışmanlık Ltd. Şti. Araştırma Ekibi tarafından hazırlanmıştır.

Raporun hazırlanmasında görev alan araştırma ekibi üyelerine dair bilgiler şu şekildedir:

İdari Koordinatör	Gülşah OğUZ YİđİTBAŐI
Rapor Koordinatörü	Doç. Dr. Sibel KALAYCIOğLU
Saha Koordinatörü	H. Can AKCAN
Uzman	Merve �LVER
Uzman	Meliha HACIBEBEKOğLU
İdari Koordinatör Asistanı	Çağatay ERđİN

1. YÖNETİCİ ÖZETİ

Tarihi milattan öncelere dayanan, bugün TR71 olarak adlandırdığımız Nevşehir, Niğde, Aksaray, Kırşehir ve Kırıkkale illerinden oluşan bölge, Anadolu coğrafyasının en eski yerleşim yerlerinden biri olmanın beraberinde geçmişten günümüze taşıdığı sosyal mirasıyla zenginlikleri bünyesinde barındırmaktadır. Bu nedenledir ki binlerce yıldır farklılıklar yerine benzerlikleri, ayrılıklar yerine birliktelikleri öne çıkaran bir kültürün coğrafyası olagelmiş, huzur ve barış içinde bir arada yaşama geleneğiyle yarattığı değerleri dünya kültürüne kazandırabilmiştir. Ahilik, Bektaşilik, Dervişlik ve daha nice... Daima yeni gelişimlerin ve düşüncelerin kaynağı olan bu kültürlerin ortak mesajı birliktelik, doğruluk ve insanlık olmuştur.

Genç Türkiye Cumhuriyeti'nin geçmişten aldığı mirasla geleceğe daha güçlü ve daha sağlam ilerleyebilmesi için sahip olduğu ortak değerlerini öne çıkarmasının önemini, tarih tüm dünya milletlerine olduğu gibi bizlere de 90 yıldır daima hatırlatıvermiştir. Kültür, sanat, eğlence, gelenekler ve daha nice yapı taşından oluşan sosyal dokuda, zenginlik olarak kabul edilip öne çıkarılan temel konu; binlerce yıldır ortak değerler haline gelmiş ve insanlığa mal olmuş aynılıklardır.

Bölgesel gelişmeyi hızlandırmak ve sürdürülebilir kılmak amacıyla kurulan kalkınma ajanslarının politika tasarımı, bölge planları temel alınmaktadır. Çeşitli kanunlarda belirtildiği gibi bölge planları sosyoekonomik gelişme eğilimlerini, yerleşmelerin gelişme potansiyelini, sektörel hedefleri, faaliyetlerin ve altyapıların dağılımını belirlemek üzere hazırlanmaktadır.

Bugün Ahiler Kalkınma Ajansı'nın 2014-2023 Bölge Planı dâhilinde Nevşehir, Niğde, Aksaray, Kırşehir ve Kırıkkale illerinden oluşan bölgedeki sosyal yapı araştırması, yaklaşık 3 ay boyunca kaynak taraması, çalıştaylar paydaşlara yapılan ziyaretler ve anketler yoluyla bölgede geniş bir ekiple yürütüldü. Çalışma sırasında elde edilen bulgular, bize bölgenin değerlerini yakından tanıma imkânı sunarken zenginliklerine bir kez daha hayran bıraktığını da ifade etmek yerinde olacaktır.

Sosyal kalkınmanın temelini oluşturan insani kalkınma performansı; 3 temel yapabilirlik bileşeninde değerlendirilmektedir. Sağlık, eğitim ve onurlu yaşam (Gelir ve sürdürülebilir üretken yaşam) olarak sıralanan bu göstergeler; istikrarın, adil gelir dağılımının ve bilginin tüm topluma yayılmasının önemli birer unsur olduğu sosyal politikaların uzun vadede ülke kalkınmasının önemli bir belirleyicisi konumuna gelebilmesi için dayanak noktasını oluşturmaktadır.

Raporda insani kalkınma performansı itibarıyla ortaya çıkan sonuçlara göre bölgenin güçlü yönlerinin daha da güçlendirilmesi, zayıflıkların ortadan kaldırılması, tehditlerin doğru algılanıp önlenmesi, fırsatların ise iyi değerlendirilerek güçlü birer değere dönüştürülmesi gerekmektedir. Bunun için Türkiye'nin içinde bulunduğu değişim

sürecinin ve 2023 hedeflerinin yereldeki kurumlar ve bölge halkı tarafından doğru algılanıp değerlendirilmesi yerinde olacaktır.

Ümidimiz, bu raporun bölgenin sosyal yapısının geçmişten aldığı mirasla geleceğe korunup güçlenerek aktarılması ve sosyal kalkınmaya yönelik girişimlere öncü olmasıdır. Dolayısıyla sosyal yapıyı ifade eden yaşlılar, gençler, kadınlar, çocuklar, engelliler dâhil olmak üzere tüm kesimlerin huzur ve barış içinde yaşadığı bir 2023 hayaliyle hazırlanan bu raporun bölgemiz açısından hayırlı olmasını dilerim.

Bu değerli yayını sizlerle paylaşırken bize sağladıkları destek için Ahiler Kalkınma Ajansı Yönetim Kuruluna, Genel Sekreterine, Planlama Birimi Başkanı nezaretinde tüm personellerine, bölgedeki ziyaretlerimiz ve toplantılar sırasında verdikleri destekten dolayı tüm paydaşlara, raporu hazırlayan ekip arkadaşlarıma ve katkıda bulunan herkese teşekkür ediyorum.

Adnan HACİBEBEKOĞLU

Genel Müdür

Progem Eğitim Danışmanlık Ltd. Şti.

2. GİRİŞ

Tüm planlama çalışmalarının temel amacı, plan kapsamı içerisinde yer alan nüfusun refah düzeyini yükseltmektir. Bu amaca hizmet eden araçların başında ise bölgelerarası farklılıkların giderilmesi suretiyle ülke genelinde ekonomik başarıya ulaşılmasını sağlayacak olan “Bölgesel planlama ve bölgesel kalkınma” anlayışı yer almaktadır.

Bölgesel planlama ve kalkınma anlayışı ile ilgili ilk uygulama ABD’de Tennessee’de başlatılmıştır. Avrupa’da ise İkinci Dünya Savaşının olumsuz etkileri ve teknolojik gelişmeler sonucu bölgelerarası farklılıkların daha da belirginleşmesi üzerine gündeme getirilmiştir. Fransa’da Paris ve çevresinin ülkenin diğer bölgelerinin toplamından daha büyük bir gelişme düzeyine ulaşması, İtalya’da kuzey-güney farklılaşmasının yarattığı sonuçlar, İngiltere’de İskoçya ve Galler’deki eski sanayilerin çökmesi sonucu bu bölgelerde yeniden yapılanma problemlerinin oluşması, Avrupa ülkelerinde bölgesel kalkınmaya dönük politika ve mekanizmaların oluşturulmasına yol açmıştır.

Türkiye’de planlama ile ilgili ilk çalışmalar, sanayileşmenin devlet eliyle gerçekleştirilmesi amacıyla hazırlanan Birinci Beş Yıllık Sanayi Planı çalışmaları ile başlatılmıştır. Zaman içerisinde kalkınma planlarının hazırlanması fikri güçlenmiştir. Bunun üzerine kalkınma planları hazırlanmak suretiyle ekonomik ve sosyal kalkınmanın hızlandırılması amacıyla 30 Eylül 1960 tarihinde Başbakanlığa bağlı olarak Devlet Planlama Teşkilatı kurulmuştur. 1961 Anayasası ile ekonomik ve sosyal kalkınmayı demokratik yollarla gerçekleştirmek için kalkınma planlarının hazırlanması hükme bağlanmıştır.

Bölge planları ise 1985 yılında yürürlüğe giren 3194 sayılı İmar Kanunu’nun 8. Maddesinde “Sosyo-ekonomik gelişme eğilimlerini, yerleşmelerin gelişme potansiyelini, sektörel hedefleri, faaliyetlerin ve altyapıların dağılımını belirlemek üzere hazırlanacak planlardır” şeklinde tanımlanmaktadır. Aynı madde devamında “Bölge planlarını gerekli gördüğü takdirde Devlet Planlama Teşkilatı yapar veya yaptırır” ifadesi ile bölge planları hazırlama sorumluluğu Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı’na verilmektedir. DPT Müsteşarlığı ise bölge planı hazırlıkları için Kalkınma Ajanslarını görevlendirmiştir.

5449 Sayılı Kanun ile Düzey 2 Bölgelerinde kurulmuş olan Kalkınma Ajanslarının en önemli faaliyetlerinden biri, bölgelerinin dengeli ve rasyonel biçimde kalkınması için ulusal planlarla uyumlu, çok merkezli ve katılımcı bir bölge planı hazırlamaktır. Bu bağlamda Ahiler Kalkınma Ajansı; idari yapılanmasının ilk aşamasını tamamladıktan sonra bölge ihtiyaç ve sorunlarına bölge içinden yerel aktörler tarafından üretilmiş ve sahiplenilmiş plan ve programlarla daha gerçekçi çözümler üretebilmek amacıyla ilk olarak bir “Bölge Planı” hazırlamıştır. TR71 Bölgesi’nin ilk Bölge Planı olma niteliğini taşıyan bu karar belgesi, 2010-2013 yıllarını kapsayan orta vadeli bir geçiş dönemi planı olarak hazırlanmıştır. Ulusal kalkınma ve diğer planlarla uyumlu hazırlanan “2010-2013 TR71 Bölge Planı”, bölgede ekonomik ve sosyal gelişmişliğin artırılması amacıyla,

bölge önceliklerinin gerçekleştirilmesi için belirlenen stratejilerle ilgili dönemde uygulamaya konulmuştur. 2010-2013 yılları arasındaki döneme dair sürecin tamamlanması ile birlikte Ajans 2013 yılında ikinci kez Bölge Planı hazırlıklarına başlamıştır. İkinci Bölge Planı Kalkınma Bakanlığı'nın kararı ile 2014-2023 yılları arasındaki 10 yıllık dönemi kapsayacak şekilde hazırlanmaktadır.

Ahiler Kalkınma Ajansı'nın koordinasyonunda Progem Eğitim Danışmanlık Ltd. Şti tarafından hazırlanan "TR71 Düzey 2 Bölgesi Sosyal Yapıda Mevcut Durum ve 2014-2023 Yılları Stratejileri ve Hedefleri Raporu" bölgenin sosyal yapısına dair durum analizleri, stratejileri ve gelecek öngörülerini içermektedir. Rapor, 2014-2023 TR71 Bölge Planı'nın sosyal yapı bölümüne altlık oluşturacak bir çalışma niteliğinde hazırlanmıştır.

3. AMAÇ VE KAPSAM

Amaç:

Kalkınma Ajanslarının yürüttüğü önemli faaliyetlerinden birisi sorumlu oldukları bölge için kalkınma planlarının hazırlanmasıdır. Ahiler Kalkınma Ajansı tarafından TR71 Düzey 2 Bölgesi (Aksaray, Kırıkkale, Kırşehir, Nevşehir, Niğde) için katılımcı bir yaklaşımla hazırlanan 2014-2023 Bölge Planı bölgenin kendini tanımladığı, problemlerini ve çözüm kaynaklarını tespit ettiği, gelecekte olması gereken yeri belirlediği ve belirlenen bu noktaya ulaşmak için yapılacakları bütüncül bir yaklaşımla ve stratejik önceliklerine göre karara bağladığı temel politika belgesi olacaktır. Bölge Planı'nın temel amacı bölgenin kaynak ve potansiyelinin harekete geçirilmesi ile ekonomik ve sosyal gelişmesine ivme kazandırılmasıdır. “TR71 Düzey 2 Bölgesi Sosyal Yapıda Mevcut Durum ve 2014-2023 Yılları Stratejileri ve Hedefleri Raporu” ise Bölge Planı'nın sosyal yapı başlığına altlık oluşturmak amacıyla hazırlanmış bir yol haritası niteliğindedir.

Kapsam:

“TR71 Düzey 2 Bölgesi Sosyal Yapıda Mevcut Durum ve 2014-2023 Yılları Stratejileri ve Hedefleri Raporu” 4 ana bölümden oluşmaktadır. Bölümler şu şekildedir.

1. Sosyal Yapıda Mevcut Durum: Mevcut durum bölümü 2 alt bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde Türkiye ve dünyadaki sosyal yapıya yönelik karşılaştırmalı durum analizleri yapılmıştır. Ardından, TR71 Bölgesi'nin sosyal yapı durumu bölgeye dair istatistiklerle desteklenerek derinlemesine analiz edilmiştir.
2. GZFT Analizi: Bu bölümde bölgenin sosyal yapısının güçlü ve zayıf yönleri analiz edilmiş, sosyal yapıyı tehdit eden unsurlar ve sosyal yapının gelişimine yönelik fırsatlar belirlenmiştir.
3. Öncelik Alanları ve Gelişme Eksenleri: Bu bölümde TR71 Bölgesi'nin 2014-2023 yılları arası sosyal gelişimine yön verecek stratejiler ve hedefler yer almaktadır.
4. Eylem ve Yatırım Önerileri: Bu bölümde TR71 Bölgesi'nin 2014-2023 yılları arası sosyal gelişimine yön verecek eylem ve yatırım önerilerine yer verilmiştir.

4. RAPOR HAZIRLIK SÜRECİ, KATILIMCILIK VE ÇALIŞMA YÖNTEMİ

“TR71 Düzey 2 Bölgesi Sosyal Yapıda Mevcut Durum ve 2014-2023 Yılları Stratejileri ve Hedefleri Raporu”nun hazırlık aşamasında 3 farklı veri toplama yöntemine başvurulmuştur. Bu yöntemler; literatür tarama çalışması, yereldeki paydaşların ziyaret edilmesiyle gerçekleştirilen derinlemesine görüşmeler ve yine yereldeki paydaşların katılımı ile yürütülen GZFT ve strateji-hedef belirleme çalıştaylarıdır.

Mevcut durum tespiti için bölge kurum ve kuruluşlarından bölgenin sosyal yapısına ilişkin verilerin toplanması ve analiz edilmesi çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Bölgenin mevcut durum analizine veri teşkil etmesi için bölgedeki kamu kurum ve kuruluşları, üniversite, yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşlarından toplamda 78 paydaş ile temasa geçilmiş, bölgenin mevcut durumuna ilişkin derinlemesine görüşmeler yapılmış ve veriler elde edilmiştir. Bu aşamada ayrıca; ulusal planlar ve programlar, kurum ve kuruluşların uygulama programlar, alt ölçekli plan ve programlar, bölge için yapılan araştırmalar, akademik çalışmalar gibi çok sayıda yazılı kaynak ve istatistikî veri incelenmiştir. Veri derleme sürecinde en güncel verilerin tespit edilmesine azami dikkat gösterilmiştir.

Paydaş ziyaretleri ile gerçekleştirilen derinlemesine görüşmeler vasıtası ile yereldeki kilit kurum ve kuruluş yetkililerinin yerele ilişkin deneyimleri, yerelin sosyal yapısına ilişkin algıya yönelik bilgileri, bölgenin geliştirilmesi ve kalkınması için fikirleri ve görüşleri alınmıştır. Tüm bu görüşmelerden elde edilen çıktılar bölge stratejilerinin ve hedeflerinin şekillendirilmesinde önemli rol oynamıştır.

Derinlemesine paydaş görüşmelerinin ardından bölge illerinin her birinde GZFT ve strateji-hedef belirleme çalıştayları yapılmıştır. Çalıştaylar 4 Mart-18 Mart 2013 tarih aralığında, her ilde 1 günlük bir toplantı şeklinde ve toplamda 150 katılımcı ile gerçekleştirilmiştir. Çalıştayların amacı, bölgedeki paydaşların, raporun hazırlık sürecine katılımlarını sağlayarak, sosyal yapıya ilişkin görüş ve önerilerinin alınması, sorunlar tespit edilerek çözüm önerilerinin ortaya konulması, il ve bölge düzeyinde kalkınmanın sağlanması için yapılması gerekenler ve önceliklerin belirlenmesi olmuştur. Çalıştaylar sonucunda bölgenin GZFT analizi çıkarılmış, bölgenin kalkınmasını sağlayacak gelişme eksenlerinin çerçevesi çizilmiş, hedef ve stratejiler belirlenmiştir.

Katılımcı planlama yaklaşımı, bölgedeki paydaşların planlama süreçlerine katılmalarını; bilgi ve deneyimlerini, taleplerini ve kalkınma fikirlerini ortaya koymalarını, bölgenin gelecek tasavvurunu oluşturmalarını ve bölgenin kalkınması doğrultusunda ortak karar üretmelerini gerektirmektedir. Ülkemizde son dönemlerde hazırlanan bölgesel planlarda “*yerel katılımçılık*” ilkesi ön plana çıkarılmakta ve her planlama aşamasında uygulamaya alınmaktadır. TR71 Bölgesi 2014-2023 Bölge Planı’na altlık oluşturacak

olan bu rapor da “*katılımcı planlama*” yöntemi ile elde edilen çıktılar dikkate alınarak kaleme alınmıştır.

Tüm bu çalışmalar 4 aylık bir süreçte tamamlanmış ve Nisan 2013’te rapor nihai halini almıştır.

5. SOSYAL YAPI MEVCUT DURUM

5.1. Türkiye ve Dünyadaki Mevcut Durum ve Gelişmeler

5.1.1. Nüfus Yapısı

Türkiye nüfusu 31 Aralık 2012 tarihi itibarıyla Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) verilerine göre 75.627.384 kişiye ulaşmıştır. Türkiye’de ikamet eden nüfus 2012 yılında, bir önceki yıla göre 903.115 kişi artmış, erkek nüfusun oranı %50,2 (37.956.168 kişi), kadın nüfusun oranı ise %49,8 (37.671.216 kişi) olarak gerçekleşmiştir. 2025 yılında nüfusun 88 milyona, 2050 yılında da 96,4 milyona yükselmesi ve bundan sonra istikrara kavuşması öngörülmektedir. Ülke nüfusunun artış hızının son iki yılda önceki yıllara göre düşüş eğiliminde olduğu görülmektedir. 2012 ADNKS sonuçlarına göre 2011 yılında 13,5 olan nüfus artış hızı 2012’de 12’ye düşmüştür.

Birleşmiş Milletler (BM) nüfus raporlarında 2012 yılı itibarıyla 7 milyarı aşan dünya nüfusunun 2050 yılına kadar artış göstereceği öngörülmekte, diğer taraftan dünya nüfusunun bir yaşlanma eğiliminde olduğu görülmektedir.¹ 2012 yılında 60 yaş üstü nüfusun en yoğunlukta olduğu yerler gelişmiş ülkeler olmuştur. Kuzey Amerika ve Avrupa’da 60 yaş ve üstü nüfus toplam nüfusun %20-35 oranlarına ulaşmıştır. Dünyanın en yaşlı nüfusuna sahip ülkesi ise 44,7 medyan yaşı ile Japonya’dır. Gelişmiş ülkelerde medyan yaşı giderek yükseldiği görülmektedir.²

Yükselen medyan yaş ömrü uzayan bir nüfusun en önemli göstergesidir. Medyan yaş Türkiye’de 2012 yılında önceki yıla göre artış göstererek 30,1 olmuştur. Türkiye’de doğurganlık oranının düşmesiyle başlayan bu dönüşüm nüfus yapısında da önemli değişimleri beraberinde getirecektir.

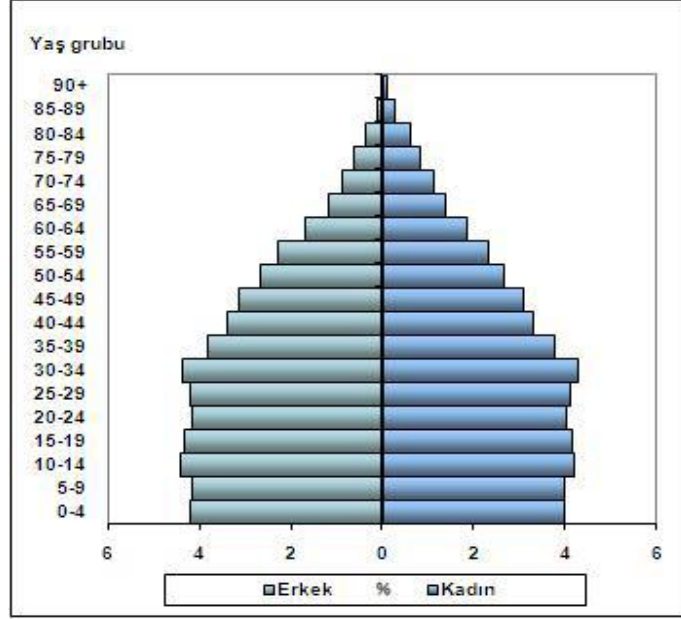
TÜİK’in 2012 ADNKS verilerine göre belirlediği demografik göstergelere bakıldığında bir kadının doğurganlık dönemi boyunca (15-49 yaş arası) sahip olduğu çocuk sayısı anlamına gelen toplam doğurganlık hızı 2012 yılı için 2,08 olarak hesaplanmış, bu rakam 2013 yılı için 2,07 olarak öngörülmüştür. Türkiye’de 20 yaş altındaki nüfusun toplam nüfus içindeki payının sürekli olarak düşmesi öngörülmektedir. Türkiye genç nüfus olma özelliğini zaman içinde kaybedecektir. Ancak Türkiye’de doğurganlık hızının azalması yüksek bağımlılık ve yoksulluk oranlarını düşürecektir. BM’nin doğum istatistiklerine göre 2010 yılında dünya genelinde doğurganlık hızı gelişmiş ülkelerde 1,66 iken en az gelişmiş ülkelerde 4,41 olarak gerçekleşmiştir. Bu göstergelerden dünya genelinde yoksulluk oranlarının yükseleceği öngörüsü yapılmaktadır.

¹ BM 2013. Nüfus Fonu 21. Yüzyılda Yaşlanma Raporu 2012, Birleşmiş Milletler, <http://www.un.org.tr>.

² TOBB 2013. 2010 Yılı Uluslararası Nüfus Göstergeleri Raporu, TOBB, <http://www.tobb.org.tr>.

Türkiye’de kaba doğum hızı 2011 yılında %16,7 olmuştur.³ Doğum hızının azalmasındaki en önemli sebep olarak gelecek kaygısının artması görülmektedir. Bu kaygının bir yansıması olarak Türkiye’de ortalama doğum yaşı 27’ye yükselmiştir. BM’nin doğum istatistiklerine göre doğum yaşı gelişmiş ülkelerde 28 dünya genelinde ise 27’dir.

Grafik 1 Türkiye Nüfus Piramidi, 2012

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları, 2012

Türkiye’nin nüfus piramidine bakıldığında; Türkiye’de 15-64 yaş grubunda bulunan çalışma çağındaki nüfusun oranının 2012 yılında %67,6 olarak gerçekleştiği görülmektedir. Bu oran gelişmiş ülkelerde özellikle Avrupa ülkelerinde yaşlı nüfus daha yoğun olduğundan dolayı düşüktür. Dünya nüfusu 0-4 yaş aralığında yoğunlaşmıştır. Gelişmiş ülkelerde nüfus 45-49 yaş aralığında yoğunlaşmış iken, en az gelişmiş ülkelerde bu yaş aralığı yine 0-4’tür. Bu yaş grubunun yoğunlukta olduğu bir nüfus piramidi genellikle gelişmemiş ülkelerin nüfus piramidine benzerlik göstermektedir. Türkiye bu açıdan gelişmekte olan bir ülke profili çizmektedir.

TÜİK ADNKS verilerine göre Türkiye’de yaş bağımlılık oranı 2012 yılında %48,3 olarak gerçekleşmiştir. Bu oran Türkiye’de her çalışan kişinin en az bir kişiye bakmakla yükümlü olduğunu gösterir niteliktedir. Dünyada bu oranın en düşük olduğu ülkeler Çin, Singapur, Katar gibi ülkelerdir. Avrupa’da 2008 yılı itibarıyla yaşanan ekonomik sorunlar, artan işsizlik ve yaşlı nüfusun artması yaş bağımlılık oranlarını %50’lere kadar yükseltmiştir. Dünyada genç ve yaşlı nüfusun toplam bağımlılık oranı %52’dir. En gelişmiş ülkelerde bu oran %48 iken en az gelişmiş ülkelerde %77’dir.⁴ Yaş bağımlılık

³ TÜİK 2013a. Nüfus, Demografi, Konut, Toplumsal Yapı 2011, Türkiye İstatistik Kurumu, <http://www.tuik.gov.tr>

⁴ BM 2013. BM Dünya Nüfus Beklentileri 2010, Birleşmiş Milletler, <http://www.un.org.tr>.

oranının yüksek olması çalışan nüfus miktarı ile ters orantılı olduğundan ülkeler tarafından bu oranın yüksek olması tercih edilmemektedir.

Evlenme ve boşanma istatistiklerine bakıldığında Türkiye’de boşanma sayısında bir artış görülmektedir. 2012 yılında evlenme sayısı bir önceki yıla göre %7,9 artmış, buna paralel olarak boşanma sayısı %5,8 artmıştır.⁵ 2012 yılında meydana gelen boşanmaların %40’ı evliliğin ilk 5 yılı içinde, %25’i ise 16 yıl ve daha fazla süre evli olan çiftlerde gerçekleşmiştir. En yoğun görülen boşanma sebebi %96 ile geçimsizlik olmuştur.⁶ Dünyada da son yıllarda boşanma sayısının evlenme sayısına yaklaştığı görülmektedir. Avrupa’da 2007 yılında 2,4 milyon evlilik gerçekleşirken aynı yıl gerçekleşen boşanma sayısı 1,8 milyon olmuştur.⁷ Dünyadaki genel eğilim boşanmaların artması yönündedir.

Ölüm oranlarına bakıldığında Türkiye’de kaba ölüm hızının 2011 yılında % 5,1 olarak gerçekleştiği görülmektedir. TÜİK ölüm istatistiklerine göre 2011 yılında, ölümlerin en yüksek olduğu yaş grubu %45 ile 75 ve daha yukarı yaş grubu iken en düşük olduğu yaş grubu %0,5 ile 10-14 yaş grubudur. Ölümler yaş grubu ve cinsiyete göre incelendiğinde, yaş grupları arasındaki cinsiyet farklılığının belirgin olduğu görülmektedir. En yaşlı kuşak olan 75 ve daha yukarı yaş grubu dışındaki bütün yaş gruplarında erkek ölüm sayısının, kadın ölüm sayısından daha fazla olduğu görülmektedir. Dünya verilerine bakıldığında da kadın ömrünün daha uzun olduğu görülmektedir. Avrupa’da 60-69 yaş aralığındaki kadın nüfusun ölüm oranı %12 iken erkek nüfusun bu yaş aralığındaki ölüm oranı %18’dir.⁸

Ölüm sebeplerinden intihar bir ülkenin yaşam memnuniyeti, sosyal psikolojisi, ekonomik durumu gibi faktörlerin bir arada değerlendirildiği sosyo-ekonomik durumunun en önemli göstergelerindendir. TÜİK’in “İstatistiklerle Türkiye 2011” raporu verilerine göre ülke genelinde intiharla ölümlerin yoğunlaştığı yaş grubu 2010 yılında %23 ile 15-24 yaş grubu olmuştur. 2011 yılında kaba intihar hızı %3,62 olarak gerçekleşmiştir.⁹

2010 yılında bebek ölümü sayısı 15.049 olarak gerçekleşmiş, bebek ölüm hızı, bu yılda %12,1 olmuştur. TÜİK’in 2010 yılına ait ölüm verilerine göre 2010 yılında bir yaşını doldurmadan ölen bebeklerin %64’ü bir ayını doldurmadan ölmüştür. Dünyada ise Yeni Zelanda, Letonya, Hollanda, Estonya, Finlandiya, Danimarka gibi gelişmiş ülkelerde 2010 yılında bebek ölümü sayısı %6 olmuştur. En az gelişmiş ülkelerde ise bu rakam

⁵ TÜİK 2013b. Bölgesel İstatistikler-Nüfus ve Göç 2012, Türkiye İstatistik Kurumu, <http://www.tuik.gov.tr>.

⁶ TÜİK 2013b. Bölgesel İstatistikler-Nüfus ve Göç 2012, Türkiye İstatistik Kurumu, <http://www.tuik.gov.tr>.

⁷ EUROSTAT 2013. Demografi Raporu 2010, Avrupa İstatistik Ofisi (EUROSTAT), <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>

⁸ EUROSTAT 2013. Demografi Raporu 2010, Avrupa İstatistik Ofisi (EUROSTAT), <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>

⁹ TÜİK 2013b. Bölgesel İstatistikler-Nüfus ve Göç 2012, Türkiye İstatistik Kurumu, <http://www.tuik.gov.tr>.

%80'e kadar yükselmektedir.¹⁰ Türkiye'de de bebek ölümlerinde yıllar itibariyle önemli oranda azalmalar görülmekle birlikte henüz gelişmiş ülkeler seviyesindeki oranlara erişilememiştir.

5.1.2. Kentleşme

Kentleşme sanayileşme ve modernleşmenin yarattığı toplumsal yapıda köklü niteliksel değişme sürecidir. Kentleşme üretim ve istihdamda ağırlığın tarımdan sanayi ve hizmet sektörüne kaydığı evrensel bir olgudur. Bir başka deyişle, tarım toplumları yerine endüstri toplumunu ve gelecekte “bilgi toplumunu” oluşturma sürecidir. Kentleşme sadece nüfusun kentlerde yoğunlaşması olarak anlaşılmamalıdır. Bunun ötesinde farklılaşmış, uzmanlaşmış ve örgütlenmiş kent toplumunun inşa edilmesidir. Kentleşme sadece kentlerin sayısının artması da değildir. Demografik-ekonomik bakımdan büyüyen kentlerin bölgesel, ulusal ve küresel boyutlarda ilişkileri organize edebilmesidir. Kentleşme kentsel çevrenin, kentsel toplumun yaşamını nesiller boyunca sürdürebileceği biçimde geliştirilmesidir.¹¹

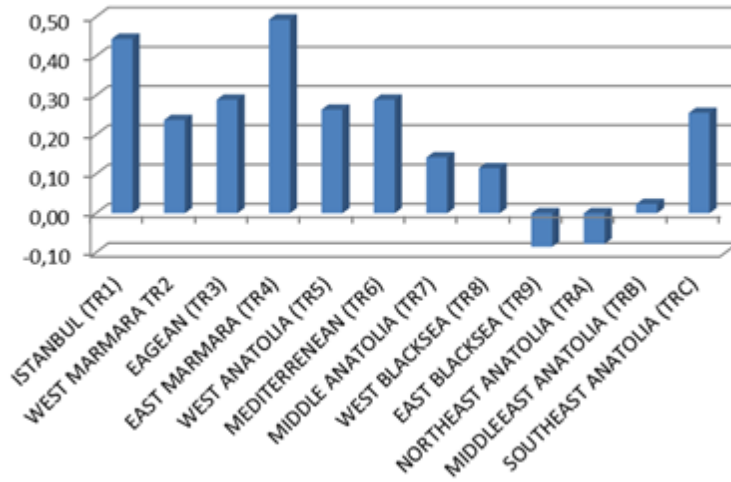
Türkiye ve dünyada son yıllarda hızlanan bir kentleşme eğilimi görülmektedir. Küresel ekonominin getirdiği yeni üretim ve tüketim süreçlerine ayak uydurabilmek adına insanların çalışma hayatına katılmak, yeni tüketim alışkanlıklarını karşılamak ihtiyacı sonucunda kentleşme meydana gelmektedir. Dünyada tüm sanayileşmiş ülkelerde kentleşme oranı yüksektir. Gelişmiş ülkelerde kentte yaşayan oranı ortalama %80'dir. Dünya genelinde ise kentleşme oranı yaklaşık olarak %25'tir. BM Ekonomik ve Sosyal Konseyi'nin 2050 projeksiyonuna göre dünya kentleşme oranı 2050'de %45'e ulaşacaktır.

Türkiye'de kentleşme 1950'li yıllardan sonra hızlanmıştır. 1950 yılında Türkiye nüfusunun %15'i kentlerde yaşarken, 2012 yılında bu oran %77 olarak gerçekleşmiştir. Son yıllarda ülke genelinde kentleşmenin arttığı görülmektedir. Türkiye'de İstanbul, Ankara, İzmir, Adana gibi metropoller en yüksek oranda göç alan ve hızlı kentleşen merkezlerdir. Aşağıdaki grafik Türkiye'nin 2000-2010 yılları arasında bölgeler düzeyinde kentsel nüfus büyümesini göstermektedir. Buna göre ülke genelinde en hızlı kentsel nüfus büyümesi sırası ile Doğu Marmara, İstanbul ve Ege bölgelerinde gerçekleşmiştir. Kentsel nüfus büyümesinin eksi değerlerde olduğu bölgeler ise Doğu Karadeniz ve Kuzeydoğu Anadolu bölgeleridir.

¹⁰ BM 2013. BM Dünya Nüfus Beklentileri 2010, Birleşmiş Milletler, <http://www.un.org.tr>.

¹¹ Koç, E. Kentleşme Kavramı:Türkiye'de Kentleşme ve Kentlileşme, www.yildiz.edu.tr/~ealtinok/kentlesme.ppt

Grafik 2 Bölgelere Göre Kentsel Nüfus Büyümesi (2000-2010)

Kaynak: www.urbanknowledge.org/ur/docs/Turkey_UR_Presentation_TR.pdf¹²

5.1.3. Göç

TÜİK'in 2012 Yılı Göç İstatistiklerine göre Türkiye sınırları içinde 2012 yılında 81 il toplam 2.317.814 kişilik göç hareketi yaşanmıştır. İç göçün en önemli nedeni kırsalda yaşayan nüfusun ekonomik ve sosyal anlamda mahrumiyet yaşıyor olmasıdır. Türkiye'de hizmet ve sanayi sektöründe gelişme belirli kent merkezlerinde yoğunlaşmış, tarım genellikle küçük ölçekli ve geleneksel olarak kırsal alanda devam etmiştir. Bu sebeplerle kentte yaşayan nüfus ile kırsalda yaşayan nüfus arasında sosyal ve ekonomik anlamda çarpıcı farklar bulunmaktadır. Değişen ve gelişen ekonomik koşullar altında kırsalda yaşayan nüfusun da ihtiyaç ve beklentileri değişmekte, dolayısıyla kırdan kente göçün temellerini ekonomik ve sosyal ihtiyaçlar oluşturmaktadır. Bu ihtiyaçlar yoğunlukla eğitim ve sağlık hizmetleri, iş, sosyal hayat şeklinde olmaktadır.

Dünya Bankası (DB) göç verilerine göre dünyada yaklaşık 130 milyon kişi doğduğu ülkenin dışında yaşamaktadır. BM'nin göç verilerine göre Türkiye'nin 2010 yılında net dış göçü -50.000 olmuştur. Gelişmiş ülkeler için 2010 yılında net göç hızı %3 olarak gerçekleşirken, gelişmemiş ülkelerde bu rakam %0-1 olmuştur. Sermaye birikimi yoğunluklu olarak gelişmiş ülkelerde oluştuğundan daha çok ekonomik kaygılar ile bu ülkelere göç olmaktadır.

5.1.3. Eğitim

TÜİK'in 2011 yılında yayınladığı "İstatistiklerle Türkiye 2011" raporuna göre 2009 yılında ülke genelinde 915.054 olan okuma yazma bilmeyen erkek nüfus 2011 yılında 553.754'e düşmüştür. Okuma yazma bilmeyen kadın nüfus ise 2009 yılında 3.757.203

¹² Köroğlu, T., Jewell, H, Lall, V. S., Lozano Gracia, N., ve Wang, H. Türkiye'de Kentleşme Analizi Şehirlerin Rekabet Gücü: Tartışma Serisi # 2.14 Haziran, 2012

iken 2011 yılında 2.617.566'ya düşmüştür. Ülke genelinde toplam okuma yazma bilen kişi sayısının toplam nüfusa oranı %95,3'tür. 2011 yılında erkek nüfusun okuma yazma oranı %95 olarak gerçekleşirken, kadın nüfusun okuma yazma oranı %89 olmuştur.

Tablo 1 Cinsiyete Göre Okuma Yazma Sayı ve Oranları

Cinsiyet	Nüfus	Okuma Yazma Bilen	Okuma Yazma Bilmeyen	Okuma Yazma Oranı
Erkek	33.602.627	32.013.033	553.704	% 95
Kadın	33.443.008	29.876.706	2.617.566	% 89

Kaynak: TÜİK Bölgesel Göstergeler, Tablo, Okuryazarlık Durumuna Göre Nüfus (6 Yaş ve Üzeri), 2011

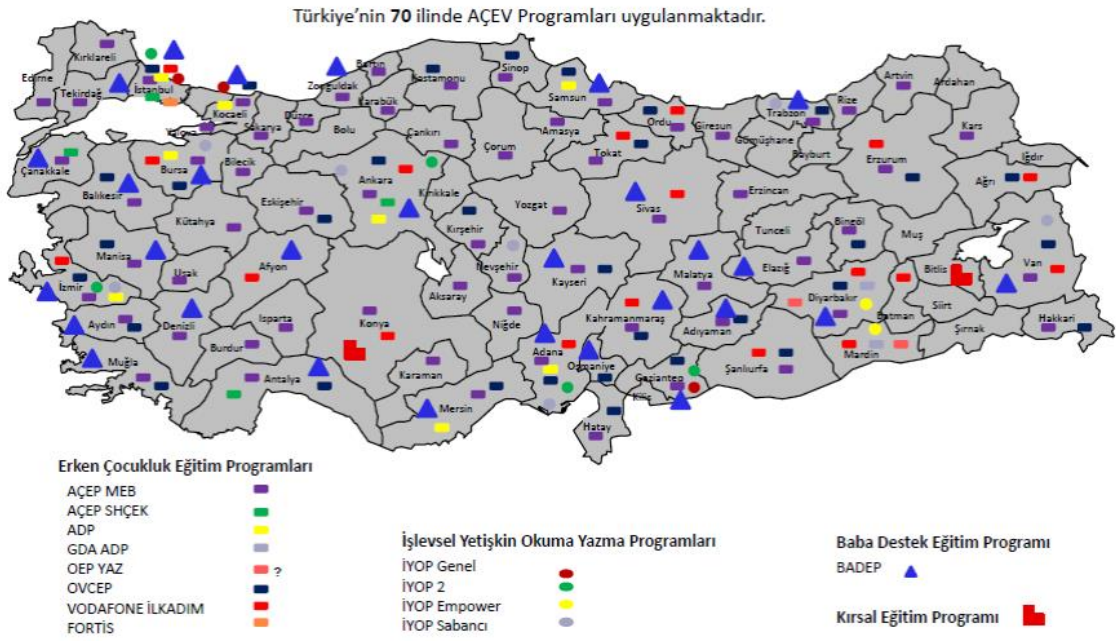
Okuryazarlık oranının artırılmasına yönelik olarak Türkiye’de devlet politikaları dâhilinde yetişkinler için çeşitli bölgelerde işlevsel okuryazarlık kurs programları ve çalışmaları devam ettirilmektedir. İşlevsel okuryazarlık kursları kişilerin okuryazar olmak dışında bu becerilerini günlük hayatta kullanabilme yeteneklerini geliştirmektedir. İşlevsel okuryazar kişi, yaşamını sürdürmek ve çevresine uyum sağlayabilmek için okuma-yazma eyleminden ömür boyu yararlanan kişidir. İşlevsel okuryazarlık kursları ile okuryazar olmayan ve/veya erken yaşta okulu terk eden yetişkin bireylerin yaşamlarını sürdürmeleri için bireylere okuma-yazma becerisinin kazandırılması sağlanmaktadır. Özellikle erken yaşta okulu terk eden veya terk etmek zorunda bırakılan bireyler bu kurslar ile hayatlarını idame ettirecek düzeyde beceriye sahip olmaktadırlar. MEB ve sivil toplum kuruluşları işbirlikleri ile gerçekleştirilen kurslar da erken yaşta okulu terk etmek zorunda bırakılan kadınlar öncelikli hedef grup içerisinde yer almaktadır. Çünkü bu grup bireyler aile ve toplum baskısı ile evlenmek zorunda olduklarından ve/veya “kız çocuk okumaz” gibi sebeplerden ötürü okuldan uzaklaşarak okuma-yazma yetisini kaybeden bireylerden oluşmaktadır. Yapılan çalışmalar ile bu vb. dezavantajlı grupların sosyal hayata entegrasyonlarının sağlanması hedeflenmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı ve çeşitli sivil toplum kuruluşlarının çabalarına, 1995’te başlatılan İşlevsel Yetişkin Okuryazarlığı Programı (İYOP) ve 2001 yılında başlatılan Ulusal Eğitime Destek Kampanyasına karşın, resmi rakamlara göre ülke nüfusunda okuma yazma bilmeyenlerin oranı hala %12’nin üstündedir. Bu konuda kadınlar ile erkekler, kentsel ile kırsal kesim, zengin ile yoksullar ve ülkenin doğusu ile batısı arasında büyük eşitsizlikler bulunmaktadır. İlköğretim okullarına devam etmeyen ya da erken bir safhada bu okulları terk eden (dropout rate) kız ve erkek çocuklarının yüksek oranı da büyük bir sorun oluşturmaktadır. Çünkü bu nesiller, gelecekte okuma yazma bilmeyen yetişkinler olacaktır. Bu bakımdan, okuma-yazma eğitimleri Türkiye’de hem devlet hem de sivil toplum örgütlerinin önemli uğraş alanlarından olmaya devam etmektedir.¹³

¹³ Nohl A.-M. / Sayılan F., Türkiye’de Yetişkinler için Okuma Yazma Eğitimi. Temel Eğitime Destek Projesi Teknik Raporu (Milli Eğitim Bakanlığı/Avrupa Komisyonu), 2004

İşlevsel okuryazarlık programı okuma-yazma bilmeyen yetişkinler için Anne Çocuk Eğitim Vakfı (AÇEV) tarafından 1994-1995 yılında geliştirilmiştir. İşlevsel Yetişkin Okuryazarlığı Programı (İYOP), bir sivil toplum kuruluşu tarafından hazırlanan ilk okuma-yazma programıdır.¹⁴ İşlevsel Yetişkin Okuryazarlığı Programı (İYOP) 1993 yılında 100'e yakın kursiyer ve 5 gönüllü eğitici ile pilot olarak başlamış ve program 2010 yılına gelindiğinde 100.000'i aşkın kursiyere ulaşmıştır.¹⁵ İYOP kapsamında günümüzde Ankara, İstanbul, İzmir, Adana, Diyarbakır, Gaziantep, Bursa ve Van illerinde işlevsel okuryazarlık kursları devam etmektedir.

Harita 1 AÇEV Programlarının Uygulandığı İller Haritası

Kaynak: AÇEV 2013. İYOP 2010, AÇEV, <http://www.acev.org>.

Dünyada 15 yaşın üzerindeki yetişkin nüfusun okuryazarlık oranı 2010'da %84,1 olmuştur. Bu oran kadın nüfus için %79,7, erkek nüfus için ise % 88,6 olarak gerçekleşmiştir. Dünyada toplam 775,4 milyon yetişkin okuma yazma bilmemektedir. 15-24 yaş aralığındaki genç nüfusun okuma yazma oranı yüksektir (%89,6). Genç nüfusta da kadınların okuma-yazma oranının erkeklerle göre daha düşük olduğu görülmektedir.¹⁶

Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO)'nün 2012 istatistiklerine göre dünyada okuma-yazma oranlarının yüksek olduğu yerler (%90 üstü) Latin Amerika ve Karayipler, Asya, Okyanusya ve Kuzey Amerika'dır. Okuma yazma oranının %60'ın altına düştüğü yerler ise Ortadoğu, Afrika gibi gelişmemiş ülkelerin yoğunlukta olduğu bölgelerdir. Okuma-yazma bilmeyen genç nüfus ise Afrika

¹⁴ Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi Sayı 2 (2005), 104-103

¹⁵ Dursunoğlu A.Y., University of Minnesota, Duluth, İyop Araştırma Sonuçlarının Özeti Temmuz 2010.

¹⁶ UNESCO 2013. Institute for Statistics, September 2012, UNESCO, <http://www.unesco.org.tr/>.

ölkelerinde yoğunlaşmıştır. Türkiye okuma yazma oranının yüksek olduğu bölgeler arasında bulunmaktadır. Dünyada ortalama okuma yazma oranı düşük olmamakla birlikte gelişmiş ve gelişmemiş bölgeler arasında büyük farklılıklar görölmektedir.

2011 yılı TÜİK verilerine göre Türkiye’de 15 yaş ve üzerindeki toplam nüfusun (55.618.439) %27’si ilkokul mezunudur. Lise ve dengi okul mezunu oranı 15 yaş ve üzeri toplam nüfusta %22,14 iken bu oran erkekler için daha yüksektir. 15 yaş ve üzeri toplam nüfusun yüksekokul veya fakölte mezunu oranı 2011 yılında %10,24 olarak gerçekleşmiştir. Kadın nüfusun yükseköğrenim oranı (%8,53) erkek nüfusa (%11,96) göre düşüktür.¹⁷

2011 TÜİK verilerine göre ilköğretimde okullaşma oranı her iki cinsiyete göre net %98,7 olarak gerçekleşmiştir. Bu rakam erkekler için %98,77 iken kızlar için %98,56 olmuştur. Bu yıl için orta öğretim okullaşma oranı erkek nüfus için %68,53, kız nüfus için %66,14 olarak gerçekleşmiştir. Türkiye’de erkek nüfusun eğitim düzeyi ve okuma yazma oranının kadın nüfusa oranla daha yüksek olduğu görölmektedir.

Türkiye’de okul öncesi eğitimde yaklaşık 20 öğrenciye 1 öğretmen, ilköğretim ve orta öğretimde ise yaklaşık 21 öğrenciye 1 öğretmen düşmektedir. Dünyadaki duruma bakıldığında 2011 yılında Afrika’da 80 öğrenciye 1 öğretmen düştüğü görölmektedir. Eğitim seviyesi en yüksek ölkelerden biri olan Kanada’da ise bu sayı aynı yıl için yaklaşık 20’dir.

Tablo 2 Eğitim Düzeyine Göre Okul, Öğretmen ve Öğrenci Sayısı

Eğitim seviyesi	Okul Sayısı	Öğretmen Sayısı	Öğrenci Sayısı
Okul Öncesi	28.625	55.883	1.169.556
İlköğretim	32.108	515.852	10.979.301
Orta Öğretim	4.171	122.716	2.666.066
Mesleki Orta Öğretim	5.501	113.098	2.090.220

Kaynak: TÜİK 2013c. Bölgesel İstatistikler-Eğitim 2011, Türkiye İstatistik Kurumu, <http://www.tuik.gov.tr>.

Dünyada ilkokul eğitim durumuna bakıldığında Afrika’da her 10 çocuktan 4’ünün, Güney ve Batı Asya’da 3’ünün, Latin Amerika ve Karayipler’de ise 2’sinin okuldan ayrıldığı görölmektedir. Tüm dünyada yaklaşık 32 milyon öğrenci sınıf tekrarı yapmakta, 31 milyon öğrenci ise eğitimini yarım bırakmaktadır. İlkokul çağına geldiğinde okula başlayan erkek öğrenci oranı %23,5 iken kız öğrenci oranı %22,8’dir.¹⁸

¹⁷ TÜİK 2013b. Bölgesel İstatistikler-Nüfus ve Göç 2011, Türkiye İstatistik Kurumu, <http://www.tuik.gov.tr>.

¹⁸ UNESCO 2013. Global Education Digest 2012, UNESCO, <http://www.unesco.org.tr/>.

Dünyada orta öğretimde de Türkiye'ye paralel olarak cinsiyetler arasında kadın nüfusun aleyhine olan farklar mevcuttur. Orta öğretim düzeyinde dünyada erkek öğrenci oranı yaklaşık %50 iken, kız öğrenci oranı yaklaşık %23'tür.¹⁹

Türkiye'de yükseköğretimde okullaşma oranı 2011 yılında %33,06 olarak gerçekleşmiştir.²⁰ Yükseköğretim kurumlarında lisans düzeyinde eğitime devam eden toplam öğrenci sayısının %54'ünü erkek öğrenciler, %46'sını kadın öğrenciler oluşturmaktadır. Yüksek lisans düzeyinde kadın öğrenciler toplam öğrenci sayısının %43'ünü oluştururken, erkek öğrenciler %57'sini oluşturmaktadır. Bu rakamlar doktora düzeyinde ise erkekler için %59, kadınlar için %41 olarak gerçekleşmiştir.²¹ Bu rakamlardan yükseköğretim düzeyinde de erkeklerin kızlara göre avantajlı durumda olduğu görülmektedir. Buna karşılık Öğrenci Seçme Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) Yükseköğretim İstatistiklerine göre 2011 yılında lisans düzeyinde öğrenim gören kadın öğrenci sayısı toplam öğrenci sayısının %47'sini, yüksek lisans düzeyinde %51, doktora düzeyinde ise %45'ini oluşturmuştur. 2012 yılında bir önceki yıla göre yükseköğrenim gören öğrenci sayısında ve kadın öğrenci oranlarında artış olduğu görülmektedir.

Tablo 3 Cinsiyete Göre Yükseköğretim Öğrenci Sayıları

Cinsiyet	Lisans	Yüksek Lisans	Doktora
Erkek	2.238.988	37.265	7.606
Kadın	1.873.699	28.219	5.350

Kaynak: ÖSYM 2013. ÖSYM Yükseköğretim 2011-2012 Yılı İstatistikleri, ÖSYM, <http://www.osym.gov.tr>

ÖSYM'nin yükseköğretim verilerine göre 2012 yılında ön lisans, lisans, enstitü ve araştırma merkezlerinde toplam 16.557 profesör görev yapmaktadır. Aynı kurumlarda görev yapan doçent ve yardımcı doçent sayısı ise toplam 33.398'dir. Buna ek olarak Türkiye'deki yükseköğretim kurumlarında toplam;

- 17.036 öğretim görevlisi,
- 8.415 okutman,
- 3.133 uzman,
- 37.217 araştırma görevlisi görev yapmaktadır.

2010 yılında 131 üniversitenin yayın istatistiklerine göre Türk üniversitelerine ait 3 indekste yayınlanan yayın sayısı toplam 28.254'dir.²²

¹⁹ UNESCO 2013. World Atlas of Gender Equality in Education, 2012, UNESCO, <http://www.unesco.org.tr/>.

²⁰ TÜİK 2013c. Bölgesel İstatistikler-Eğitim 2011, Türkiye İstatistik Kurumu, <http://www.tuik.gov.tr>.

²¹ ÖSYM 2013. ÖSYM Yükseköğretim 2011-2012 Yılı İstatistikleri, ÖSYM, <http://www.osym.gov.tr>

²² YÖK 2013. Yayın İstatistikleri 2010, YÖK, <http://www.yok.gov.tr>.

Tablo 4 İndekslere Göre Üniversitelerin Toplam Yayın Sayısı

İndeks	SCI	SSCI	AHCI	Toplam	Öğretim Üyesi	Oranı
Toplam Yayın	25.523	2335	396	28.254	42.124	0.65

Kaynak: Yüksek Öğretim Kurumu(YÖK) 2013. Yayın İstatistikleri 2010, YÖK, <http://www.yok.gov.tr>.

Dünya yükseköğretim mezuniyet oranlarına bakıldığında Avustralya'nın en yüksek mezuniyet oranına (%56) sahip olduğu görülmektedir. En düşük mezuniyet oranları ise (%1-12) Afrika'da görülmektedir.²³

Dünya ve Türkiye yükseköğretim verilerine göre kadın nüfus dezavantajlı konumunu korumaktadır.

Çıraklık ve Yaygın Eğitim (Hayat Boyu Öğrenme)

2010 yılında TÜİK tarafından yapılan araştırma kapsamındaki kurum/kuruluşlar tarafından 63.748 kurs düzenlenirken, 2011 yılında 64.239 kurs düzenlenmiştir. Bu kurslara 2010 yılında 3.296.734 kişi, 2011 yılında ise 2.829.934 kişi başvurmuş olup, 2010 yılında 2.574.744 kişi, 2011 yılında ise 2.392.828 kişi bu kursları tamamlamıştır.²⁴

Türkiye'deki yaygın eğitimde temel sorun eğitimlerin sürdürülebilirlik kazanamamış olmasıdır. Yaygın eğitim birçok gelişmiş ülkede merkezi bir yönetim sistemine ve eş finansmana bağlıdır.

Hayat Boyu Öğrenme, Ulusal Hayat Boyu Öğrenme Politika Belgesi'nde "kişisel, kamusal, sosyal ve/veya istihdam perspektifi içinde bilgi, beceri ve yeterliliklerin geliştirilmesi amacıyla hayat boyunca dahil olunan tüm öğrenme faaliyetleri" olarak tanımlanmıştır. Hayat Boyu Öğrenme, örgün, yaygın ve okul dışı eğitimi kapsamakla birlikte yaş, sosyo-ekonomik statü veya eğitim seviyesine sınır koymamaktadır. Türkiyede başta Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) olmak üzere, Hayat Boyu Öğrenme kapsamında doğrudan ya da dolaylı çalışmalar yapan birçok kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları mevcuttur. Ancak yapılan çalışmalar ve alınan sonuçlar henüz istenilen düzeye gelmemiştir. Lizbon 2010 Eğitim Öğretim Hedefleri arasında Avrupa Birliği (AB) ülkelerindeki yetişkinlerin (25- 64 yaş arası) en az %12,5'inin hayat boyu öğrenmeye katılımlarının sağlanması yer almaktadır.

AB ülkeleri ile Türkiye'nin Hayat Boyu Öğrenmeye ilişkin verileri MEB Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü'nün bünyesinde sürdürülen çalışmaları yansıtmakta ve diğer bakanlıklar, birlikler, odalar, sendikalar, belediyeler ve özel kurumların bünyesinde yapılan Hayat Boyu Öğrenme faaliyetlerini içermemektedir. Ülkede konuyla ilgili daha geniş bir veri tabanı oluşturma çalışmaları devam etmektedir. Güncel ve güvenilir bir veri tabanı oluşturulduğunda Türkiye ile ilgili oranların daha

²³ UNESCO 2013. Global Education Digest 2006, UNESCO, <http://www.unesco.org.tr/>.

²⁴ TÜİK 2013c. Bölgesel İstatistikler-Eğitim 2011, Türkiye İstatistik Kurumu, <http://www.tuik.gov.tr>.

yüksek olduğu ortaya çıkacaktır. Ancak, genel anlamda bu oranlar yine de ihtiyaçların gerisinde kalmaktadır.²⁵

Yaygın eğitim konusunda ulusal ve uluslararası çapta güncel bir veri tabanına ihtiyaç bulunmaktadır. 2005 verilerine göre AB’nde hayat boyu öğrenmeye katılım oranı erkeklerde % 11,1, kadınlarda % 11,9 olarak gerçekleşirken, Türkiye’de bu rakamlar erkekler için % 1,4, kadınlar için 2,6 olarak gerçekleşmiştir.²⁶

5.1.4. Sağlık

Türk sağlık sisteminde sosyal güvenlik reformu yapılmış olup, sağlık dönüşüm programına da başarılı bir biçimde devam edilmektedir. Sağlık kurumlarının çoğunda teknik donanım geliştirilmiş ve teknoloji yükseltilmiştir. 2011 yılı itibariyle sağlık harcamalarının Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYİH) içerisindeki payı artmıştır.²⁷ Son dönemde sağlık kurumları işlemlerinde kullanılan bilişim teknolojisi uygulamaları da Türk sağlık sistemini güçlendiren faktörlerden olmuştur. Aile hekimliği uygulaması yoluyla birinci basamak sağlık hizmetlerinin güçlendirilmesi ve üst basamaklarla koordinasyonunun sağlanması, Türkiye’de reform programı açısından önemli önceliğe sahiptir. Aile hekimliği uygulaması, 2005 yılında başlamış ve 2010 yılı sonuna kadar ülkenin tamamına yayılmıştır. Bu gelişmenin etkisini değerlendirmek için halen çalışmalar yapılmaktadır ancak ilk sonuçlar, daha insan merkezli ve bütüncül bir yaklaşımı ve daha fazla profesyonelliği işaret ettiğinden dolayı olumludur.²⁸ Sağlık Bakanlığı’nın 2011 yılı değerlendirmelerine göre Birinci basamak sağlık hizmetleri, koruyucu hizmetler ve tanı hizmetlerinde kapasite ve memnuniyet artışı görülmüştür.

Doğumda beklenen yaşam süresi ve 65 yaşta beklenen yaşam süresi, toplum sağlığının iki önemli göstergesidir. Bu faktörler farklı düzeylerdeki hizmetlerin etkililiğinin yanı sıra risk faktörleri, insidans ve hastalık şiddetinin genel etkilerini de ortaya koymaktadır. Sağlık Bakanlığı’nın 2011 Sağlık Sistemi Performans Değerlendirmesine göre bu iki gösterge Türkiye’de 1990 yılından bu yana istikrarlı iyileşme göstermektedir. Sağlık kazanımları daha erken yaşlardaki mortalitenin -özellikle de beş yaş altı ölüm hızının- azalmasıyla elde edildiğinden doğumda beklenen yaşam süresinde sağlanan iyileşme önem teşkil etmektedir. Türkiye’de doğumda beklenen yaşam süresinde son yıllarda (2003-2010) önemli, sürekli ve doğrusal bir iyileşme yaşanmakta ve Türkiye ile Avrupa Bölgesi’nin geri kalanı arasındaki fark hızla kapanmaktadır. Sağlıkta Dönüşüm Programı’nın uygulandığı dönemde Türkiye’de doğumda beklenen yaşam süresinde sağlanan iyileşme, Avrupa Bölgesi’nde sağlanan iyileşmeden daha büyük olmuştur.

²⁵ MEB 2013. Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi 2009, MEB, <http://www.meb.gov.tr>.

²⁶ MEB 2013. Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi 2009, MEB, <http://www.meb.gov.tr>.

²⁷ SAGEM 2013. Türkiye Sağlık Sistemi Performans Değerlendirmesi 2011, Sağlık Bakanlığı, <http://www.sagem.gov.tr>.

²⁸ SAGEM 2013. Türkiye Sağlık Sistemi Performans Değerlendirmesi 2011, Sağlık Bakanlığı, <http://www.sagem.gov.tr>.

Türkiye’de Bulaşıcı Hastalık Sürveyansının ve Kontrolünün Güçlendirilmesine Yönelik Ulusal Stratejik Plan (2009-2013) kullanıma hazır hale getirilmiştir. Bu plan, bulaşıcı hastalık yükünün üstesinden gelmek için temel bir strateji planıdır. Türkiye’de sıtmanın ortadan kaldırılması yönünde çok önemli ilerlemeler kaydedilmiş ve son beş yılda hiçbir ölümle sonuçlanan vaka görülmemiştir. Yeni saptanan ve laboratuvar testleriyle teyit edilen tüberküloz vakalarının tedavisinde de başarı oranı, 2000 yılında %73 iken 2008 yılında %92’ye ulaşmıştır.

Bulaşıcı olmayan hastalıklarda ölüm vakaları 2000 yılından bu yana ciddi bir artış eğilimindedir. Bu ölüm vakalarının önüne geçilmesi için risk faktörlerinin önüne geçilmesi ve gerekli önlemlerin alınması gerekmektedir. Sağlık Bakanlığı’nın 2010 yılı verilerine göre Türkiye’de her 3 kişiden birinde obezite görülmektedir. Dünyada da yüksek risk taşıyan sorunlardan biri olarak obezite Türkiye’de her 10 kadından 4’ünde görülmektedir.

Risk faktörlerinden biri olan sigaraya karşı alınan önlemlerin Türkiye’de etkisi güçlü olmuştur. Her gün sigara içen 15 yaş ve üzeri Türk nüfusunun oranı 2010 yılında %25,4’e düşmüştür. Bu düşüş Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD) ülkelerindeki en büyük düşüşü ortaya koymaktadır. Ancak Türkiye, 2007 yılında OECD içinde en yüksek sigara içme oranlarından birine sahip olmaya devam etmiştir.²⁹ Türkiye, 19 Temmuz 2009 tarihinde % 100 dumanlız hava sahası olan bir ülke olmuştur. Konaklama sektörü dâhil kapalı kamusal alanlarda sigara içilmesine izin verilmemektedir.

Türkiye’deki yüksek sigara içme oranları ile koroner kalp hastalıklarına bağlı yüksek ölüm hızı arasındaki paralellik, tütün kullanımına karşı yürütülen kampanyaların önemini artırmıştır. Koroner kalp hastalıklarındaki artışa rağmen sağlık hizmetlerine erişimin kolaylaşması ve hizmet kalitesinin iyileşmesi, son sekiz yıldır koroner kalp hastalıklarında ölüm hızının düşmesine katkıda bulunmuştur. Türkiye Sağlık Sistemi Performans Değerlendirmesine göre Türkiye’de bu hastalıklara bağlı ölüm hızı, hala çoğu Avrupa ülkesinden yüksektir ve risk faktörlerinin izlenmesi ve çok sektörlü programların uygulanması gerekmektedir.

Türkiye’de sağlık sisteminde henüz çözüme kavuşturulamamış başlıca sorunlardan biri sağlık personeli sayısının sağlık hizmet talebini karşılayamıyor olmasıdır. Ayrıca sağlık kurumlarının teknik kapasiteleri (yatak sayısı vb.) de hasta sayısını karşılamak için yetersiz kalmaktadır.

Türkiye’de 2011 yılı itibariyle 65 üniversite hastanesi, 503 özel hastane ve 840 Sağlık Bakanlığı’na bağlı hastane bulunmaktadır. Bunlardan hariç 45 özel statüde hastane işlevi gören kuruluş mevcuttur.

²⁹ SAGEM 2013. Türkiye Sağlık Sistemi Performans Değerlendirmesi 2011, Sağlık Bakanlığı, <http://www.sagem.gov.tr>.

Tablo 5 Sektörlere Göre Sağlık Kuruluşlarının Yatak Sayısı

Sektör	Yatak Sayısı
Sağlık Bakanlığı	121.297
Üniversite	34.802
Özel	31.648
Diğer	6.757

Kaynak: Sağlık Bakanlığı 2013. Sağlık İstatistikleri Yıllığı 2011, Sağlık Bakanlığı,
<http://www.saglik.gov.tr/>

Türkiye’de tüm sektörlerdeki sağlık kurumlarında 10.000 kişiye düşen yatak sayısı yaklaşık 26’dır. Sağlık Bakanlığı hastaneleri için bu rakam 16’dır. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) verilerine göre örgütün kapsadığı Avrupa bölgesinde 10.000 kişiye düşen yatak sayısı 61’dir. Bu rakam üst gelir grubundaki ülkeler için 56, Avrupa Birliği için 55,4, orta gelir grubundaki ülkeler için 39, dünya geneli için ise 30’dur. Bu rakamlardan anlaşılacağı üzere Türkiye dünya ortalamasının altında bulunmaktadır.³⁰ Gelişmişlik düzeyi yüksek olan ülkelerde 10.000 kişiye düşen yatak sayısının Türkiye ortalamasının 2 katı olduğu görülmektedir.

Sağlık Bakanlığı’nın 2011 yılı istatistiklerine göre Türkiye’de aktif olarak çalışan aile hekimi başına düşen nüfus 2011 yılı itibariyle yaklaşık 4.000 kişi olmuştur.

Tablo 6 Kategorilerine Göre Sağlık Personeli Sayısı ve 100.000 Kişi Başına Düşen Sağlık Personeli Sayısı

Sağlık Personeli	Sayısı	100.000 Kişi Başına Düşen
Uzman Hekim	66.064	88
Pratisyen Hekim	39.712	53
Diş Hekimi	21.099	28
Eczacı	26.089	35
Hemşire-Ebe	176.887	237

Kaynak: TÜİK 2013. Bölgesel İstatistikler-Sağlık 2011, Türkiye İstatistik Kurumu,
<http://www.tuik.gov.tr>.

2011 yılına ait Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü istatistiklerine göre Türkiye’de 100.000 kişi başına düşen hekim sayısı 141’dir. Bu rakam DSÖ’nün kapsadığı Avrupa bölgesinde 332 iken üst gelir grubu ülkelerde 277’dir.³¹ 100.000 kişiye düşen diş hekimi sayısında dünya verilerine bakıldığında bu sayının üst gelir grubu ülkelerde 65 olduğu görülmektedir. Yine bu gruptaki ülkelerde 100.000 kişiye düşen eczacı sayısı 88 iken,

³⁰ Sağlık Bakanlığı 2013. Sağlık İstatistikleri Yıllığı 2011, Sağlık Bakanlığı, <http://www.saglik.gov.tr>.

³¹ Sağlık Bakanlığı 2013. Sağlık İstatistikleri Yıllığı 2011, Sağlık Bakanlığı, <http://www.saglik.gov.tr>.
DSÖ 2013. DSÖ World Health Statistics 2012, DSÖ, <http://www.who.int>.

ebe ve hemşire sayısı 708'dir. Bu verilerden Türkiye'nin bu rakamların oldukça altında olduğu görülmektedir.³²

Türkiye'de 2011 yılında kişi başı hekime müracaat sayısı ortalama 8 olmuştur. 2010 yılı OECD sağlık verilerine göre Türkiye'nin kişi başı hekime müracaat sayısı ortalama 7 iken, OECD ortalaması 6,4 olmuştur.

TÜİK'in Yaşam Memnuniyeti Araştırmasına göre Türkiye'de 2011 yılında sağlık hizmetlerinden genel memnuniyet oranı % 75,9 olarak gerçekleşmiştir. 2011 yılında bu oran Avrupa Birliği'nde % 62 olmuştur.³³ Gelir düzeyi yüksek ülkelerde (Belçika, İngiltere, İsveç, Hollanda, Lüksemburg, Avustralya) sağlık hizmetlerinden memnuniyet oranı % 78 ile % 95 arasındadır.

Koruyucu sağlık hizmetlerine bakıldığında Türkiye'de aşılama oranının dünya rakamlarından yüksek olduğu görülmektedir. Türkiye'de aşılama oranı % 97 iken üst gelir ülke grubunda % 95'tir.³⁴

Tablo 7 Yıllara Göre Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Göstergeleri (%)

Göstergeler	2009	2010	2011
Normal Doğum Oranı	91	92	94
Antenatal Bakım Oranı	93	94	95
Sezaryen Doğum Oranı	43	46	47
Korunma Yöntemi Kullanımı	73	73	73

Kaynak: Sağlık Bakanlığı 2013. Sağlık İstatistikleri Yıllığı 2011, Sağlık Bakanlığı, <http://www.saglik.gov.tr>.

Anne çocuk sağlığının korunması için Türkiye'de verilen sağlık hizmetleri uluslararası standartlardan düşük olmamakla birlikte sezaryen doğumların Türkiye'de yoğunlukta olduğu görülmektedir. Sezaryen doğumların normal doğumlar içindeki oranı dünya genelinde % 16 iken Türkiye'de bu rakam % 47'dir. Üst gelir grubu ülkelerde ise sezaryen doğum oranı % 28'dir. Türkiye'de sezaryen doğum bir acil durum müdahalesi olmaktan çıkıp tercih haline getirildiğinden bu oran yükselmiştir. Bu oranın azaltılması için 2012 yılında yasal düzenlemeler yapılmıştır. 4 Temmuz 2012'de kabul edilen Sağlık Bakanlığı ve Bağlı Kuruluşların Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 1. maddesinde "Gebe veya rahmindeki bebek için tıbbi zorunluluk bulunması hâlinde doğum, sezaryen ameliyatı ile yaptırılabilir." ibaresine yer verilerek sezaryen doğumun gerçekleştirilmesi için tıbbi zorunluluk şartı getirilmiştir.

³² Sağlık Bakanlığı 2013. Sağlık İstatistikleri Yıllığı 2011, Sağlık Bakanlığı, <http://www.saglik.gov.tr>. DSÖ 2013. DSÖ World Health Statistics 2012, DSÖ, <http://www.who.int>.

³³ AB Komisyonu 2013. Social Climate Report 2011, European Commission, <http://ec.europa.eu>

³⁴ Sağlık Bakanlığı 2013. Sağlık İstatistikleri Yıllığı 2011, Sağlık Bakanlığı, <http://www.saglik.gov.tr>.

Türkiye’de 15-49 yaş arası evli kadınlarda korunma yöntemi kullanım oranı % 73 ile dünya ortalamasından (% 63) yüksektir.

2011 yılında Türkiye’de gebe başına izlem sayısı ortalama 4,3 olarak gerçekleşmiştir. Bu rakam Türkiye’nin gelişmişlik düzeyi yüksek bölgelerine göre düşük bir rakamdır.³⁵ Sağlık Bakanlığı verilerine göre bebek başına izlem sayısı ise ortalama 8,1’dir.

5.1.5. İstihdam Yapısı ve İş Gücü

Türkiye genelinde işsiz sayısı 2012 yılında 2 milyon 790 bin kişiye yükselmiştir. İşsizlik oranı %10,1 seviyesinde gerçekleşmiş, 15-24 yaş grubunu içeren genç işsizlik oranı ise %19,8 olmuştur.³⁶

İstihdamın sektörel dağılımına bakıldığında, istihdam edilenler içerisinde tarım sektöründe çalışanların payı 2012 yılı Aralık döneminde %23 olmuştur. Türkiye’de tarım sektöründeki istihdamda bir azalış eğilimi mevcuttur. Diğer yandan, hizmetler sektöründe istihdam edilenlerin toplam istihdam içerisindeki payı %50,8 olmuştur. Buna karşın, istihdam edilenler içerisinde sanayi sektörünün payı %19,6’ya gerilemiştir. İstihdamın sektörlere göre dağılımına bakıldığında tarım ve sanayi sektörlerinin istihdam içindeki payı düşerken hizmetler ve inşaat sektörünün payında artış eğilimi görülmüştür.³⁷ Türkiye’de toplam istihdam 2012 yılında %44,9 olarak gerçekleşmiştir.

Kalkınma Bakanlığı’nın Aralık 2012 Aylık İstihdam Raporu’na göre ülkemizde çalışma çağındaki nüfus 55 milyonun üzerine çıkmıştır. Bu nüfusun 27 milyon 556 bini iş gücünü oluştururken 2012’nin Aralık döneminde işgücüne katılım oranı %50’ye yükselmiştir. Kadın nüfusun iş gücüne katılım oranı (%29,6) artış eğiliminde olmasına karşın kadın istihdam oranı halen erkek istihdamına göre oldukça düşüktür. Kalkınma Bakanlığı’nın raporuna göre 2012 yılında erkek istihdamı %64,6 olarak gerçekleşirken, kadın istihdam oranı % 26,1’de kalmıştır.

Türkiye’de iş gücü dışında kalan nüfus azalma eğilimini sürdürmektedir. İşgücü dışında kalan nüfus genel olarak ev işleri, eğitim, mevsimlik iş gibi alanlardaki nüfustan oluşmakta veya emekli, çalışamaz durumda olan ve çalışabilecek nitelikte olduğu halde çalışmayan nüfustan oluşmaktadır.

2012 yılı Ocak ayı verilerine göre 2013 yılı Ocak ayında işsizlik, tarım dışı işsizlik ve genç işsizliğinde artış görülmektedir.

³⁵ Sağlık Bakanlığı 2013. Sağlık İstatistikleri Yıllığı 2011, Sağlık Bakanlığı, <http://www.saglik.gov.tr>.

³⁶ TÜİK 2013e. Bölgesel İstatistikler-İşgücü 2012, Türkiye İstatistik Kurumu, <http://www.tuik.gov.tr>.

³⁷ Kalkınma Bakanlığı 2013. Kalkınma Bakanlığı Aylık İstihdam Raporu Aralık 2012, Kalkınma Bakanlığı, <http://www.dpt.gov.tr>.

Tablo 8 Türkiye’de İşsizlik Oranları, 2012

Yıllar	İşsizlik	Tarım Dışı İşsizlik	Genç İşsizliği
2012	10,1	12,4	18,4
2013	10,6	12,9	20,7

Kaynak: Kalkınma Bakanlığı 2013. Kalkınma Bakanlığı Aylık İstihdam Raporu Ocak 2013, Kalkınma Bakanlığı, <http://www.dpt.gov.tr>.

Kır ve kentte cinsiyete göre iş gücüne katılım oranlarına bakıldığında oranlar genel olarak erkek nüfus lehine oluşmaktadır. Kırsalda kadınların iş gücüne katılım oranı % 30 iken kentte % 25’tir.³⁸ Bu oranın kentte daha yüksek olmasının sebebi kente gelen kadınların vasıfsız konuma düşmeleri ve iş gücüne katılmakta zorluk yaşamalarıdır. Aynı sebepten dolayı 2012 TÜİK verilerine göre erkek nüfusun iş gücüne katılım oranı ise kırdan % 72 iken kentte % 71’dir.

İşsizlik oranlarına dönemler itibarıyla bakıldığında genel olarak kış döneminde mevsimin de etkisiyle işsizlik oranı artma eğilimine girmektedir. 2012 yılının Haziran ayında % 8 olan işsizlik oranı Aralık’ta % 10,1’e yükselmiştir. Ancak işsizlik oranındaki gelişmelerin sağlıklı bir şekilde değerlendirilebilmesi için mevsimsel etkilerden arındırılması gerekmektedir. Bu çerçevede, Aralık 2012 yılında mevsimsel etkilerden arındırılmış işsizlik oranı 9,6 olarak gerçekleşmiştir.³⁹

Kalkınma Bakanlığı’nın Aralık 2012 Aylık İstihdam Raporu’na göre daha önce çalıştığı ekonomik faaliyete göre işsizlerin dağılımına bakıldığında 2012 yılında işsiz nüfusun % 44’ünün daha önce hizmetler sektöründe çalıştığı görülmektedir.

Dünya iş gücü verilerine bakıldığında 2012 yılı itibarıyla dünyada toplam 197 milyon işsiz olduğu görülmektedir. Bu rakamın 2013 yılında 202 milyonu bulması beklenmektedir. 2012 yılında dünyadaki işsiz nüfus artışının yaklaşık %25’i gelişmiş ülkelerde gerçekleşmiştir. Geri kalan %75 ise Doğu ve Güney Asya ile Afrika ülkelerinde gerçekleşmiştir. 2008 yılında yaşanan ekonomik krizin etkisiyle Avrupa, Asya, Amerika ve Latin Amerika ülkelerinde iş gücü piyasasında gerilemeler yaşanmıştır. İşsizlik oranlarında dünya genelinde çarpıcı artışlar meydana gelmiştir. Avrupa ülkeleri ve gelişmiş ülkelerde işsizlik oranı ortalama %6’lardan yaklaşık %9’lara yükselmiştir.⁴⁰ AB’de 2011 yılı işsizlik oranı %10,2 olarak gerçekleşmiş, Kanada’da 7,5, İngiltere’de 8, Japonya’da 4,6, Fransa’da 9,6, İspanya’da 21,7, Amerika Birleşik Devletleri’nde 9 olarak gerçekleşmiştir.⁴¹

³⁸ TÜİK 2013e. Bölgesel İstatistikler-İşgücü 2012 3.Dönem (Temmuz, Ağustos, Eylül), Türkiye İstatistik Kurumu, <http://www.tuik.gov.tr>.

³⁹ Kalkınma Bakanlığı 2013. Kalkınma Bakanlığı Aylık İstihdam Raporu Aralık 2012, Kalkınma Bakanlığı, <http://www.dpt.gov.tr>.

⁴⁰ International Labour Organization (ILO) 2013. Global Economic Trends (Küresel İstihdam Eğilimleri) 2013, International Labour Organization, <http://www.ilo.org>.

⁴¹ Uluslararası Para Fonu (IMF) 2013. World Economic Outlook Ekim 2012, IMF, <http://www.imf.org>.

2013 yılında gelişmiş ülkelerde ve özellikle Avrupa Birliği ülkelerinde işsizlik oranının % 9,2'ye ulaşması beklenmektedir. Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) 2012 yılında dünya genç işsizlik oranının % 12,6'ya ulaştığını tespit etmiştir.

ILO'nun raporuna göre 2012 yılında dünyadaki iş gücünün yaklaşık %6'sı işsizdir. Dünyada işsizlikten en çok etkilenen nüfus 24 yaş altı gençlerdir. Dünyadaki genç nüfusun yaklaşık % 13'ü işsiz durumdadır. Raporda, küresel ekonomik kriz sırasında Rusya, Türkiye ve Ukrayna'da ekonomik büyümenin sektöre uğradığı, ancak çabuk toparlandığı bildirilmiştir.

Rapora göre, 2009'un birinci çeyreğinde gayrisafi yurtiçi hâsıla Türkiye'de %14,7, oranında gerilemiş ancak 2010 yılının aynı döneminde 12,6 oranında büyüme kaydedilmiştir. Türkiye'de ekonomik krizin başında istihdam kaybı olmasına rağmen, 2009'un sonu ve 2010'da küresel ekonomik koşullara rağmen istihdam artmıştır. Dünyada istihdamda en hızlı artış, %8 ile 2010 yılında Türkiye'de gözlenmiş 2012'de de bu olumlu eğilim devam etmiştir. Ancak bu eğilim 2012'de oldukça yavaşlamıştır.⁴²

5.1.6. Sosyo-Ekonomik Durum

Türkiye'de %20'lik gelir dağılımı gruplarından en yüksek gelire sahip olan son grubun toplam gelirden aldığı pay %46,7 iken, en düşük gelire sahip olan grubun toplam gelirden aldığı pay %5,8'dir. Gelir gruplarının toplam gelirden aldığı paylara bakıldığında en yüksek gelir grubuyla en düşük gelir grubunun arasında 8 kat fark olduğu görülmektedir.⁴³

TÜİK' in Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırmasına göre Türkiye'de hane halkı başına düşen ortalama yıllık kullanılabilir gelir 24.343 TL iken, ortalama yıllık eşdeğer hane halkı kullanılabilir gelir ise 10.774 TL'dir. 14.873 TL ile ortalama yıllık eşdeğer hane halkı kullanılabilir geliri en yüksek olan bölge ile en düşük ortalamaya sahip bölge arasında yaklaşık 10.000 TL fark bulunmaktadır. Verilere bakıldığında Türkiye'de gelir dağılımında bölgeler arası yüksek farklar bulunduğu görülmektedir. Türkiye genelinde aktif iş gücünün en büyük bölümü alt gelir diliminde yer alırken çok küçük bir bölümü üst gelir diliminde yer almaktadır. Alt gelir düzeyinde görülen yoğunluk Türkiye'de çözüme kavuşturulması gereken en önemli sorunlardan biridir. Türkiye'de gelirlerin büyük bölümünü kamu ve özel sektör çalışanların ücretleri oluşturmaktadır.

TÜİK' in Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırmasına göre Türkiye'de maaş-ücret gelirleri %44,8'lik oranla toplam gelir içerisinde en fazla paya sahiptir. Bunu %21,4 ile girişimci

⁴² International Labour Organization (ILO) 2013. Global Economic Trends (Küresel İstihdam Eğilimleri) 2013, International Labour Organization, <http://www.ilo.org>.

⁴³ TÜİK 2013f. Bölgesel İstatistikler-Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması 2012, Türkiye İstatistik Kurumu, <http://www.tuik.gov.tr>.

gelirleri ve %19,4 ile sosyal transferler izlemektedir. Sosyal transferlerin %92'sini emekli ve dul-yetim aylıkları oluşturmaktadır.

TÜİK tarafından belirlenen yoksulluk sınırına göre 2012 yılında nüfusun %16,1'inin yoksulluk riski altında olduğu tespit edilmiştir. Kentsel ve kırsal yerler için hesaplanan yoksulluk sınırlarına göre, kentsel yerlerde bu oran %13,9 iken, kırsal yerlerde %15,7 olmuştur. Sürekli yoksulluk riski altında olan nüfusun oranı ise %18'e kadar yükselmiştir.

Türkiye'de genel yaşam koşullarına bakıldığında nüfusun %59'unun kendisine ait konutlarda oturduğu görülmektedir. Nüfusun %61,8'inin hanesinin taksit ödemeleri ve borçları (konut alımı ve konut masrafları dışında) bulunmakta, bu borç ödemeleri, %26,2'sinin hanesine çok yük getirmektedir. Türkiye'de nüfusun %86'sı tatil yapamamakta, %67,6'sı beklenmedik harcamalarını karşılayamamaktadır. Satın alma gücü paritesine göre günlük 2,15 doların altında gelirle yaşayan toplum kesimi oranı 2011 yılında % 0,14 oranında gerçekleşmiştir.⁴⁴

OECD Ülkelerinde Artan Gelir Eşitsizliği raporunda mevcut durumda OECD ülkelerinde nüfusun en zengin kesimini oluşturan %10'luk nüfusun en yoksul kesimden 9 kat daha zengin olduğu belirtilmiştir. Bu fark ülkeden ülkeye değişmekle birlikte ortalama bir rakamı ifade etmektedir.

Yoksulluk, küresel bir sorun olarak, gelişmiş-az gelişmiş ayırımını gözetmeksizin evrensel boyutlara ulaşmıştır. Yoksulluk sadece dünyanın azgelişmiş bölgelerinin yaşadığı bir sorun olmaktan çıkmış, gelişmekte olan ülkelerin ve hatta gelişmiş ülkelerin önemli bir sorunu haline gelmiştir. Günümüzde dünya nüfusunun %10'u toplam dünya gelirinin %70'den fazlasını elde etmektedir. Dünya nüfusunun 2,5 milyarı- yaklaşık yarısı günlük 2 dolar yoksulluk sınırının, 1 milyarı 1 dolar yoksulluk sınırının altında yaşamaktadır. Yoksullukla birlikte ülkeler ve bölgeler arasındaki eşitsizliğin boyutları da giderek artmaktadır. Ortalama olarak yoksul ülkeler zengin ülkelere daha yavaş büyüme oranına sahip olduğu için ülkeler arasındaki gelir uçurumu giderek genişlemektedir.⁴⁵

Kişi başına düşen GSMH rakamlarına bakıldığında dünyanın en yoksul ve en zengin ülkesi arasındaki uçurum göze çarpmaktadır. 290 dolar ile Kongo Demokratik Cumhuriyeti en yoksul GSMH sıralamasında iken, 58.500 dolar ile Norveç en yüksek kişi başına GSMH sıralamasındadır. GSMH bakımından dünyanın en zengin bölgesi en yoksul bölgesinden yaklaşık 200 kat daha büyüktür.

⁴⁴ TÜİK 2013f. Bölgesel İstatistikler-Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması 2012, Türkiye İstatistik Kurumu, <http://www.tuik.gov.tr>.

⁴⁵ Arpacıoğlu Ö., Yıldırım M., Dünyada ve Türkiye'de Yoksulluğun Analizi, Niğde Üniversitesi İİBF Dergisi, 2011, Cilt: 4, Sayı: 2, s. 60-76

5.1.7. Sosyal Hizmetler, Sosyal Dayanışma ve Yardım Kültürü

Türkiye’de sosyal harcamalar Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYİH)’nın %1,43’ünü oluşturmaktadır. 2012’de sosyal yardımlardan faydalanan hane sayısı 2.101.611 olarak gerçekleşmiştir. Sosyal yardımlardan toplamda 6.370.100 kişi faydalanmıştır. Sosyal yardımlardan faydalanan kişilerin %70’i kadın nüfustan oluşmuştur. Türkiye’de toplam 1.228.355 yaşlılık ve engelli maaşı hak sahibi mevcuttur.

Tablo 9 2012 Yılında SYDT Fonundan Aktarılan Kaynağın Yardımlara Göre Dağılımı

2012 Sosyal Yardımlara Aktarılan Kaynak Türü	Sosyal Yardıma Aktarılan Kaynak Oranı (%)
Aile Yardımları	18
Eğitim Yardımları	40
Sağlık Yardımları	6
Periyodik Yardımlar	21
Proje Destekleri	6
Diğer Yardımlar	9

Kaynak: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı 2013. Sosyal Yardım İstatistikleri Bülteni 2012, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, <http://www.aile.gov.tr>.

Türkiye’de 3294 sayılı kanun kapsamındaki yoksul özürlü vatandaşların topluma uyumunu kolaylaştıracak her türlü araç gereç ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik yürütülen bir sosyal yardım programı mevcuttur. 2012 yılında Özürlü İhtiyaç Yardımları kapsamında, 97.722 TL aktararak 10 kişinin faydalanması sağlanmıştır.⁴⁶

5.1.8. Sosyal İçerme

Özürlüler İdaresi Başkanlığı ile yapılan protokol kapsamında; TÜİK Ulusal Özürlüler Veri Tabanında kayıtlı olan özürlü bireylere yönelik olarak, “Özürlülerin Sorun ve Beklentileri Araştırması, 2010” çalışmasını gerçekleştirmiştir. Bu araştırma ile özürlü bireylerin günlük yaşam içindeki sorun ve beklentileri tespit edilerek, bu alandaki politikaların etkin bir biçimde oluşturulabilmesi hedeflenmiştir.

Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı’nın, TÜİK ile yapmış olduğu araştırma sonuçlarına göre; engelli olan nüfusun toplam nüfus içindeki oranı % 12,29’dur. Buna göre ülkemizde 8.431.937 (%12,29) kişi özürlü (engelli) olarak yaşamlarını sürdürmektedir.⁴⁷ Bu rakamların 2012 yılı itibariyle arttığı tahmin edilmektedir. %12,29 özürlü oranının; %7,092’u erkek, %5,022’si kadın olarak ifade edilmektedir. Ulusal

⁴⁶ Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı 2013. Sosyal Yardım İstatistikleri Bülteni 2012, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, <http://www.aile.gov.tr>.

⁴⁷ Müstakil Sanayici ve İş Adamları Derneği (MÜSİAD) 2013. Mustafa Öztürk, Türkiye’de Engelli Gerçeği 2011, MÜSİAD, <http://www.musiad.org.tr>.

Özörlöler Veri Tabanına kayıtlı özörlölerin %29,2'si zihinsel özörlöler, %25,6'sı süreğen hastalığı olan özörlöler, %8,8'i ortopedik özörlöler, %8,4'ü görme özörlöler, %5,9'u işitme özörlöler, %3,9'u ruhsal ve duygusal özörlöler, %0,2'si dil ve konuşma özörlöler ve %18'i birden fazla özre sahip olanlardır. Kayıtlı özörlölerin, %58,6'sı erkek, %41,4'ü kadındır. ⁴⁸

TÜİK'in araştırmasına göre yaşadıkları yerdeki fiziksel çevre düzenlemeleri ile ilgili olarak, kayıtlı olan özörlü bireylerin %66,3'ü oturdukları binanın, %59,5'i dükkân, market, mağaza ve lokantaların, %58,4'ü kamu binalarının, % 55,4'ü postane ve banka benzeri yerlerin özörlü bireyin kullanımına uygun olmadığını belirtmiştir. ⁴⁹ Rakamlara bakıldığında özörlü nüfusun en az yarısı günlük yaşamlarında zorluklarla karşılaşmaktadır. Araştırmaya göre kayıtlı olan özörlü bireylerin %27'si özörlü aylığından, %11,2'si ise Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü'nün aynı ve nakdi yardımlarından düzenli olarak yararlandıklarını belirtmiştir.

Tablo 10 Özörlölerin Kamu Kurum ve Kuruluşlarından Beklentileri

Kamu Kurum ve Kuruluşlarından Beklentiler	Veri Tabanındaki Özörlölerin Beklenti Oranı (%)
Sosyal Yardım ve Desteklerin Arttırılması	85,7
Sağlık Hizmetlerinin İyileştirilmesi	77,0
Bakım Hizmetlerinin İyileştirilmesi	40,4
İş Bulma Olanaklarının Arttırılması	28,7
Eğitim Olanaklarının Arttırılması	25,6
Fiziksel Çevre ve Ulaşım İmkânlarının İyileştirilmesi	17,7
Hiçbir Beklentisi Olmayanlar	2,2
Diğer	8,6

Kaynak: TÜİK 2013g. Sosyal Güvenlik, Sağlık, Beslenme-Özörlölerin Sorun ve Beklentileri Araştırması 2010, Türkiye İstatistik Kurumu, <http://www.tuik.gov.tr>.

TÜİK'in özörlölerin ihtiyaç ve sorunları hakkındaki araştırmasına göre özörlü vatandaşlar yoğunluklu olarak sosyal yatırım ve desteklerin arttırılmasına ihtiyaç duymaktadır. Türkiye'de özörlü vatandaşların yaklaşık %38'i sosyal yardımlardan yararlanmaktadır. ⁵⁰ Özörlü vatandaşlar arasında sağlık ve bakım hizmetlerinin iyileştirilmesine duyulan ihtiyaç da yoğunluk teşkil etmektedir. Araştırmaya göre fiziksel koşulların yetersizliğinden şikâyetçi olan özörlü kişi sayısı veri tabanında kayıtlı olan toplam özörlü nüfusun %66'sını oluşturmaktadır. Toplu taşıma araçlarını kendi başına kullanan özörlü kişilerin oranı toplamın %30'unu oluşturmaktadır. Kamu kurumlarından hiçbir beklentisi olmayan özörlü vatandaşların sayısı ise oldukça azdır.

⁴⁸ TÜİK 2013g. Sosyal Güvenlik, Sağlık, Beslenme-Özörlölerin Sorun ve Beklentileri Araştırması 2010, Türkiye İstatistik Kurumu, <http://www.tuik.gov.tr>.

⁴⁹ TÜİK 2013g. Sosyal Güvenlik, Sağlık, Beslenme-Özörlölerin Sorun ve Beklentileri Araştırması 2010, Türkiye İstatistik Kurumu, <http://www.tuik.gov.tr>.

⁵⁰ TÜİK 2013g. Sosyal Güvenlik, Sağlık, Beslenme-Özörlölerin Sorun ve Beklentileri Araştırması 2010, Türkiye İstatistik Kurumu, <http://www.tuik.gov.tr>.

Türkiye’de özürllülerin temel sorunlarından biri eğitimidir. Başbakanlık Özürllüler İdaresi Başkanlığı’nın verilerine göre engelli nüfusun %36’sının okuma yazma bilmediğı görölmüştür. Özürllülerin %41’i ile süreğen hastalığı olanların yaklaşık %47,1’i ilkokul mezunudur. İlkokul sonrası eğitim düzeyi ise oldukça düşüktür.

Yükseköğretime devam eden özürllü (Bedensel, görme engelliler, işitme ve konuşma) oranı %2,24, kronik hastalığa sahip olanlarda ise %4,23’tür. Engelli nüfusun eğitim seviyesinin düşük olduğu görölmektedir.

Özürllülerin işgücüne katılmaları ile ilgili verilere bakıldığında yaklaşık %78’nin işgücüne dâhil olmadığı görölmektedir. İşgücüne dâhil olan yaklaşık %22’lik oranın ise yalnız yaklaşık % 20’si istihdam edilmektedir. Süreğen hastalığı olanların %23’ü işgücüne katılmakta yaklaşık %20’si istihdam edilmektedir. Bu grupta işgücüne dahil olmayanların oranı ise yaklaşık %77’dir. Bu durum özürllünün üretim dışı ve tamamen başkalarına bağımlı olduğunun bir göstergesidir.⁵¹

4857 sayılı İş Kanunu 30. maddesinde engelli istihdamını arttırmayı amaçlayan bir hüküm konulmuştur. İlgili madde “İşverenler, elli veya daha fazla işçi çalıştırdıkları özel sektör işyerlerinde %3 özürllü, kamu işyerlerinde ise %4 özürllü ve %2 eski hükümlü işçiyi meslek, beden ve ruhi durumlarına uygun işlerde çalıştırmakla yükümlüdürler.” şeklindedir.

Kanun ihlali durumunda özürllü istihdamının olmadığı her ay için işletme sahibine para cezası uygulanmaktadır. Ancak mevcut durumda kota altında çalışan olması, sektörün uygun olmaması gibi nedenlerden dolayı özürllü istihdamını gerçekleştirilmeyen firmalar çoğunluktadır. Türkiye’de 2011 yılı sonu itibarıyla 1.436.000 işletme bulunmaktadır. Bu şirketlerde, Sosyal Güvenlik Kurumu veri tabanına kayıtlı olarak çalışanların toplamı ise 11.031.000 kişidir ve kayıtlı firmaların %98’inde firma başına 49 veya daha az kişi çalışmaktadır.⁵² Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı’nın Aralık 2011’de yayınladığı İşgücü Piyasasının Özürllüler Açısından Analizi Raporuna göre 2003 yılında özürllülerin genel istihdama oranı İsviçre’de %8, Almanya’da %7, ABD’de %5, Türkiye’de %4, Güney Afrika’da %3 olarak gerçekleşmiştir.

Dünya nüfusunun yaklaşık %15’inin bir tür engellilik ile yaşadığı tahmin edilmektedir.⁵³ 15 yaş ve üstünde kişiler arasında engellilik ile yaşamak durumunda olan kişi sayısını Dünya Sağlık Araştırması (World Health Survey) 785 milyon (%15,6) olarak belirtmektedir. Araştırma bu kişiler arasından 110 milyon kişinin (%2,2) işlevlerini yerine getirme konusunda çok ciddi zorluklar yaşadığını tahmin etmektedir.

⁵¹ TÜİK 2013g. Sosyal Güvenlik, Sağlık, Beslenme-2002 Türkiye Özürllüler Araştırması, Türkiye İstatistik Kurumu, <http://www.tuik.gov.tr>.

⁵² TEPAV (Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı) 2013. Engelli İstihdamını Arttırmanın Yolları 2012, TEPAV, <http://www.tepav.org.tr>.

⁵³ DSÖ 2013. DSÖ Dünya Engellilik Raporu 2011, DSÖ, <http://www.who.int>.

Dünya Sağlık Araştırması sonuçlarına göre, engellilik düşük gelirli ülkelerde yüksek gelirli ülkelere göre daha yaygındır. Aynı zamanda, en yoksul beşte birlik refah diliminde yer alan insanlarda, kadınlarda ve yaşlı insanlarda engellilik daha fazla yaygınlık göstermektedir. Düşük gelire sahip olan, çalışma yaşamının dışında kalan veya daha düşük eğitsel vasıflara sahip olan insanlar daha yüksek engellilik riski taşımaktadır.

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ)'nün Engellilik Raporuna göre ülkeler bütünleştirici eğitim politikaları bakımından değerlendirildiğinde, dünya genelinde engellilere yönelik bir politika geliştirme zafiyeti bulunmaktadır. Engelli çocukların okula gitmeleri için finansal ve hedeflenen diğer teşviklerdeki yetersizlik ve engelli çocuklar ve aileleri için sosyal koruma ve destek hizmetlerindeki yetersizlik, eğitim politikasında var olan yaygın sorunlar arasında yer almaktadır.⁵⁴

Dünya Sağlık Araştırması (World Health Survey)'nin 2006 yılında sonuçlanan 51 ülkeyi kapsayan verilerine göre, sağlık çalışanlarının vasıflarının ihtiyaçlarını gidermede yetersiz kaldığını beyan etme oranı, engellilerde engelsizlerin iki mislinden fazladır. Benzer şekilde engellilerde, tedavisinin kötü yapıldığını beyan etme oranı dört misli ve kişinin gereksinim duyduğu sağlık hizmetini alamadığını beyan etme oranı yaklaşık üç misli fazladır. Kişisel bakım çalışanlarının çoğu düşük ücretler almaktadır ve yeterli eğitime sahip değildir.

DB verilerine göre dünya nüfusunun yaklaşık %80 gelişmemiş ve gelişmekte olan ülkelerde yaşamaktadır. Dünya genelindeki yoksul nüfusun yaklaşık %20'si bir özür sahibi iken, özürlü çocukların yalnızca %3'ü okula gidebilmektedir.

Dünyada özürlülere yönelik politikaların ve planların uygulanması için ayrılan kaynaklar genellikle yetersizdir. Etkin finansman eksikliği, milli geliri ne olursa olsun tüm ülkelerde sürdürülebilir hizmetlerin sağlanmasına engel olan başlıca unsurdur. Örneğin, yüksek gelirli ülkelerde, engelli insanların %20 ila %40'ı günlük faaliyetler için ihtiyaç duyduğu desteklerden genellikle yoksun durumdadır. Düşük gelirli ve orta gelirli ülkelerin birçoğunda hükümetler yeterli hizmet sunamamaktadır. Öte yandan bu ülkelerde hizmet sağlayan özel kuruluşlar ya mevcut değildir, ya da bu hizmetler birçok hane halkının bütçesine uygun değildir. 51 ülke üzerinde yapılan 2002-04 Dünya Sağlık Araştırması sağlık hizmeti ödemelerinde indirim ya da muafiyet elde etme konusunda engelli insanların engelli olmayanlara göre daha fazla zorluklarla karşılaştığını göstermektedir.

Dünya Engellilik Raporu'nda birçok mekânın ulaşım sistemi ve bilgi edinme olanakları herkes için erişilebilir olmadığı belirtilmiştir. Rapora göre engelli bir insanın iş arama konusunda cesaretinin kırılmasının veya sağlık hizmetlerinden mahrum kalmasının en sık görülen nedeni ulaşım erişememektir. 20 ila 40 yıldır erişilebilirlik konusunda

⁵⁴ DSÖ 2013. DSÖ Dünya Engellilik Raporu 2011, DSÖ, <http://www.who.int>.

hukuki düzenlemeye sahip ülkelerde bile bu düzenlemelere düşük bir seviyede riayet edildiği saptanmaktadır. Erişilebilir formatta olan mevcut bilgi azdır ve engelli insanların iletişim ihtiyaçlarının çoğu karşılanmamaktadır. Bunlara ek olarak dünyada ve Türkiye’de engelli nüfus ve ihtiyaçları hususundaki veri tabanı oldukça zayıftır. Engelli nüfusun sosyo-ekonomik durumu, engellilere yönelik sosyal politikaların yer aldığı detaylı ve güncel bir çalışmaya ihtiyaç duyulmaktadır.

2012 yılı itibariyle yaklaşık 75 milyon olan Türkiye nüfusunun yarısını kadın nüfus oluşturmaktadır. TÜİK’in temel demografik göstergelerine bakıldığında eğitim durumu ve okuryazarlık oranlarına bakıldığında da kadınların genel olarak dezavantajlı olduğu gözlemlenmektedir.

Türkiye’de kadın istihdam oranı erkek nüfusun istihdam oranına göre düşüktür. 2010 TÜİK verilerine göre Türkiye’de kadın istihdamı yaklaşık % 27 olarak gerçekleşirken erkek nüfus istihdamı % 70,8 olarak gerçekleşmiştir. Kadın istihdamı BM istatistiklerine göre aynı yıl dünya genelinde yaklaşık % 49 olmuştur.

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü’nün 2010 yılı Türkiye’de Kadının Durumu raporunda kadınların politikaya katılımı değerlendirilmiş, 12 Haziran 2011 seçimleri sonrası TBMM’de kadın sayısının arttığı görülmüştür. 2011 yılında kadın milletvekili sayısı toplam milletvekili sayısının %14,8’ini bulmuştur. Buna karşılık Türkiye’de belediye başkanlarının %99,1’i erkektir. Rapora göre bürokrasi ve yüksek yargı pozisyonlarında da kadın nüfusun azlığı dikkat çekmektedir. Türkiye’deki sivil toplum kuruluşlarının yönetim kurulları ve başkanlarına bakıldığında 87 konfederasyon yöneticisinin 8’inin kadın olduğu görülmektedir. Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB), TZOB (Türkiye Ziraat Odaları Birliği), Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu (TESK) gibi önemli sivil toplum kuruluşlarının yönetiminde hiç kadın bulunmamaktadır.

Kadının sosyal yaşamına bakıldığında Türkiye’de kadınların %39’unun fiziksel şiddete maruz kaldıkları görülmüştür.⁵⁵ Kadınların %15’i cinsel şiddete maruz kalırken, 10 yükseköğretim mezunu kadının 3’ü cinsel veya fiziksel şiddete maruz kalmaktadır. Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü’nün araştırmasına göre her 10 kadından biri gebelikte fiziksel şiddet görmektedir. Araştırmada Türkiye’de kadınların sağlık kuruluşlarından, polisten ve diğer destek hizmetlerinden nadiren yardım istemekte oldukları belirtilmiştir.

BM’nin 2011 yılında "Dünyada Kadınların İlerlemesi" başlıklı raporunda da dünya genelinde kadınların yaygın biçimde ayrımcılığa ve şiddete maruz kaldığı ortaya koyulmuştur. Raporda 127 ülkenin evlilikte tecavüzü cezalandırmadığına dikkat çekilmiştir. 61 ülkenin de kadına kürtaj hakkını sınırladığı ve ayrıca genel kural haline

⁵⁵ Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü 2013. Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet 2009, Başbakanlık, <http://www.kadininstatusu.gov.tr>

gelmiş biçimde kadınlara erkeklere nazaran %10 ila %30 daha az maaş verildiği ortaya konulmuştur.

Rapora göre, 125 ülkede aile içi şiddeti yasaklayan kanunlar mevcut olmasına rağmen, 603 milyon kadın, bu tür şiddetin suç bile sayılmadığı ülkelerde yaşamaktadır. Tüm ülkelerde parlamentodaki milletvekili sayılarına bakıldığında, kadınların siyasetteki temsiliyet oranının ise %30'a denk geldiği belirtilmiştir. Türkiye ve dünyadaki resmi istatistiklere bakıldığında kadınların erkeklere nazaran daha zayıf sosyo-ekonomik koşullar altında yaşadığı görülmektedir.

Türkiye’de kadına yönelik sosyal politika Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına bağlı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü tarafından Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ile Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planları doğrultusunda yürütülmektedir. Mevcut durumda Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü proje geliştirmekte, kadın sığınma evlerinin artırılması ve yapılandırılması çalışmalarına devam edilmektedir.

Türkiye, yaşlanma sürecinin hızla gerçekleşeceği ülkelerden birisidir. 2008-2040 arasında Türkiye’de yaşlı nüfusta, %201’lik bir artış beklenmektedir. Mevcut durumda TÜİK verilerine göre Türkiye’deki 65 yaş üstü nüfus yaklaşık olarak 5,5 milyondur. Avrupa ülkelerinde de hızla yaşlanan nüfus yaşlı nüfusun toplam nüfusa oranlarını arttırmaktadır.

Türkiye’de Sosyal Güvenlik Reformu ile birlikte çalışılan yıllarda yapılan katkı paylarının geri dönüşümünün hesaplanıp hak sahipleriyle buluşturulması şeklinde işleyen sistem hükümet tarafından yapılandırılarak çalışma esaslı ve katkı payı temelli bir sosyal güvenlik ağı haline gelmiştir. Ayrıca, 1976 tarihli ve 2022 Sayılı, “65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Gücsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun” uyarınca, hiç çalışmamış ya da sosyal güvencesiz işlerde çalışmış bireylerin, yaşlılıkta gelir sahibi olmaları amaçlanmıştır.

Fakat bu aylığın çok düşük miktarda olması, uygulamanın yetersizliğine dair tartışmaları beraberinde getirmektedir. Zira Türkiye’de yaşlıların sosyal güvence ve ekonomik gelir bakımından durumları oldukça vahimdir. 2006 yılında yapılan Gero Atlas çalışması bulgularına göre, ortalama aylık geliri 100 TL olan yaşlıların oranı çalışma katılımcılarının, %73’üne ulaşmıştır. En zor durumdaki yaşlılar, dul kadınlardır. Yaşı 75’in üzerinde olan dul kadınların %67’sinin hiçbir geliri yoktur. Bu kadınlar, çocukları, akrabaları ve komşuları tarafından bakılmakta ve desteklenmektedirler.⁵⁶

TÜİK verileri; 2007 yılında 4 milyon 465 bin olan 65 yaş üstü nüfusun 927.318’inin herhangi bir sosyal güvenceye ve gelire sahip olmadığından aylık 76.63 TL olan yaşlılık ödeneğinden yararlandığını açığa çıkarmaktadır. Ayrıca, ülkede yaşı altmışın üzerinde

⁵⁶ Duran, B., Con, G. Türkiye’de Sosyal Devlet ve Yaşlı Hakları Üzerine Bir İnceleme 2011, Sosyal Haklar Uluslararası Sempozyumu, <http://www.sosyalhaklar.net>.

olan 3,2 milyon kadının, %90'ından fazlası yoksulluk sınırının epey altında kalan gelirle yaşamını sürdürmektedir. Erkeklerin %75'i herhangi bir gelire sahipken, kadınlarda bu oran %38'e düşmektedir. Diğer taraftan gelirlerin kaynağına inildiğinde, yaşlı erkek nüfusun %46'sının emekli maaşını geliri olarak beyan ettiği kaydedilmelidir.

Kalkınma Bakanlığı'nın 2007 yılındaki verilerine göre yaşlı erkeklerin sadece %10'u çalışmaktadır. Yaşlı kadınların sadece %6'sı kendisine ait emekli maaşına sahipken, dolaylı emekli maaşını gelir kaynağı olarak belirten kadınların oranı %16'dır. Kadınların %10'u yaşlılık aylığı alırken, sadece %1'i halen çalışmaktadır.

İstihdam edilebilirlik açısından 2010 yılı verileri irdelendiğinde, tüm itirazlara rağmen yaşlı nüfusun istihdamlarında gözle görülür iyileştirme kaydedilemediği ileri sürülebilir. Nitekim TÜİK Hane Halkı İşgücü (2010) verilerine göre, 65 yaş üstü erkeklerin %19,5'i istihdam edilebilirken, kadınların istihdam oranı %5,9'da kalmaktadır. Ayrıca tarım dışı işsizlik oranı 65 yaş üstü erkekler için %7,2 gibi azımsanamayacak bir orandadır.

2003 Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (TNSA)'na göre, yaşlıların %24'ü herhangi bir sağlık güvencesine sahip değildir. Hiçbir sağlık güvencesine sahip olmama durumu, yaşın yüksekliğine bağlı olarak artış göstermektedir. Ayrıca sağlık güvencesi kapsamı konusunda cinsiyet farklılıkları görülmektedir. Hiçbir sağlık güvencesine dâhil olmayan kadın nüfusunun oranı %24,7 iken, bu oran erkekler arasında %19,7'ye düşmektedir. Araştırmaya göre Türkiye'de yaşlı nüfusun eğitim durumu, Türkiye'yi dünya sıralamasında oldukça alt seviyelere itmektedir. 65 yaş üstü kadın nüfusunun %83'ü eğitimsiz ve/veya ilkökul terktir. Bu oran erkekler için %53'tür. 65 yaş üstü nüfusun okuryazarlık oranlarına bakıldığında, okuryazar olmayan kadınların oranı %78, erkeklerinki ise %26'dır.

2010 yılı ADNKS verilerine bakıldığında 65 yaş üstü kadın nüfusunun %45,7'si okuma yazma bilmezken, bu oran aynı yaş grubundaki erkekler arasında %15,5'de kalmaktadır. Yine 2010 verileri, erkek yaşlı nüfusunun %46,8'inin ilkökul mezunu olduğunu fakat kadın yaşlı nüfusunun yalnızca %25,6'sının ilkökul seviyesinde eğitim görmüş olduğunu göstermektedir. Bu tablonun da açıkça ortaya koyduğu gibi, yaşlı nüfusu halen ağırlıklı olarak eğitimsizdir. Ayrıca okuryazarlık ve eğitim alma oranlarında toplumsal cinsiyet farkı açıkça kendisini hissettirmektedir.

Yaşlıların aile hakkı konusunda hem dünyada hem de Türkiye'de çeşitli uygulamalar söz konusudur. Yaşlısına bakan ailelere devlet tarafından maddi destek verilmesi sayılan uygulamalara verilebilecek başat örneklerdendir. Bu maddi destekle, yaşlıların aileleri tarafından bakılmasının garantilenip huzurevlerinde terk edilen yaşlıların sayısının azalması amaçlanmaktadır. Ancak maddi destek konusunun da, ailede bakılmaya devam edilen yaşlıların aldıkları bakımın kalitesiyle önceden para karşılığı

yerine getirilmeyen kuşaklararası dayanışmanın, finansal boyut kazanması yönünden eleştirildiği gözlemlenmektedir⁵⁷

Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu (SHÇEK)'nin “Yaşlı Hakları” başlığı altında ele aldığı barınma konusu, yaşlıların, “Sağlık durumlarına göre düzenlemelerin yapılabileceği uygun konuta sahip olabilmeleri”ni içermektedir. Diğer yaş gruplarına sunulan konut hakkından farklı olarak, yaşlıların sahip olacağı konutların belirli özelliklere sahip olması gerekmektedir. Yurtdışında daha çok önem verilen “yaşlı-uyumlu konut projeleri”, ne yazık ki genelde üst-gelir grubundaki yaşlı nüfusa hitap etmektedir.

Dünyada şu anda artan yaşlı nüfusun ihtiyaçlarını karşılama konusunda en çok tartışılan konulardan birisi, “*Yaşlı Dostu Şehirler*” projesidir. Dünyanın dört bir yanındaki birçok şehirde, şehir planlamalarının içine artık yaşlıların özel ihtiyaçlarına göre çevre düzenlemeleri yayaların kullanımını belirleyen trafik ışıklarının süresinin uzun tutulması, kaldırım yüksekliklerinin yaşlıların tırmanmalarını engelleyecek kadar yüksek düzenlenmemesi gibi hususların yer aldığı, “*Yaşlı Dostu Şehir*” planlamaları, Türkiye’de de bazı şehir belediyelerinin gündemine girmiştir. Ancak mevcut koşullar, yaşlıları şehir hayatına kolayca katılmalarını engellemektedir. Özellikle anakentlerdeki en büyük problem, ulaşım araçlarının kalabalıklığı, trafikte geçirilen sürenin çok uzun olması konularıdır. Kırsal kesimdeki durum ise daha çok diğer yerleşim bölgelerine ulaşımında yaşanan problemlerden doğmaktadır ve sadece yaşlı nüfusu değil, toplumun genelini etkilemektedir.⁵⁸

Türkiye’de 1986 tarih ve 3294 Sayılı, “*Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu*”nun gereği olarak Başbakanlığa bağlı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu (SYDTF)’ndan, ekonomik yoksunluk içindeki yaşlılara yardım yapılmaktadır. Ancak, SYDTF’nin yoksullukla mücadele çalışmaları, önceden hedeflenen nesnel kıstasları çerçevesinde yapılmadığından, yardımların yoksul kesimlere ulaşmadığı, uygulamaların ciddi denetimden geçirilmediği ve yardımların etkinliğinin gözlenmesi yolunda kayda değer çaba sarf edilmediği konularında eleştiriler mevcuttur.

Sosyal yardımların yanında, sosyal hizmetlerin önde gelen bir hak olarak algılanması, Avrupa Konseyi’nin 1961’de kabul edip, 1996’da gözden geçirdiği ve Türkiye’nin 2004 yılında imzaladığı “Avrupa Sosyal Şartı”nda (Avrupa Sosyal Haklar Sözleşmesi) somutlaştırılmıştır. Bu açıdan yaşlı kesime sosyal hizmet hakkı dendiğinde akla gelen en temel konu, yaşlı bakımında düğümlenmektedir.

⁵⁷ Duran, B., Con, G. Türkiye’de Sosyal Devlet ve Yaşlı Hakları Üzerine Bir İnceleme 2011, Sosyal Haklar Uluslararası Sempozyumu, <http://www.sosyalhaklar.net>.

⁵⁸ Duran, B., Con, G. Türkiye’de Sosyal Devlet ve Yaşlı Hakları Üzerine Bir İnceleme 2011, Sosyal Haklar Uluslararası Sempozyumu, <http://www.sosyalhaklar.net>.

Türkiye’de hizmet veren kuruluşlar, SHÇEK’e bağlı huzurevleri, özel yaşam evleriyle evde bakım üniteleridir. Türkiye’de kurumsal bakım, hem yaşlılar hem de yaşlı yakınları açısından halen en son seçenek olarak görülmektedir. Geleneksel aile anlayışının, yaşlısının bakımını kurumlara bırakan ailelere ayıplayıcı gözle bakmasına sebebiyet veren yaklaşım, yaşlıları kalabalıklar içerisinde kaderlerine itmekten öte işlev görmemektedir.

Kalkınma Bakanlığı 2007 yılında Yaşlanma Ulusal Eylem Planı hazırlamıştır. Plana bakıldığında Avrupa’daki öncelik ve haklar Türkiye’ye uyarlanmış ancak plan soyut kalmıştır. Bu sebeple işlevsellik kazanamamıştır.

2022 Sayılı Yasa gereği maluliyet aylığı alan yaşlıların ayakta tedavilerinde; ilaç, ortez, protez, gözlük gibi sağlık giderlerinin karşılanmasıyla ilgili düzenlemelerle işe başlayan yaşlıların kamu sağlık birimlerinde sırada bekleme mağduriyetinden kurtulmasını, yaşlı polikliniği, geriatri kliniği birimleri açarak engellemeye çalışılmıştır. Ayrıca, Sağlık Bakanlığı’nın her genel hastane ve bazı dal hastanelerinde yürürlüğe koyduğu, evde bakım üniteleri yaşlılara yönelik değerli bir hizmettir. SHÇEK bünyesinde, “Yaşlı Bakım Hizmetleri Dairesi Başkanlığı” kurulsaydı bile, bu başkanlık vasıtasıyla beklenen somut hizmetlere ulaşılamamıştır.

Dünyada yasal olarak emekli maaşından faydalanan kişi sayısı dünya nüfusunun yaklaşık % 40’ını oluşturmaktadır. Ancak bu kişilerin yalnızca % 26’sı aldıkları ücret ile rahatlıkla geçinebilmektedir. Gelişmiş ülkelerde 65 yaş ve üzeri nüfusun yaklaşık % 75’i yaşlılık ve emeklilik ücreti alırken, düşük gelirli ülkelere bu oran % 20’dir.⁵⁹

BM Mülteciler Yüksek Komiserliği'nin mültecilerin durumuna ilişkin 2010 yılı raporuna göre, dünyada mülteci sayısı yaklaşık olarak 43 milyon civarındadır. Rapora göre bu rakamlar son 15 yılın en yüksek seviyesindedir. Mülteci sayısındaki bu artış dünyadaki şiddet olaylarının artışı ile doğru orantılı olarak görülmektedir. Dünyada kriz bölgelerinin sayısında son yıllarda büyük bir artış vardır. Fildişi Sahili, Libya, Suriye ve Yemen’de şiddet olayları nedeni ile kaçan vatandaşlar komşu ülkelere sığınmaktadır. Aynı zamanda eski krizlerin de devam etmesi dünya üzerindeki mülteci ve sığınmacı hareketini desteklemektedir. Afganistan, Somali ve Kongo’da 20 yıldır şiddet olaylarının sürmesi ülkede yaşayan nüfusun diğer ülkelere sığınmasını veya diğer ülkelere mülteci olarak yer almasını destekler niteliktedir. BM raporuna göre, mültecileri genelde komşu ülkeler kabul etmektedir. Raporda, her dört sığınmacıdan üçünün komşu ülkelere kaçmayı tercih ettiği ve orada yıllarca kendi vatanlarına geri dönmeyi beklediğine dikkat çekilmektedir. Ancak 2010 yılında gönüllü olarak kendi ülkesine dönen sığınmacıların sayısının son 20 yılın en düşük seviyesinde olduğu da görülmektedir. Pek çok bölgede çatışmaların sürüyor olması bunun nedeni olarak gösterilmektedir.

⁵⁹International Labour Organization (ILO) 2013. Dünya Sosyal Güvenlik Raporu, 2010-2011, International Labour Organization, <http://www.ilo.org>.

Dünya üzerindeki bu mülteci hareketlerine paralel olarak Türkiye’de de mülteci ve sığınmacılar kabul edilmekte ve BM ile koordineli olarak mülteci-sığınmacı hakları için çalışmalar sürdürülmektedir.⁶⁰

Türkiye önceki yıllarda olduğu gibi 2011 yılında da mülteci ve sığınmacılar açısından menşe ülke olma özelliği ile birlikte transit ülke konumunu muhafaza etmiştir. Türkiye’de sığınma başvurusunda bulunanların sayısı 2010 yılı rakamlarına göre ciddi oranda artış göstermiştir. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) Türkiye Ofisi’nin verilerine göre, 2010 yılında sığınma hakkından yararlanmak isteyenlerin sayısı 6.715 iken, 2011 yılında sığınma başvurusunda bulunanların sayısı 10.964 olarak kayıtlara geçmiştir 2010 yılında sığınmacı statüsü almaya çalışan kişiler arasında ilk sırayı İran vatandaşları (2.706 kişi) alıyorken, 2011’de sığınma talep eden kişilerin ülkelere göre dağılımlarına bakıldığında ilk sırayı Irak vatandaşlarının (3.678 kişi) aldığı görülmektedir. Türkiye’deki kayıtlı toplam mülteci sayısı 2010’da 10.032 iken, 2011 yılında 14.465 kişi olarak açıklanmış ve Irak uyruklu mültecilerin toplam mülteci nüfusunun yaklaşık yarısını oluşturduğu (7.071 kişi) dikkat çekmiştir. 2011 yılı sonu itibariyle BMMYK Türkiye Ofisi’nde kayıtlı mülteciler ve sığınma başvurusu yapan kişilerin toplamı 24.429 kişiye ulaşırken, sığınma sistemine giremeyip ülke içinde düzensiz hareketliliği süren veya yakalanarak sınır dışı edilen gerçek kişi sayısının tespit edilmesi mümkün olamamıştır. BMMYK verileri Türkiye’deki sığınmacıların büyük bölümünün ülkelerinde işgal, savaş veya silahlı çatışma yaşanan bölgelerden gelen kişilerden oluştuğunu göstermektedir. Son yıllarda yasadışı göç hareketliliğinin büyük kısmını oluşturan Irak, Afganistan, Somali ve Filistin kökenli sığınmacılar 2011 yılında da bu özelliklerini korumuşlardır. 2011 yılında çocuk mülteci ve sığınmacı nüfusunda büyük artış ve hareketlilik yaşanmıştır. 2010 yılı istatistiklerine göre BMMYK Türkiye Ofisine kayıtlı mülteci veya geçici sığınmacı statüsündeki 0-4 yaş grubu çocuk sayısı 1.323 iken, 2011 yılında bu sayı 2.166 olmuştur. Okul çağındaki 5-17 yaş dilimindeki çocukların sayısında çok daha önemli artışlar söz konusu olmuştur. Bu kategorideki toplam çocuk sayısı 2011 yılında 6.411 kişiye ulaşmıştır. Dolayısıyla hassas gruplar olarak nitelendirilen 18 yaş altındaki gruplar ile özel olarak ilgilenmek ve temel ihtiyaçlarının tespiti ve bu tür ihtiyaçların giderilmesinde duyarlı hareket etmek gerekmektedir.

Türkiye’de iltica hukuku bağlamında çalışmalar yürüten üniversiteler ve sivil toplum örgütlerinin sayısında yıllar itibariyle artış yaşanmaktadır. Mülteci ve sığınmacıların çeşitli ihtiyaç ve sorunlarını karşılamak üzere birden fazla sivil toplum örgütü faaliyet göstermektedir. Mülteci ve sığınmacıların temel ihtiyaçlarının karşılanması, hukuki ve sosyal destek programlarına erişimlerinin kolaylaştırılması bakımından BMMYK ve sivil toplum çevrelerinin bilgi ve deneyim paylaşımında bulunması önem taşımaktadır. Genel olarak Türkiye’de iltica hakkı ve mültecilerin ihtiyaçları bağlamında birbirini

⁶⁰ Birleşmiş Milletler (BM) 2013. BM Mülteciler Yüksek Komiserliği Mülteci Raporu 2010, BM, <http://www.unhcr.org.tr>.

tamamlayan çalışmalar yürüten sivil toplum örgütleri arasındaki çok yönlü işbirliği artmakta ve kurumsal kapasiteleri gelişmektedir.⁶¹

5.1.9. Sivil Toplum Kuruluşları

Farklı yasal statüler açısından bakıldığında dernekler, vakıflar, sendikalar, meslek örgütleri, kooperatifler ve birlikler olmak üzere Türkiye’de beş tür sivil toplum örgütlenmesi ortaya çıkmaktadır.

Tablo 11 Türkiye’de Dernek, Vakıf, Sendika, Oda ve Kooperatif Sayıları

Yasal Statü	Sayı	Yüzde (%)
Dernekler	86.031	56,01
Vakıflar	4.547	2,96
İşçi Sendikaları	94	0,06
Kamu İşçileri Sendikaları	93	0,06
Meslek Odaları	4.749	3,09
Kooperatifler	58.090	37,82
Toplam	153.604	100,00

Kaynak: CIVICUS 2013. Türkiye Ülke Raporu II 2011, Uluslararası Sivil Toplum Endeksi Projesi, <http://www.step.org.tr>.

İçişleri Bakanlığı Dernekler Dairesi Başkanlığı’nın 2008 verilerine göre Türkiye’de derneklerin %18,1’ini “dini hizmetlerin geliştirilmesine yönelik hizmet faaliyetleri” veren cami dernekleri, %14,3’ünü spor kulüpleri, %13,7’sini yardımlaşma dernekleri, %9,5’ini kalkınma ve konut dernekleri, %10’unu ise mesleki dayanışma örgütleri oluşturmaktadır. Bu durumda derneklerin %65’inin herhangi bir politikaları etkileme gündemi olmadığı ve sosyal hizmetler ile dayanışmaya odaklandığı görülmektedir.

Vakıflar da faaliyet alanları açısından derneklere benzer bir portre çizmektedir. Vakıfların çalışma alanları arasında sosyal yardım (%56,1), eğitim (%47,5) ve sağlık (%21,84) hizmetleri başı çekmektedir. Resmi kayıtlara göre vakıfların sadece %1,28’i demokrasi-hukuk-insan hakları alanlarında çalışmaktadır. Engelliler, kadınlar ve çocuklar gibi dezavantajlı gruplarla çalışan ve onların haklarına yönelik savunuculuk faaliyetleri yürütülebilecek kuruluşların da sayısı son derece düşüktür.

Çalışma alanlarına ek olarak, faaliyet türleri de dernek ve vakıfların sosyal alanda daha aktif olduğunu göstermektedir. STK faaliyetlerinin başında sosyal etkinlikler düzenlemek (%66,1), üyelere yönelik yemek davetleri vermek (%63,1) ve tanınmış kişilerle görüşmeler (%50,1) gelmektedir.⁶²

⁶¹ İnsan Hakları Araştırma Derneği (İHAD) 2013. Türkiye İltica Ve Sığınma Hakkı İzleme Raporu 2011, İHAD, <http://www.ihad.org.tr>.

⁶² CIVICUS 2013. Türkiye Ülke Raporu II 2011, Uluslararası Sivil Toplum Endeksi Projesi, <http://www.step.org.tr>.

Türkiye’de son yıllarda kadın hakları ve sorunları, çevre sorunları, insan hakları, tüketici hakları, öğrenci ve gençlik konularında faaliyet gösteren STK’ların etkinlik ve görünürlüklerindeki artış dikkat çekicidir. Sosyal fayda sağlayan kooperatiflerin ise genellikle tek başına ekonomik değeri olmayan küçük malların bir araya getirilerek piyasaya sunulduğu veya tek başına piyasa koşullarında üretim yeteneği bulunmayan küçük üreticilerin birleşerek oluşturduğu yapılar olduğu görülmektedir. Kooperatiflerin, özellikle kalkınmakta olan bölgelerde etkili bir istihdam aracı ve verimli bir gelir kaynağı olarak önemli bir fonksiyonu bulunmaktadır. Öte yandan meslek ve iş örgütlerinin sivil toplum alanına aktif katılımları sürmektedir.⁶³

Tablo 12 Türkiye’de STK’lara Katılımın Yaygınlığı (%)

Üyelik Tipleri	Üyelik Oranları (%)
Sosyal Üyelik	4,5
Sosyal Gönüllülük	2,5
Siyasal Üyelik	5,3
Siyasal Gönüllülük	4,2
STK’lara Bağış	-
Siyasi Aktivizm	11,6
STK Etkinliklerinde Sosyalleşme	11,5

Kaynak: CIVICUS 2013. Türkiye Ülke Raporu II 2011, Uluslararası Sivil Toplum Endeksi Projesi, <http://www.step.org.tr>.

Türkiye’de STK’lara katılımın yaygınlığına bakıldığında üyelik, gönüllülük ve bağış oranlarının düşük olduğu görülmektedir. Uluslararası araştırmalar da benzer sonuçlara işaret etmektedir. İngiltere merkezli Charities Aid Foundation (CAF) tarafından Gallup World View World Poll araştırmasının sonuçları kullanılarak hazırlanan ve tüm dünyada yardım eğilimlerini değerlendiren Dünya Bağış Endeksi 2010’da Türkiye 153 ülke içinde 134. sırada yer almıştır. Araştırmaya göre STK’lara ülkede nüfusun %14’ü nakdi bağış, %7’si gönüllülük yapmakta ve %35’i tanımadığı birine yardım etmektedir.

Avrupa ülkelerine göre Türkiye’de sosyal gönüllülük ve üyelik politik aktivitelere göre daha az görülmektedir. Türkiye’de halkın sosyal ve politik katılımı dünya ve Avrupa ülkelerinde göre halen sınırlıdır. Ancak yine de Uluslararası Sivil Toplum Endeksi Projesi Türkiye Ülke Raporu’na göre Ülke genelinde vatandaş katılımının yaygınlığının zaman içindeki gelişimine bakıldığında, sekiz yıllık bir zaman aralığı dernek üyelerinin sayıları 2005 yılında 4.326.248’den 2008’de 6.811.147’ye çıkarak %63,5’lik bir artış göstermiştir.

Dernekler Dairesi Başkanlığı’nın 2007 verilerine göre gençlerin sivil topluma katılımı irdelendiğinde, örneklemdaki vatandaşların %21’inin 25 yaş ve altında olduğu görülmektedir. Araştırma verilerine göre gençler, hem sosyal katılım (%23), hem siyasi aktivizm (%21) alanlarında olağana yakın veya yüksek düzeyde katılım sağlarken,

⁶³ CIVICUS 2013. Türkiye Ülke Raporu II 2011, Uluslararası Sivil Toplum Endeksi Projesi, <http://www.step.org.tr>.

siyasi katılımları oldukça düşüktür (%8). Buna paralel olarak, Türkiye’de gençler boş zamanlarında toplumun geri kalanına nazaran çok daha az siyaset konuşmaktadır. Uluslararası düzeyde bakıldığında Türkiye’de gençlerin sivil topluma katılımının 55 ülke arasında en düşük oranda (%8) gerçekleştiği görülmektedir.⁶⁴

Dernekler Dairesi Başkanlığı’nın 2008 verilerine göre kadın katılımı dernek üyeliği bazında incelendiğinde katılımdaki cinsiyet eşitsizliği çarpıcı şekilde görülmektedir. Ülke genelinde dernek üyelerinin %84’ünü erkekler, %16’sını ise kadınlar oluşturmaktadır. Türkiye’de sivil topluma katılım bölgesel olarak da büyük farklılıklar göstermektedir.

⁶⁴ CIVICUS 2013. Türkiye Ülke Raporu II 2011, Uluslararası Sivil Toplum Endeksi Projesi, <http://www.step.org.tr>.

5.2. Bölgeye Genel Bakış

5.2.1. Nüfus Yapısı

5.2.1.1. Toplam Nüfus

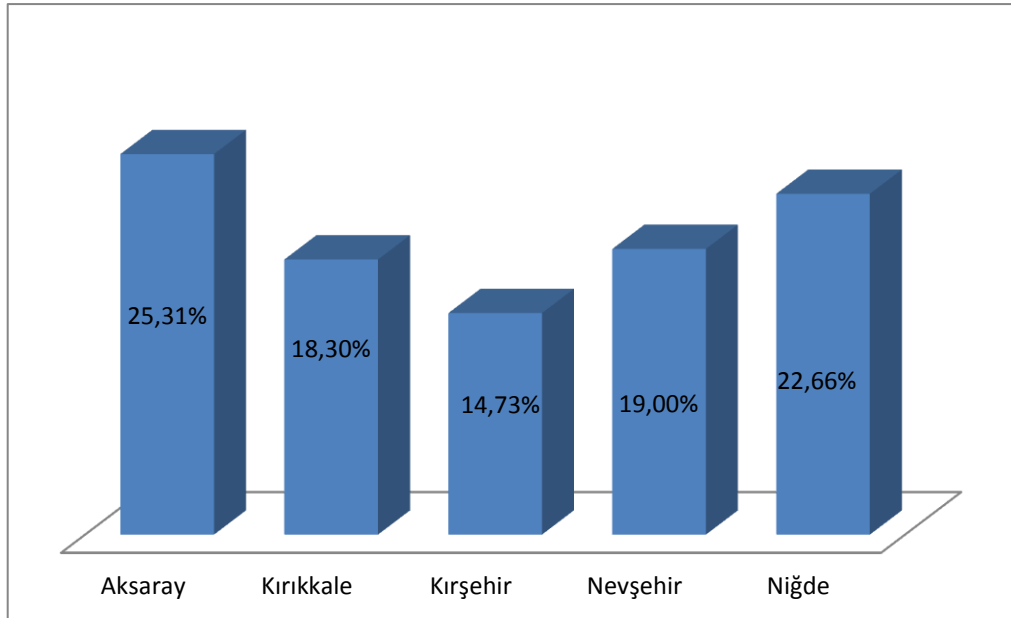
Kırşehir, Nevşehir, Niğde, Aksaray ve Kırıkkale'den oluşan TR71 Bölgesi'nin nüfusu TÜİK 2012 yılı ADNKS verilerine göre 1.501.311 kişi ile Türkiye nüfusunun %2'sini oluşturmaktadır. Bölge illeri arasında Aksaray en fazla nüfus büyüklüğüne (Bölge nüfusunun %25'i), Kırşehir ise en az nüfus büyüklüğüne (Bölge nüfusunun %15'i) sahip olan illerdir.

Tablo 13 Toplam Nüfus ve Cinsiyetlere Göre Dağılım

Bölge	Toplam	Erkek	Kadın
Türkiye	75.627.384	37.956.168	37.671.216
TR71	1.501.311	747.304	754.007
Aksaray	379.915	188.945	190.970
Kırıkkale	274.727	137.324	137.403
Kırşehir	221.209	110.008	111.201
Nevşehir	285.190	140.952	144.238
Niğde	340.270	170.075	170.195

Kaynak: TÜİK 2013b. Bölgesel İstatistikler-Nüfus ve Göç 2012, Türkiye İstatistik Kurumu,
<http://www.tuik.gov.tr>.

Grafik 3 TR71 Bölgesi'ndeki Nüfusun İllere Göre Dağılımı (%)

Kaynak: TÜİK 2013b. Bölgesel İstatistikler-Nüfus ve Göç 2012, Türkiye İstatistik Kurumu,
<http://www.tuik.gov.tr>.

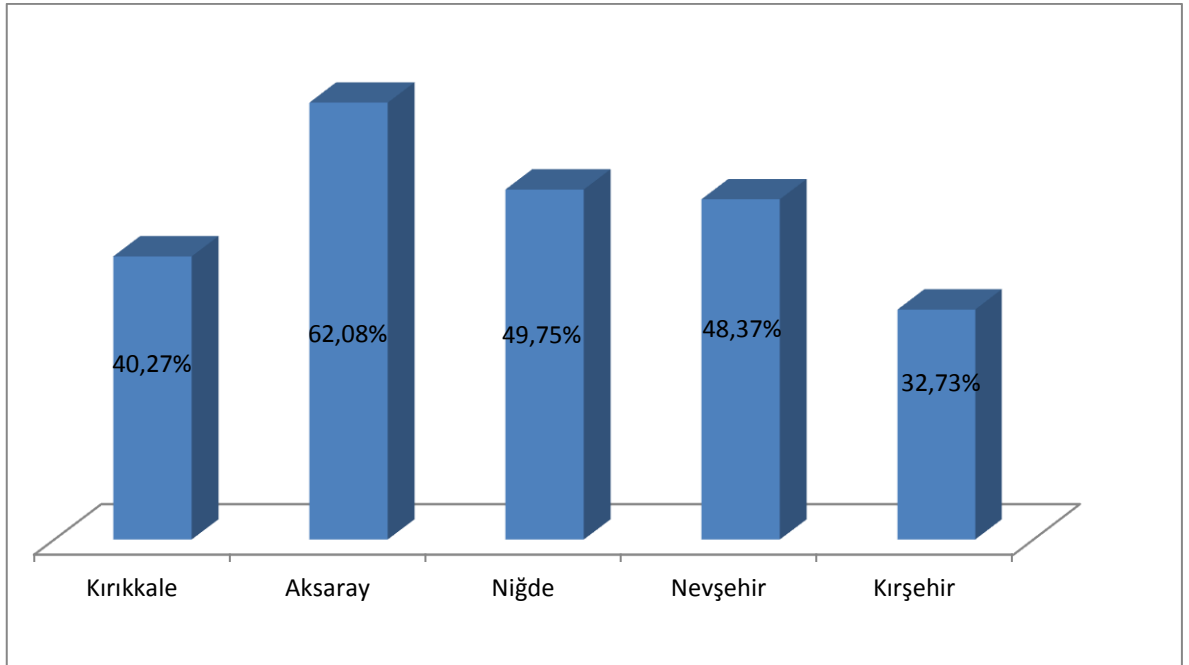
Tablo 14 İllerin Nüfusları

Göstergeler	Aksaray	Kırıkkale	Kırşehir	Nevşehir	Niğde
ADNKS Nüfusu	379.915	274.727	221.209	285.190	340.270
İlde İkamet Eden TC Vatandaşı Sayısı	376.218	273.540	219.977	283.655	339.574
İlde İkamet Eden Yabancı Sayısı	3.617	1.187	1.232	1.535	696
İl Nüfusuna Kayıtlı Kişi Sayısı	528.751	494.004	535.728	498.248	598.314
İlde İkamet Eden ve Nüfusu İlde Olan Kişi Sayısı	328.248	198.934	175.339	240.993	297.676
Diğer İllerde İkamet Eden İl Nüfusuna Kayıtlı Vatandaş Sayısı	200.503	295.070	360.389	257.255	300.638

Kaynak: TÜİK 2013b. Bölgesel İstatistikler-Nüfus ve Göç 2012, Türkiye İstatistik Kurumu,
<http://www.tuik.gov.tr>.

TR71 Bölgesi'ndeki en fazla yabancı nüfusuna sahip il 3.617 ile Aksaray'dır. Niğde ili ise 696 ile bölgede en az yabancı nüfusa sahip ildir.

Grafik 4 TR71 Bölgesi'nde Bulunan İllerdeki Yerli Nüfus Oranları (%)

Kaynak: TÜİK 2013b. Bölgesel İstatistikler-Nüfus ve Göç 2012, Türkiye İstatistik Kurumu,
<http://www.tuik.gov.tr>.

* İlde İkamet Eden ve Nüfusu İlde Olan Kişi Sayısının İl Nüfusuna Kayıtlı Kişi Sayısına oranını ifade etmektedir.

Aksaraylıların %62'si Aksaray ilinde yaşarken diğer illerde bu oranlar; Niğde'de %50, Nevşehir'de %48, Kırıkkale'de %40 ve Kırşehir'de %33'tür. Dolayısıyla Kırşehir 360.389 kişi ile diğer illerde yaşamayı tercih eden en fazla kişi sayısına sahip ildir. TR71 Bölgesi'nde TÜİK ADNKS 2012 yılı verilerine göre en fazla nüfusa sahip il Aksaray olmasına rağmen Niğde bölgede en fazla il nüfusuna kayıtlı kişi sayısına (598.314 kişi) sahip olan ildir.

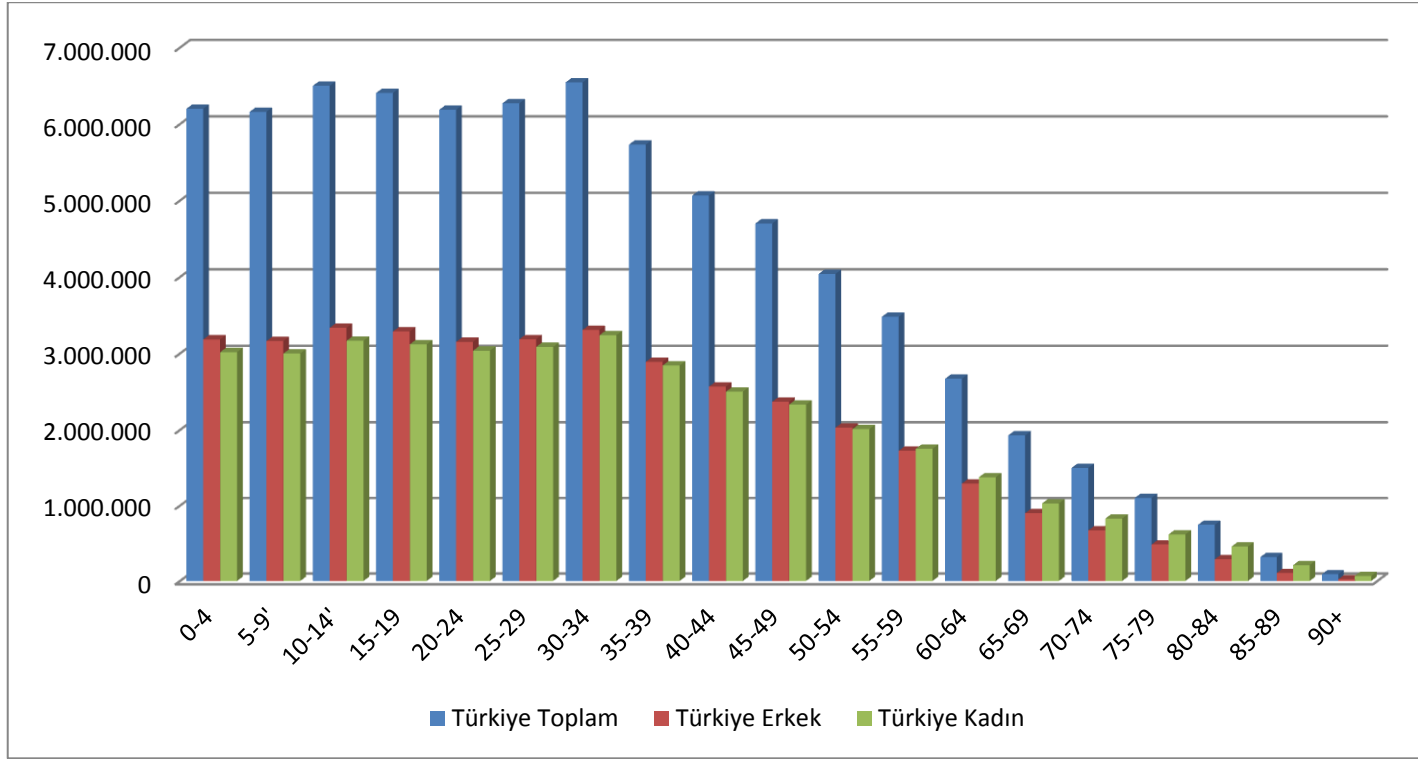
5.2.1.2.Nüfusun Yaşlara Göre Dağılımı

Tablo 15 Yaş Grubu ve Cinsiyete Göre Nüfus

Yaş	Türkiye			TR71			Aksaray			Kırıkkale			Kırşehir			Nevşehir			Niğde		
Grubu	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın
0-4	6.198.957	3.182.650	3.016.307	114.963	58.789	56.174	33.593	17.186	16.407	17.143	8.789	8.354	14.073	7.147	6.926	20.856	10.687	10.169	29.298	14.980	14.318
5-9	6.158.964	3.161.223	2.997.741	119.663	61.178	58.485	33.580	17.212	16.368	18.916	9.573	9.343	15.103	7.701	7.402	22.195	11.292	10.903	29.869	15.400	14.469
10-14	6.499.258	3.334.509	3.164.749	133.894	68.375	65.519	36.559	18.567	17.992	22.733	11.647	11.086	18.189	9.344	8.845	24.228	12.349	11.879	32.185	16.468	15.717
15-19	6.405.552	3.286.864	3.118.688	135.289	69.481	65.808	35.346	18.313	17.033	25.069	13.085	11.984	19.264	9.856	9.408	23.875	12.082	11.793	31.735	16.145	15.590
20-24	6.186.089	3.151.253	3.034.836	120.746	60.135	60.611	30.528	15.172	15.356	23.718	12.040	11.678	18.287	9.215	9.072	20.644	9.997	10.647	27.569	13.711	13.858
25-29	6.270.678	3.185.423	3.085.255	113.225	58.598	54.627	30.565	15.721	14.844	19.449	10.175	9.274	15.857	8.355	7.502	22.130	11.321	10.809	25.224	13.026	12.198
30-34	6.544.927	3.307.333	3.237.594	116.135	58.874	57.261	31.730	16.056	15.674	19.355	9.748	9.607	16.127	8.304	7.823	22.544	11.280	11.264	26.379	13.486	12.893
35-39	5.731.177	2.890.170	2.841.007	106.425	53.252	53.173	27.898	13.907	13.991	18.545	9.104	9.441	15.456	7.672	7.784	20.806	10.633	10.173	23.720	11.936	11.784
40-44	5.064.060	2.565.499	2.498.561	100.023	50.445	49.578	24.008	11.909	12.099	19.225	9.573	9.652	15.418	7.897	7.521	19.340	9.812	9.528	22.032	11.254	10.778
45-49	4.699.421	2.368.340	2.331.081	95.979	48.144	47.835	21.877	10.842	11.035	19.622	10.025	9.597	15.673	7.903	7.770	18.527	9.153	9.374	20.280	10.221	10.059
50-54	4.039.198	2.029.218	2.009.980	81.496	40.385	41.111	17.539	8.455	9.084	16.934	8.555	8.379	13.905	6.910	6.995	16.361	8.149	8.212	16.757	8.316	8.441
55-59	3.478.582	1.727.004	1.751.578	70.812	34.634	36.178	15.347	7.338	8.009	14.998	7.464	7.534	12.282	6.045	6.237	13.966	6.838	7.128	14.219	6.949	7.270
60-64	2.668.518	1.292.769	1.375.749	60.023	28.385	31.638	13.833	6.521	7.312	12.609	5.913	6.696	9.555	4.479	5.076	11.890	5.639	6.251	12.136	5.833	6.303
65-69	1.928.386	899.831	1.028.555	45.336	20.378	24.958	9.754	4.346	5.408	9.308	4.331	4.977	7.257	3.134	4.123	9.278	4.105	5.173	9.739	4.462	5.277
70-74	1.500.126	671.942	828.184	35.946	15.418	20.528	7.551	3.247	4.304	7.148	3.178	3.970	5.902	2.458	3.444	7.450	3.163	4.287	7.895	3.372	4.523
75-79	1.102.126	484.634	617.492	26.086	11.377	14.709	5.442	2.413	3.029	4.949	2.148	2.801	4.367	1.877	2.490	5.611	2.407	3.204	5.717	2.532	3.185
80-84	745.666	289.054	456.612	16.380	6.541	9.839	3.043	1.164	1.879	3.380	1.418	1.962	2.870	1.147	1.723	3.547	1.419	2.128	3.540	1.393	2.147
85-89	315.990	105.608	210.382	6.895	2.419	4.476	1.319	469	850	1.268	475	793	1.254	450	804	1.512	520	992	1.542	505	1.037
90+	89.709	22.844	66.865	1.995	496	1.499	403	107	296	358	83	275	370	114	256	430	106	324	434	86	348
Toplam	75.627.384	37.956.168	37.671.216	1.501.311	747.304	754.007	379.915	188.945	190.970	274.727	137.324	137.403	221.209	110.008	111.201	285.190	140.952	144.238	340.270	170.075	170.195

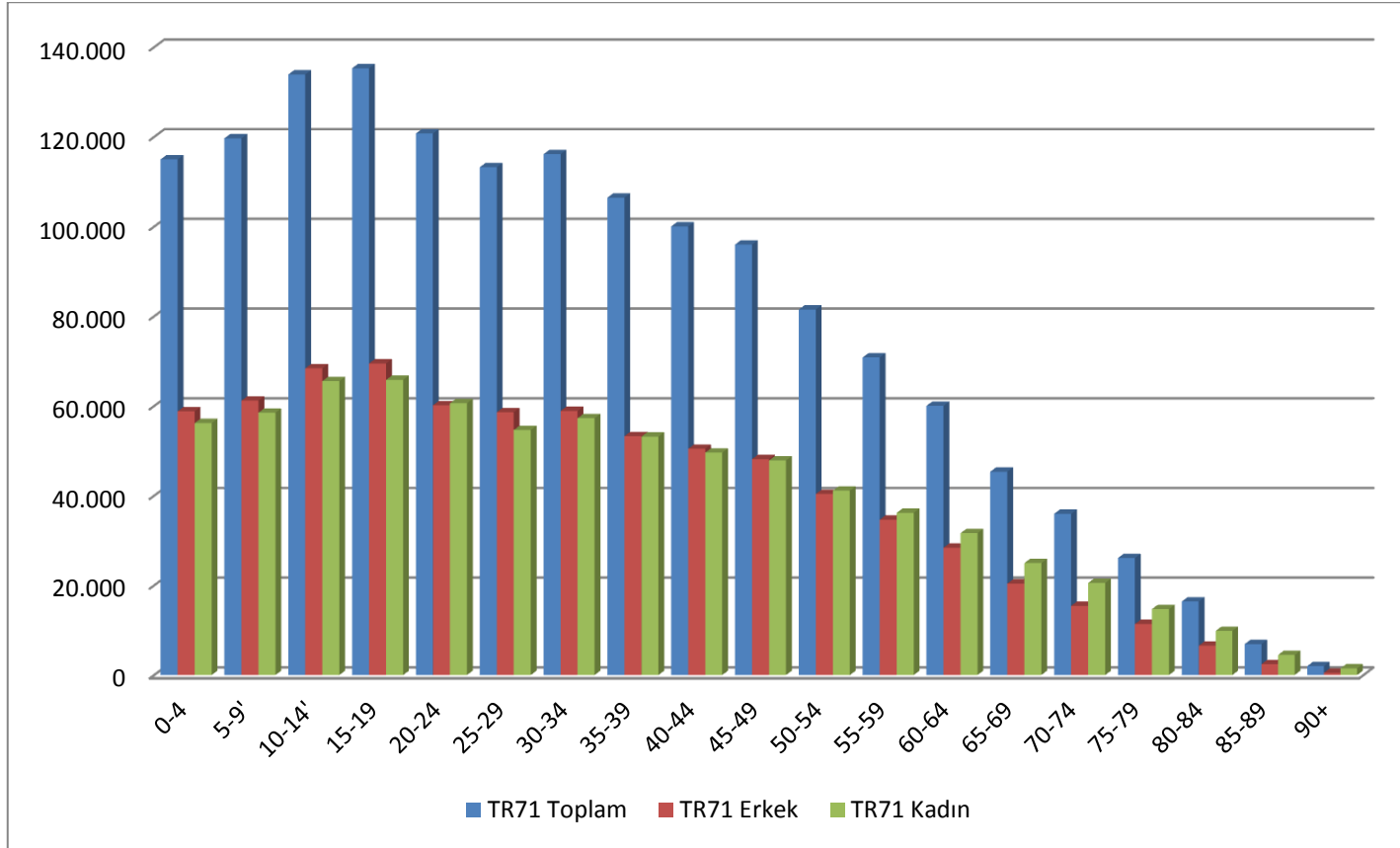
Kaynak: TÜİK 2013b. Bölgesel İstatistikler-Nüfus ve Göç 2012, Türkiye İstatistik Kurumu, <http://www.tuik.gov.tr>.

Grafik 5 Türkiye’de Yaş Gruplarına Göre Nüfusun Dağılımı

Kaynak: TÜİK 2013b. Bölgesel İstatistikler-Nüfus ve Göç 2012, Türkiye İstatistik Kurumu, <http://www.tuik.gov.tr>.

Grafik 6 TR71 Bölgesi'nde Yaş Gruplarına Göre Nüfusun Dağılımı

Kaynak: TÜİK 2013b. Bölgesel İstatistikler-Nüfus ve Göç 2012, Türkiye İstatistik Kurumu, <http://www.tuik.gov.tr>.

TÜİK 2012 verilerine göre Türkiye’de 6.554.927 kişi ile en fazla nüfusa sahip yaş grubu “30-34” iken, TR71 Bölgesi’nde 135.289 kişi ile “15-19” kategorisi en fazla nüfus büyüklüğüne sahip yaş grubudur. Bu istatistik TR71 Bölgesi nüfusunun Türkiye nüfusundan daha genç bir nüfus yapısına sahip olduğunu göstermektedir.

Türkiye genelinde ve TR71 Bölgesi’nde erkek ve kadın nüfusunun yaş gruplarına göre dağılımı incelendiğinde;

- Türkiye genelinde 3.334.509 erkek nüfusu ile “9-14” yaş grubu, TR71 Bölgesi’nde 69.481 erkek nüfusu ile “15-19” yaş grubu en fazla erkek nüfusuna sahip kategori,
- Türkiye genelinde 3.237.594 kadın nüfusu ile “30-34” yaş grubu, TR71 Bölgesi’nde 65.808 kadın nüfusu ile “15-19” yaş grubu en fazla kadın nüfusuna sahip kategoridir.

Türkiye genelinde erkek (“9-14”) ve kadın nüfusunun (“30-34”) en yoğun olduğu yaş gruplarının farklılığı göze çarpmaktadır. TR71 Bölgesi’nde ise “15-19” yaş grubu hem kadın hem de erkek nüfusunun en yoğun olduğu gruptur.

5.2.1.3. Nüfus Yoğunluğu

Tablo 16 Nüfus Yoğunluğu

Bölge/İl	Nüfus	Nüfus %	81 İl Nüfus Sırası	Nüfus Yoğunluğu (Kişi/km ²)	Nüfus Yoğunluğu Sıralaması
Türkiye	74.724.269	-	-	97	-
TR71	1.501.311	2,01	-	48	-
Aksaray	379.915	0,51	49	50	53
Kırıkkale	274.727	0,37	62	61	40
Kırşehir	221.015	0,3	67	35	65
Nevşehir	285.190	0,38	60	53	47
Niğde	340.270	0,46	54	46	61

Kaynak: TÜİK 2013b. Bölgesel İstatistikler-Nüfus ve Göç 2011, Türkiye İstatistik Kurumu,

<http://www.tuik.gov.tr>.

Aksaray 379.915 kişilik nüfusu ile Türkiye’de nüfus sıralamasında 49. sırada yer almaktadır. Niğde, Nevşehir, Kırıkkale ve Kırşehir ise sırasıyla 54., 60., 62. ve 67. sıradadır.

TR71 Bölgesi illerinde nüfus yoğunluğu (48) Türkiye ortalamasının (97) oldukça altındadır. Türkiye’de nüfus yoğunluğu yıllar itibariyle (2000-2012 arası) nüfus artışına bağlı olarak artış göstermekle beraber bu durum bölge genelinde 2000-2007 yılları arasında azalan bir seyir izlerken 2008-2012 yılları arasında sabit bir seyir izlemiştir. Kırıkkale 61 kişi/km²’lik nüfus yoğunluğu ile Türkiye’de 81 il arasında 40.sırada yer almakta olup, TR71 Bölgesi’nde en fazla nüfus yoğunluğuna sahip ildir. Kırıkkale’yi sırası ile Nevşehir, Aksaray, Niğde ve Kırşehir takip etmektedir.

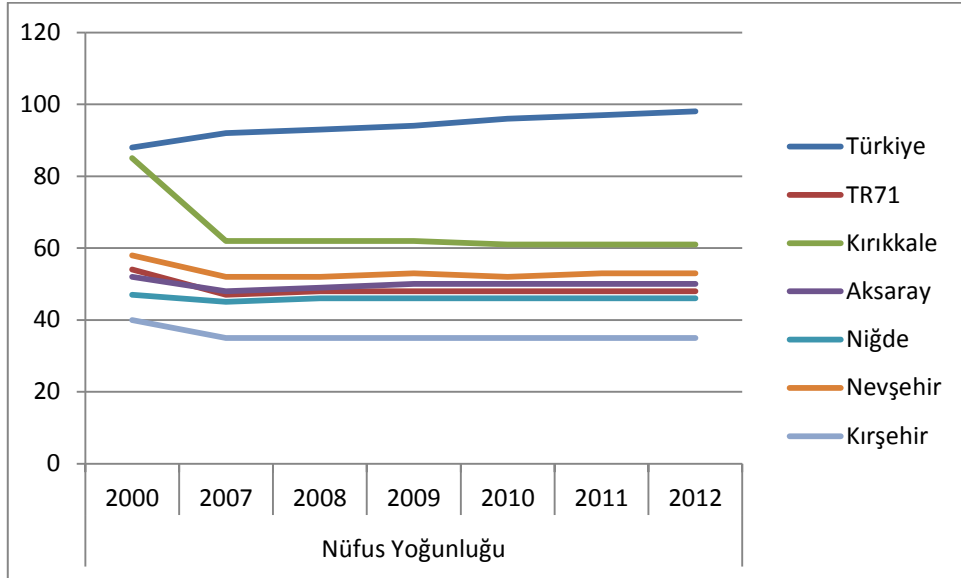
Tablo 17 Yıllara Göre Nüfus Yoğunlukları

Bölge Adı	Nüfus Yoğunluğu (Kişi/km ²)						
	2000	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Türkiye	88	92	93	94	96	97	98
TR71	54	47	48	48	48	48	48
Aksaray	52	48	49	50	50	50	50
Kırıkkale	85	62	62	62	61	61	61
Kırşehir	40	35	35	35	35	35	35
Nevşehir	58	52	52	53	52	53	53
Niğde	47	45	46	46	46	46	46

Kaynak: TÜİK 2013b. Bölgesel İstatistikler-Nüfus ve Göç 2012, Türkiye İstatistik Kurumu,

<http://www.tuik.gov.tr>.

Grafik 7 Yıllar İtibariyle Nüfus Yoğunluklarının Değişimi

Kaynak: TÜİK 2013b. Bölgesel İstatistikler-Nüfus ve Göç 2012, Türkiye İstatistik Kurumu,

<http://www.tuik.gov.tr>.

5.2.1.4. Kır / Kent Nüfusu ve Kentleşme

2000 yılı Genel Nüfus Sayımı'nda Türkiye için %65 olarak tespit edilen kentleşme oranı 2012 yılında %78'e yükselmiştir. TR71 Bölgesi için kentleşme oranları incelendiğinde ise 2000 yılında %53 olan kentleşme oranının 2012 yılı itibariyle %64'e yükseldiği görülmektedir. TR71 Bölgesi'nde kent ve kır nüfusunun genel bir değerlendirmesi yapıldığında, kırsal nüfusun kent merkezlerine doğru kaydığı açıkça görülmektedir. 2012 yılı itibariyle bölgede en fazla kent nüfusuna sahip il %84,8 ile Kırıkkale iken en az kent nüfusuna sahip il %50,98 ile Niğde'dir. Bölgede son yıllarda

kentleşme oranı artmasına rağmen halen Türkiye’deki kentleşme oranının altında yer aldığı görülmektedir.

Tablo 18 Kır ve Kent Nüfus Oranları (%)

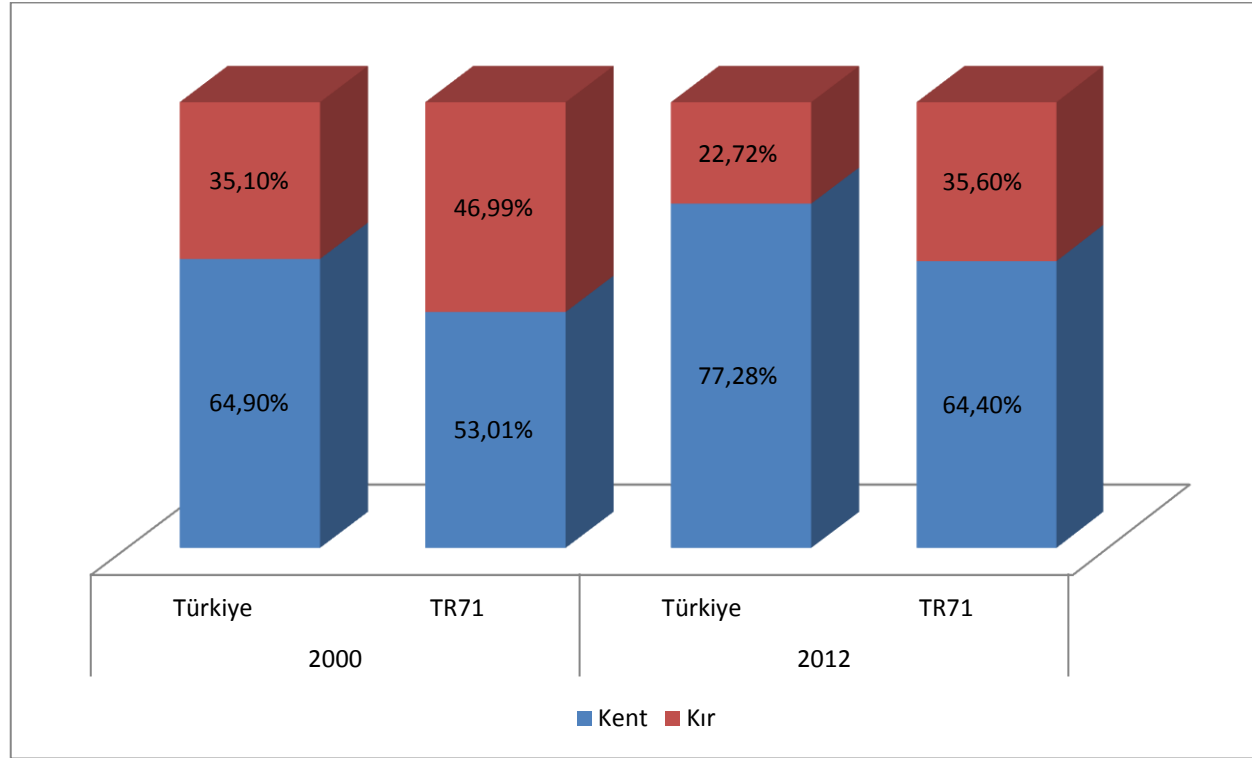
Bölge / İl	Toplam Nüfus 2012	Kent 2012	Kır 2012	Toplam Nüfus 2000	Kent 2000	Kır 2000
Türkiye	75.627.384	77,28	22,72	67.803.927	64,9	35,1
TR71	1.501.311	64,4	35,6	1.690.826	53,01	46,99
Aksaray	379.915	62,17	37,83	396.084	50,55	49,45
Kırıkkale	274.727	84,8	15,2	383.508	74,39	25,61
Kırşehir	221.209	73,22	26,78	253.239	58,21	41,79
Nevşehir	285.190	56,88	43,12	309.914	44,05	55,95
Niğde	340.270	50,98	49,02	348.081	36,43	63,57

Kaynak: TÜİK 2013b. Bölgesel İstatistikler-Nüfus ve Göç 2000-2012, Türkiye İstatistik Kurumu,

<http://www.tuik.gov.tr>.

Bölgenin kır/kent nüfus oranı (%35,6) ortalaması Türkiye kır/kent nüfus oranının (%22,72) üstündedir. Kır nüfusunun bölgede yüksek olması tarımı öncelikli sektör haline getirmektedir. Bu yüzden tarım, Türkiye’den çok farklı olarak, bölgede başat sektör olma rolünü sürdürmekte olup, tarım sektöründe yaşanan olumsuzlukların kırdan kentlere vasıfsız işgücü göçüne sebep olması beklenebilir. Vasıfsız işgücü kentte talep edilen meslek ve iş becerilerine sahip olamama demektir.

Grafik 8 2000 ve 2012 Yılları Arasında Türkiye’deki ve TR71 Bölgesi’ndeki Kır ve Kent Nüfusunun Değişimi

Kaynak: TÜİK 2013b. Bölgesel İstatistikler-Nüfus ve Göç 2000-2012, Türkiye İstatistik Kurumu, <http://www.tuik.gov.tr>.

5.2.1.5.Nüfus Artış Hızı

Son 5 yıllık dönem bazında Türkiye’deki nüfus artış hızı incelendiğinde 2010 yılına kadar artan, 2010 yılından itibaren ise azalan bir seyir izlediği görülmektedir.

TR71 Bölgesi illerinin son 5 yıllık yıllık nüfus artış hızlarına bakıldığında düzensiz bir seyir izlediği görülmektedir. Nüfus artış hızının tüm illerde artıya geçtiği tek yıl 2009 yılıdır. Bu nedenle 2009 yılı bölge düzeyinde en yüksek nüfus artış hızının yaşandığı yıl olarak görülmektedir. 2008 ve 2012 yıllarında da bölge düzeyinde nüfus artış hızında artışlar meydana gelmiştir. Öte yandan 20010 ve 2011 yılları nüfus artışının bölge düzeyinde eksiye düştüğü dönemlerdir.

Nüfus artış oranlarının sadece doğal artışa ve doğurganlığa bağlı olarak değil, nüfus artışının değişen oranlarda artıp eksilmesinin bu illerden il ve bölge dışına verilen göç ve buna karşılık da illere bağlı ilçe, belde ve köylerden il merkezine doğru yaşanan göçten de kaynaklanabileceği ihtimali göz önünde tutulmalıdır.

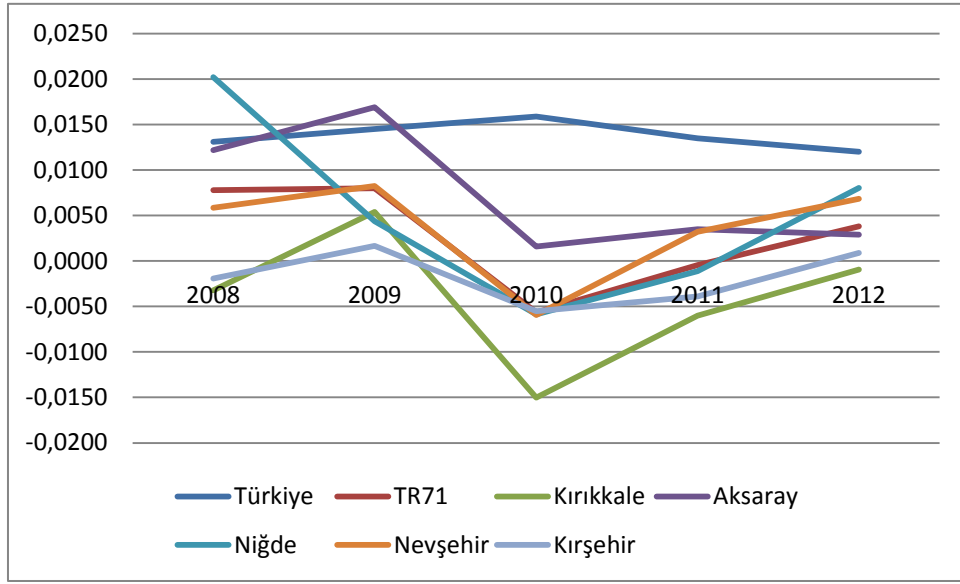
Tablo 19 Yıllar İtibariyle Nüfus Artış Hızı (%)

		Türkiye	TR71	Aksaray	Kırıkkale	Kırşehir	Nevşehir	Niğde
2008	Toplam Nüfus	71.517.100	1.492.804	370.598	279.325	222.735	281.699	338.447
	Nüfus Artış Hızı	13,1	7,77	12,19	-3,25	-1,95	5,84	20,21
2009	Toplam Nüfus	72.561.312	1.504.789	376.907	280.834	223.102	284.025	339.921
	Nüfus Artış Hızı	14,5	8	16,88	5,39	1,65	8,22	4,35
2010	Toplam Nüfus	73.722.988	1.496.296	377.505	276.647	221.876	282.337	337.931
	Nüfus Artış Hızı	15,88	-5,66	1,59	-15,02	-6	-5,96	-5,87
2011	Toplam Nüfus	74.724.269	1.495.630	378.823	274.992	221.015	283.247	337.553
	Nüfus Artış Hızı	13,49	-0,45	3,49	-6	-3,89	3,22	-1,12
2012	Toplam Nüfus	75.627.384	1.501.311	379.915	274.727	221.209	283.247	340.270
	Nüfus Artış Hızı	12,01	3,79	2,88	-0,96	0,88	6,84	8,02

Kaynak: TÜİK 2013b. Bölgesel İstatistikler-Nüfus ve Göç 2012, Türkiye İstatistik Kurumu,

<http://www.tuik.gov.tr>.

Grafik 9 Yıllar İtibariyle Nüfus Artış Hızının Değişimi

Kaynak: TÜİK 2013b. Bölgesel İstatistikler-Nüfus ve Göç 2012, Türkiye İstatistik Kurumu, <http://www.tuik.gov.tr>.

5.2.1.6. Hane Halkı Büyüklüğü

TR71 Bölgesi 3,63 kişilik ortalama hane halkı büyüklüğü ile Türkiye ortalamasına (3,76 kişi) hemen hemen eşdeğerdir. İller bazında bir değerlendirme yapıldığında Aksaray 4,06 kişi ile en yüksek hane halkı büyüklüğüne, Kırıkkale ise 3,40 kişi ile en düşük hane halkı büyüklüğüne sahip illerdir. Aksaray ilini sırası ile Niğde, Nevşehir ve Kırşehir illeri takip etmektedir.

Hanedeki kişi sayısı bakımından bir analiz yapıldığında; TR71 Bölgesi'nin tüm illerinde Türkiye geneline benzer şekilde en yüksek hane sayısının 5 kişilik hane kategorisinde yığıldığı görülmektedir. Bölgede her 100 haneden 28'i 5 kişilik hanehalkı büyüklüğüne sahip iken, Türkiye genelinde her 100 haneden 27'sinin 5 kişilik hanehalkı büyüklüğüne sahip olduğu görülmektedir. Bölge içerisinde Aksaray ili her 100 haneden 37'si ile yine ön plandadır.

Bölgedeki illerde yapılan çalıştaylar ve paydaş görüşmelerinden ortaya çıkan ve gözleme dayalı bilgiye göre bölgeden yurt dışına göç eden aileler bulunmaktadır. En sık Aksaray, Niğde ve Nevşehir'de ki çalıştaylarda dile getirilen bu durum aile ve hane yapısını değiştirebilecek potansiyele sahiptir. Türkiye'de bu konuda yapılan çalışmalardan bilindiği kadarı ile bu tür aileler genellikle hanede erkeklerin uzun sürelerle yurt dışına giderek eş ve çocuklarını geride bıraktığı, aile buluşmasının sıklıkla ancak senede bir ay, tatillerde gerçekleşebildiği ve kadın hane reislerinin çoğunlukta olduğu bir hane yapısı oluşturmaktadır. Bu tür haneler yurt dışında çalışan erkeklerin göndereceği gelire bağımlı olarak çoğunlukla çocukları ile zorlu bir yaşam sürmektedir.

Geleneksel kültür ile birlikte yaşanması muhtemel geçim sıkıntısı haneleri ve aile yapısını zorlamaktadır.Yine yapılan çalışmalardan bilindiği kadarı ile bu ailelerde çocuklarla ilişkiler kırılgan bir yapı oluşturmaktadır. TR71 Bölgesi'nde de yurt dışı gn varlığından ötürü bu tip ailelerdeki hane yapısı dikkate alınması gereken bir durum olarak değerlendirilmektedir.

Tablo 20 Hane Sayısına Göre Hane Halkı Büyüklüğü

Bölge/İl	Hane Sayısı	Ortalama Hane Halkı Büyüklüğü	Hane Halkı Büyüklüğü					Oran (%)				
			1	2	3	4	5+	1	2	3	4	5+
Türkiye	19.481.678,12	3,76	2.291.274,75	3.581.801,24	3.848.178,12	4.369.591,21	5.390.832,80	11,76	18,39	19,75	22,43	27,67
TR71	401.274,99	3,63	48.454,78	80.589,41	70.977,76	86.341,48	114.911,56	12,13	20,32	17,84	21,57	28,14
Aksaray	92.327,66	4,06	9.507,24	15.028,50	14.720,59	18.829,93	34.241,40	10,3	16,28	15,94	20,39	37,09
Kırıkkale	79.024,59	3,4	9.749,94	17.828,28	15.312,50	17.889,08	18.244,79	12,34	22,56	19,38	22,64	23,09
Kırşehir	62.500,09	3,45	7.827,06	13.770,00	12.087,55	13.753,45	15.062,03	12,52	22,03	19,34	22,01	24,1
Nevşehir	78.261,26	3,57	9.658,66	16.915,67	13.953,67	16.637,11	21.096,15	12,34	21,61	17,83	21,26	26,96
Niğde	89.161,39	3,69	11.711,88	17.046,96	14.903,45	19.231,91	26.267,19	13,14	19,12	16,72	21,57	29,46

Kaynak: TÜİK 2013b. Bölgesel İstatistikler-Nüfus ve Göç 2011, Türkiye İstatistik Kurumu, <http://www.tuik.gov.tr>

5.2.1.7. Çocuk Nüfusu

2012 yılı itibariyle Türkiye’de bulunan 75.627.384 kişinin 25.262.731’ini 0-19 yaş grubu çocuklar oluşturmaktadır. Dolayısıyla Türkiye’deki çocuk nüfusun toplam nüfusa oranı %33’tür.

TR71 Bölgesi’nde yaş gruplarına göre çocuk nüfusun toplam nüfusa oranı incelendiğinde; nüfusun %8’ini “0-4” yaş grubunun, %8’ini “5-9” yaş grubunun, %9’unu “10-14” yaş grubunun ve %9’unu “15-19” yaş grubunun oluşturduğu görülmektedir. Bölge %34 çocuk nüfus oranı ile Türkiye ortalamasına (%33) eşdeğer bir orana sahiptir. Aksaray (%36,61) ve Niğde (%36,17) bölge illeri içerisinde en fazla çocuk nüfus oranına sahip illerdir.

Tablo 21 Yaş Grubu ve Cinsiyete Göre Çocuk Nüfusu

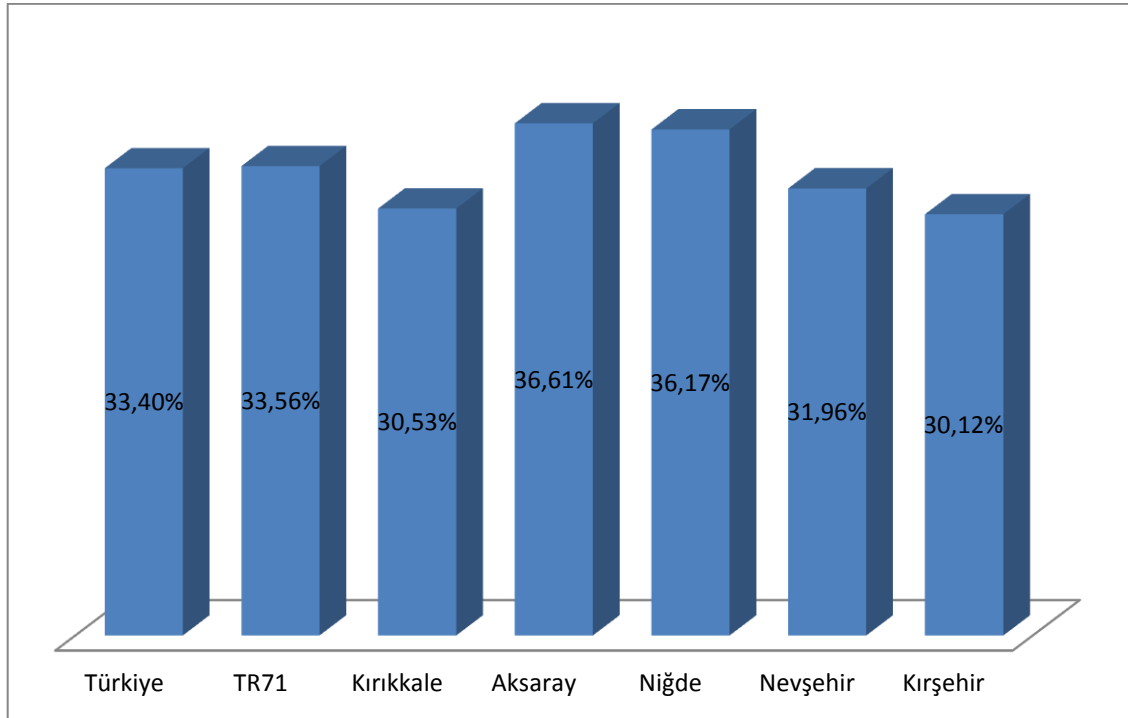
Yer	Yaş grubu	Toplam	Erkek	Kadın
Türkiye	0-4	6.198.957	3.182.650	3.016.307
	05.Eyl	6.158.964	3.161.223	2.997.741
	Eki.14	6.499.258	3.334.509	3.164.749
	15-19	6.405.552	3.286.864	3.118.688
	Toplam	25.262.731	12.965.246	12.297.485
TR71	0-4	114.963	58.789	56.174
	05.Eyl	119.663	61.178	58.485
	Eki.14	133.894	68.375	65.519
	15-19	135.289	69.481	65.808
	Toplam	503.809	257.823	245.986
Aksaray	0-4	33.593	17.186	16.407
	05.Eyl	33.580	17.212	16.368
	Eki.14	36.559	18.567	17.992
	15-19	35.346	18.313	17.033
	Toplam	139.078	71.278	67.800
Kırıkkale	0-4	17.143	8.789	8.354
	05.Eyl	18.916	9.573	9.343
	Eki.14	22.733	11.647	11.086
	15-19	25.069	13.085	11.984
	Toplam	83.861	43.094	40.767
Kırşehir	0-4	14.073	7.147	6.926
	05.Eyl	15.103	7.701	7.402
	Eki.14	18.189	9.344	8.845
	15-19	19.264	9.856	9.408
	Toplam	66.629	34.048	32.581
Nevşehir	0-4	20.856	10.687	10.169

	05.Eyl	22.195	11.292	10.903
	Eki.14	24.228	12.349	11.879
	15-19	23.875	12.082	11.793
	Toplam	91.154	46.410	44.744
Niğde	0-4	29.298	14.980	14.318
	05.Eyl	29.869	15.400	14.469
	Eki.14	32.185	16.468	15.717
	15-19	31.735	16.145	15.590
	Toplam	123.087	62.993	60.094

Kaynak: TÜİK 2013b. Bölgesel İstatistikler-Nüfus ve Göç 2012, Türkiye İstatistik Kurumu,

<http://www.tuik.gov.tr>.

Grafik 10 Çocuk Nüfusunun Toplam Nüfusa Oranı (%)

Kaynak: TÜİK 2013b. Bölgesel İstatistikler-Nüfus ve Göç 2012, Türkiye İstatistik Kurumu,

<http://www.tuik.gov.tr>.

5.2.1.8. Toplam Yaş Bağımlılık Oranı

Yaşlara göre bağımlılık oranlarına bakıldığında bölgenin Türkiye ile benzer bir yapıda olduğu görülmektedir. Türkiye genelinde yaşlı ve genç olmak üzere toplam bağımlılık oranı %48,03 iken, bu oran bölgede %50,11 olarak gerçekleşmiştir. Bölge nüfusu içerisinde Türkiye geneline benzer şekilde genç nüfusun ağırlıklı olmasından ötürü genç bağımlılık oranının (%36,85) yaşlı bağımlılık oranından (%13,26) dikkate değer bir farkla daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 22 Yaşlara Göre Ekonomik Bağımlılık Oranları (%)

Bölge / İl	0-14 Yaş Grubu Nüfus	15-64 Yaş Grubu Nüfus	65 Yaş ve Üzeri Nüfus	Toplam Yaş Bağımlılık Oranı	Yaşlı Bağımlılık Oranı (65+ Yaş)	Genç Bağımlılık Oranı (0-14 Yaş)
Türkiye	18.857.179	51.088.202	5.682.003	48,03	11,12	36,91
TR71	368.520	1.000.153	132.638	50,11	13,26	36,85
Aksaray	103.732	248.671	27.512	52,78	11,06	41,71
Kırıkkale	58.792	189.524	26.411	44,96	13,94	31,02
Kırşehir	47.365	151.824	22.020	45,7	14,5	31,2
Nevşehir	67.279	190.083	27.828	50,03	14,64	35,39
Niğde	91.352	220.051	28.867	54,63	13,12	41,51

Kaynak: TÜİK 2013b. Bölgesel İstatistikler-Nüfus ve Göç 2012, Türkiye İstatistik Kurumu,
<http://www.tuik.gov.tr>.

5.2.1.9. Medyan Yaş ve Cinsiyet Oranı

Medyan yaş, bir bölgenin bütün vatandaşları, yaşlarına göre, yani yeni doğan çocuktan en yaşlı kişiye göre sıralandıkları takdirde tam ortaya isabet eden kişinin yaşıdır. Bu nedenle toplam nüfusun yarısı medyan yaşın altında diğer yarısı ise üstünde bulunmaktadır. Medyan yaş düştükçe nüfusun gençleştiği, yükseldikçe yaşlandığı anlaşılmaktadır. Gelişmiş ülkelerde nüfusun giderek yaşlanmasından ötürü medyan yaş yüksek, az gelişmiş ülkelerde ise genç nüfus yapısından ötürü düşük olmaktadır.

Türkiye’de medyan yaş sürekli bir artış eğilimindedir ve bu durum nüfusun giderek yaşlandığını göstermektedir. TR71 Bölgesi nüfus yapısı Türkiye nüfus yapısına benzer nitelikler taşıdığından illerin medyan yaş ortalaması da Türkiye değerine (29,70) yakın bir seyir izlemektedir. Bölgede medyan yaşın en düşük olduğu il 28,04 ile Aksaray, en yüksek olduğu il 32,71 ile Kırşehir’dir.

Tablo 23 İllere Göre Medyan Yaş

Bölge / İl	Medyan Yaş	İllerin Ülke Sıralaması
Türkiye	29,7	-
Aksaray	28,04	59
Kırıkkale	32,11	32
Kırşehir	32,71	29
Nevşehir	31,65	39
Niğde	28,41	57

Kaynak: TÜİK 2013b. Bölgesel İstatistikler-Nüfus ve Göç 2011, Türkiye İstatistik Kurumu,
<http://www.tuik.gov.tr>.

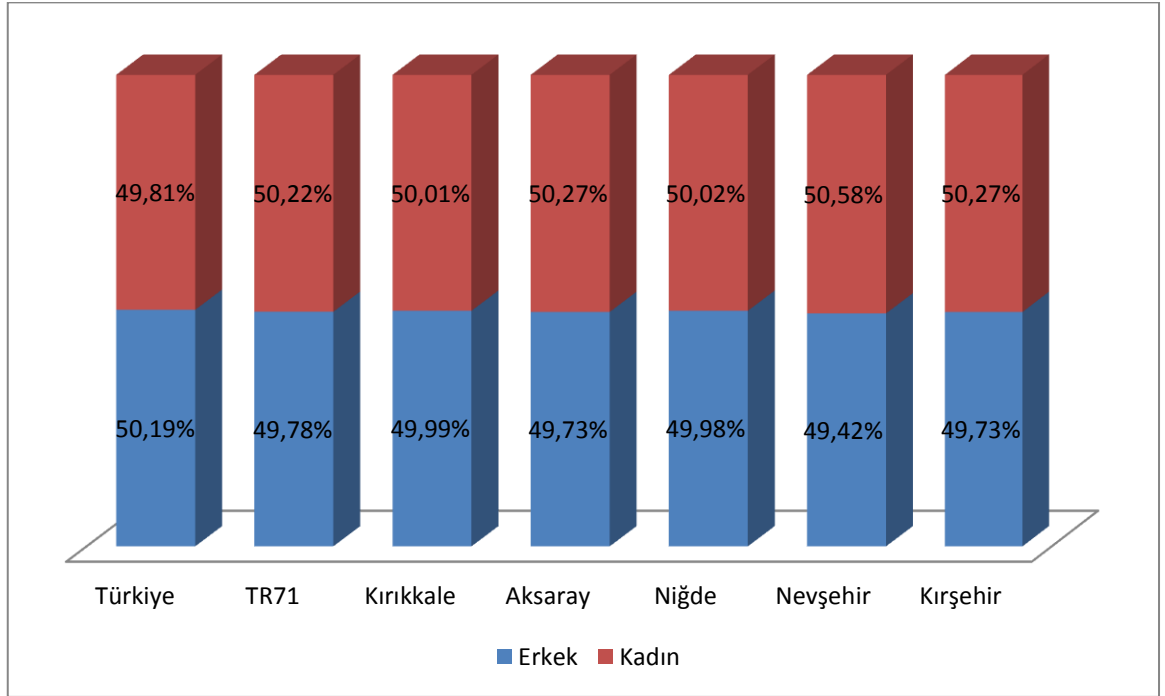
Cinsiyet oranı genellikle canlı doğumlarda erkek cinsiyetin kız cinsiyete oranı olarak ele alınmaktadır. Aşağıdaki tablo ve grafikteki yer alan veriler incelendiğinde TR71 Bölgesi'nde cinsiyet oranı bakımından dengeli bir dağılım olduğu görülmektedir.

Tablo 24 Cinsiyet Oranı

Bölge/İl	Toplam Nüfus	Erkek Nüfus	Kadın Nüfus	Cinsiyet Oranı (%)
Türkiye	75.627.384	37.956.168	37.671.216	100,76
TR71	1.501.311	747.304	754.007	99,11
Aksaray	379.915	188.945	190.970	98,94
Kırıkkale	274.727	137.324	137.403	99,94
Kırşehir	221.209	110.008	111.201	98,93
Nevşehir	285.190	140.952	144.238	97,72
Niğde	340.270	170.075	170.195	99,93

Kaynak: TÜİK 2013b. Bölgesel İstatistikler-Nüfus ve Göç 2011, Türkiye İstatistik Kurumu,
<http://www.tuik.gov.tr>.

Grafik 11 Türkiye'de ve TR71 Bölgesi'nde Kadın ve Erkek Nüfusunun Dağılımı (%)

Kaynak: TÜİK 2013b. Bölgesel İstatistikler-Nüfus ve Göç 2011, Türkiye İstatistik Kurumu,
<http://www.tuik.gov.tr>.

5.2.1.10. Doğurganlık Oranları

Doğum olayları, nüfus değişimine etki eden üç önemli olaydan biri olduğu için ölçülmesi demografik açıdan önemlidir. Ölüm seviyelerindeki düşüş yönündeki değişim toplumların çoğunda giderek azaldığından, nüfus gelişmesi bakımından günümüzde asıl önemli olan doğumlardır. Dolayısıyla bir nüfusun değişim yönü büyük ölçüde doğumların seviyesine bağlıdır. Doğum seviyesi, bir nüfusun yaş yapısını önemli ölçüde etkilediğinden; yalnız demografik değil, ekonomik, sosyal ve kültürel yönlerden de önemlidir.

Ölü doğumların nüfus değişimi bakımından hiçbir etkisi olmadığından, ölü ve canlı doğum ayrımı önem kazanmaktadır. Bu nedenle, doğum ve doğurganlıkla ilgili göstergelerde yalnızca canlı doğumlar dikkate alınmaktadır.

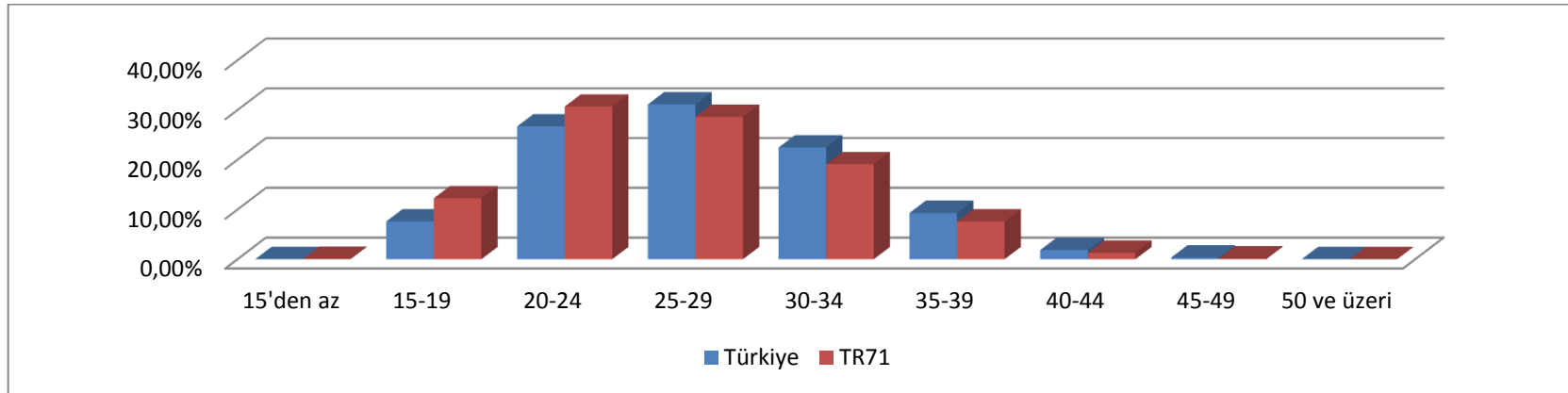
Türkiye’de ve TR71 Bölgesi’nde doğum sayılarının yaş gruplarına göre oranlaması yapıldığında en fazla orana sahip yaş gruplarının “20-24” ve “25-29” olduğu görülmektedir. TR71 Bölgesi’nin 15-24 yaş grubundaki doğum oranı Türkiye’nin aynı yaş grubundaki doğum oranının üzerinde yer alırken, diğer tüm yaş gruplarında bölge oranları Türkiye oranlarının altında yer almaktadır.

Tablo 25 Türkiye ve TR71 Bölgesi'nde Yaş Gruplarına Göre Doğum Oranları (%)

Bölge/İl	Toplam	15'den az	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50 ve üzeri
Türkiye	1.237.172	355	93.873	330.091	384.950	277.822	114.913	22.866	3.995	409
TR71	23.408	18	2.866	7.175	6.697	4.466	1.770	299	34	2
Aksaray	7.108	6	761	2.228	2.027	1.387	557	96	14	1
Kırıkkale	3.334	4	378	1.050	922	625	300	40	3	-
Kırşehir	2.773	1	321	806	780	574	226	44	6	-
Nevşehir	4.237	-	532	1.282	1.278	791	271	60	5	-
Niğde	5.956	7	874	1.809	1.690	1.089	416	59	6	1

Kaynak: TÜİK 2013b. Bölgesel İstatistikler-Nüfus ve Göç 2011, Türkiye İstatistik Kurumu, <http://www.tuik.gov.tr>

Grafik 12 Türkiye ve TR71 Bölgesi'nde Yaş Gruplarına Göre Doğum Oranları (%)

Kaynak: TÜİK 2013b. Bölgesel İstatistikler-Nüfus ve Göç 2011, Türkiye İstatistik Kurumu, <http://www.tuik.gov.tr>

Türkiye genelinde ve TR71 Bölgesi'nde yıllar itibariyle annenin ortalama yaşının arttığı görülmektedir. Bölgede annenin ortalama yaşı Türkiye ortalamasının altında yer almakta olup bölgedeki illerde annelik yaşları birbirine çok yakındır.

Tablo 26 Annenin Ortalama Yaşı

Bölge / İl	Yıl			
	2009	2010	2011	2012
Türkiye	26,9	27,2	27,3	27,5
TR71	25,7	25,9	26,2	26,5
Aksaray	25,9	26,2	26,4	26,6
Kırıkkale	25,8	26,1	26,3	26,6
Kırşehir	25,9	26	26,5	26,7
Nevşehir	25,5	25,7	26	26,4
Niğde	25,4	25,7	25,8	26,3

Kaynak: TÜİK 2013a. Nüfus İstatistikleri ve Projeksiyonlar, Türkiye İstatistik Kurumu,

<http://www.tuik.gov.tr>

Türkiye genelinde yıllar itibariyle toplam doğurganlık hızının azalış eğiliminde olduğu görülmektedir. Benzer şekilde TR71 Bölgesi'nde de toplam doğurganlık hızında azalış görülmektedir. Bölgede 2009 yılında bir kadının doğurganlık çağı boyunca (15-49 yaş arası) doğurabileceği ortalama çocuk sayısı 2,12 iken 2012 yılında 1,99'a düşmüştür. TR71 Bölgesi 2009 yılında doğurganlık hızında Türkiye genelinin üzerinde yer alırken 2012 yılı itibariyle altında bir hıza düşmüştür. Bölgede doğurganlık hızının en yüksek olduğu il Niğde (2,3), en düşük olduğu il ise Kırıkkale'dir (1,56).

Tablo 27 İller ve Yıllara Göre Toplam Doğurganlık Hızları

Bölge / İl	Yıl			
	2009	2010	2011	2012
Türkiye	2,08	2,06	2,02	2,08
TR71	2,12	2,03	1,99	1,99
Aksaray	2,38	2,31	2,28	2,23
Kırıkkale	1,76	1,69	1,58	1,56
Kırşehir	1,7	1,67	1,66	1,7
Nevşehir	2,08	1,97	1,94	1,95
Niğde	2,4	2,27	2,22	2,3

Kaynak: TÜİK 2013a. Nüfus İstatistikleri ve Projeksiyonlar, Türkiye İstatistik Kurumu,

<http://www.tuik.gov.tr>

Genel doğurganlık hızı 15-49 yaş grubu içerisinde yer alan her 1.000 kadın başına düşen doğum sayısı olarak tanımlanmaktadır. Türkiye'de 2012 yılında 1.000 kadın başına 72 doğum düşerken, bölge illerinde bu sayılar Niğde için 66, Aksaray için 60,

Nevşehir için 57 ve Kırıkkale için 44'tür. Dolayısıyla bölge illeri genel doğurganlık hızında Türkiye ortalamasının altında yer almaktadır.

Tablo 28 İllere Göre Genel Doğurganlık Hızı (‰)

Bölge / İl	Genel Doğurganlık Hızı (‰)
Türkiye	72,30
Aksaray	59,71
Kırıkkale	43,42
Kırşehir	47,00
Nevşehir	56,50
Niğde	66,00

Kaynak: Valilikler 2013. İl Brifingleri 2012, Valilikler, <http://www.icisleri.gov.tr>.

Türkiye ve TR71 Bölgesi'nde kaba doğum hızı yıllar itibariyle azalış göstermekle beraber 2012 yılında bölgede meydana gelen toplam canlı doğumların, yıl ortası nüfusa oranı alındığında kaba doğum hızının ‰15,5 olduğu görülmektedir. Dolayısıyla bu oran Türkiye'de kaba doğum hızının (‰17) altında yer almaktadır. Bölgede 2012 yılında en fazla kaba doğum hızına sahip iller Aksaray (‰18) ve Niğde'dir (‰17,9).

Tablo 29 İllere ve Yıllara Göre Kaba Doğum Hızı (‰)

Bölge / İl	Yıl - (‰)			
	2009	2010	2011	2012
Türkiye	17,5	17,2	16,8	17,0
TR71	17,2	16,3	15,8	15,5
Aksaray	20,2	19,4	19,0	18,0
Kırıkkale	13,8	13,2	12,2	11,8
Kırşehir	13,4	13,0	12,6	12,7
Nevşehir	16,6	15,5	15,2	15,0
Niğde	19,6	18,4	17,8	17,9

Kaynak: TÜİK 2013a. Nüfus İstatistikleri ve Projeksiyonlar, Türkiye İstatistik Kurumu, <http://www.tuik.gov.tr>

5.2.1.11. Bebek Ölüm Hızları

Bir yıl içinde canlı doğmuş bebeklerin, bir yaşına gelmeden binde kaçının öldüğünü gösteren veriye bebek ölüm hızı denilmektedir. Bebek ölüm hızı, bir bölgedeki çocukların sağlık düzeylerini göstermektedir. Pek çok bebek ölüm vakası maliyeti az müdahaleler ile önlenabilir olduğundan bebek ölüm hızı kalkınmanın önemli bir göstergesi olarak kabul edilmekte ve kullanılmaktadır.

Türkiye'de yılları itibariyle bebek ölüm hızlarında ciddi oranda düşüş meydana gelmiştir ve bu eğilim halen devam etmektedir. TR71 Bölgesi'nde de yıllar itibariyle bebek ölüm hızında azalış yaşanmaktadır ve bölgede gerçekleşen hızlar Türkiye

ortalaması ile hemen hemen eşdeğer düzeydedir. 2012 yılı verileri incelendiğinde, bölge içerisinde Kırıkkale (%13,3) ve Niğde (%12,9) illerinde bebek ölüm hızlarının diğer illere göre daha yüksek düzeyde seyrettiği görülmektedir. Bu illerdeki bebek ölüm hızları aynı zamanda %11,6 olan Türkiye ortalamasının da üzerinde yer almaktadır.

Tablo 30 İllere Göre Bebek Ölüm Hızları

Bölge / İl	Bebek ölüm hızı - (‰)			
	2009	2010	2011	2012
Türkiye	13,8	12,0	11,7	11,6
TR71	12,9	11,7	10,9	11,4
Aksaray	16,8	13,3	13,6	11,6
Kırıkkale	13,5	8,5	11,1	13,3
Kırşehir	9,4	11,9	11,5	7,1
Nevşehir	9,6	9,6	8,3	10,4
Niğde	12,0	13,1	9,2	12,9

Kaynak: TÜİK 2013a. Nüfus İstatistikleri ve Projeksiyonlar, Türkiye İstatistik Kurumu,
<http://www.tuik.gov.tr>

5.2.1.12. Diğer (Evlilik, Boşanma, İntihar, Ölüm)

Evlilik İstatistikleri

TR71 Bölgesi %9,31'lik kaba evlenme hızı (Her 1000 kişi başına düşen evlilik sayısı) ile %8,02 olan Türkiye ortalamasının az farkla üzerinde yer almaktadır. Aksaray bölge illeri arasında en yüksek kaba evlenme hızına (%10,35) sahip ildir. Bu hız ile Aksaray Türkiye'de 81 il içerisinde 2. sırada yer almaktadır.

Ortalama evlilik yaşı verileri cinsiyet bazında incelendiğinde, Türkiye'ye benze şekilde bölgeki kadınların erkeklere kıyasla daha erken yaşlarda evlendiği görülmektedir. Ortalama evlenme yaşı ve ortalama ilk evlenme yaşı Türkiye için erkeklerde sırası ile yaklaşık 29 ve 27, kadınlarda ise sırası ile yaklaşık 25 ve 23 civarındadır. Bölgedeki ortalama evlenme yaşı ve ortalama ilk evlenme yaşı ise hem erkek (Yaklaşık 28 ve 25) hem de kadınlarda (Yaklaşık 24 ve 22) genel olarak Türkiye ortalamasından çok az farkla düşüktür. Bölge illeri arasında kadınlar için ortalama evlenme yaşı ve ortalama ilk evlenme yaşının en düşük olduğu il kırsal nüfusun en yüksek olduğu Niğde'dir (22 ve 21). Bölgede erken yaşta evliliklerin yaygın olduğuna dair bir kanaat varsa da TÜİK'ten alınan istatistikler bölgede evlenme yaşının Türkiye ortalamasına yakın olduğunu ortaya koymaktadır.

Tablo 31 Kaba Evlenme Hızı

Bölge/İl	Kaba Evlenme	Kaba Evlenme
	Hızı (%)	Hızı Ülke Sırası
Türkiye	8,02	-
TR71	9,31	-
Aksaray	10,35	2
Kırıkkale	8,74	18
Kırşehir	9,18	9
Nevşehir	8,94	11
Niğde	9,02	10

Kaynak: TÜİK 2013b. Bölgesel İstatistikler-Nüfus ve Göç 2011, Türkiye İstatistik Kurumu,
<http://www.tuik.gov.tr>.

Tablo 32 Ortalama Evlenme Yaşı ve Ortalama İlk Evlenme Yaşı

Bölge / İl	Ortalama Evlenme Yaşı Erkek	Ortalama Evlenme Yaşı Kadın	Ortalama İlk Evlenme Yaşı Erkek	Ortalama İlk Evlenme Yaşı Kadın
Türkiye	28,6	24,7	26,6	23,3
TR71	28,1	23,7	25,3	21,8
Aksaray	28,1	24	25,4	22,3
Kırıkkale	29	24,3	25,8	22
Kırşehir	29	24,5	25,9	22,3
Nevşehir	28,3	23,6	25	21,5
Niğde	26,8	22,4	24,8	21,2

Kaynak: TÜİK 2013b. Bölgesel İstatistikler-Nüfus ve Göç 2012, Türkiye İstatistik Kurumu,
<http://www.tuik.gov.tr>.

Boşanma İstatistikleri

Bölgedeki kaba boşanma hızı (Her 1000 kişi başına düşen boşanma sayısı) incelendiğinde Türkiye’de %1,62 olan ortalamanın TR71 Bölgesi’nde %1,93 olduğu görülmektedir. Nevşehir ili %2,22’lik kaba boşanma hızı ile bölge illeri arasında en yüksek değere sahip ildir ve Türkiye’de 5. sırada yer almaktadır.

Türkiye’de boşanma sayısının en yüksek olduğu yaş grubu “30-34” iken, TR71 Bölgesi’nde en fazla boşanma olayı “25-29” yaş aralığında görülmektedir. Bölgedeki tüm yaş grupları arasındaki boşanma sayısı Türkiye’deki boşanma sayısının %2’sini oluşturmaktadır.

Türkiye genelinde olduğu gibi TR71 Bölgesi’nde de geçimsizlik en önemli boşanma nedenidir. Bölge içerisinde Aksaray ili geçimsizlik nedeniyle boşanmanın en fazla görüldüğü ildir.

Tablo 33 Kaba Boşanma Hızı

Bölge/İl	Kaba Boşanma	Kaba Boşanma
	Hızı (%)	Hızı Ülke Sırası
Türkiye	1,62	-
TR71	1,93	-
Aksaray	2,05	10
Kırıkkale	2,11	9
Kırşehir	1,9	16
Nevşehir	2,22	5
Niğde	1,41	39

Kaynak: TÜİK 2013b. Bölgesel İstatistikler-Nüfus ve Göç 2011, Türkiye İstatistik Kurumu,

<http://www.tuik.gov.tr>.

Tablo 34 Yaş Gruplarına Göre Boşanmalar

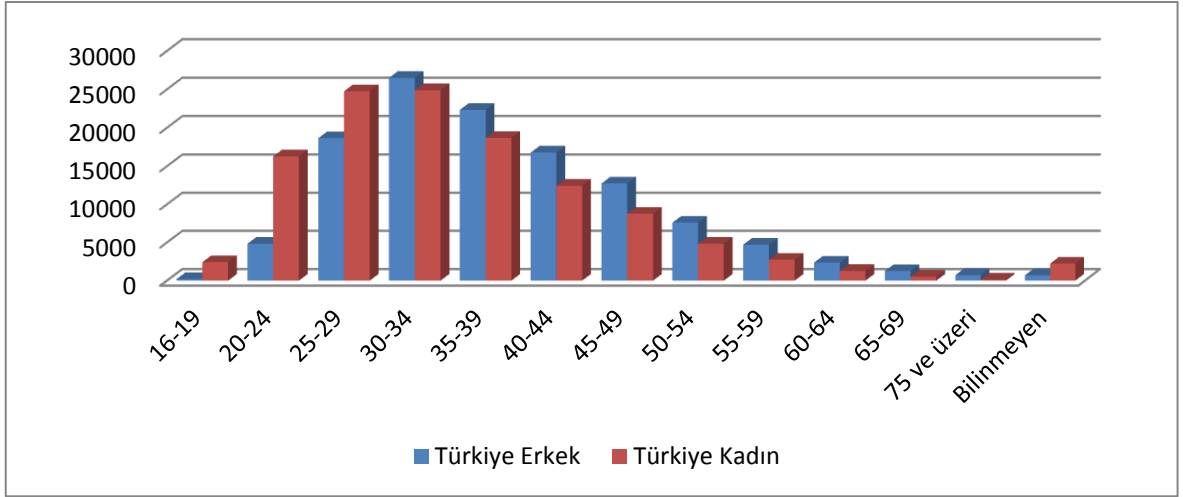
Yaş Grupları	Cinsiyet	Türkiye	TR71	Aksaray	Kırıkkale	Kırşehir	Nevşehir	Niğde
16-19	Erkek	206	5	3	-	-	1	1
	Kadın	2.415	118	29	25	17	26	21
20-24	Erkek	4.839	198	68	29	25	41	35
	Kadın	16.276	604	186	106	92	117	103
25-29	Erkek	18.642	634	207	111	93	123	100
	Kadın	24.752	688	184	140	101	153	110
30-34	Erkek	26.499	694	184	142	105	154	109
	Kadın	24.885	494	108	113	75	113	85
35-39	Erkek	22.328	453	97	95	71	113	77
	Kadın	18.676	359	87	71	48	87	66
40-44	Erkek	16.773	340	74	83	52	71	60
	Kadın	12.441	194	51	38	27	39	39
45-49	Erkek	12.733	224	69	46	27	42	40
	Kadın	8.760	161	40	39	25	36	21
50-54	Erkek	7.592	114	25	37	12	25	15
	Kadın	4.825	80	12	22	12	23	11
55-59	Erkek	4.711	71	3	16	8	24	20
	Kadın	2.731	43	13	11	5	9	5
60-64	Erkek	2.353	43	10	6	7	13	7
	Kadın	1.263	31	5	5	2	10	9
65-69	Erkek	1.247	27	7	5	6	5	4
	Kadın	510	13	3	3	4	1	2
70-74	Erkek	759	23	4	6	5	5	3
	Kadın	211	4	1	1	-	1	1
75 ve üzeri	Erkek	740	29	9	5	1	9	5
	Kadın	137	3	2	-	-	-	1

Bilinmeyen	Erkek	695	29	17	1	8	3	-
	Kadın	2.235	92	56	8	12	14	2
Toplam	Erkek	120.117	2.884	777	582	420	629	476
	Kadın	120.117	2.884	777	582	420	629	476

Kaynak: TÜİK 2013b. Bölgesel İstatistikler-Nüfus ve Göç 2012, Türkiye İstatistik Kurumu,

<http://www.tuik.gov.tr>.

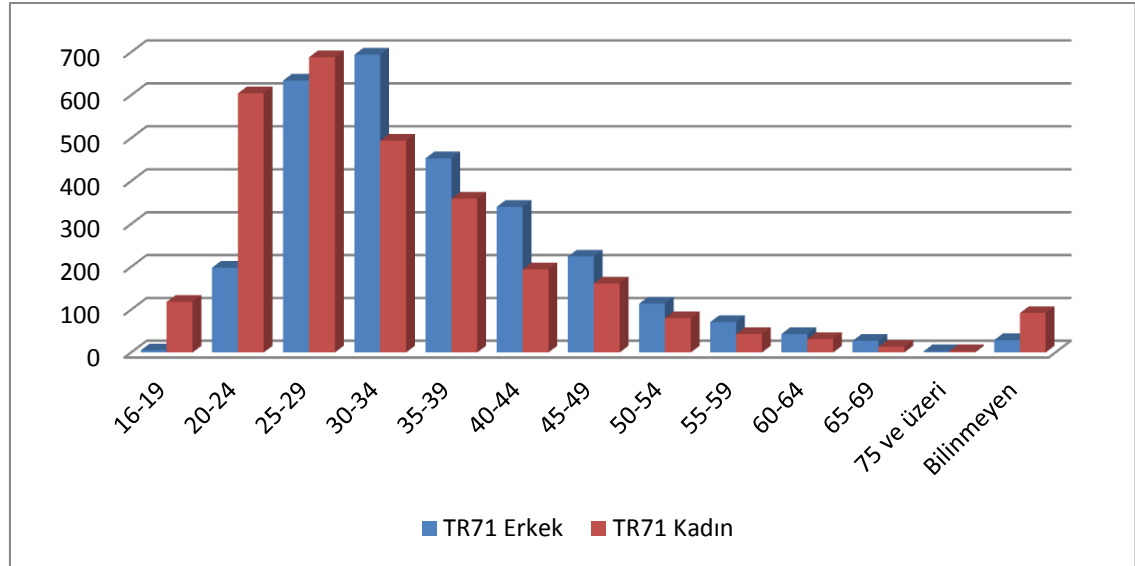
Grafik 13 Türkiye Yaş Gruplarına Göre Boşanma Sayıları

Kaynak: TÜİK 2013b. Bölgesel İstatistikler-Nüfus ve Göç 2011, Türkiye İstatistik Kurumu,

<http://www.tuik.gov.tr>.

Grafik 14 Grafik 13 TR71 Bölgesi Yaş Gruplarına Göre Boşanma Sayıları

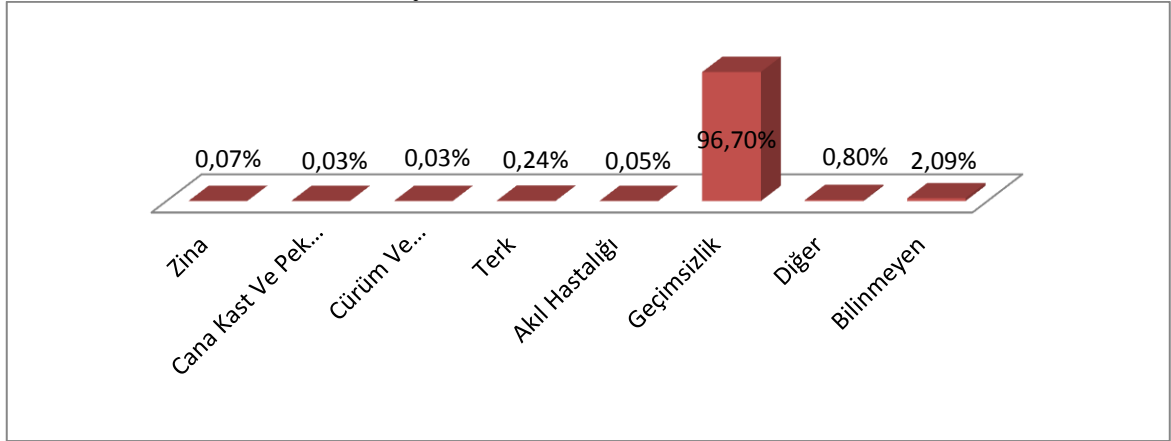
Kaynak: TÜİK 2013b. Bölgesel İstatistikler-Nüfus ve Göç 2011, Türkiye İstatistik Kurumu,

<http://www.tuik.gov.tr>.

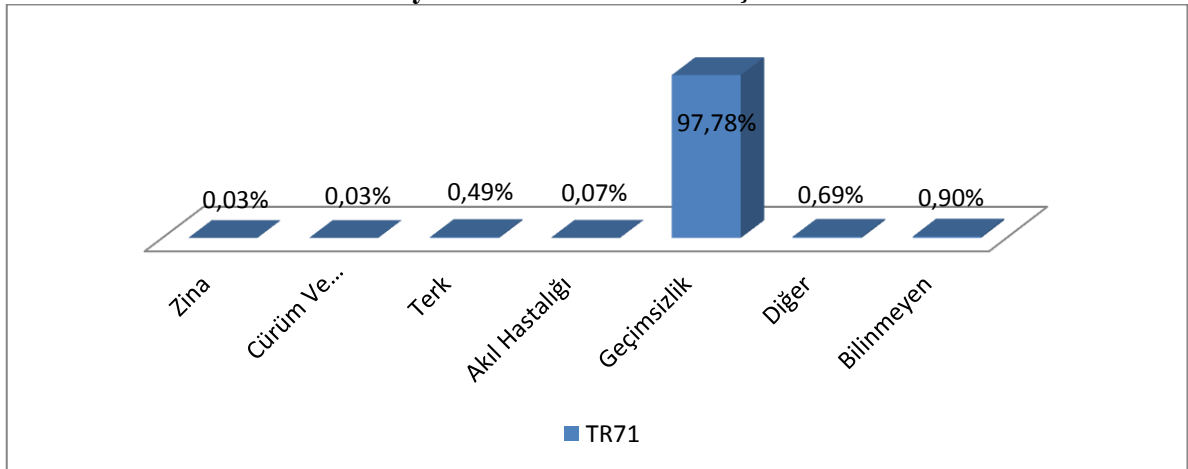
Tablo 35 Nedene Göre Boşanmalar

Bölge /İl	Toplam	Zina	Cana Kast ve Pek Fena Muamele	Cürüm ve Haysiyetsizlik	Terk	Akıl Hastalığı	Geçimsizlik	Diğer	Bilinmeyen
Türkiye	120.117	85	35	35	288	58	116.153	957	2.506
TR71	2.884	1	-	1	14	2	2.820	20	26
Aksaray	777	-	-	-	3	-	768	-	6
Kırıkkale	582	-	-	-	-	-	580	-	2
Kırşehir	420	-	-	1	1	-	404	12	2
Nevşehir	629	-	-	-	6	2	601	8	12
Niğde	476	1	-	-	4	-	467	-	4

Kaynak: TÜİK 2013b. Bölgesel İstatistikler-Nüfus ve Göç 2011, Türkiye İstatistik Kurumu,
<http://www.tuik.gov.tr>.

Grafik 15 Türkiye Nedenlerine Göre Boşanma Oranları

Kaynak: TÜİK 2013b. Bölgesel İstatistikler-Nüfus ve Göç 2011, Türkiye İstatistik Kurumu,
<http://www.tuik.gov.tr>.

Grafik 16 Türkiye Nedenlerine Göre Boşanma Oranları

Kaynak: TÜİK 2013b. Bölgesel İstatistikler-Nüfus ve Göç 2011, Türkiye İstatistik Kurumu,
<http://www.tuik.gov.tr>.

Ölüm İstatistikleri

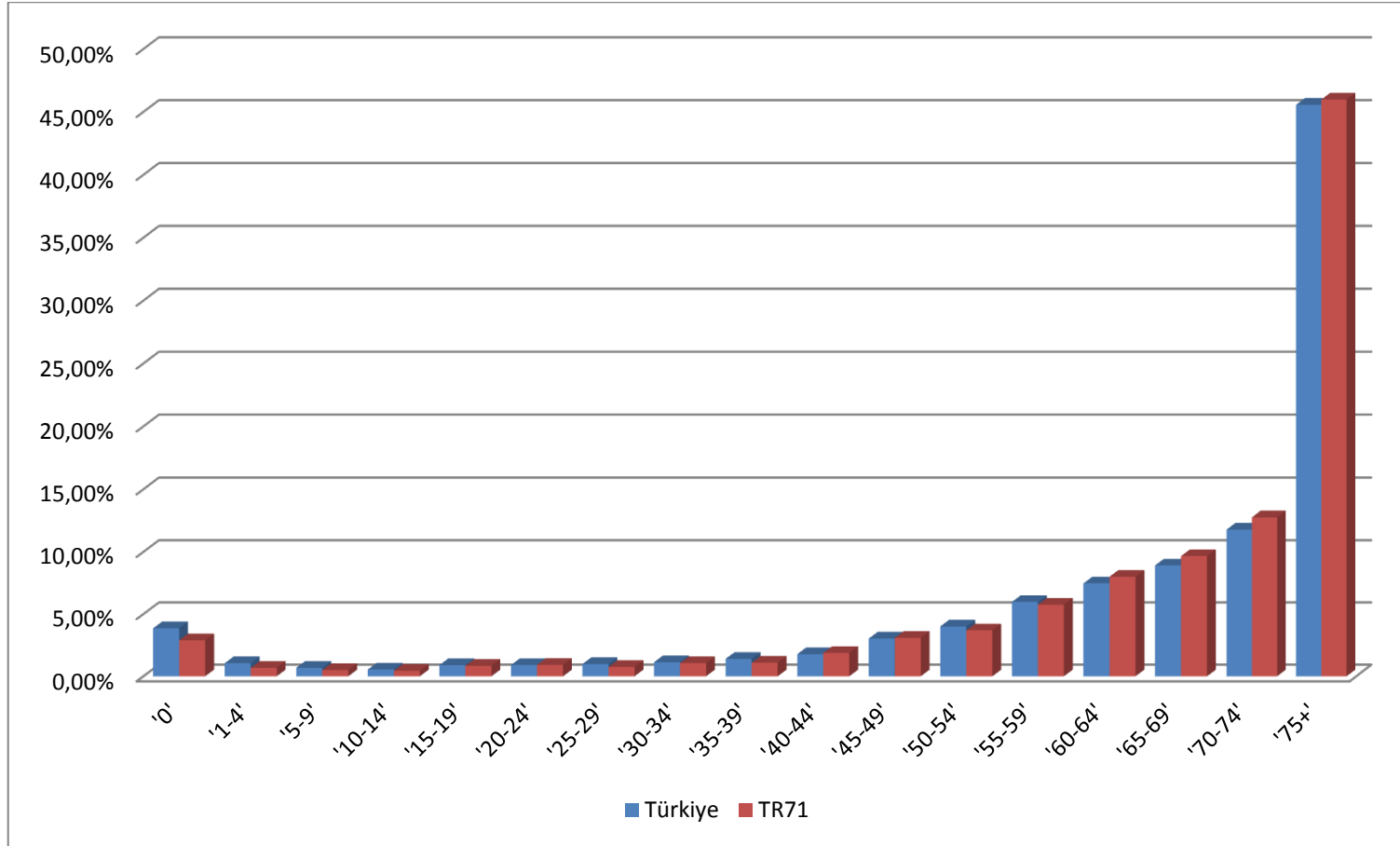
Türkiye'nin ve TR71 Bölgesi'nin ölüm istatistikleri incelendiğinde genel olarak yaş artışına bağlı olarak ölüm oranlarında artış olduğu ve bu durumun cinsiyet bazında herhangi bir değişiklik arz etmediği görülmektedir.

Tablo 36 Ölüm İstatistikleri

Bölge/ İl	Cinsiyet	Toplam	0	01-04	05-09	10-14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75+	Bilinmeyen
Türkiye	Toplam	375.281	14.500	3.957	2.563	2.045	3.379	3.396	3.712	4.262	5.272	6.673	11.378	15.057	22.430	28.025	33.421	44.229	170.968	14
	Erkek	206.184	7.809	2.085	1.339	1.180	2.284	2.324	2.439	2.767	3.254	4.382	7.501	10.380	15.360	18.544	21.036	25.442	78.051	7
	Kadın	169.097	6.691	1.872	1.224	865	1.095	1.072	1.273	1.495	2.018	2.291	3.877	4.677	7.070	9.481	12.385	18.787	92.917	7
TR71	Toplam	8.798	255	60	44	39	74	81	66	93	96	165	272	325	506	704	850	1.123	4.045	0
	Erkek	4.890	141	31	24	24	56	63	48	64	65	110	191	224	341	466	514	602	1.926	0
	Kadın	3.908	114	29	20	15	18	18	18	29	31	55	81	101	165	238	336	521	2.119	0
Aksaray	Toplam	1.876	97	14	16	11	13	25	15	23	22	42	49	78	90	149	179	237	816	0
	Erkek	1.067	59	9	11	6	9	19	14	18	15	27	35	51	56	97	105	136	400	0
	Kadın	809	38	5	5	5	4	6	1	5	7	15	14	27	34	52	74	101	416	0
Kırıkkale	Toplam	1.791	37	7	6	9	17	10	12	15	24	34	56	64	129	151	202	219	799	0
	Erkek	957	15	4	3	7	14	6	6	8	16	19	37	44	83	98	121	117	359	0
	Kadın	834	22	3	3	2	3	4	6	7	8	15	19	20	46	53	81	102	440	0
Kırşehir	Toplam	1.457	32	10	3	3	7	12	7	11	12	27	45	49	89	113	143	203	691	0
	Erkek	812	15	6	2	1	7	10	5	7	8	17	33	36	54	70	86	114	341	0
	Kadın	645	17	4	1	2	0	2	2	4	4	10	12	13	35	43	57	89	350	0
Nevşehir	Toplam	1.766	35	8	7	7	20	11	14	21	11	24	57	63	102	146	161	216	863	0
	Erkek	962	21	1	2	4	14	8	11	13	6	17	44	44	71	100	103	95	408	0
	Kadın	804	14	7	5	3	6	3	3	8	5	7	13	19	31	46	58	121	455	0
Niğde	Toplam	1.908	54	21	12	9	17	23	18	23	27	38	65	71	96	145	165	248	876	0
	Erkek	1.092	31	11	6	6	12	20	12	18	20	30	42	49	77	101	99	140	418	0
	Kadın	816	23	10	6	3	5	3	6	5	7	8	23	22	19	44	66	108	458	0

Kaynak: TÜİK 2013b. Bölgesel İstatistikler-Nüfus ve Göç 2012, Türkiye İstatistik Kurumu, <http://www.tuik.gov.tr>.

Grafik 17 Türkiye ve TR71 Bölgesi'nde Yaş Gruplarına Göre Ölüm Oranları (%)

Kaynak: TÜİK 2013b. Bölgesel İstatistikler-Nüfus ve Göç 2012, Türkiye İstatistik Kurumu, <http://www.tuik.gov.tr>.

İntihar İstatistikleri

Kaba intihar hızı (1000 kişi başına düşen intihar vaka sayısı) istatistikleri incelendiğinde Türkiye ve TR71 Bölgesi'nin yakın değerlere sahip olduğu görülmektedir. Bu durum bölgedeki intihar vakalarının dikkat çekici bir boyutta olmadığını göstermektedir.

Bölge illeri arasında en yüksek kaba intihar hızı değerine sahip il Nevşehir'dir. %4,60 kaba intihar hızı ile il Türkiye ortalamasının (%3,62) üzerinde bir orana sahiptir ve Türkiye'deki 81 il arasında 20. sırada yer almaktadır.

Türkiye'de intihar nedenleri arasında sırası ile bilinmeyen nedenler, (%46,6), hastalık (%19,4), aile geçimsizliği (%9,4), diğer (%8,3), geçim zorluğu (%8), hissi ilişki (%5,5) ve ticari başarısızlık (%2,2) yer almaktadır. TR71 Bölgesi'nde de %45,6'lık oran ile bilinmeyen nedenlerden dolayı intihar ilk sıra yer almaktadır. Bölgede %15,8 oran ile aile geçimsizliği ikinci sırada yer almaktadır. TR71 Bölgesi'ndeki diğer intihar nedenleri ise; hastalık ve diğer nedenler (%14), hissi ilişki (%5,3), ticari başarısızlık (%3,5) ve geçim zorluğu (%1,8) 'dur.

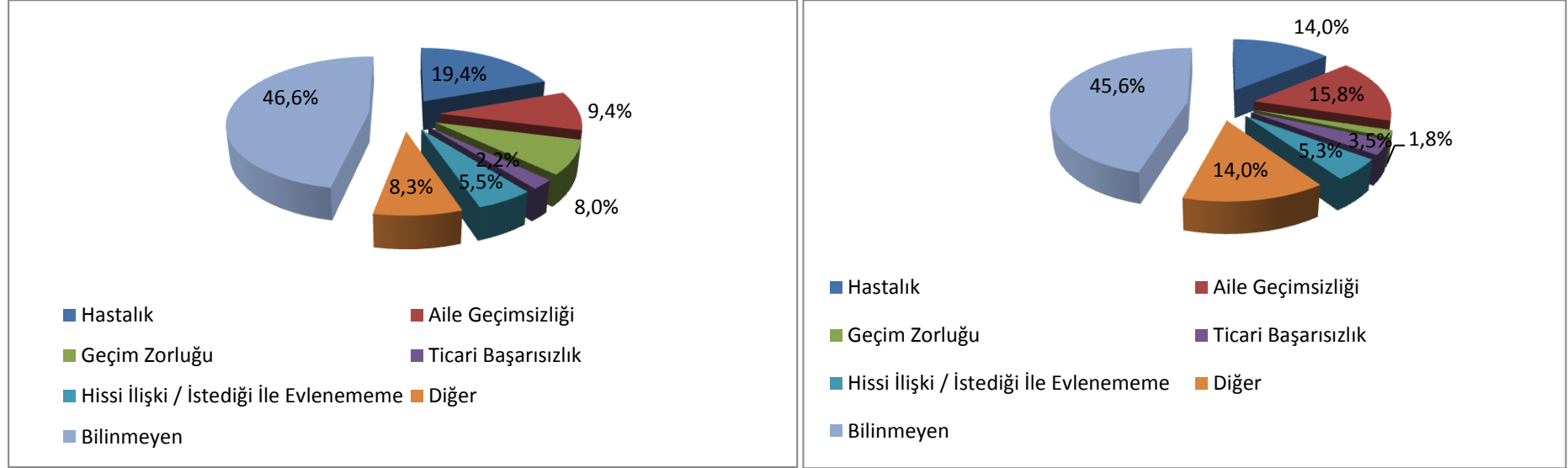
Tablo 37 Kaba İntihar Hızı

Bölge/İl	Kaba İntihar Hızı (‰)	Kaba İntihar Hızı Ülke Sırası
Türkiye	3,62	-
TR71	3,81	-
Aksaray	3,17	55
Kırıkkale	3,63	44
Kırşehir	3,61	45
Nevşehir	4,6	20
Niğde	4,15	33

Kaynak: TÜİK 2013b. Bölgesel İstatistikler-Nüfus ve Göç 2012, Türkiye İstatistik Kurumu,

<http://www.tuik.gov.tr>.

Grafik 18 Nedenlerine Göre İntihar Oranları

Kaynak: TÜİK 2013b. Bölgesel İstatistikler-Nüfus ve Göç 2012, Türkiye İstatistik Kurumu, <http://www.tuik.gov.tr>.

5.2.2. Göç

5.2.2.1. Alınan Göç, Verilen Göç ve Net Göç

TR71 Bölgesi'nin son 5 yıllık net göç hızı incelendiğinde bölgenin her dönemde verdiği göçün aldığı göçten daha fazla olduğu dikkat çekmektedir. Bölge sürekli olarak diğer bölgelere göç veren bir nüfus hareketliliğine sahiptir.

2007-2008 yılları arasında Niğde aldığı 14.464 kişilik göç ile bölgede en çok göç alan il olurken, Kırıkkale 15.928 kişilik göç ile en fazla göç veren il olmuştur.

2008-2009 yılları arasında ise Niğde ve Kırıkkale arasında bir önceki yıla göre tam tersi bir durum meydana gelmiştir. Bu dönemde Kırıkkale bölgede en fazla göç alan il olurken Niğde en fazla göç veren il olmuştur.

2009-2010, 2010-2011 ve 2011-2012 yılları arasında da en çok göç hareketinin yaşandığı iller yine Kırıkkale ve Niğde illeridir.

Tablo 38 Yıllar İtibariyle Alınan Göç, Verilen Göç ve Net Göç (Bölge İllerinden Alınan Göç Hariç)

Yıllar	Bölge/İl	Aldığı Göç	Verdiği Göç	Net Göç	Net Göç Hızı
2007-2008	TR71	52.237	61.614	-9.377	-6,26
	Aksaray	10.082	11.574	-1.450	-3,9
	Kırıkkale	10.690	15.928	-5.245	-18,6
	Kırşehir	8.461	11.150	-2.490	-11,12
	Nevşehir	8.540	9.750	-1.351	-4,78
	Niğde	14.464	13.212	1.159	3,43
2008-2009	TR71	53.321	61.526	-8.205	-5,44
	Aksaray	9.360	11.288	-2.370	-6,27
	Kırıkkale	15.034	14.799	296	1,05
	Kırşehir	9.245	10.994	-1.239	-5,54
	Nevşehir	7.962	9.508	-1.702	-5,97
	Niğde	11.720	14.937	-3.190	-9,34
2009-2010	TR71	49.508	70.265	-20.757	-13,78
	Aksaray	9.165	12.331	-3.066	-8,09
	Kırıkkale	11.697	18.625	-6.741	-24,07
	Kırşehir	8.517	11.431	-2.751	-12,32
	Nevşehir	8.288	11.149	-3.135	-11,04
	Niğde	11.841	16.729	-5.064	-14,87
2010-2011	TR71	48.567	66.128	-17.561	-11,67

	Aksaray	9.846	12.249	-2.403	-6,22
	Kırıkkale	11.309	16.830	-5.521	-19,06
	Kırşehir	8.268	10.652	-2.384	-10,23
	Nevşehir	8.154	10.214	-2.060	-8,36
	Niğde	10.990	16.183	-5.193	-15,44
2011-2012	TR71	52.058	55.866	-3.808	-2,53
	Aksaray	9.833	11.232	-1.399	-4,48
	Kırıkkale	13.039	13.277	-238	-0,49
	Kırşehir	8.380	8.911	-531	-0,75
	Nevşehir	9.253	9.665	-412	-2,26
	Niğde	11.553	12.781	-1.228	-3,39

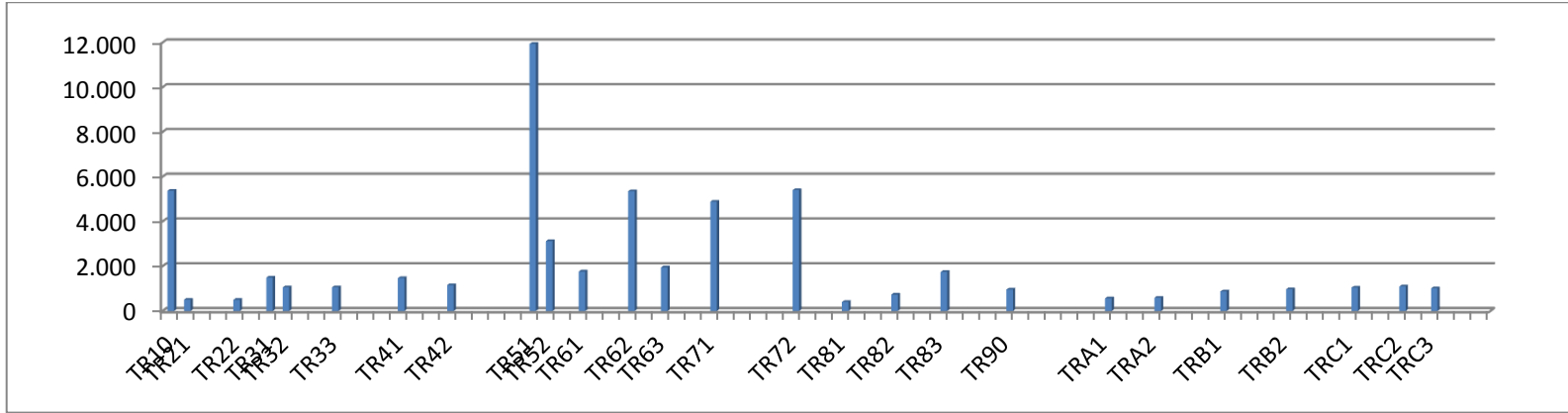
Kaynak: TÜİK 2013b. Bölgesel İstatistikler-Nüfus ve Göç 2008-2012, Türkiye İstatistik Kurumu,
<http://www.tuik.gov.tr>.

*Bölge illerinin kendi arasındaki göç hareketleri tabloya dahil değildir.

TR71 Bölgesi'nin 2012 yılında TR26 Bölgelerinden aldığı göç verileri incelendiğinde en fazla göçü sırasıyla TR72, TR10 ve TR62 bölgelerinden, en az göçü ise TR21 ve TR22 bölgelerinden aldığı görülmektedir. Bölge en fazla göçü ise TR51, TR10 ve TR71 bölgelerine vermiştir

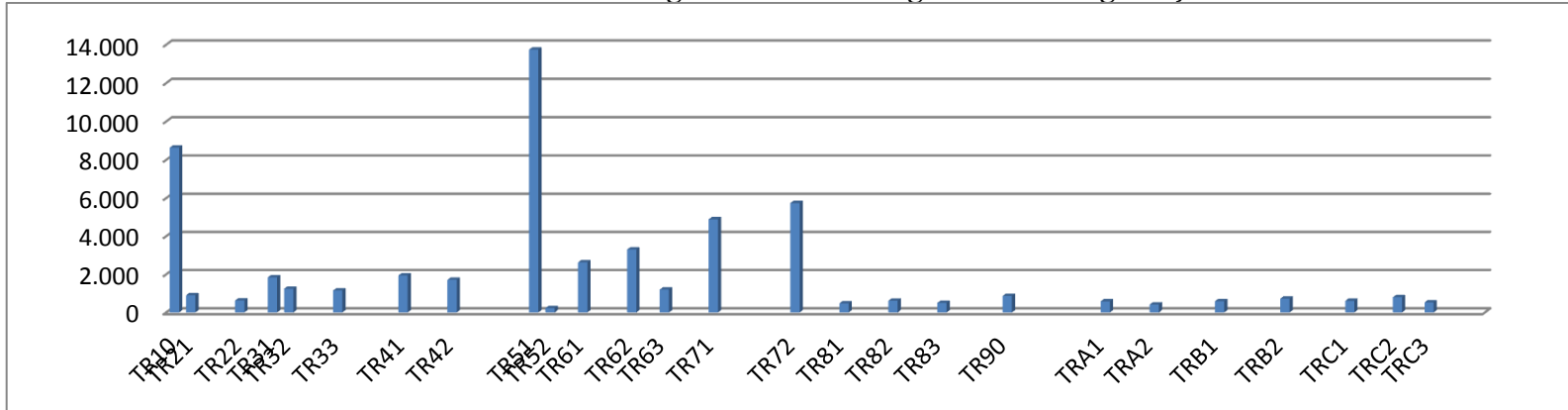
TR71 Bölgesi'ndeki illerin en fazla hangi ilden göç aldığı incelendiğinde; Kırşehir'in Ankara'dan 2.206 kişilik, Nevşehir'in İstanbul'dan 1.352 kişilik, Niğde'nin Adana'dan 1.535 kişilik, Aksaray'ın Konya'dan 1.433 kişilik ve Kırıkkale'nin Ankara'dan 4.110 kişilik göç aldığı görülmektedir. Bölgedeki illerin diğer illerden aldığı ve diğer illere verdiği göçlerle ilgili tablolar Ekler bölümünde sunulmuştur.

Grafik 19 TR71 Bölgesi'nin TR26 Bölgelerinden Aldığı Göç

Kaynak: TÜİK 2013b. Bölgesel İstatistikler-Nüfus ve Göç 2012, Türkiye İstatistik Kurumu, <http://www.tuik.gov.tr>.

Grafik 20 TR71 Bölgesi'nin TR26 Bölgelerine Verdiği Göç

Kaynak: TÜİK 2013b. Bölgesel İstatistikler-Nüfus ve Göç 2012, Türkiye İstatistik Kurumu, <http://www.tuik.gov.tr>.

2011-2012 döneminde TR71 Bölgesi'ndeki illerin kendi arasındaki göç verileri incelendiğinde 4.691 kişinin göç hareketi gerçekleştirdiği görülmektedir.

Göç hareketleri analiz edildiğinde;

- Kırşehir'in en fazla Nevşehir ilinden,
- Nevşehir ve Niğde'nin en fazla Aksaray ilinden,
- Aksaray'ın en fazla Niğde ilinden,
- Kırıkkale'nin en fazla Kırşehir ilinden göç aldığı görülürken,
- Kırşehir'in en fazla Kırıkkale iline,
- Nevşehir'in en fazla göçü Kırşehir iline,
- Niğde'nin en fazla göçü Aksaray iline,
- Aksaray'ın en fazla göçü Niğde iline,
- Kırıkkale'nin en fazla göçü Kırşehir iline verdiği görülmektedir.

Tablo 39 TR71 Bölgesi'ndeki İllerin Bölgedeki İllere Verdiği Göç

Bölge/İl	Kırşehir	Nevşehir	Niğde	Aksaray	Kırıkkale	Toplam
Aksaray	294	341	403	0	104	1.142
Kırıkkale	425	78	57	75	0	635
Kırşehir	0	280	47	145	515	987
Nevşehir	561	0	299	274	60	1.194
Niğde	73	262	0	340	58	733
Toplam	1.353	961	806	834	737	4.691

Kaynak: TÜİK 2013b. Bölgesel İstatistikler-Nüfus ve Göç 2012, Türkiye İstatistik Kurumu,
<http://www.tuik.gov.tr>.

Tablo 40 TR71 Bölgesi'ndeki İllerin Bölgedeki İllerden Aldıkları Göç

Bölge/İl	Aksaray	Kırıkkale	Kırşehir	Nevşehir	Niğde	Toplam
Aksaray	0	75	145	274	340	834
Kırıkkale	104	0	515	60	58	737
Kırşehir	294	425	0	561	73	1.353
Nevşehir	341	78	280	0	262	961
Niğde	403	57	47	299	0	806
Toplam	1.142	635	987	1.194	733	4.691

Kaynak: TÜİK 2013b. Bölgesel İstatistikler-Nüfus ve Göç 2012, Türkiye İstatistik Kurumu,
<http://www.tuik.gov.tr>.

Bölge illerinin en önemli ortak özelliği bölge dışına Türkiye'nin İstanbul, Ankara, İzmir gibi metropollerini başta olmak üzere tüm illere dış göçün çok yoğun olmasıdır. Bölgede

büyük iller dışında en çok göçün bölge illerinin yakın çevresinde yer alan Kayseri, Adana, Konya gibi illere yapıldığı görülmektedir.

Öte yandan, bölgedeki iller yakın ilçe, belde ve köylerden göç almaktadır. Çevre belde ve köylerden il merkezine gelen göç vasıfsız ve eğitimsiz kişilerden oluşmaktadır. Bu göçün nedeninin ise öncelikle bölge illerinin kent merkezlerine gelerek kentsel deneyim edinme, eğitim olanakları sayesinde vasıflarını arttırma ve bir yandan da sosyal ilişkilerini geliştirerek, bundan sonraki adımda büyük illere gidebilmenin alt yapısını oluşturmak olduğu söylenebilir. Dolayısı ile illerin çevreden aldıkları bu göç kentlerde kalıcı değildir. Bu bilgiler çalıştaylarda gözleme dayalı olarak dile getirilmiştir.

Bölge illeri 20 yıl ve daha önce il merkezine gelen göçü tutabilirken şimdi hızlı bir kalifiye işgücü kaybı yaşamaktadır. Göçü dışarı iten en önemli faktör bölgedeki iş ve istihdam kapasitesinin yetersiz oluşudur. Ayrıca sosyal aktivitelerin yokluğu veya eksikliği de göçü dışarıya iten önemli faktörlerdendir. İl merkezlerinde eğitim olanakları olmasına rağmen bölge halkı tarafından metropol illerdeki eğitim kurumları tercih edildiği için il dışına eğitim amaçlı göç de olmaktadır. Ayrıca il dışına emekli göçü de yaşanmaktadır.

Niğde'nin ekonomisinde tarım önemli bir yer tutmaktadır. İlde özellikle patates ve elma üretimi öne çıkmaktadır. Ancak patatesten son yıllarda ortaya çıkan patates siğili hastalığı yüzünden tarım ile uğraşan nüfusta işsizlik ve gelir kaybına yol açmıştır. Bu durumun son yıllarda il merkezine göçü arttırdığı ve işsizlik oranlarını olumsuz etkilediği Niğde'deki çalıştayda ve paydaş görüşmelerinde öne sürülmüştür.

Kırşehir'de çalıştay katılımcıları ilde sanayinin yeterince gelişmemiş olmasına rağmen üniversitenin gelişen ve büyüyen öğrenci potansiyelinin ile sağladığı ekonomik ve sosyal katkının yanında, ilin kültürel ve tarihsel değerleri ve de jeotermal enerji potansiyelini Kırşehir ilinin güçlü yanları olarak değerlendirmişlerdir. Paydaş görüşmeleri ve çalıştaylarda öne çıkan görüşler, Kırşehir'de en fazla göçün, 20-45 yaş arası nüfusun Ankara ve Kayseri gibi illere iş bulmak amacıyla gitmesi şeklinde yaşandığı; Kırşehir'e en çok göç veren ilçelerin Kaman, Çiçekdağ, Akpınar ve Mucur olduğudur. Bu ilçelerden, istihdam ve iş imkânlarının sınırlı olması, tarım arazilerinin miras nedeni ile bölünmesi ve kent merkezinin olanak bakımından zenginliği nedenleri ile il merkezine göç yaşandığı vurgulanmıştır. Yine çalıştaylarda ilçelerden ve köylerden gelen kişilerin daha çok gecekondu bölgelerinde yerleşip sosyal güvenlikleri olmadan vasıfsız ve ucuz işgücü olarak çalıştıkları bilgisi verilmiştir. Ayrıca il halkının bir kısmı Avrupa'da yakınları olması nedeniyle bu yakınlarından gelen maddi destek ile geçimini sürdürmektedir.

Aksaray ilinde yapılan çalıştayta ilin giderek artan sanayileşme potansiyelinin il dışına verilen göçü azalttığı, hatta il dışından Aksaray'a iş bulmak amaçlı gelenlerin olduğu belirtilmiştir. Bu göçün ilde ekonomik talebi ve gayrimenkul ve malların fiyatlarını arttırdığı da vurgulanmaktadır. Ayrıca yine çalıştay ve paydaşların üzerinde durduğu ve

gözleme dayalı bir bilgi de il içinde dağıtılan yardımların göçü cezbeden bir faktör olduğudur. Aksaray'dan il dışına verilen göçün 1960'lı yıllarda başladığı, o zaman ailelerle birlikte yapılan göçün daha sonra yalnız erkeklerin göçü olarak sürmekte olduğu da çalıştayda vurgulanmıştır.

Nevşehir ise yurt dışı ve yurt içine açık turistik potansiyeline rağmen il dışına göç veren bir ildir. TÜİK istatistiklerine göre Nevşehir'in İstanbul'dan aldığı belirgin bir göç vardır. Çalıştayda elde edilen bilgilere göre bunun nedeninin turizm sektöründe çalışmaya gelen turizmciler olduğu söylenebilir. Ayrıca çalıştayda Nevşehir'in de il dışından, kırdan göç almakta olduğu, bu göçlerin özellikle merkez ilçeye olduğu ancak merkez ilçede yeterli iş olanağı olmadığından bu göçün sosyo ekonomik sıkıntılar yarattığı vurgulanmıştır.

Kırıkkale'nin ise nispeten gelişmiş sanayisi ve Makine Kimya Kurumu'nda işe yerleşme isteği, ile çevre il, ilçe ve beldelerden göçü çeken bir neden olarak gösterilebilir.

5.2.2.2. Cinsiyet ve Yaş Grubuna Göre Göç

Göç hareketliliği cinsiyet ve yaş grupları bazında çeşitlilik gösterebilmektedir. TR71 Bölgesi'nin aldığı göç verileri bu çerçevede incelendiğinde; bölge kadın ve erkek bazında en fazla göçü Türkiye geneline paralel olarak "20-24" yaş grubundan almıştır. Bu yaş grubundaki göçü bölge illerindeki üniversitelere eğitim amaçlı gelen öğrencilerin oluşturduğu düşünülebilir.

Sadece cinsiyet göstergesi bazında bir değerlendirme yapıldığında ise göç hareketliliği bakımından dikkate değer bir farklılık göze çarpmamaktadır.

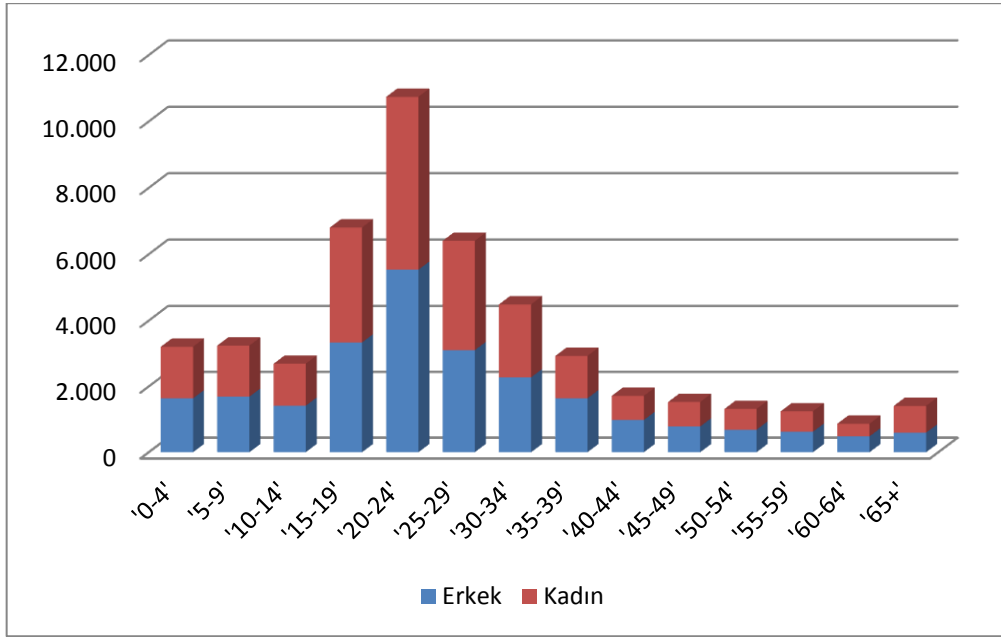
Tablo 41 Cinsiyete ve Yaş Gruplarına Göre Alınan Göç (2010-2011)

Yaş Grubu	Cinsiyet	Türkiye	TR71	Aksaray	Kırıkkale	Kırşehir	Nevşehir	Niğde
Toplam	Toplam	2.246.828	48.567	10.778	12.190	9.598	8.995	11.769
	Erkek	1.121.908	24.770	5.589	6.399	4.694	4.226	6.180
	Kadın	1.124.920	23.797	5.189	5.791	4.904	4.769	5.589
0-4	Toplam	149.972	3.206	750	778	638	601	755
	Erkek	77.427	1.637	382	394	321	310	379
	Kadın	72.545	1.569	368	384	317	291	376
5-9	Toplam	152.240	3.240	708	786	645	656	780
	Erkek	78.201	1.688	359	433	328	336	410
	Kadın	74.039	1.552	349	353	317	320	370
10-14	Toplam	133.155	2.688	593	597	589	543	665
	Erkek	69.235	1.412	324	302	305	292	344

	Kadın	63.920	1.276	269	295	284	251	321
15-19	Toplam	246.177	6.805	1.650	1.752	1.330	852	1.882
	Erkek	116.946	3.338	844	942	586	318	906
	Kadın	129.231	3.467	806	810	744	534	976
20-24	Toplam	433.730	10.742	2.647	3.032	1.907	1.654	2.654
	Erkek	195.858	5.533	1.444	1.635	880	598	1.530
	Kadın	237.872	5.209	1.203	1.397	1.027	1.056	1.124
25-29	Toplam	353.493	6.402	1.498	1.489	1.227	1.344	1.436
	Erkek	179.818	3.101	733	738	613	616	696
	Kadın	173.675	3.301	765	751	614	728	740
30-34	Toplam	233.673	4.489	986	1.085	838	924	1.047
	Erkek	122.882	2.278	497	576	391	468	547
	Kadın	110.791	2.211	489	509	447	456	500
35-39	Toplam	142.026	2.927	638	691	593	639	654
	Erkek	77.096	1.640	341	404	318	356	376
	Kadın	64.930	1.287	297	287	275	283	278
40-44	Toplam	91.852	1.712	312	427	374	373	397
	Erkek	50.679	979	177	241	221	214	227
	Kadın	41.173	733	135	186	153	159	170
45-49	Toplam	79.053	1.526	288	365	367	330	359
	Erkek	40.999	783	142	176	196	172	189
	Kadın	38.054	743	146	189	171	158	170
50-54	Toplam	61.992	1.314	194	347	302	287	280
	Erkek	32.026	683	97	180	167	159	141
	Kadın	29.966	631	97	167	135	128	139
55-59	Toplam	56.709	1.243	196	288	248	283	299
	Erkek	29.045	622	104	151	119	139	143
	Kadın	27.664	621	92	137	129	144	156
60-64	Toplam	39.473	865	122	204	186	194	224
	Erkek	19.827	483	65	99	101	122	130
	Kadın	19.646	382	57	105	85	72	94
65+	Toplam	73.283	1.408	196	349	354	315	337
	Erkek	31.869	593	80	128	148	126	162
	Kadın	41.414	815	116	221	206	189	175

Kaynak: TÜİK 2013b. Bölgesel İstatistikler-Nüfus ve Göç 2011, Türkiye İstatistik Kurumu,
<http://www.tuik.gov.tr>.

Grafik 21 Yaş Gruplarına Göre TR71 Bölgesi’ndeki İllerin Aldığı Göçler

Kaynak: TÜİK 2013b. Bölgesel İstatistikler-Nüfus ve Göç 2011, Türkiye İstatistik Kurumu,
<http://www.tuik.gov.tr>.

TR71 Bölgesi’nin verdiği göç cinsiyet ve yaş grupları bazında incelendiğinde; bölgenin kadın ve erkek bazında en fazla göçü Türkiye geneline paralel olarak “20-24” yaş grubundan verdiği görülmektedir. Türkiye’de ve bölgede bu yaş grubunun coğrafi hareketliliğinin eğitim amaçlı olduğu öngörülmektedir.

Sadece cinsiyet göstergesi bazında bir değerlendirme yapıldığında ise göç hareketliliği bakımından dikkate değer bir farklılık göze çarpmamaktadır.

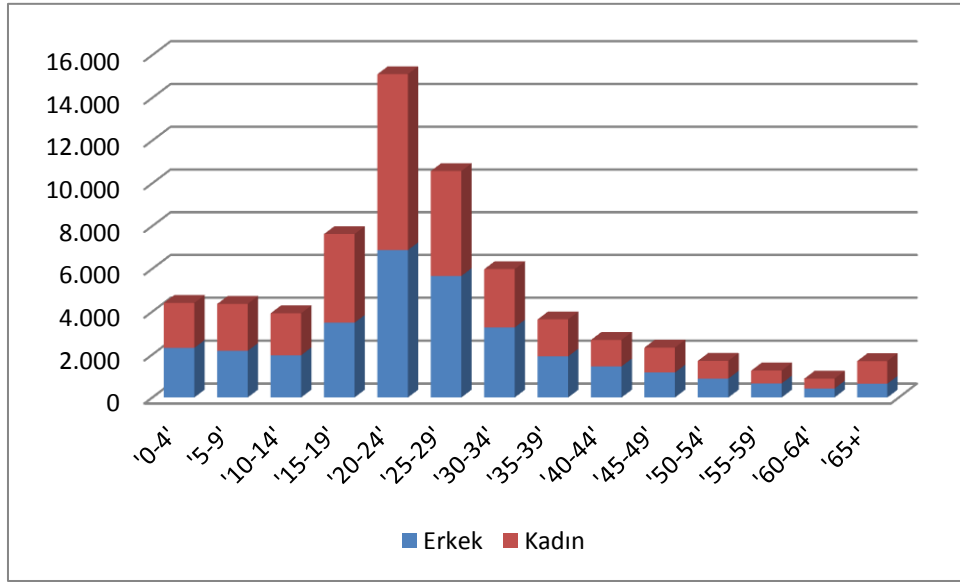
Tablo 42 Cinsiyete ve Yaş Gruplarına Göre Verilen Göç (2010-2011)

Yaş Grubu	Cinsiyet	Türkiye	TR71	Aksaray	Kırıkkale	Kırşehir	Nevşehir	Niğde
Toplam	Toplam	2.246.828	66.128	13.142	17.482	11.870	11.374	17.023
	Erkek	1.121.908	32.840	6.485	9.045	5.858	5.399	8.371
	Kadın	1.124.920	33.288	6.657	8.437	6.012	5.975	8.652
0-4	Toplam	149.972	4.401	977	1.042	652	828	1.218
	Erkek	77.427	2.307	513	553	326	427	637
	Kadın	72.545	2.094	464	489	326	401	581
5-9	Toplam	152.240	4.356	991	1.043	644	826	1.187
	Erkek	78.201	2.170	504	548	307	398	591
	Kadın	74.039	2.186	487	495	337	428	596
10-14	Toplam	133.155	3.920	840	992	681	700	1.006
	Erkek	69.235	1.966	435	510	345	357	474

	Kadın	63.920	1.954	405	482	336	343	532
15-19	Toplam	246.177	7.623	1.622	1.823	1.407	1.476	1.956
	Erkek	116.946	3.480	697	882	645	631	883
	Kadın	129.231	4.143	925	941	762	845	1.073
20-24	Toplam	433.730	15.103	2.913	4.114	3.121	2.155	3.952
	Erkek	195.858	6.871	1.294	2.004	1.503	877	1.747
	Kadın	237.872	8.232	1.619	2.110	1.618	1.278	2.205
25-29	Toplam	353.493	10.571	2.056	2.941	1.851	1.658	2.657
	Erkek	179.818	5.660	1.100	1.704	964	807	1.380
	Kadın	173.675	4.911	956	1.237	887	851	1.277
30-34	Toplam	233.673	5.981	1.267	1.479	1.008	1.107	1.511
	Erkek	122.882	3.263	675	826	547	578	838
	Kadın	110.791	2.718	592	653	461	529	673
35-39	Toplam	142.026	3.636	792	905	622	727	878
	Erkek	77.096	1.913	405	458	349	387	469
	Kadın	64.930	1.723	387	447	273	340	409
40-44	Toplam	91.852	2.684	519	731	426	523	656
	Erkek	50.679	1.451	301	399	226	268	358
	Kadın	41.173	1.233	218	332	200	255	298
45-49	Toplam	79.053	2.324	390	706	417	415	579
	Erkek	40.999	1.163	188	355	199	208	305
	Kadın	38.054	1.161	202	351	218	207	274
50-54	Toplam	61.992	1.706	247	533	294	284	444
	Erkek	32.026	880	133	280	145	154	229
	Kadın	29.966	826	114	253	149	130	215
55-59	Toplam	56.709	1.254	171	394	228	205	327
	Erkek	29.045	655	90	199	119	106	175
	Kadın	27.664	599	81	195	109	99	152
60-64	Toplam	39.473	875	123	264	148	156	249
	Erkek	19.827	417	57	127	64	77	126
	Kadın	19.646	458	66	137	84	79	123
65+	Toplam	73.283	1.694	234	515	371	314	403
	Erkek	31.869	644	93	200	119	124	159
	Kadın	41.414	1.050	141	315	252	190	244

Kaynak: TÜİK 2013b. Bölgesel İstatistikler-Nüfus ve Göç 2011, Türkiye İstatistik Kurumu,
<http://www.tuik.gov.tr>.

Grafik 22 Yaş Gruplarına Göre TR71 Bölgesi'ndeki İllerin Verdiği Göçler

Kaynak: TÜİK 2013b. Bölgesel İstatistikler-Nüfus ve Göç 2011, Türkiye İstatistik Kurumu, <http://www.tuik.gov.tr>

5.2.2.3. İllere Göre Yurtdışından Gelen Göç

2000 yılı TÜİK Genel Nüfus Sayımı'na göre (Yayınlanan en güncel resmi veridir) Türkiye yurtdışından 234.111 kişilik göç almıştır. Bu göç hareketinin %2,5'lik kısmı (5.917 kişi) TR71 Bölgesi'ne gerçekleşmiştir. Bölge içerisinde yurtdışından en fazla göçü alan il 1.949 kişi ile Nevşehir'dir. Aksaray'da 1.822 kişilik göç ile Nevşehir'den sonra en fazla yurtdışından göç alan il konumundadır.

Resmi kaynaklarda bölgeden yurtdışına giden göç konusunda yayınlanmış herhangi bir veri bulunmamaktadır.

Tablo 43 TR71 Bölgesi'nin Yurtdışından Aldığı Göç

Bölge / İl	Toplam	Erkek	Kadın
Türkiye	234.111	130.762	103.349
TR71	5.917	3.503	2.414
Aksaray	1.822	1.131	691
Kırıkkale	446	257	189
Kırşehir	1.124	692	432
Nevşehir	1.949	1.097	852
Niğde	576	326	250

Kaynak: TÜİK 2013b. Bölgesel İstatistikler-Nüfus ve Göç 2000, Türkiye İstatistik Kurumu, <http://www.tuik.gov.tr>

5.2.3. Eğitim

5.2.3.1. Nüfusun Eğitim Durumu

Türkiye ve TR71 Bölgesi eğitim verileri incelendiğinde; nüfusun ağırlıkta olduğu eğitim düzeyinin “İlkokul Mezunu” kategorisi olduğu görülmektedir.

En az nüfusun yer aldığı eğitim düzeyi “Okuma yazma bilmeyen” kategorisidir. Okuma yazma bilmeyen nüfusun azaltılmasına yönelik ülke genelinde uygulanan politikalar neticesinde yıllar itibariyle önemli bir gelişme sağlansa da hem Türkiye hem de TR71 Bölgesi düzeyinde halen göz ardı edilemeyecek ölçüde bir nüfus okuma yazma bilmemektedir.

Türkiye ve TR71 Bölgesi düzeyinde yüksekokul ve üzeri eğitim seviyesi ise nüfusun en azınlıkta olduğu kategoriyi oluşturmaktadır.

Eğitimde cinsiyet eşitsizliği Türkiye ve TR71 Bölgesi düzeyinde yıllar itibariyle azalmakla birlikte eşitsizliğin en derin görüldüğü eğitim seviyesi “okuma yazma bilmeyen” kategorisidir. Türkiye ve TR71 Bölgesi’nde bu kategorideki nüfusun %80’inden fazlası kadınlardan oluşmaktadır.

Aşağıda yer alan tablo ve grafikler incelendiğinde, bölge illeri arasında eğitim seviyesi bakımından bir farklılık bulunmadığı, illerin genel itibariyle benzer bir yapı sergilediği görülmektedir.

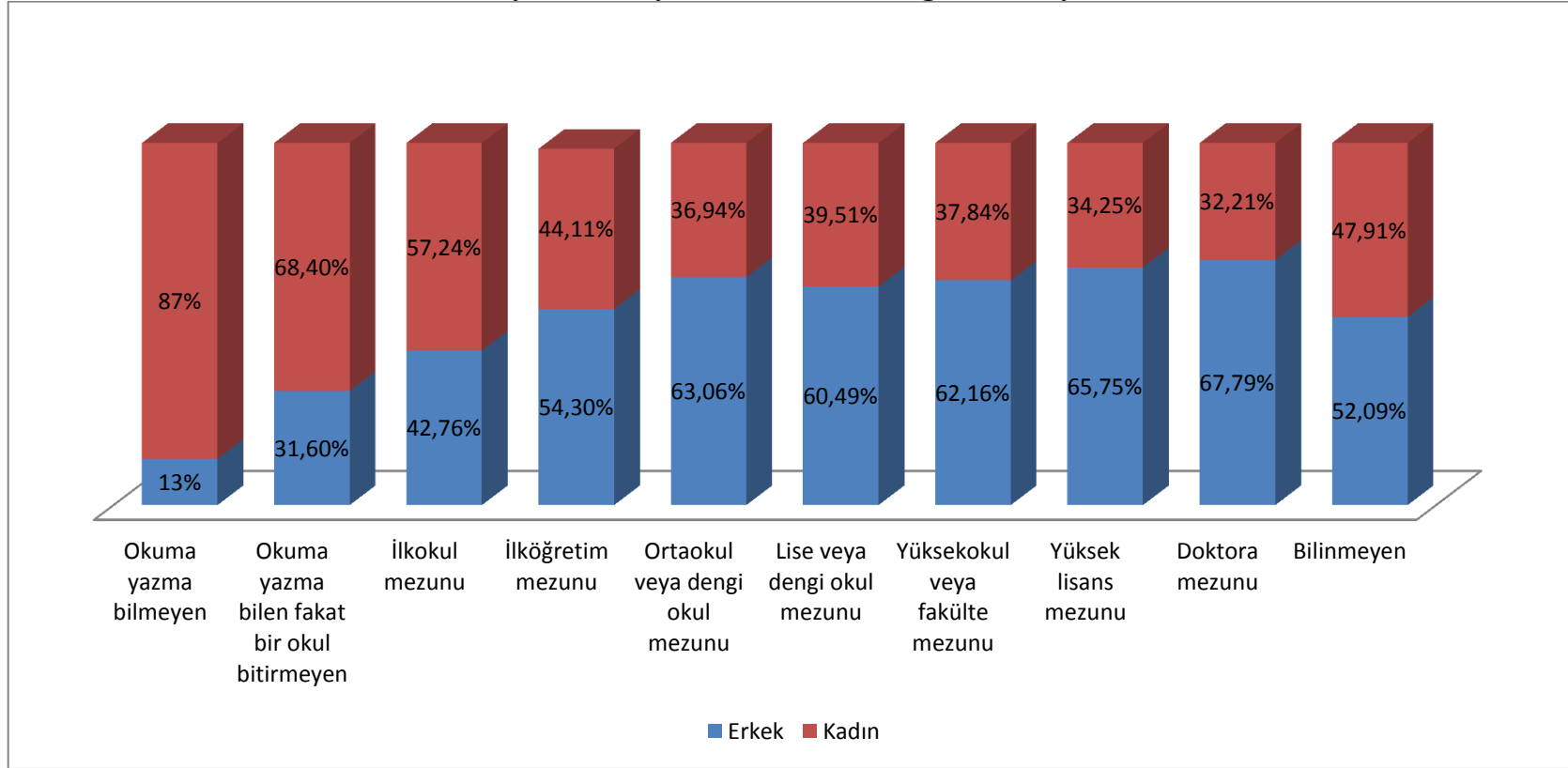
Tablo 44 Bitirilen Eğitim Düzeyi ve Cinsiyete Göre Nüfus (15+ yaş)

Bölge / İl		Okuma Yazma Bilmeyen	Okuma Yazma Bilen Fakat Bir Okul Bitirmeyen	İlkokul Mezunu	İlköğretim Mezunu	Ortaokul veya Dengi Okul Mezunu	Lise veya Dengi Okul Mezunu	Yüksekokul veya Fakülte Mezunu	Yüksek Lisans Mezunu	Doktora Mezunu	Bilinmeyen	Toplam
Türkiye	Toplam	3.163.396	3.493.589	15.333.800	10.922.320	2.856.407	11.883.336	5.495.749	401.773	121.923	1.946.146	55.618.439
	Erkek	551.776	1.163.645	6.706.059	6.188.909	1.740.795	6.859.021	3.196.262	238.359	75.473	1.017.899	27.738.198
	Kadın	2.611.620	2.329.944	8.627.741	4.733.411	1.115.612	5.024.315	2.299.487	163.414	46.450	928.247	27.880.241
TR71	Toplam	68.580	60.581	355.668	237.334	63.381	224.700	86.891	4.733	1.518	10.580	1.113.966
	Erkek	8.787	19.144	152.093	128.862	39.968	135.928	54.009	3.112	1.029	5.511	548.443
	Kadın	59.793	41.437	203.575	108.472	23.413	88.772	32.882	1.621	489	5.069	565.523
Aksaray	Toplam	19.935	15.489	92.497	63.260	12.730	43.646	17.531	862	338	3.998	270.286
	Erkek	2.799	5.516	40.899	34.325	8.310	26.688	10.902	571	216	2.206	132.432
	Kadın	17.136	9.973	51.598	28.935	4.420	16.958	6.629	291	122	1.792	137.854
Kırıkkale	Toplam	11.886	10.457	54.261	40.966	16.332	58.198	18.889	1.137	279	1.549	213.954
	Erkek	1.517	2.998	20.038	21.318	9.987	36.722	12.237	787	195	690	106.489
	Kadın	10.369	7.459	34.223	19.648	6.345	21.476	6.652	350	84	859	107.465
Kırşehir	Toplam	10.302	9.844	51.902	32.171	10.308	39.170	15.535	801	239	1.697	171.969
	Erkek	1.399	3.064	21.480	17.980	6.297	23.211	9.805	525	159	864	84.784
	Kadın	8.903	6.780	30.422	14.191	4.011	15.959	5.730	276	80	833	87.185
Nevşehir	Toplam	11.318	10.654	74.301	45.516	12.492	39.893	16.449	773	235	1.644	213.275
	Erkek	1.290	3.081	31.853	24.546	7.979	23.862	10.103	494	152	887	104.247
	Kadın	10.028	7.573	42.448	20.970	4.513	16.031	6.346	279	83	757	109.028

Niğde	Toplam	15.139	14.137	82.707	55.421	11.519	43.793	18.487	1.160	427	1.692	244.482
	Erkek	1.782	4.485	37.823	30.693	7.395	25.445	10.962	735	307	864	120.491
	Kadın	13.357	9.652	44.884	24.728	4.124	18.348	7.525	425	120	828	123.991

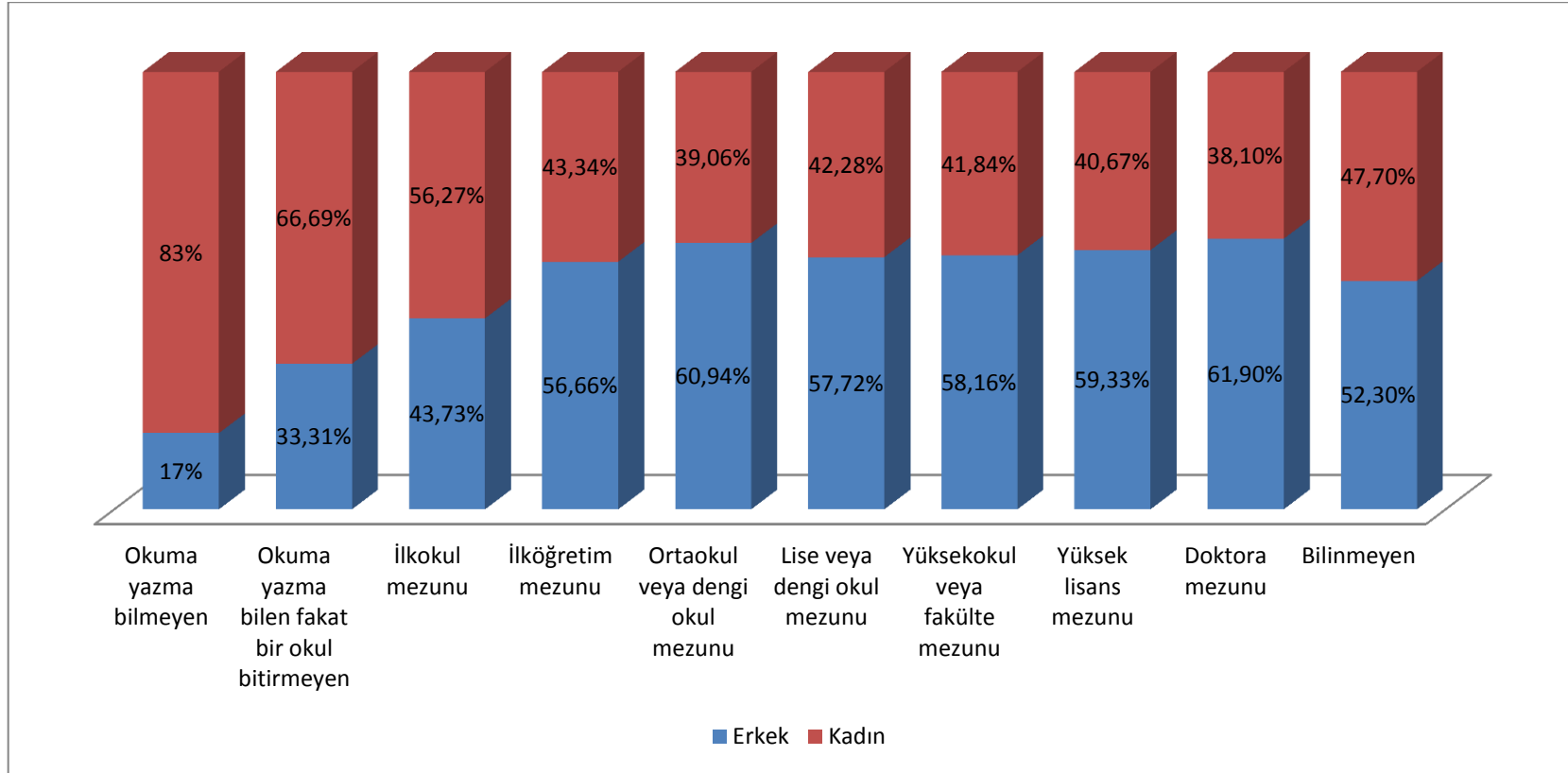
Kaynak: TÜİK 2013b. Bölgesel İstatistikler-Nüfus ve Göç 2011, Türkiye İstatistik Kurumu, <http://www.tuik.gov.tr>

Grafik 23 Türkiye’de Cinsiyete Göre Bitirilen Eğitim Düzeylerinin Oranları

Kaynak: TÜİK 2013b. Bölgesel İstatistikler-Nüfus ve Göç 2011, Türkiye İstatistik Kurumu, <http://www.tuik.gov.tr>

Grafik 24 TR71 Bölgesi'nde Cinsiyete Göre Bitirilen Eğitim Düzeylerinin Oranları

Kaynak: TÜİK 2013b. Bölgesel İstatistikler-Nüfus ve Göç 2011, Türkiye İstatistik Kurumu, <http://www.tuik.gov.tr>

5.2.3.2. Okullaşma Oranları

TR71 Bölgesi'nde ilköğretimde okullaşma oranları Türkiye ortalamasına eşdeğerdir. Bölgede Aksaray en fazla ilköğretimde okullaşma oranına sahip ildir. Bölgede ilköğretimde okullaşma oranlarında cinsiyetler arasında önemli bir farklılık bulunmamaktadır.

Tablo 45 İlköğretimde Okullaşma Oranları (%)

Bölge/İl	Net/Toplam	Net/Erkek	Net/Kız	Brüt/Toplam	Brüt/Erkek	Brüt/Kız
Türkiye	98,67	98,77	98,56	108,42	108,21	108,65
TR71	98,78	98,88	98,67	105,54	106,27	104,78
Aksaray	99,32	99,53	99,09	106,22	106,92	105,49
Kırıkkale	98,66	98,52	98,81	105,85	105,65	106,05
Kırşehir	98,29	98,35	98,22	105,52	106,89	104,09
Nevşehir	99	99	99	105,04	105,73	104,31
Niğde	98,35	98,59	98,11	104,97	106,03	103,84

Kaynak: TÜİK 2013c. Bölgesel İstatistikler-Eğitim 2011, Türkiye İstatistik Kurumu,

<http://www.tuik.gov.tr>

TR71 Bölgesi'nde ortaöğretimde okullaşma oranları da Türkiye ortalamasına eşdeğerdir. Kırıkkale ili %83,83'lük ve Kırşehir ili 82,51'lik ortaöğretimde okullaşma oranı ile Türkiye ortalamasının üzerinde yer almaktadır. Aksaray ve Niğde ise %56,63'lük ve %67,71'lik oranlar ile Türkiye ortalamasının altındadır. Bölgede ortaöğretimde okullaşma oranlarında cinsiyetler arasında önemli bir farklılık bulunmamaktadır.

Tablo 46 Ortaöğretimde Okullaşma Oranları (%)

Bölge/İl	Net/Toplam	Net/Erkek	Net/Kız	Brüt/Toplam	Brüt/Erkek	Brüt/Kız
Türkiye	67,37	68,53	66,14	92,56	95,68	89,26
TR71	68,24	68,9	67,56	85,91	88,71	82,99
Aksaray	56,63	57,33	55,89	74,97	76,85	73,01
Kırıkkale	83,83	85,53	82,04	106,32	112,74	99,55
Kırşehir	82,51	83,97	80,99	100,45	105,46	95,24
Nevşehir	67,71	66,67	68,81	81,87	81,73	82,02
Niğde	61,62	62,17	61,06	77,41	79,34	75,43

Kaynak: TÜİK 2013c. Bölgesel İstatistikler-Eğitim 2011, Türkiye İstatistik Kurumu,

<http://www.tuik.gov.tr>

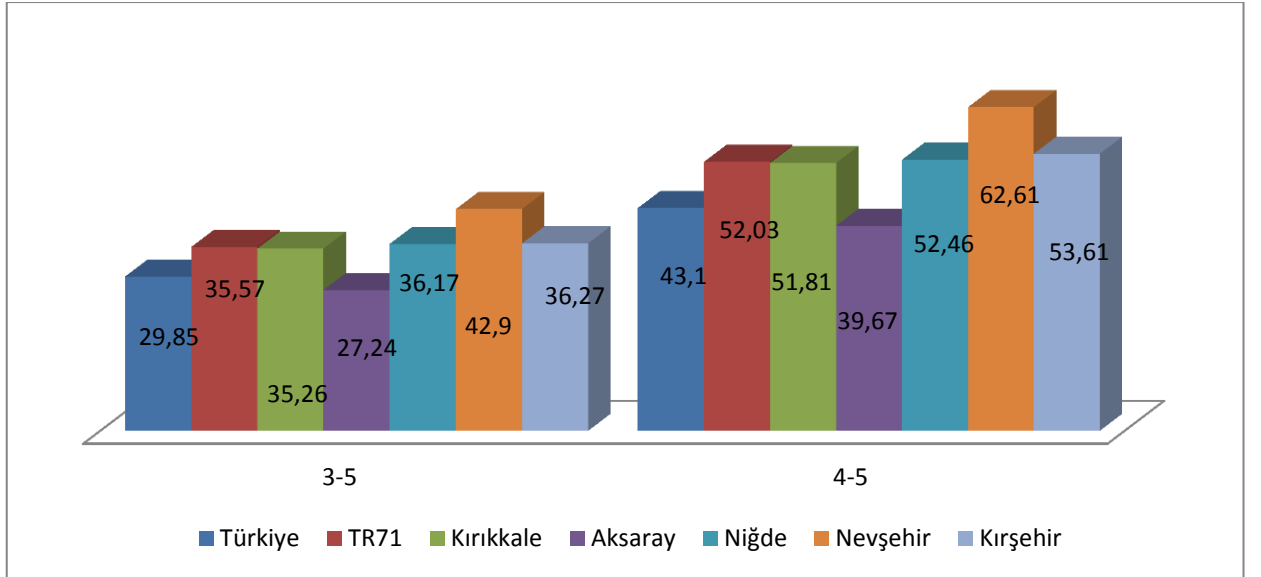
TR71 Bölgesi'nde 3-4 ve 4-5 yaş okulöncesi okullaşma oranlarının Aksaray ili haricinde Türkiye ortalamasının üzerinde olduğu görülmektedir. Bölgede okulöncesi okullaşma oranlarında cinsiyetler arasında önemli bir farklılık bulunmamaktadır.

Tablo 47 Okulöncesi Okullaşma Oranları (%)

Bölge / İl	Yaş	Toplam	Erkek	Kadın
Türkiye	3-5	29,85	30,25	29,43
	4-5	43,1	43,7	42,47
TR71	3-5	35,57	35,56	35,57
	4-5	52,03	52,33	51,72
Aksaray	3-5	27,24	27,17	27,31
	4-5	39,67	39,59	39,74
Kırıkkale	3-5	35,26	35,18	35,34
	4-5	51,81	52,01	51,61
Kırşehir	3-5	36,27	37	35,52
	4-5	53,61	54,91	52,28
Nevşehir	3-5	42,9	42,11	43,72
	4-5	62,61	62,25	62,97
Niğde	3-5	36,17	36,36	35,97
	4-5	52,46	52,91	51,98

Kaynak: MEB 2013. Milli Eğitim Bakanlığı İstatistik Yıllığı 2011-2012, Milli Eğitim Bakanlığı,
<http://www.meb.gov.tr>.

Grafik 25 Okulöncesi Okullaşma Oranları

Kaynak: MEB 2013. Milli Eğitim Bakanlığı İstatistik Yıllığı 2011-2012, Milli Eğitim Bakanlığı,
<http://www.meb.gov.tr>.

5.2.3.3. Okul Öncesi Eğitim

Okul öncesi eğitimin çocuklar, aileler ve toplum açısından önemli faydalar sağlamaktadır. 0-6 yaş arasını kapsayan erken çocukluk dönemi çocuğun en hızlı geliştiği dönemdir. Beyin yapısı ve fonksiyonlarının gelişiminin üçte ikilik bölümü 0-4 yaş arasında tamamlanmaktadır. Erken çocukluk dönemindeki deneyimler beynin çalışma biçimi için belirleyicidir. Yapılan çalışmalar okul öncesi eğitim alan çocuklarda okula devam oranlarının ve okul başarısının daha yüksek olduğunu göstermiştir. Okul öncesi eğitim sosyal ve duygusal gelişimi destekleyerek, yetişkinlik döneminde de kişilerin daha üretici ve verimli olmalarını ve sahip oldukları potansiyeli tam olarak kullanmalarını sağlamaktadır.⁶⁵ Bu nedenle Türkiye’de son yıllarda okul öncesi eğitim önem kazanmış ve bu eğitim seviyesinde okullaşma oranının artırılmasına yönelik çalışmalar hız kazanmıştır.

TR71 Bölgesi okulöncesi eğitim verileri incelendiğinde; en fazla okul ve şube sayısına sahip il Aksaray’dır. Niğde ili ise 275 öğretmen ve 6.651 öğrenci ile bölgede okulöncesi eğitimde en fazla öğretmen ve öğrenci sayısına sahip ildir.

Tablo 48 Okulöncesi Öğrenci ve Şube Sayıları

Bölge/İl	Toplam				Okul Öncesi			
	Okul	Öğretmen	Şube	Öğrenci	Okul	Öğretmen	Şube	Öğrenci
Türkiye	70.405	807.549	633.391	16.905.143	28.625	55.883	61.937	1.169.556
TR71	1.929	20.003	14.585	335.707	792	1.227	1.402	26.248
Aksaray	544	4.572	3.663	87.510	224	264	336	6.082
Kırıkkale	268	3.591	2.648	60.125	98	207	225	3.945
Kırşehir	264	3.342	2.132	47.108	108	210	197	3.245
Nevşehir	390	3.930	2.820	61.865	166	271	311	6.325
Niğde	463	4.568	3.322	79.099	196	275	333	6.651

Kaynak: TÜİK 2013c. Bölgesel İstatistikler-Eğitim 2011, Türkiye İstatistik Kurumu,
<http://www.tuik.gov.tr>.

5.2.3.4. İlköğretim

TR71 Bölgesi’nin ilköğretimde öğretmen başına öğrenci sayısı 16’dır. Türkiye’de ise bu sayı 20’dir. Dolayısıyla bölgede ilköğretimde öğretmen başına düşen öğrenci sayısı Türkiye geneline göre daha azdır. Bölge illerinin 81 il içerisinde ilköğretimde öğretmen başına düşen öğrenci sayısı sırası incelendiğinde; Aksaray ilinin 32. sırada, Niğde ilinin 47. sırada, Kırıkkale ilinin 56. sırada, Nevşehir ilinin 71. sırada ve Kırşehir ilinin 80. sırada yer aldığı görülmektedir. Kırşehir ili ilköğretimde öğretmen başına düşen 13 öğrenci sayısı ile bölge illeri içerisinde dikkat çekmektedir.

⁶⁵ http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/63/11/973893/dosyalar/2012_12/18084007_nedenokulncesiegitim.pdf

Tablo 49 İlköğretimde Öğrenci Başına Öğretmen Sayısı ve Sırası

Bölge/İl	İlköğretimde Öğretmen Başına Öğrenci Sayısı	İlköğretimde Öğretmen Başına Öğrenci Sayısı Sırası
Türkiye	20	-
TR71	16	-
Aksaray	18	32
Kırıkkale	16	56
Kırşehir	13	80
Nevşehir	15	71
Niğde	17	47

Kaynak: TÜİK 2013c. Bölgesel İstatistikler-Eğitim 2011, Türkiye İstatistik Kurumu,
<http://www.tuik.gov.tr>.

TR71 Bölgesi'nde ortaöğretim ile ilgili göstergeler incelendiğinde; Aksaray ilinin 36 okul sayısı, 636 öğretmen sayısı, 426 şube sayısı ve 12.628 öğrenci sayısı ile bölgede ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Mesleki ve teknik ortaöğretimde ise en fazla öğrenci ve şube sayısına sahip olan il Kırıkkale'dir. Ayrıca öğretmen sayısı ile Niğde ve okul sayısı ile Nevşehir bölgede ortaöğretim göstergelerinde öne çıkan illerdir.

5.2.3.5. Ortaöğretim

Tablo 50 Ortaöğretimde Okul, Öğretmen, Öğrenci ve Şube Sayıları

Bölge / İl	Toplam				Genel Ortaöğretim				Mesleki ve Teknik Ortaöğretim			
	Okul	Öğretmen	Şube	Öğrenci	Okul	Öğretmen	Şube	Öğrenci	Okul	Öğretmen	Şube	Öğrenci
Türkiye	9.672	235.814	148.703	4.756.286	4.171	122.716	77.608	2.666.066	5.501	113.098	71.095	2.090.220
TR71	288	5.785	3.377	92.316	134	2.847	1.763	48.440	154	2.938	1.614	43.876
Aksaray	61	1.154	713	21.516	36	636	426	12.628	25	518	287	8.888
Kırıkkale	56	1.234	747	20.183	24	609	391	9.724	32	625	356	10.459
Kırşehir	52	1.022	594	15.153	22	492	295	8.210	30	530	299	6.943
Nevşehir	60	1.137	647	15.906	26	515	316	8.169	34	622	331	7.737
Niğde	59	1.238	676	19.558	26	595	335	9.709	33	643	341	9.849

Kaynak: TÜİK 2013c. Bölgesel İstatistikler-Eğitim 2011, Türkiye İstatistik Kurumu, <http://www.tuik.gov.tr>.

Bölgenin eğitim durumu ile ilgili genel bir değerlendirme yapılırsa; bölgede ilköğretimde öğretmen başına düşen öğrenci sayısı Türkiye ortalamasından düşüktür. Bu özellik bölge için önemli bir potansiyeldir. Öğrenci sayılarının düşük olması eğitimde kaliteyi yükseltmek için önemli bir faktördür.

Kırıkkale’de ilkokul ve ortaokul okullaşma oranı kız ve erkek öğrencilerde yüksektir. Ancak çalıştayda paydaşlardan alınan bilgilere göre öğrencilerin devam sorunları bulunmakta ve öğrenciler okul yönetimi tarafından takip edilmektedir.

Kırşehir’de çalıştay katılımcılarının vurguladığı en büyük sorun çocuk ve gençlerin rehberlik ve yönlendirme sorunudur. İlde vasıflı işgücüne yönelik meslek lisesine ilgi yoğun olmasına rağmen ildeki meslek okulu sayısı yetersiz görülmektedir. İlde genelde işsiz aile çocukları çalışmak zorunda oldukları için okulları terk etmektedirler. Paydaşların görüşlerine göre Kırşehir ili ilk ve ortaöğretimde başarılı bir performans sergilemekte, SBS ve ÖSS’de Türkiye genelinde ilk beşe girmektedir.

Nevşehir ilinin en önemli sorunlarından biri eğitimidir. Çalıştay bulgularına göre ilde sanayi sektöründe nitelikli personel istihdamı için mesleki eğitim başta olmak üzere kadınlar ve gençler tarafından beceri ve istihdam amaçlı sosyal, kültürel nitelikli eğitimlere ve yaygın eğitime talep bulunmaktadır.

Niğde ili de paydaşların ifadelerine göre Kırşehir gibi son yıllarda eğitimde gösterdiği başarılarla ön plana çıkmaktadır. İldeki orta öğretimde cinsiyet eşitsizliği özellikle kırsalda görülmektedir. Çalıştayda kırsal alanda erken yaşta evlilik nedeni ile eğitim ve öğretimin devam ettirilememesi sorununun yaşanmakta olduğu öne çıkan bir görüş olmuştur.

Aksaray’da ise çalıştayda belirtilen paydaş görüşlerine göre zorunlu olan ilköğretimin ardından okullaşma oranlarının kız çocuklarında azaldığı görülmektedir. Kız çocuklarının okullaşma oranının düşük olmasının somut sonuçlarından birisi ildeki kadın istihdamının düşük olması olarak ortaya çıkmaktadır.

5.2.3.6. Yükseköğretim

Aşağıda yer alan tablo ve grafikteki veriler incelendiğinde Kırıkkale ilinin yeni kayıt, mezun ve okuyan olmak üzere toplam 3 kategoride 30.062 öğrenci ile bölgede en fazla ön lisans ve lisans düzeyinde öğrenci sayısına sahip il olduğu görülmektedir. Niğde ise Kırıkkale’nin ardından yine 3 kategoride 23.584 öğrenci sayısı ile bölgede Kırıkkale’den sonra en fazla ön lisans ve lisans düzeyinde öğrenciye sahip ildir.

Kırıkkale Üniversitesi aynı zamanda bölgede en fazla akademisyene sahip üniversitedir.

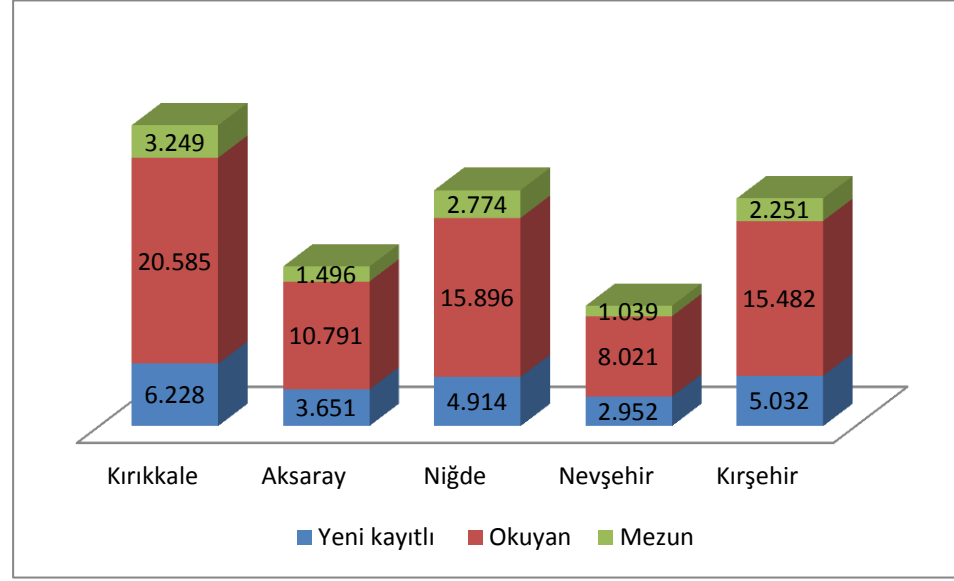
Yüksek Öğretim Kurumu'nun (YÖK) 2009 yılı verilerine göre Ahi Evran Üniversitesi'nde 77, Aksaray Üniversitesi'nde 73, Kırıkkale Üniversitesi'nde 242, Nevşehir Üniversitesi'nde 19 ve Niğde Üniversitesi'nde 148 bilimsel makale yayınlanmıştır.

Tablo 51 Yükseköğretim Kurumlarında Ön Lisans ve Lisans Düzeyinde Öğrenci Sayıları

Bölge/İl	Yeni kayıtlı / Toplam	Yeni kayıtlı / Erkek	Yeni kayıtlı / Kadın	Okuyan / Toplam	Okuyan / Erkek	Okuyan / Kadın	Mezun / Toplam	Mezun / Erkek	Mezun / Kadın
Türkiye	813.580	421.942	391.638	4.112.687	2.238.988	1.873.699	496.794	270.975	225.819
TR71	22.777	12.604	10.173	70.775	39.215	31.560	10.809	6.133	4.676
Aksaray	3.651	2.090	1.561	10.791	6.346	4.445	1.496	973	523
Kırıkkale	6.228	3.575	2.653	20.585	11.613	8.972	3.249	1.857	1.392
Kırşehir	5.032	2.663	2.369	15.482	8.256	7.226	2.251	1.124	1.127
Nevşehir	2.952	1.549	1.403	8.021	4.079	3.942	1.039	531	508
Niğde	4.914	2.727	2.187	15.896	8.921	6.975	2.774	1.648	1.126

Kaynak: TÜİK 2013c. Bölgesel İstatistikler-Eğitim 2011, Türkiye İstatistik Kurumu, <http://www.tuik.gov.tr>.

Grafik 26 İllere Göre Önlisans ve Lisans Düzeyinde Öğrenci Sayıları

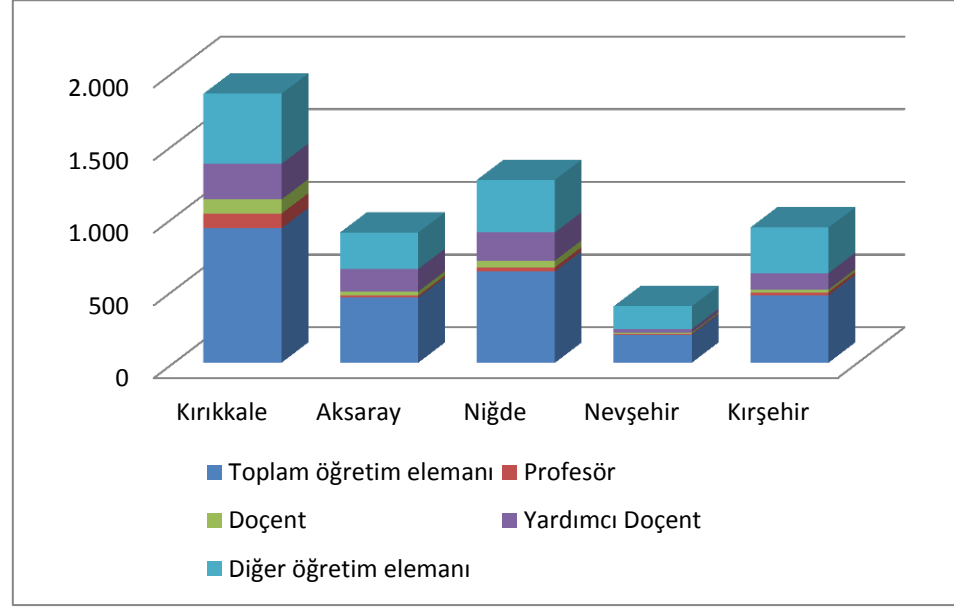
Kaynak: TÜİK 2013c. Bölgesel İstatistikler-Eğitim 2011, Türkiye İstatistik Kurumu, <http://www.tuik.gov.tr>.

Tablo 52 Yükseköğretim Kurumlarında Görevli Öğretim Elemanı Sayısı

Bölge/İl	Toplam Öğretim Elemanı / Toplam	Toplam Öğretim Elemanı / Erkek	Toplam Öğretim Elemanı / Kadın	Profesör / Toplam	Profesör / Erkek	Profesör / Kadın	Doçent / Toplam	Doçent / Erkek	Doçent / Kadın	Yardımcı Doçent / Toplam	Yardımcı Doçent / Erkek	Yardımcı Doçent / Kadın	Diğer Öğretim Elemanı / Toplam	Diğer Öğretim Elemanı / Erkek	Diğer Öğretim Elemanı / Kadın
Türkiye	118.839	69.959	48.880	16.783	12.054	4.729	9.257	6.303	2.954	24.759	15.777	8.982	68.040	35.825	32.215
TR71	2.661	1.753	908	168	123	45	199	157	42	730	530	200	1.564	943	621
Aksaray	448	286	162	13	11	2	29	27	2	155	107	48	251	141	110
Kırıkkale	925	616	309	101	69	32	97	69	28	245	178	67	482	300	182
Kırşehir	465	310	155	20	18	2	19	16	3	113	80	33	313	196	117
Nevşehir	194	108	86	6	3	3	8	5	3	23	16	7	157	84	73
Niğde	629	433	196	28	22	6	46	40	6	194	149	45	361	222	139

Kaynak: TÜİK 2013c. Bölgesel İstatistikler-Eğitim 2011, Türkiye İstatistik Kurumu, <http://www.tuik.gov.tr>.

Grafik 27 İllere Göre Akademisyen Sayıları

Kaynak: TÜİK 2013c. Bölgesel İstatistikler-Eğitim 2011, Türkiye İstatistik Kurumu, <http://www.tuik.gov.tr>.

Tablo 53 Üniversiteler Tarafından Yayınlanan Bilimsel Makale Sayısı

Üniversite Adı	SCI	SSCI	AHCI	Brüt Toplam**	Net Toplam***	Makalesi Yayınlanan Öğretim Üyesi Sayısı	Öğretim Üyesi Başına Makale Sayısı
Ahi Evran Üniversitesi	72	7	1	80	77	119	0,65
Aksaray Üniversitesi	70	4	0	74	73	41	1,78
Kırıkkale Üniversitesi	239	10	1	250	242	344	0,7
Nevşehir Üniversitesi	19	3	0	22	21	23	0,91
Niğde Üniversitesi	148	6	1	155	154	205	0,75

Kaynak: YÖK 2013. Yüksek Öğretim İstatistikleri 2009, Yüksek Öğretim Kurumu, <http://www.yok.gov.tr>.

Not: **Hem SCI hem SSCI hem de AHCI tarafından taranan dergilerde yer alabilen makaleler toplamı, *** Her indekste sadece bir defa yer alan makaleler toplamı

Aksaray Üniversitesi

Genel Bilgiler

Bakanlar Kurulu tarafından, 2006 yılı içinde kurulması kabul edilen bir devlet üniversitesidir. 17 Mart 2006 tarihli 26111 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan 5467 sayılı kanunla Niğde Üniversitesi' ne bağlı iken adı ve bağlantısı değiştirilerek, fakülte ve yüksekokullar kendi bünyesinde oluşturulan Aksaray Üniversitesi Rektörlüğe bağlanmıştır. Aksaray Üniversitesi'nde 8 Fakülte, 5 Yüksekokul, 6 Meslek Yüksekokulunda ön lisans ve lisans düzeyinde eğitim yapılmaktadır. Lisansüstü eğitim üniversiteye bağlı Fen ve Sosyal Bilimler enstitüleri bünyesinde sürdürülmektedir. Öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayısı 57.93'tür.

Eğitim Öğretim Birimleri

- **Fakülteler**

Mühendislik Fakültesi, Eğitim Fakültesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sabire Yazıcı Fen Edebiyat Fakültesi, İletişim Fakültesi, İslami İlimler Fakültesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, Veteriner Fakültesi.

- **Yüksekokullar**

Sağlık Yüksekokulu, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Şereflikoçhisar Uygulamalı Teknoloji ve İşletmecilik Yüksekokulu, Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu.

- **Meslek Yüksekokulları**

Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu, Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, Ortaköy Meslek Yüksekokulu, Güzelyurt Meslek Yüksekokulu, Şereflikoçhisar Berat Cömertoğlu Meslek Yüksekokulu.

- **Rektörlüğe Bağlı Bölümler**

Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Bölüm Başkanlığı, Enformatik Bölüm Başkanlığı, Türk Dili Bölüm Başkanlığı ve Yabancı Dili Bölüm Başkanlığı.

- **Enstitüler**

Sosyal Bilimler Enstitüsü ve Fen Bilimleri Enstitüsü.

- **Uygulama ve Araştırma Merkezleri**

Üniversite Sanayi İşbirliği Uygulama ve Araştırma Merkezi (ÜSAKMER), Bilimsel ve Teknolojik Uygulama ve Araştırma Merkezi (ASÜBTAM), Tuz Gölü Su ve Çevre Uygulama ve Araştırma Merkezi (ASÜÇEM), Somuncu Baba Tarih ve Kültür Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi.

Üniversitenin Altyapısı ve Sosyal İmkânları

Kültür ve sanata yönelik etkinliklerinin eğitimin bir parçası olduğuna inanılmaktadır. Bu anlamda öğrenciler için Konserler, Halk Oyunları, Tiyatro ve benzeri alanlarda yeteneklerine göre etkinlikler düzenlenmektedir. Bu etkinlikler genelde öğrenci kulüpleri aracılığı ile yapılmaktadır. Ayrıca çeşitli kulüplerin aktiviteleri arasında, Satranç Turnuvası, Film Gösterimleri, Kuş Gözlem Gezileri, Bilişim Haftası etkinlikleri de bulunmaktadır. Üniversite tarafından belirli gün ve haftalarda sempozyum, panel, konferans, sergi gerçekleştirilmekte, piknik turizm ve eğitim amaçlı gezilerin yanı sıra her yıl Bahar Şenlikleri, Yaz Kampları düzenlenmektedir.

Ahi Evran Üniversitesi

Genel Bilgiler

Üniversitenin geçmişi 1961 yılında kurulan Erkek İlköğretmen Okulu'na dayanır. 1974 yılına kadar bu ad altında eğitim öğretim faaliyetlerine devam eden kurum, bu tarihten itibaren Eğitim Enstitüsü'ne, 1982 yılında ise iki yıllık Eğitim Yüksekokulu'na dönüştürülerek Gazi Üniversitesi'ne bağlanmıştır. 1988 yılında dört yıllık yüksekokul haline getirilen, 1992 yılında da Kırşehir Eğitim Fakültesi adını alan kurum, 17 Mart 2006 tarihinde “Ahi Evran Üniversitesi” adıyla bugünkü kimliğine kavuşmuştur. Öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayısı 38.18'dir.

Eğitim Öğretim Birimleri

Üniversite Birimlerinin Dağılımı şu şekildedir; 7 Fakülte, 3 Enstitü, 4 Yüksekokul, 5 Meslek Yüksekokulu, 4 Araştırma ve Uygulama Merkezi.

- **Fakülteler**

Eğitim Fakültesi, Fen Edebiyat Fakültesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Ziraat Fakültesi, Tıp Fakültesi, Mühendislik- Mimarlık Fakültesi, Güzel Sanatlar Fakültesi olmak üzere yedi tanedir.

Üniversitenin Altyapısı ve Sosyal İmkânları

Yerleşimi; Üniversitenin Fakülte, Enstitü, Yüksekokulları ve Meslek Yüksekokulları; Kırşehir Merkez, Bağbaşı, Aşıkpaşa, Sağlık, Kaman, Mucur, Çiçekdağı, Boztepe ve Akpınar olmak üzere 9 yerleşkesi bulunmaktadır.

Kırıkkale Üniversitesi

Genel Bilgiler

3 Temmuz 1992 tarihinde kurulan Kırıkkale Üniversitesi, kuruluş kanununa göre Fen-Edebiyat, İktisadi ve İdari Bilimler, Mühendislik ve Veteriner Fakülteleri; Sosyal Bilimler, Fen Bilimleri ve Sağlık Bilimleri Enstitüleri ile Ankara Üniversitesi'nden devralınan ve faal durumdaki tek birim olan Kırıkkale Meslek Yüksekokulu'ndan oluşmuştur. Kırıkkale Üniversitesi, kuruluşunu takip eden 1993-1994 eğitim-öğretim yılına, 3 fakültede 6 bölüm, 1 yüksekokulda 10 program; 2 enstitüde ise 8 anabilim dalıyla başlamıştır.

Bugün itibarıyla Üniversite; 10 Fakülte, 1 Yüksekokul, 5 Meslek Yüksekokulu ve 3 Enstitü ile eğitim-öğretim faaliyeti yapılmaktadır.

Kırıkkale'nin Ankara'ya yakınlığı ve ulaşımın kolay olması üniversitenin tercih sebeplerinden birisidir. Kırıkkale Üniversitesi, büyük şehrin sorunlarından uzak, ancak bilimsel, kültürel ve sosyal imkânlarına kolayca ulaşılacak bir noktadır. Bu nedenle, büyük bir hızla gelişmektedir. Üniversite, öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısının azlığı bakımından (Öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayısı 22.68'dir) ülkemizdeki tüm üniversiteler arasında ilk sıralarda bulunmaktadır.

Eğitim Öğretim Birimleri

- **Fakülteler**

Diş Hekimliği Fakültesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Mühendislik Fakültesi, Eğitim Fakültesi, Hukuk Fakültesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Veteriner Fakültesi, Fen Edebiyat Fakültesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Tıp Fakültesi.

- **Yüksekokullar**

Adalet Meslek Yüksekokulu, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Delice Meslek Yüksekokulu, Hacılar Hüseyin Aytemiz Meslek Yüksekokulu, Keskin Meslek Yüksekokulu, Kırıkkale Meslek Yüksekokulu, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu.

- **Enstitüler**

Fen Bilimleri Enstitüsü, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, ve Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- **Merkezler**

Bilimsel ve Teknolojik Araştırmalar Laboratuvarları (KUBTAL), Çevre Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi, Danışma Rahberlik Uygulama ve Araştırma Merkezi,

El Sanatları Araştırma ve Uygulama Merkezi, Kadın Sorunları Uygulama ve Araştırma Merkezi, Kanser Araştırma ve Uygulama Merkezi, Kırıkkale Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi, Kırıkkale ve Yöresi Tarih Araştırma Merkezi, Kızılırmak Araştırma ve Uygulama Merkezi, Mantar Uygulama ve Araştırma Laboratuvarı (KUMAL), Sürekli Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi, Yabancı Diller Öğretim, Araştırma ve Uygulama Merkezi, Yapı-Zemin Araştırma ve İnceleme Merkezi.

- **Bölümler**

Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Bölümü, Enformatik Bölümü, Güzel Sanatlar Bölümü, Türk Dil Bölümü, Yabancı Diller Bölümü.

Üniversitenin Altyapısı ve Sosyal İmkânları

Kırıkkale Üniversitesi, Kırıkkale'de, Keskin'de, Delice'de ve Hacılar'da olmak üzere dört yerleşkeye sahiptir. Kredi yurtlar kurumunun merkez kampüste bulunan 852 kişilik erkek, 1230 kişilik kız yurdu, Keskin kampüsünde 162 kişilik erkek, Keskin ilçe merkezinde 200 kişi kapasiteli kız yurdu hizmet vermektedir. Bunun yanı sıra Kırıkkale ilinde 30 civarında özel yurt bulunmaktadır.

Kırıkkale Üniversitesi sosyal tesisler ve konukevi işletmesi, üniversite akademik-idari personelleri ile diğer kamu görevlilerine kar amacı güdülmeden hizmet verebilmek amacıyla 2008 yılında Üniversite Yönetim Kurulu kararıyla kurulmuştur. Üniversitede sağlık, kültür ve spor faaliyetlerinin yanı sıra beslenme ve diğer sosyal faaliyetler Sağlık Kültür ve Spor Dairesi Başkanlığınca yürütülmektedir. Ayrıca, Kırıkkale Üniversitesi merkez yerleşkesinde 3000 öğrenciye hizmet verebilecek kapasiteye sahip büyük bir merkezi kafeterya merkez mutfak ve yemekhaneler bulunmaktadır

Kapadokya MYO

Genel Bilgiler

Kapadokya Meslek Yüksekokulu 2005 yılında yüz seksen öğrencilik konaklama kapasitesiyle, Kapadokya bölgesinin önemli tarihi merkezlerinden biri olan Ürgüp'ün Mustafapaşa beldesinde eğitime başlamıştır.

Sabiha Gökçen Uluslararası Havalimanı'nın girişinde MSB Savunma Sanayi Müsteşarlığı'nın desteği ile oluşturulan yedi sınıflık küçük ölçekli yerleşke, sektör ile Kapadokya Meslek Yüksekokulu arasında işbirliğinin geliştirilmesi, pekiştirilmesi ve havacılık alanında "Sanayi-Okul-Devlet" işbirliğinin en iyi örneklerden birinin oluşturulması hedeflenmektedir.

Akademik Programlar

- **Nevşehir Programları**

Aşçılık, Atıcılık ve Antrenörlüğü, Balon Pilotluğu, Bankacılık ve Sigortacılık, Çocuk Gelişimi, İnternet ve Ağ Teknolojileri, Mimari Restorasyon, Sivil Hava Ulaştırma İşletmeciliği, Sivil Hava Ulaştırma İşletmeciliği (İng.), Sivil Havacılık Kabin Hizmetleri, Uçak Teknolojisi Uygulamalı İngilizce ve Çevirmenlik.

- **İstanbul Programları**

Sivil Hava Ulaştırma İşletmeciliği (İng.) ve Uçak Teknolojisi (İngilizce).

Üniversitenin Altyapısı ve Sosyal İmkânları

Yüksekokul Kapadokya bölgesinde bulunan tarihi mekânlar içeren bir yerleşkeye sahiptir. Kapadokya yerleşkesinde toplam öğrenci sayısının yaklaşık yüzde ellisi konaklamada öğrenci evlerini tercih etmektedir. Ürgüp'te kız ve erkek olmak üzere iki öğrenci evi hizmete girmiştir. Bu eklentilerle öğrenci sayısı yaklaşık olarak altı yüze konaklama kapasitesi ise üç yüze çıkarılmıştır. Konaklama ücretleri, en alt sınırdan belirlenmekte ve eğitim süresi boyunca taksitler halinde tahsil edilmektedir.

Nevşehir Üniversitesi

Genel Bilgiler

Nevşehir Üniversitesi 17 Mayıs 2007 tarihinde hizmete giren bir devlet üniversitesidir. Üniversite bilimsel faaliyetlerini 7 Fakülte, 1 Yüksekokul, 7 Meslek Yüksekokulu, 2 Enstitü, 4 Araştırma Merkezi ile sürdürmektedir. 2012 yılı itibarıyla yaklaşık 10.000 öğrenci ve 500'den fazla akademik ve idari personel sayısı ile hızla gelişim göstermektedir. Öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayısı 78.22'dir.

Eğitim Öğretim Birimleri

- **Fakülteler**

Fen-Edebiyat Fakültesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Turizm Fakültesi, Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Eğitim Fakültesi, İlahiyat Fakültesi

- **Yüksek Okullar**

Semra ve Vefa Küçük Sağlık Yüksek Okulu

- **Meslek Yüksek Okulları**

Nevşehir Meslek Yüksekokulu, Hacıbektaş Veli Meslek Yüksekokulu, Ürgüp Sebahat Erol Toksöz Meslek Yüksekokulu, Avanos Meslek Yüksekokulu, Gülşehir Meslek Yüksekokulu ve İncekara Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Kozaklı Meslek Yüksekokulu

- **Enstitüler**

Sosyal Bilimler Enstitüsü ve Fen Bilimleri Enstitüsü.

Üniversitenin Altyapısı ve Sosyal İmkânları

Nevşehir Üniversitesi Türkiye'nin en önemli turizm merkezlerinden biri olan Kapadokya Bölgesinde yer almaktadır. Doğa ve tarihin iç içe geçtiği bölgede yer alan Nevşehir Üniversitesi birçok araştırma ve sosyal kültürel olanakları desteklemektedir. Üniversitede personel ve öğrencilerin katıldığı doğa yürüyüşleri ile çevre keşfedilmektedir. Ayrıca bölge dağ bisikleti, balonla seyahat gibi birçok sosyal olanak da içermektedir.

Nevşehir il merkezinde Kredi ve Yurtlar Kurumu'na ait 150 kişilik bir erkek öğrenci yurdu, 180 kişilik bir kız öğrenci yurdu ve Avanos ilçesinde de 300 kişilik bir kız öğrenci yurdu bulunmaktadır. Hacıbektaş ilçesinde ise belediyeye ait bir kız ve bir erkek öğrenci yurdu vardır. Nevşehir merkezde ve üniversitenin meslek yüksekokullarının bulunduğu Ürgüp, Hacıbektaş, Gülşehir ile Avanos ilçelerinde toplam kapasiteleri 1500'e yaklaşan özel kız ve erkek öğrenci yurtları vardır. Şehir merkezindeki özel yurtların üniversiteye servis araçları mevcuttur.

Niğde Üniversitesi

Genel Bilgiler

3 Temmuz 1992 tarih ve 3837 Sayılı Kanunun ek 22. Maddesine göre 11 Temmuz 1992 tarihinde Niğde'de kurulmuş devlet üniversitesidir. Bünyesinde 5 Fakülte, 2 Yüksekokul, 6 Meslek Yüksekokulu ve 2 Enstitü bulunmaktadır. Öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayısı 78.22'dir.

Eğitim Öğretim Birimleri

- **Fakülteler**

Mühendislik Fakültesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Eğitim Fakültesi, Mimarlık Fakültesi, İletişim Fakültesi, Tarım Bilimleri ve Teknolojileri Fakültesi.

- **Enstitüler**

Sosyal Bilimler Enstitüsü, Fen Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- **Yüksekokullar**

Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu ve Zübeyde Hanım Sağlık Yüksekokulu.

- **Meslek Yüksekokulları**

Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, Bor Meslek Yüksekokulu, Zübeyde Hanım Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu, Ulukışla Meslek Yüksekokulu, Bor Halil Zöhre Ataman Meslek Yüksekokulu.

- **Rektörlüğe Bağlı Birimler**

Enformatik Bölüm Başkanlığı, Yabancı Diller Bölümü, Türk Dili Bölüm Başkanlığı, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Bölüm Başkanlığı, Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü, Güzel Sanatlar Bölümü Başkanlığı.

Üniversitenin Altyapısı ve Sosyal İmkânları

Öğrencilerin barınma hizmetlerinin büyük bir bölümü Kredi Yurtlar Kurumuna ait öğrenci yurtları kanalıyla yürütülmektedir. Kredi Yurtlar Kurumunun, Kumluca mevkiinde 2.626 yatak kapasiteli (kız-erkek) Niğde Yurt Müdürlüğü, Merkez Yerleşke sınırları dahilinde 580 yatak kapasiteli (kız-erkek) Milli Piyango Yurt Müdürlüğü ve Bor İlçesinde 664 yatak kapasiteli (kız-erkek) Bor Yurt Müdürlüğü olmak üzere toplam 3.870 yatak kapasiteli 3 adet öğrenci yurdu bulunmaktadır. Ayrıca Niğde ve Borda yaklaşık 1.100 öğrenci kapasiteli (560 kız – 540 erkek) 7 adet özel öğrenci yurdu hizmet vermektedir. Üniversiteye ait kampüs içerisinde öğrenci yurdu ise henüz bulunmamaktadır. Öğrencilerin önemli bir kısmı da ev kiralamak suretiyle barınma ihtiyaçlarını karşılamaktadırlar.

Merkez kampüs içerisinde 11.440 m²'lik bir alanda 5.000 kişiye hizmet verebilecek çok amaçlı spor tesisleri yer almaktadır. Tesiste futbol (futsal), basketbol, voleybol, hentbol ve tenis sporları yapılabilmektedir. Tesisler haftanın yedi günü 08: 00-21:00 saatleri arasında hizmet vermektedir. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu bünyesinde bulunan 20 kişilik 116 m²'lik fitness salonu haftanın altı günü karma ve bayan olarak hizmet vermektedir.

5.2.3.7. Çıraklık ve Yaygın Eğitim

MEB İstatistikleri Yaygın Eğitim 2010-2011 verilerine göre TR71 Bölgesi'nde toplamda 264 eğitim merkezi bulunmakta olup bu merkezlerde eğitimini tamamlayan 149.433 kişi vardır.

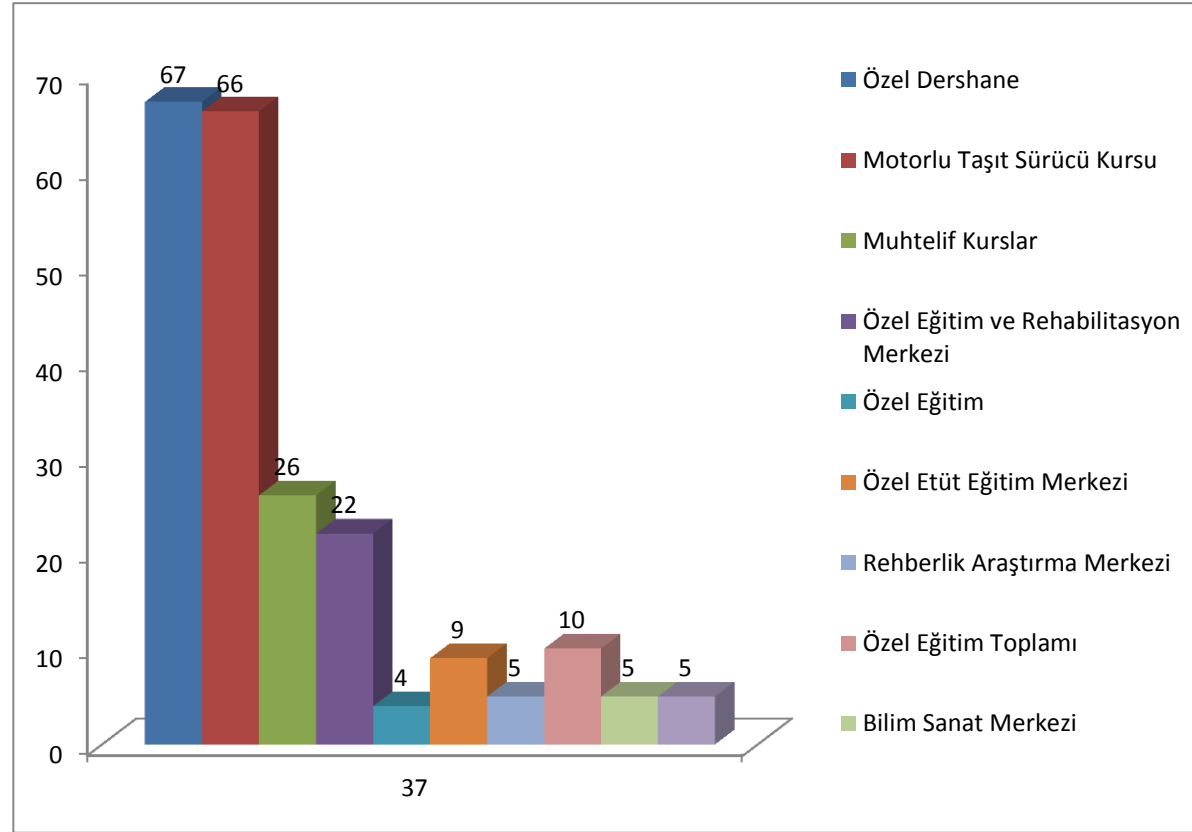
Bölgede eğitim merkezlerinin dağılımı incelendiğinde en fazla özel dershane ve motorlu taşıt sürücü kursu bulunduğu görülmektedir.

Tablo 54 TR71 Bölgesi Eğitim Kurumlarına Göre Kursiyer Sayısı

Eğitim Kurumu	Kurum	Başlayan	Devam Eden	Bitiren	Öğretmen	Derslik
TR71	274	152.541	149.758	149.433	2.152	1.685
Halk Eğitim Merkezi	37	77.436	75.101	75.101	185	83
Mesleki Eğitim Merkezi	8	6.815	6.815	6.815	132	58
3309 sayılı kanuna göre açılan meslek kursları	-	1.908	1.695	1.653	-	-
Pratik Kız Sanat Okulu	9	531	484	471	-	-
Olgunlaşma Enstitüsü	-	-	-	-	-	-
Turizm Eğitim Merkezi	1	143	143	143	12	3
Yetişkinler Teknik Eğitim Merkezi	-	-	-	-	-	-
Özel Dershane	67	24.218	24.218	24.218	899	872
Motorlu Taşıt Sürücü Kursu	66	33.985	33.985	33.985	475	189
Muhtelif Kurslar	26	1.257	1.069	799	65	83
Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi	22	4.266	4.266	4.266	244	283
Özel Eğitim	4	703	703	703	-	-
Özel Etüt Eğitim Merkezi	9	597	597	597	31	36
Rehberlik Araştırma Merkezi	5	-	-	-	53	-
Özel Eğitim Toplamı	10	682	682	682	56	78
Bilim Sanat Merkezi	5	580	580	580	56	78
Öğretilebilir Zihinsel Eng. İş Egit. Mrk.	5	102	102	102	-	-
Otistik Çocuklar İş Eğitim Merkezi	-	-	-	-	-	-

Kaynak: MEB 2013. MEB İstatistikleri Yaygın Eğitim 2010-2011, Milli Eğitim Bakanlığı,
<http://www.meb.gov.tr>.

Grafik 28 Eğitim Merkezleri Sayısı

Kaynak: MEB 2013. MEB İstatistikleri Yaygın Eğitim 2010-2011, Milli Eğitim Bakanlığı, <http://www.meb.gov.tr>.

Tablo 55 Eğitim Merkezleri ve Kursiyer Sayısı

Bölge / İl	Kurum	Toplam Başlayan Kursiyer	Erkek Başlayan Kursiyer	Kadın Başlayan Kursiyer	Toplam Bitiren Kursiyer	Erkek Bitiren Kursiyer	Kadın Bitiren Kursiyer	Toplam Öğretmen	Erkek Öğretmen	Kadın Öğretmen	Derslik
Türkiye	13.738	8.524.527	4.144.631	4.379.896	8.260.967	4.041.184	4.219.783	105.769	60.721	45.048	91.672
Halk Eğitim Merkezi	969	4.502.273	1.603.096	2.899.177	4.356.308	1.555.793	2.800.515	6.298	3.591	2.707	3.439
Mesleki Eğitim Merkezi	310	287.430	233.597	53.833	287.430	233.597	53.833	4.450	3.600	850	2.151
3308 sayılı kanuna göre açılan meslek kursları	-	72.948	50.735	22.213	62.306	43.295	19.011	-	-	-	-
Pratik Kız Sanat Okulu	335	30.522	1.178	29.344	23.565	733	22.832	109	6	103	41
Olgunlaşma Enstitüsü	16	1.621	66	1.555	1.054	39	1.015	521	31	490	133
Turizm Eğitim Merkezi	9	1.190	952	238	1.190	952	238	98	66	32	47
Yetişkinler Teknik Eğitim Merkezi	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Özel Dershane	3.961	1.219.472	613.968	605.504	1.219.472	613.968	605.504	50.163	28.058	22.105	44.740
Motorlu Taşıt Sürücü Kursu	3.270	1.815.867	1.308.772	507.095	1.815.867	1.308.772	507.095	21.038	16.220	4.818	9.637
Muhtelif Kurslar	2.150	293.221	156.160	137.061	193.792	107.928	85.864	5.629	2.661	2.968	9.527
Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi	1.605	241.746	142.731	99.015	241.746	142.731	99.015	13.448	4.406	9.042	19.433
Özel Eğitim	112	23.638	14.279	9.359	23.638	14.279	9.359	-	-	-	-
Özel Etüt Eğitim Merkezi	562	18.833	10.125	8.708	18.833	10.125	8.708	1.250	446	804	1.803
Rehberlik Araştırma Merkezi	216	-	-	-	-	-	-	1.949	1.131	818	69
Özel Eğitim Toplamı	211	15.766	8.972	6.794	15.766	8.972	6.794	816	505	311	652
Bilim Sanat Merkezi	62	10.807	5.656	5.151	10.807	5.656	5.151	712	454	258	599
Öğretilebilir Zihinsel Eng. İş Eğit. Mrk.	135	4.302	2.804	1.498	4.302	2.804	1.498	104	51	53	53
Otistik Çocuklar İş Eğitim Merkezi	14	657	512	145	657	512	145	-	-	-	-

Aksaray	69	32.670	17.855	14.815	32.288	17.678	14.610	419	268	151	379
Halk Eğitim Merkezi	7	15.390	6.343	9.047	15.133	6.226	8.907	36	21	15	4
Mesleki Eğitim Merkezi	2	2.464	2.186	278	2.464	2.186	278	32	27	5	12
3308 sayılı kanuna göre açılan meslek kursları	-	179	60	119	179	60	119	-	-	-	-
Pratik Kız Sanat Okulu	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Olgunlaşma Enstitüsü	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Turizm Eğitim Merkezi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Yetişkinler Teknik Eğitim Merkezi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Özel Dershane	13	4.454	2.157	2.297	4.454	2.157	2.297	146	89	57	155
Motorlu Taşıt Sürücü Kursu	21	8.348	6.037	2.311	8.348	6.037	2.311	114	92	22	63
Muhtelif Kurslar	14	557	339	218	432	279	153	29	12	17	35
Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi	7	1.250	712	538	1.250	712	538	47	16	31	88
Özel Eğitim	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Özel Etüt Eğitim Merkezi	1	20	14	6	20	14	6	1	-	1	4
Rehberlik Araştırma Merkezi	1	-	-	-	-	-	-	11	8	3	-
Özel Eğitim Toplamı	2	8	7	1	8	7	1	3	3	-	18
Bilim Sanat Merkezi	1	-	-	-	-	-	-	3	3	-	18
Öğretilebilir Zihinsel Eng. İş Eğit. Mrk.	1	8	7	1	8	7	1	-	-	-	-
Otistik Çocuklar İş Eğitim Merkezi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kırıkkale	53	30.102	15.617	14.485	29.505	15.306	14.199	471	301	170	331
Halk Eğitim Merkezi	9	13.788	5.468	8.320	13.554	5.382	8.172	43	22	21	12
Mesleki Eğitim Merkezi	1	722	620	102	722	620	102	21	19	2	10
3308 sayılı kanuna göre açılan	-	515	421	94	410	327	83	-	-	-	-

meslek kursları											
Pratik Kız Sanat Okulu	1	46	-	46	46	-	46	-	-	-	-
Olgunlaşma Enstitüsü	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Turizm Eğitim Merkezi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Yetişkinler Teknik Eğitim Merkezi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Özel Dershane	16	6.237	3.269	2.968	6.237	3.269	2.968	217	134	83	184
Motorlu Taşıt Sürücü Kursu	12	6.987	4.789	2.198	6.987	4.789	2.198	108	90	18	33
Muhtelif Kurslar	4	385	191	194	127	60	67	16	9	7	26
Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi	3	760	445	315	760	445	315	34	12	22	55
Özel Eğitim	2	461	301	160	461	301	160	-	-	-	-
Özel Etüt Eğitim Merkezi	2	64	30	34	64	30	34	9	4	5	4
Rehberlik Araştırma Merkezi	1	-	-	-	-	-	-	12	5	7	-
Özel Eğitim Toplamı	2	137	83	54	137	83	54	11	6	5	7
Bilim Sanat Merkezi	1	131	77	54	131	77	54	11	6	5	7
Öğretilebilir Zihinsel Eng. İş Eğit. Mrk.	1	6	6	-	6	6	-	-	-	-	-
Otistik Çocuklar İş Eğitim Merkezi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kırşehir	45	31.761	16.082	15.679	30.581	15.536	15.045	430	272	158	354
Halk Eğitim Merkezi	7	20.176	9.168	11.008	19.046	8.669	10.377	34	24	10	25
Mesleki Eğitim Merkezi	2	663	612	51	663	612	51	24	19	5	8
3308 sayılı kanuna göre açılan meslek kursları	-	211	176	35	163	130	33	-	-	-	-
Pratik Kız Sanat Okulu	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Olgunlaşma Enstitüsü	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Turizm Eğitim Merkezi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

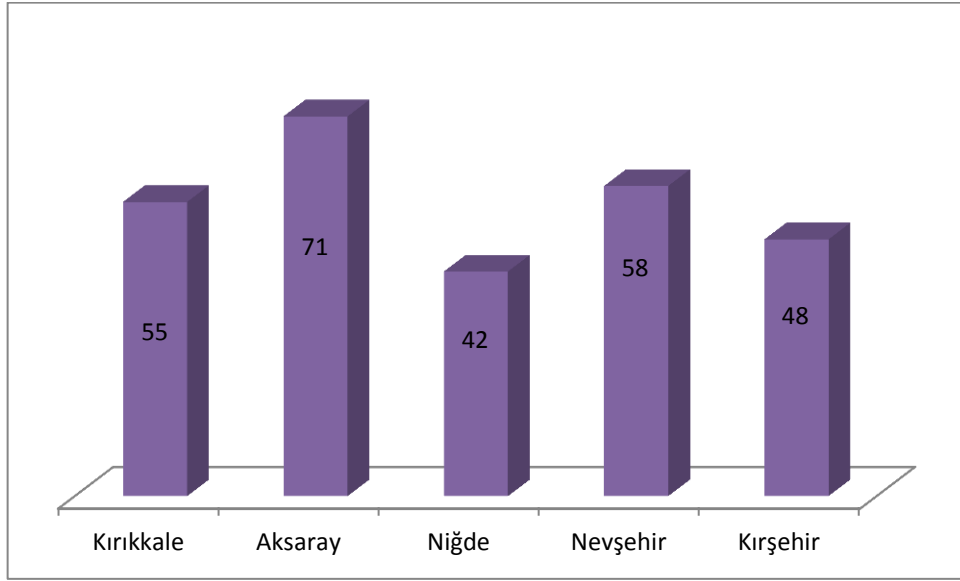
Yetişkinler Teknik Eğitim Merkezi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Özel Dershane	14	4.999	2.470	2.529	4.999	2.470	2.529	214	144	70	209
Motorlu Taşıt Sürücü Kursu	7	3.831	2.650	1.181	3.831	2.650	1.181	38	29	9	15
Muhtelif Kurslar	1	138	74	64	136	73	63	3	1	2	2
Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi	5	904	508	396	904	508	396	54	17	37	36
Özel Eğitim	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Özel Etüt Eğitim Merkezi	4	395	215	180	395	215	180	17	6	11	26
Rehberlik Araştırma Merkezi	1	-	-	-	-	-	-	10	6	4	-
Özel Eğitim Toplamı	3	444	209	235	444	209	235	36	26	10	33
Bilim Sanat Merkezi	2	414	184	230	414	184	230	36	26	10	33
Öğretilebilir Zihinsel Eng. İş Eğit. Mrk.	1	30	25	5	30	25	5	-	-	-	-
Otistik Çocuklar İş Eğitim Merkezi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nevşehir	56	29.083	14.935	14.148	28.604	14.702	13.902	411	283	128	345
Halk Eğitim Merkezi	8	15.515	5.645	9.870	15.109	5.468	9.641	44	25	19	31
Mesleki Eğitim Merkezi	1	1.529	1.457	72	1.529	1.457	72	24	22	2	12
3308 sayılı kanuna göre açılan meslek kursları	-	488	456	32	428	402	26	-	-	-	-
Pratik Kız Sanat Okulu	4	122	31	91	109	29	80	-	-	-	-
Olgunlaşma Enstitüsü	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Turizm Eğitim Merkezi	1	143	123	20	143	123	20	12	11	1	3
Yetişkinler Teknik Eğitim Merkezi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Özel Dershane	14	3.364	1.671	1.693	3.364	1.671	1.693	153	103	50	187
Motorlu Taşıt Sürücü Kursu	16	7.080	5.055	2.025	7.080	5.055	2.025	118	89	29	45
Muhtelif Kurslar	6	104	64	40	104	64	40	14	9	5	15

Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi	2	506	278	228	506	278	228	31	14	17	32
Özel Eğitim	1	179	119	60	179	119	60	-	-	-	-
Özel Etüt Eğitim Merkezi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rehberlik Araştırma Merkezi	1	-	-	-	-	-	-	9	6	3	-
Özel Eğitim Toplamı	2	53	36	17	53	36	17	6	4	2	20
Bilim Sanat Merkezi	1	35	21	14	35	21	14	6	4	2	20
Öğretilebilir Zihinsel Eng. İş Eğit. Mrk.	1	18	15	3	18	15	3	-	-	-	-
Otistik Çocuklar İş Eğitim Merkezi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Niğde	41	28.925	16.420	12.505	28.455	16.215	12.240	421	276	145	276
Halk Eğitim Merkezi	6	12.567	5.688	6.879	12.259	5.575	6.684	28	22	6	11
Mesleki Eğitim Merkezi	2	1.437	1.319	118	1.437	1.319	118	31	29	2	16
3308 sayılı kanuna göre açılan meslek kursları	-	515	372	143	473	333	140	-	-	-	-
Pratik Kız Sanat Okulu	2	363	43	320	316	35	281	-	-	-	-
Olgunlaşma Enstitüsü	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Turizm Eğitim Merkezi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Yetişkinler Teknik Eğitim Merkezi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Özel Dershane	10	5.164	2.465	2.699	5.164	2.465	2.699	169	108	61	137
Motorlu Taşıt Sürücü Kursu	10	7.739	5.906	1.833	7.739	5.906	1.833	97	81	16	33
Muhtelif Kurslar	1	73	45	28	-	-	-	3	1	2	5
Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi	5	846	467	379	846	467	379	78	22	56	72
Özel Eğitim	1	63	42	21	63	42	21	-	-	-	-
Özel Etüt Eğitim Merkezi	2	118	52	66	118	52	66	4	3	1	2

Rehberlik Araştırma Merkezi	1	-	-	-	-	-	-	11	10	1	-
Özel Eğitim Toplamı	1	40	21	19	40	21	19	-	-	-	-
Bilim Sanat Merkezi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Öğretilebilir Zihinsel Eng. İş Eğit. Mrk.	1	40	21	19	40	21	19	-	-	-	-
Otistik Çocuklar İş Eğitim Merkezi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Kaynak: MEB 2013. MEB İstatistikleri Yaygın Eğitim 2010-2011, Milli Eğitim Bakanlığı, <http://www.meb.gov.tr>.

Tablo 56 İllere Göre Eğitim Merkezleri Sayıları

Kaynak: MEB 2013. MEB İstatistikleri Yaygın Eğitim 2010-2011, Milli Eğitim Bakanlığı,
<http://www.meb.gov.tr>.

TR71 Bölgesi'nde bulunan 274 eğitim merkezinin 71'i Aksaray, 58'i Nevşehir, 55'i Kırıkkale, 48'i Kırşehir ve 42'si Niğde ilinde bulunmaktadır. Dolayısıyla bölgede en fazla eğitim merkezine sahip il Aksaray, en az eğitim merkezine sahip il ise Niğde'dir.

5.2.3.8. Eğitim Başarı Durumu

ÖSYM verilerine göre illerin 2013 yılı Yüksek Öğretime Geçiş Sınavı (YGS) sıralaması incelendiğinde Kırşehir ili 81 il içerisinde 6. sırada yer alarak dikkate değer bir başarı sağlamıştır. Bölgede Kırşehir'den sonra YGS'de en başarılı il Niğde'dir (12). Nevşehir, Kırıkkale ve Aksaray illerinin başarı sırası ise sırasıyla 21, 25 ve 29'dur. Dolayısıyla TR71 Bölgesi'ndeki iller YGS'de genel itibariyle başarılı bir profil sergilemişlerdir.

Tablo 57 2013 Yılı İllerin Yüksek Öğretime Geçiş Sınavı (YGS) Sıralaması

İller	Ülke Sıralaması
Aksaray	29
Kırıkkale	25
Kırşehir	6
Nevşehir	21
Niğde	12

Kaynak: ÖSYM 2013. ÖSYM 2012 istatistikleri, Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi,
<http://www.osym.gov.tr>.

Kırşehir ili YGS'de olduğu gibi Seviye Belirleme Sınavı'nda da (SBS) başarılı olarak Türkiye'de 4. sırada yer almıştır. Bölgedeki diğer illerin SBS sıralamasına bakıldığında

ise Nevşehir'in 13. sırada, Kırıkkale'nin 20. sırada, Niğde'nin 36. sırada ve Aksaray'ın 58. sırada yer aldığı görülmektedir. Bölge genel itibariyle YGS'de SBS'ye göre daha başarılı bir seyir izlemiştir.

Tablo 58 2011 Yılı İllerin SBS Sıralaması

İller	Ülke Sıralaması
Aksaray	58
Kırıkkale	20
Kırşehir	4
Nevşehir	13
Niğde	36

Kaynak: MEB 2013. İl MEB Müdürlükleri İstatistikleri 2011, Milli Eğitim Bakanlığı,
<http://www.meb.gov.tr>.

5.2.4. Sağlık

5.2.4.1.Genel Sağlık Hizmetleri

Sağlık istatistikleri incelendiğinde; Aksaray ilinin 10 sağlık kurumu ile bölgede en fazla sağlık kurumuna sahip il, Kırıkkale'nin 963 yatak sayısı ile bölgede en fazla yatak sayısına sahip il olduğu görülmektedir.

Türkiye'de ve TR71 Bölgesi'nde 100 bin kişi başına düşen yatak sayıları incelendiğinde sayıların sırasıyla 252 ve 253 olduğu görülmektedir. Dolayısıyla bölge 100 bin kişiye düşen yatak sayısında Türkiye ortalamasına eşdeğer düzeydedir. Ayrıca bölgede iller bazında bir değerlendirme yapıldığında 100 bin kişi başına düşen 395 yatak sayısı ile Kırşehir ili ve 350 yatak sayısı ile Kırıkkale ili hem Türkiye hem de bölge ortalamasının oldukça üzerinde yer almaktadır. Bölgede bulunan diğer iller ise Türkiye ortalamasının altında yer almaktadır.

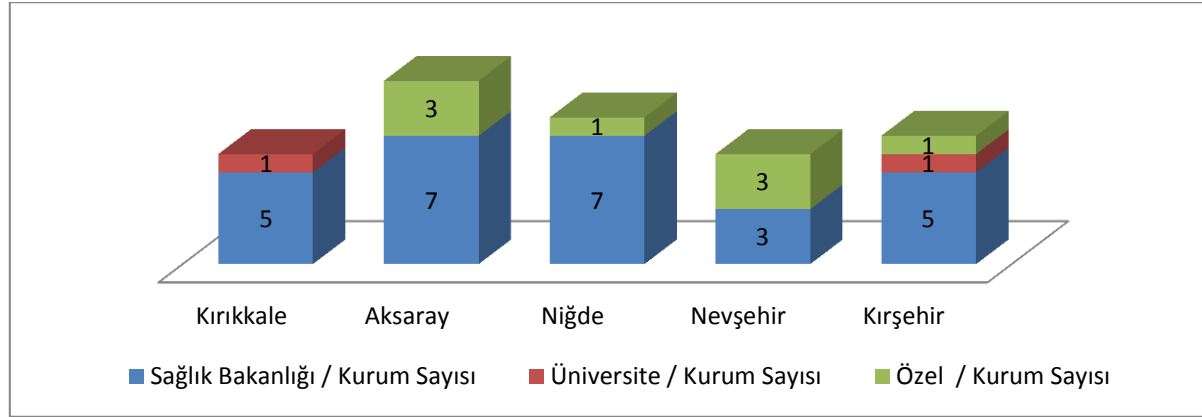
TR71 Bölgesi'nde sağlık personeli sayısının en fazla olduğu il Kırıkkale'dir. Ayrıca bölgede sadece Kırıkkale ilinde asistan hekim bulunmaktadır. Kırşehir ili de %16 oran ile bölgede en az sağlık personeline sahip ildir.

Tablo 59 Yatak ve Kurum Sayısı

Bölge /İl	Toplam		Kurum Sayısı				Yatak Sayısı				100 Bin Kişi Başına Yatak Sayısı
	Kurum Sayısı	Yatak Sayısı	Sağlık Bakanlığı	Üniversite	Özel	Diğer Kamu	Sağlık Bakanlığı	Üniversite	Özel	Diğer Kamu	
Türkiye	1.410	188.047	840	65	503	2	121.297	34.802	31.648	300	252
TR71	37	3.794	27	2	8	-	3.026	482	286	-	253
Kırıkkale	6	963	5	1	-	-	819	144	-	-	350
Aksaray	10	716	7	-	3	-	648	-	68	-	189
Niğde	8	630	7	-	1	-	601	-	29	-	187
Nevşehir	6	612	3	-	3	-	460	-	152	-	216
Kırşehir	7	873	5	1	1	-	498	338	37	-	395

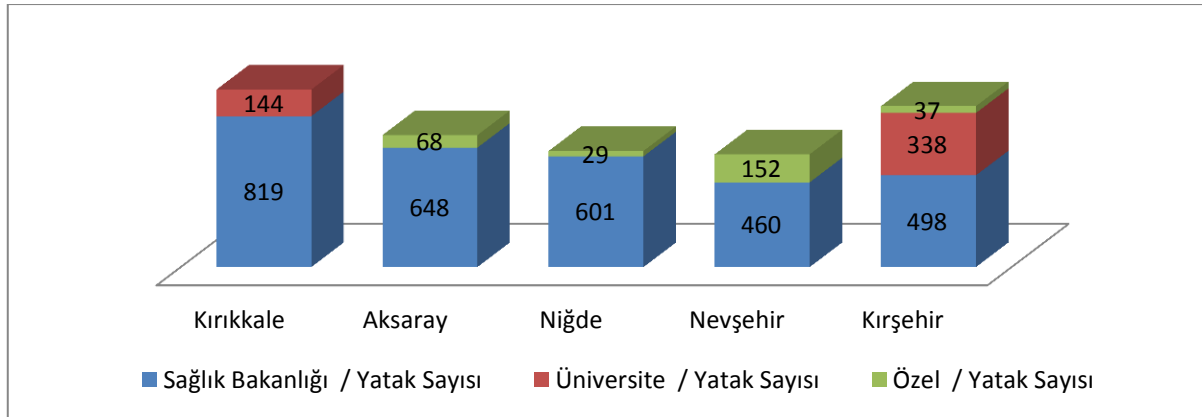
Kaynak: TÜİK 2013d. Bölgesel İstatistikler-Sağlık 2011, Türkiye İstatistik Kurumu, <http://www.tuik.gov.tr>.

Grafik 29 İllere Göre Sağlık Kurumu Sayıları

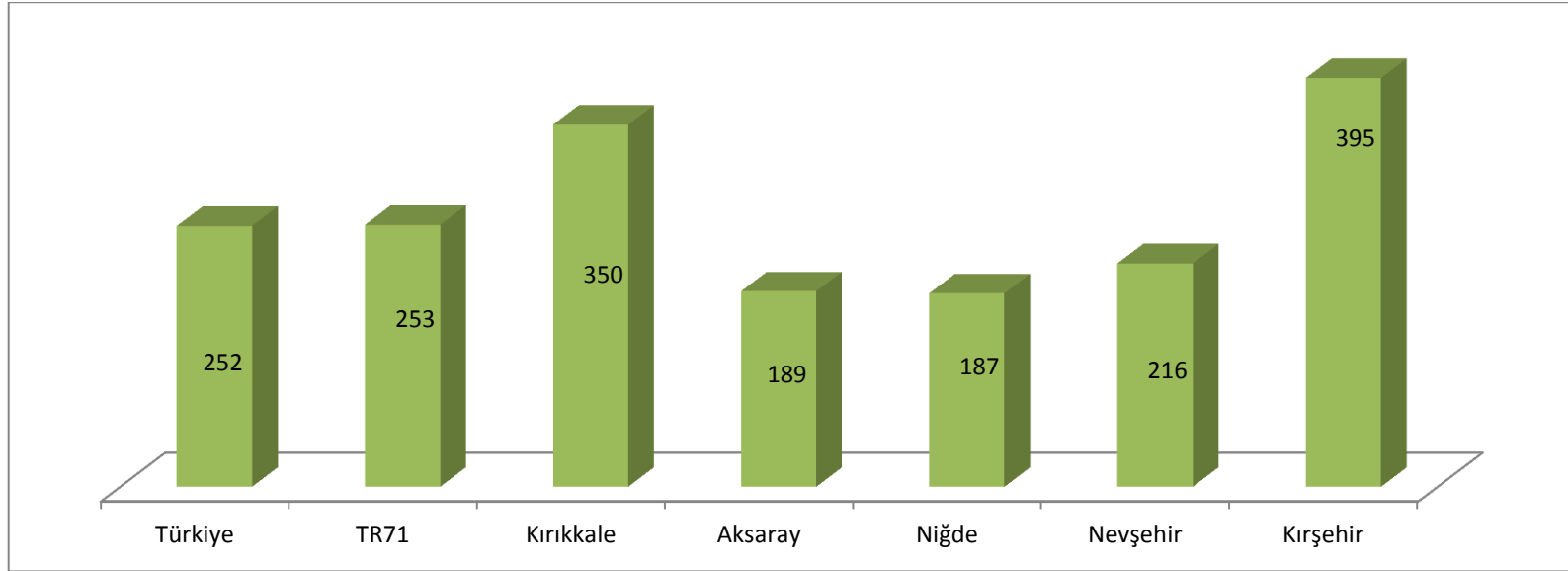
Kaynak: TÜİK 2013d. Bölgesel İstatistikler-Sağlık 2011, Türkiye İstatistik Kurumu, <http://www.tuik.gov.tr>.

Grafik 30 İllere Göre Yatak Sayıları

Kaynak: TÜİK 2013d. Bölgesel İstatistikler-Sağlık 2011, Türkiye İstatistik Kurumu, <http://www.tuik.gov.tr>.

Grafik 31 100 Bin Kişi Başına Düşen Ortalama Yatak Sayısı

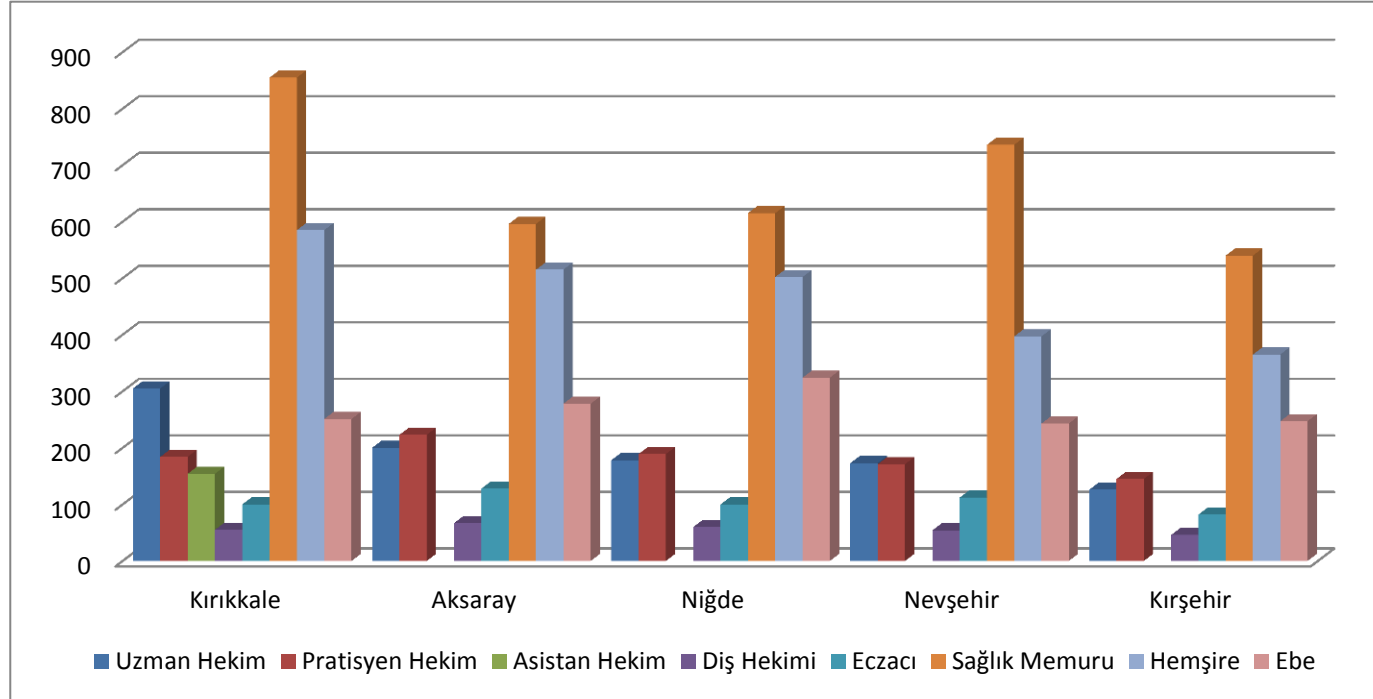
Kaynak: TÜİK 2013d. Bölgesel İstatistikler-Sağlık 2011, Türkiye İstatistik Kurumu, <http://www.tuik.gov.tr>.

Tablo 60 Sağlık Personeli Sayısı

Bölge/İl	Uzman Hekim	Pratisyen Hekim	Asistan Hekim	Toplam Hekim	Diş Hekimi	Eczacı	Sağlık Memuru	Hemşire	Ebe
Türkiye	66.064	39.712	20.253	126.029	21.099	26.089	110.862	124.982	51.905
TR71	982	912	154	2.048	282	522	3.342	2.364	1.343
Aksaray	200	223	-	423	67	128	596	515	278
Kırıkkale	305	184	154	643	55	100	855	585	251
Kırşehir	126	145	-	271	46	82	540	365	247
Nevşehir	173	171	-	344	54	112	736	397	243
Niğde	178	189	-	367	60	100	615	502	324

Kaynak: TÜİK 2013d. Bölgesel İstatistikler-Sağlık 2011, Türkiye İstatistik Kurumu, <http://www.tuik.gov.tr>.

Grafik 32 İllere Göre Sağlık Personeli Sayıları

Kaynak: TÜİK 2013d. Bölgesel İstatistikler-Sağlık 2011, Türkiye İstatistik Kurumu, <http://www.tuik.gov.tr>.

5.2.4.2. Koruyucu Sağlık Hizmetleri

TR71 Bölgesi'nde 55 adet 112 acil merkez birimi bulunmakla beraber bu birimlerin iller bazında dağılımı incelendiğinde 16'sının Niğde'de, 12'sinin Aksaray'da, 10'unun Nevşehir'de, 9'unun Kırşehir'de ve 8'inin Kırıkkale'de bulunduğu görülmektedir. 2012 yılında TR71 Bölgesi'nde 54.007 vakaya müdahale edilmiş olup, bölgede en fazla müdahale edilen vaka sayısına sahip il 22.812 vaka ile Kırıkkale olmuştur. Nevşehir ise 13.592 ile bölge içerisinde en az müdahale edilen vaka sayısına sahip ildir. Bölgede 111 adet ambulans bulunmaktadır. TR71 Bölgesinde en fazla ambulans sayısına sahip il Niğde, en az ambulans sayısına sahip il Nevşehir'dir.

Tablo 61 112 Acil Servis Birimleri

Bölge/İl	112 Merkez Sayısı	Müdahale Edilen Vaka Sayısı	Ambulans Sayısı
TR71	55	54.007	111
Aksaray	12	18.948	26
Kırıkkale	8	22.812	20
Kırşehir	9	18.666	21
Nevşehir	10	13.592	11
Niğde	16	21.749	33

Kaynak: İl Sağlık Müdürlükleri 2013. Sağlık Müdürlükleri 2012 verileri, Sağlık Bakanlığı,

<http://www.saglik.gov.tr>.

5.2.4.3. Bölgeye Özgü Sağlık Sorunları

Sağlık konusunda genel bir değerlendirme yapıldığında bölgede sağlık konusunda, Kırıkkale dışındaki illerde hastane sayısı, yatak sayısı ve doktor sayısı olarak eksiklik bulunduğu görülmektedir. Bunun nedeni tüm illerin Ankara, Kayseri, Konya, Adana gibi büyük metropollere yakın olması ve halkın sağlık hizmetleri için büyük illeri tercih etmesidir. Bölgedeki illerde özellikle branş doktorları yeterli sayıda olmadığı için insanlar başka illere sevk edilmek zorunda kalmaktadır. TR71 Bölgesi'nde sağlık açısından önemli sorunlardan birisi de 3. basamak olarak tabir edilen kanser vb. hastalıklar için illerde sağlık hizmeti altyapısının eksikliği ve yetersizliğidir.

İllerde yapılan çalıştaylara katılan paydaşların ifadelerine göre bölgede aile hekimliği hizmetlerinin başarılı olduğu ve bu kapsamda vatandaşların sağlık hizmetlerine erişiminde genel anlamda sorun yaşanmadığı görülmüştür. TR71 Bölgesi'nde diğer konulara kıyasla en başarılı alan sağlık hizmetlerinin sunumu ve halkın hizmetlere erişimidir.

Koruyucu önleyici hizmetler açısından istenmeyen sonuçları ortadan kaldırmak amacıyla bölge illerinin hemen hepsinde çevre sağlığı, bebek ölümleri izlemi, riskli gebelikler vb. için önlemler alındığı paydaşlar tarafından belirtilmektedir.

Kırıkkale’de paydaşlara göre aile hekimliği birimleri gerekli çalışmaları yaparak oluşabilecek sorunları engellemek amacıyla önceden gerekli tedbirleri almaktadırlar. Kronik hastalıkların önlenmesi için çalışmalar yapılmakta, kadınlar ve üreme sağlığı için düzenlemeler yapılmaktadır. Kırıkkale ilinin diğer bölge illerine nazaran sağlık konusunda kurumsal altyapı ve sağlık hizmetleri açısından ön plana çıktığı ve görece daha iyi durumda olduğu görülmektedir.

Kırşehir’de de çalıştay katılımcılarının ifadelerine göre Türkiye genelindeki uygulamalara paralel olarak koruyucu sağlık hizmetleri ayrılarak il halk sağlığı merkezleri açılmıştır. Yine paydaşlara göre ilde evde bakım hizmetleri vardır ve sağlığa erişim noktasında hiçbir engel bulunmamaktadır. İlde halkın sağlığını olumsuz etkileyecek çevresel sebepler ve radyasyon vb. çevreyi kirletici faktörler de bulunmamaktadır. Öte yandan paydaşların ifadelerine göre Kırşehir’de sağlık hizmetleri konusunda en büyük sıkıntı sevk noktasında yaşanan problemlerdir.

Nevşehir’de çalıştay çıktıları ve paydaş ifadelerine göre sağlık hizmetlerine erişim ve ulaşılabilirlik oldukça gelişmiştir. Paydaşlar son yıllarda sağlık kurumları ve altyapısı konusunda önemli ölçüde gelişmeler yaşanmış olduğunu ifade etmişlerdir. Öte yandan çalıştayda öne çıkarılan en önemli sorunlar uzman hekim sayısının istenilen seviyede olmaması, koruyucu önlemlerin alınmaması, halkın bu konudaki bilinç seviyesinin yeterli olmaması, ilde 3. basamak hizmetlerinin yetersiz kalması ve bu nedenle halkın başta Kayseri ve Ankara olmak üzere büyük şehirlerde bu hizmetleri alma yoluna gitmesi olarak ifade edilmiştir.

Niğde’de çalıştayda sağlık kurumlarının yatak sayısı yetersiz görünse de ilde yatak doluluk oranının hiçbir zaman %100 olmadığı belirtilmiştir. İl genelinde sağlık hizmetleri ile ilgili yakın büyükşehirlerle başvurular olmaktadır. Niğde’de paydaşların belirttiğine göre bebek ölüm hızı Türkiye ortalamalarının üzerindedir ve bu da ilin en önemli sağlık sorunu olarak algılanmaktadır.

İlde önemli sağlık sorunlarından birisi de içme ve kullanma suyu ile ilgili olarak, ilin şebeke suyu olarak kullandığı kaynaklarda önceki yıllarda normal değerlerin üzerinde arsenik tespit edilmiş olduğu, bu kapsamda yüksek arsenik miktarı tespit edilen kuyuların kapatılmış ve arsenik arıtma tesisinin kurulmuş olduğudur. Özellikle kırsal alanlarda klorlama halen düzgün yapılamadığından klor dağıtımında dağıtılan klorların kullanım süresinden çok daha önce bitirilmesi nedeniyle düzenli ve sistemli su dezenfeksiyonu yapılamamaktadır. Yine bölgedeki diğer illerde olduğu gibi ilde belirgin bir sağlık problemi yaşanmadığı ancak yakındaki büyük illerin varlığının sağlıktaki talebi düşürdüğü genel bir düşüncedir. Sağlık sorunları çoğunlukla 3. Basamak hizmetleri ile ilgilidir. Paydaşlara göre bölge halkının 3. basamak sağlık

sorunları ile ilgili olarak büyük şehirlere yönelmeleri bölge illerinde bu konuda yatırım yapılmasına engel olmaktadır.

Aksaray ilindeki çalıştay da ise ildeki nüfusun yeşil karttan ve nüfusun tamamının genel sağlık hizmetlerinden yararlanabildiği ve öne çıkan bir sağlık sorunu olmadığı vurgulanmıştır.

5.2.5. İstihdam Yapısı ve İşgücü

5.2.5.1. İstihdam Durumu

TÜİK 2011 verilerine göre TR71 Bölgesi %41,60 istihdam oranı ile Türkiye’de %43 olan istihdam oranının altında yer almaktadır. Bölgenin işgücü istatistikleri incelendiğinde ise Türkiye’de %48,80 olan işgücüne katılım oranının TR71 Bölgesi’nde %46,30 olduğu görülmektedir. Bölgede özellikle Kırıkkale’de ve Kırşehir’de işgücüne katılım ve istihdam oranları diğer illere göre düşüktür.

Tablo 62 İller Bazında İstihdam Oranları

Bölge / İl	İşgücüne Katılma Oranı (%)	İstihdam Oranı (%)
Türkiye	48,8	43
TR71	46,3	41,6
Aksaray	48,7	44,2
Kırıkkale	42,4	37,3
Kırşehir	43,5	38,8
Nevşehir	50	45,8
Niğde	47,2	42,8

Kaynak: TÜİK 2013e. Bölgesel İstatistikler-İşgücü 2011, Türkiye İstatistik Kurumu,

<http://www.tuik.gov.tr>.

TR71 Bölgesi’ndeki illerin sosyal güvenlik verileri incelendiğinde; sosyal güvenlik kapsamında olanların il nüfusuna oranının en fazla olduğu il % 84,65 oranı ile Nevşehir ilidir. Ayrıca Nevşehir toplam nüfus içerisinde sosyal güvenlik kapsamında olan aktif çalışan nüfus oranının toplam il nüfusuna oranının da (%24,14) en yüksek olduğu ildir. Bölgede toplam nüfus içerisinde sosyal güvenlik kapsamında olan emekli nüfus oranının en yüksek olduğu il Kırıkkale (%17,05), toplam nüfus içerisinde sosyal güvenlik kapsamında bakmakla yükümlü tutulan nüfus oranının toplam il nüfusuna oranının en fazla olduğu il ise Niğde’dir (%47,52).

Sosyal güvenlik istatistikleri ile ilgili genel bir değerlendirme yapmak gerekirse; Niğde ili nüfus verilerine göre ilde hane halkı sayısı ve çocuk sayısı yüksek olduğundan ilde bakmakla yükümlü tutulan nüfus oranını yükseklik arz etmektedir. Öte yandan, Nevşehir’in turizm sektöründeki istihdam kapasitesi, Aksaray’ın ise sanayi sektöründeki

istihdam olanakları bu illerin sosyal güvenlik kapsamına giren nüfusunun diğer bölge illerine göre fazla olmasının somut nedenleridir. Kırıkkale ili ise Makine Kimya Endüstrisi'nden emekli olmuş işçileri yansıtacak biçimde emekli nüfusun yoğun olduğu ildir.

Tablo 63 Sosyal Güvenlik İstatistikleri

İller	Toplam Sosyal Güvenlik Kapsamı*	Sosyal Güvenlik Kapsamının Toplam İl Nüfusuna Oranı (%)*	Sosyal Güvenlik Kapsamı Dışında Kalan Nüfus	Sosyal Güvenlik Kapsamında Aktif Çalışan Kişi Sayısı	Sosyal Güvenlik Kapsamındaki Aktif Çalışanların Toplam İl Nüfusuna Oranı(%)	Sosyal Güvenlik Kapsamındaki Emeklilerin Toplam İl Nüfusuna Oranı(%)	Sosyal Güvenlik Kapsamında Bakmakla Yükümlü Tutulanların (Yararlanıcıların) Sayısı	Sosyal Güvenlik Kapsamındaki Bakmakla Yükümlü Tutulanların Oranı (%)
Aksaray	291.993	76,86	13.207	75.850	19,96	10,35	176.831	46,54
Kırıkkale	231.618	84,31	9.607	55.726	20,28	17,05	129.045	46,97
Kırşehir	182.300	82,41	8.844	46.346	20,95	16,78	98.842	44,68
Niğde	271.798	79,88	19.317	69.571	20,45	11,91	161.709	47,52
Nevşehir	241.402	84,65	9.206	68.847	24,14	15,76	127.595	44,74

Kaynak: SGK 2013. Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) 2012 istatistikleri, SGK, <http://www.sgk.gov.tr>.

5.2.5.1.İşgücünün Sektörel Dağılımı

İktisadi faaliyet kollarına göre istihdamın dağılımı dikkate alınırsa Türkiye'ye kıyasla bölgede istihdam edilenlerin yaklaşık %36'sı tarım sektöründe çalışmaktadır. Türkiye'de bu oran %25,50'dir. Sanayide istihdam edilenlerin oranı (%17,90) incelendiğinde Türkiye ortalamasından (%26,50) düşük olduğu görülmektedir.

Bölge illerine bakıldığında, en fazla tarımda istihdam edilenler %47,46 ile Niğde'dedir. Tarımda istihdam edilenlerin en düşük olduğu il ise Kırıkkale'dir (%21,21). Sanayi de istihdam edilenlerin en yüksek olduğu ile %22,04 ile Aksaray'dır. Kırıkkale ise % 57,26 ile hizmetler sektöründe istihdam edilenlerin en fazla olduğu ildir.

Bölgede gerçekleştirilen çalıştaylarda istihdam potansiyelleri konusunda bölge illerinin istihdam eksikliği ve işgücünün yeterince kalifiye olmaması en büyük sorun olarak vurgulanmıştır. Sektörel istatistiklerden de görüleceği gibi illerde tarım sektörünün ağırlığı bulunmaktadır. Ancak paydaşlar tarımda birçok zorluğun yaşanmakta olduğunu belirtmişlerdir.

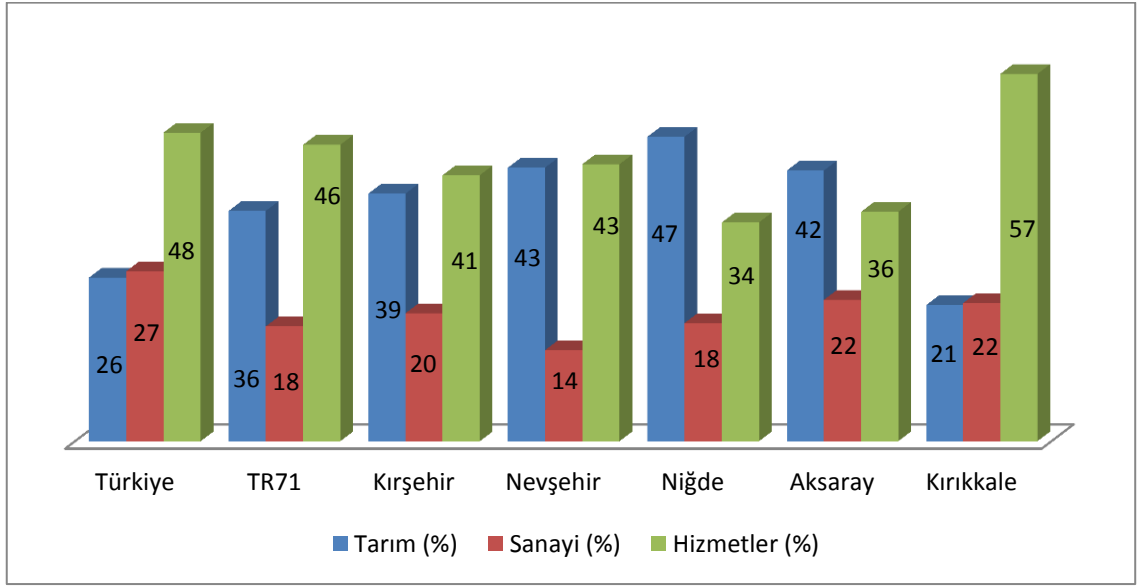
Tablo 64 İktisadi Faaliyet Kollarına Göre İstihdam Edilenler [15+ Yaş]

Bölge / İl	Tarım (%)	Sanayi (%)	Hizmetler (%)
Türkiye	25,5	26,5	48,1
TR71	35,9	17,9	46,2
Aksaray	42,19	22,04	35,76
Kırıkkale	21,21	21,54	57,26
Kırşehir	38,58	19,95	41,47
Nevşehir	42,64	14,19	43,17
Niğde	47,46	18,42	34,11

Kaynak: TÜİK 2013e. Bölgesel İstatistikler-İşgücü 2011, Türkiye İstatistik Kurumu,

<http://www.tuik.gov.tr>.

Grafik 33 İktisadi Faaliyet Kollarına Göre İstihdam Oranları

Kaynak: TÜİK 2013e. Bölgesel İstatistikler-İşgücü 2011, Türkiye İstatistik Kurumu,
<http://www.tuik.gov.tr>.

5.2.5.2.Kadın İstihdamı

TR71 Bölgesi'nde son 5 yıllık dönemde kadın istihdam oranlarında artış yaşandığı görülmekle beraber bölge kadın istihdamında Türkiye ortalamasının altında yer almaktadır.

Tablo 65 Türkiye'de ve TR71 Bölgesi'nde Kadın İstihdam Oranı (%) (15+ Yaş)

Yıllar	Türkiye	TR71
2012	26,3	23,1
2011	25,6	21,8
2010	24,0	22,5
2009	22,3	17,8
2008	21,6	12,9

Kaynak: TÜİK 2013e. Bölgesel İstatistikler-İşgücü 2012, Türkiye İstatistik Kurumu,
<http://www.tuik.gov.tr>.

TR71 Bölgesi'nde 2008 yılında kadınlarda %12,9 olan işgücüne katılım oranının 2012 yılında %24,7'ye yükseldiği görülmektedir. Ancak bölge 2008-2012 yılları arasında kadın işgücüne katılım oranında Türkiye ortalamasının altında yer almıştır.

Tablo 66 Türkiye’de ve TR71 Bölgesi’nde Kadınların İşgücüne Katılma Oranı (%) (15+ Yaş)

Yıllar	Türkiye	TR71
2012	29,5	24,7
2011	28,8	23,9
2010	27,6	24,7
2009	26,0	19,8
2008	24,5	13,9

Kaynak: TÜİK 2013e. Bölgesel İstatistikler-İşgücü 2012, Türkiye İstatistik Kurumu, <http://www.tuik.gov.tr>.

5.2.5.3. Genç İstihdamı

TR71 Bölgesi 15-19 yaş aralığındaki genç istihdamında Türkiye ortalamasında yer alırken, “20-24” yaş aralığında %37,7 genç istihdam oranı ile Türkiye ortalamasının altında yer almaktadır. Bölge 2011 yılında %44,4’lük oran ile son 5 yıllık dönemde genç istihdamında en yüksek orana ulaşmış olup Türkiye ortalamasının üzerinde yer almıştır. Türkiye genelinde olduğu gibi TR71 Bölgesi’nde de yaşlara göre genç istihdam oranlarında “20-24” yaş grubu istihdamın daha fazla görüldüğü gruptur.

Tablo 67 Türkiye’de ve TR71 Bölgesi’nde Yıllara Göre Genç İstihdam Oranı (%)

Yıllar	Türkiye		TR71 Bölgesi	
	15-19	20-24	15-19	20-24
2012	21,6	42,9	21,8	37,7
2011	22,4	43,2	22,7	44,4
2010	21,6	39,9	19,6	38,7
2009	21	38,1	17,4	34,6
2008	22	39,9	15,5	28,3

Kaynak: TÜİK 2013e. Bölgesel İstatistikler-İşgücü 2012, Türkiye İstatistik Kurumu, <http://www.tuik.gov.tr>.

Türkiye geneli genç işgücü oranları incelendiğinde; 2008 yılında %27,3 olan “15-19” yaş grubundaki genç işgücü oranının 2012 yılında %25,4’e düştüğü, 2008 yılında %50,6 olan “20-24” yaş grubu genç işgücü oranının ise %52,9’a yükseldiği görülmektedir.

TR71 Bölgesi’nde ise 2008-2012 yıllarında “15-19” yaş grubu genç işgücü oranı %18,9’dan %24,9’a yükselmiş, “20-24” yaş grubu işgücü oranını ise %39,5’ten %47,1’e yükselmiştir. Bölgede yıllar itibariyle genç işgücü oranında dalgalanmalar yaşansa da genel olarak işgücü oranının artması yönünde bir gelişme yaşanmıştır.

Tablo 68 Türkiye’de ve TR71 Bölgesi’nde Yaş Gruplarına ve Yıllara Göre Genç İşgücü Oranı (%)

Yıllar	Türkiye		TR71 Bölgesi	
	15-19	20-24	15-19	20-24
2012	25,4	52,9	24,9	47,1
2011	26,6	53,8	25,5	54,4
2010	26,6	52,2	22,8	50,1
2009	27,5	51,7	25,1	50,3
2008	27,3	50,6	18,9	39,5

Kaynak: TÜİK 2013e. Bölgesel İstatistikler-İşgücü 2012, Türkiye İstatistik Kurumu,
<http://www.tuik.gov.tr>.

5.2.5.4. İşsizlik

İller bazında yayınlanmış en güncel işsizlik verisi olan TÜİK 2010 yılı istatistiklerine göre; Türkiye’deki işsizlik oranı %11,90, TR71 Bölgesi’ndeki işsizlik oranı ise %10,10’dur. Dolayısıyla bölge Türkiye ortalamasının az farkla altında bir işsizlik oranına sahiptir. Bölgedeki en fazla işsizlik oranına sahip iller %12 ile Kırıkkale ve %10,80 ile Kırşehir’dir.

Tablo 69 İşsizlik Oranları

Bölge/İl	İşsizlik Oranı (%)
Türkiye	11,9
TR71	10,1
Aksaray	9,2
Kırıkkale	12
Kırşehir	10,8
Nevşehir	8,4
Niğde	9,4

Kaynak: TÜİK 2013e. Bölgesel İstatistikler-İşgücü 2010, Türkiye İstatistik Kurumu,
<http://www.tuik.gov.tr>.

Türkiye ve TR71 Bölgesi’nde 2008-20012 yılları arasında genel olarak işsizlik oranlarında düşüş yaşanmış olup, işsizliğin artış gösterdiği tek yıl 2009 yılı olmuştur. Bölgede 2011 yılının haricinde kadın işsizlik oranı erkeklerden daha azdır. Türkiye genelinde ise 2008-2012 yılları arasındaki kadın ve erkek işsizlik oranları incelendiğinde kadın işsizliğinin daha fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 70 Türkiye'deki ve TR71 Bölgesi'nde Cinsiyet Bazında İşsizlik Oranları (%)

Yıllar	Bölge	Toplam	Erkek	Kadın
2008	Türkiye	11	10,7	11,6
	TR71	10,1	10,7	7,7
2009	Türkiye	14	13,9	14,3
	TR71	14,9	16,4	9,8
2010	Türkiye	11,9	11,4	13
	TR71	10,1	10,6	8,8
2011	Türkiye	9,8	9,2	11,3
	TR71	8	7,8	8,6
2012	Türkiye	9,2	8,5	10,8
	TR71	6,8	6,9	6,4

Kaynak: TÜİK 2013e. Bölgesel İstatistikler-İşgücü 2012, Türkiye İstatistik Kurumu,
<http://www.tuik.gov.tr>.

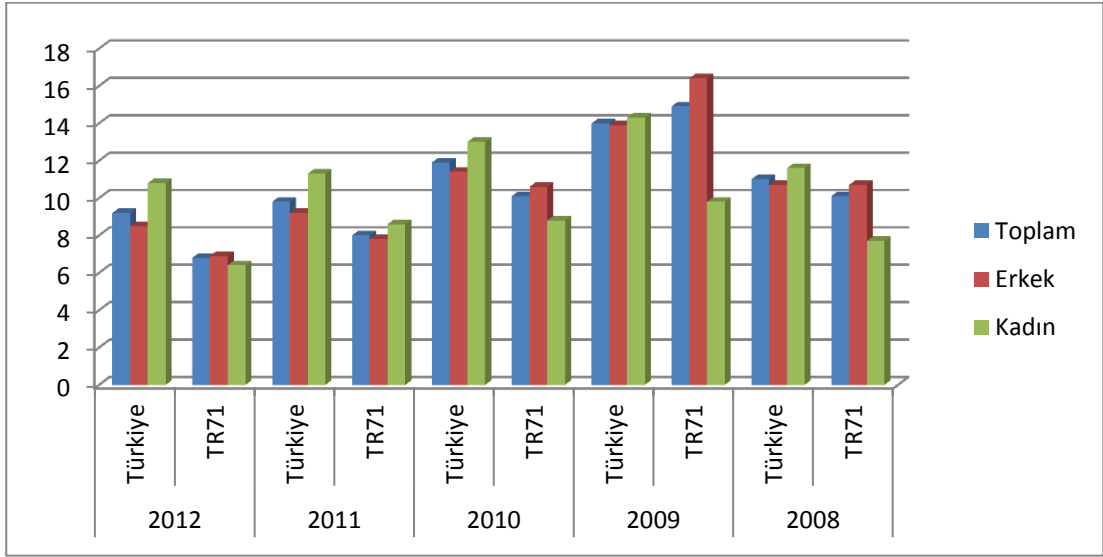
2008-2012 yılları arasında Türkiye ve TR71 Bölgesi'nde "15-24" yaş arası işsizliğin "25+" yaş grubuna göre daha fazla olduğu görülmektedir. Her iki yaş gurubunda da yıllar itibariyle işsizlik azalmış olup özellikle 2012 yılında TR71 Bölgesi'nde "25+" yaş grubu işsizliği %4,9 seviyesine düşerek Türkiye ortalamasının oldukça altına inmiştir.

Tablo 71 Türkiye'deki ve TR71 Bölgesi'ndeki Genç İşsizlik Oranları (%)

Yıllar	Bölge	15-24	25+
2008	Türkiye	20,5	8,8
	TR71	24,6	7,5
2009	Türkiye	25,3	11,6
	TR71	31	11,2
2010	Türkiye	21,7	9,8
	TR71	19,5	8,3
2011	Türkiye	18,4	8
	TR71	15,7	6,4
2012	Türkiye	17,5	7,6
	TR71	16,9	4,9

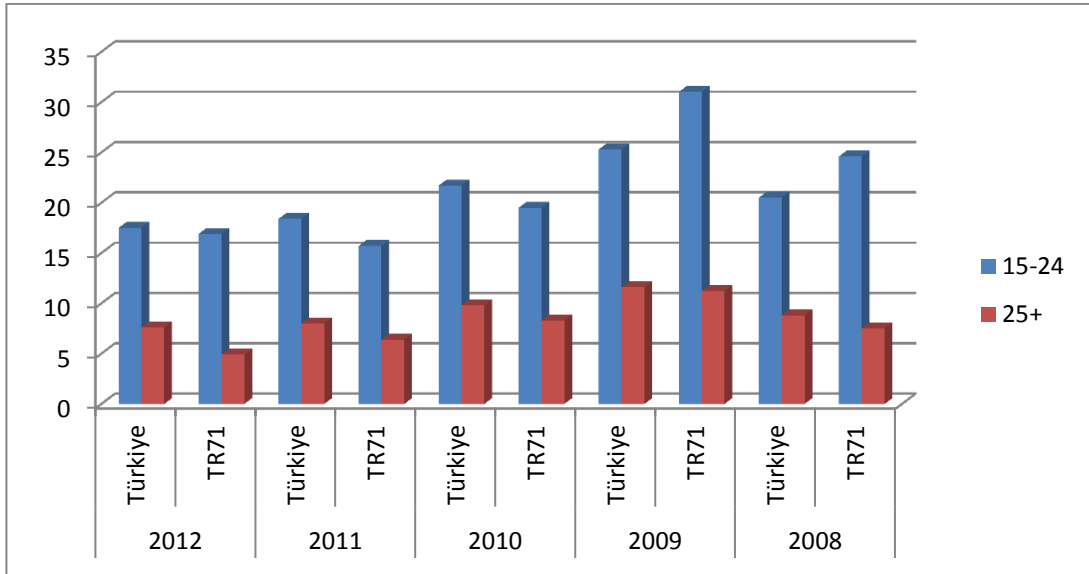
Kaynak: TÜİK 2013e. Bölgesel İstatistikler-İşgücü 2012, Türkiye İstatistik Kurumu,
<http://www.tuik.gov.tr>.

Grafik 34 Türkiye'de ve TR71 Bölgesi'nde Cinsiyet Bazında İşsizlik Oranları (%)

Kaynak: TÜİK 2013e. Bölgesel İstatistikler-İşgücü 2012, Türkiye İstatistik Kurumu,
<http://www.tuik.gov.tr>.

Grafik 35 Türkiye'de ve TR71 Bölgesi'nde Genç İşsizlik Oranları (%)

Kaynak: TÜİK 2013e. Bölgesel İstatistikler-İşgücü 2012, Türkiye İstatistik Kurumu,
<http://www.tuik.gov.tr>.

Bölge illerinin istihdam yapısı ve işgücü durumu hakkında genel bir değerlendirme yapılırsa; İŞKUR temsilcilerinin çalıştaylarda belirttikleri üzere illerde iş ve istihdam ile ilgili kurslar ve çalışmalar yürütülmektedir. Ancak bölge illerindeki iş ve istihdam sağlayacak sanayi ve işyeri yatırımlarının istenilen seviyede olmaması işsizlik sorununun çözümünü zorlaştırmaktadır.

TR71 Bölgesi’ndeki illerde İŞKUR’lar ara eleman ihtiyaçları için “UMEM Beceri 10” adında bir program geliştirdiklerini fakat firmalardan bu sistem üzerinden ara eleman için yeterince talep gelmediğini de ifade etmişlerdir. Ara eleman ihtiyacı için kurslar açılrsa da firmalar eleman ihtiyaç talebinde bulunmamaktadır.

Kırıkkale’de çalıştayda iş arayanların daha iyi olanaklarda iş aradıkları, buna karşılık ücretlerin düşük olduğu vurgulanmıştır. Ayrıca yine vurgulanan bir konu ilde kayıt dışı istihdam çok önemli sorunlardan birisidir.

Kırıkkale İŞKUR işgücü ihtiyaç analizi yapmış ancak bu analizde sadece “beden işçisi” talebi ön plana çıkmıştır. İlde İŞKUR yaşlı ve çocuk eğitimi konusunda 200 kişiye eğitim vermiş ve üniversite bu kişilerin %50’sinin istihdamını sağlamıştır.

Kırıkkale’de girişimcilik kursları da verilmektedir. Çalıştaya katılan ildeki kadın girişimcilerin temsilcileri tarafından işgücünde sorunun iki taraflı olduğuna işaret edilmiştir. Çalışanlar iş garantisi olmasını isterken, ilde yaygın olan küçük işletmeler de çalışanlarının MKE gibi büyük kurumlara geçişini istememektedirler. Bu anlamda işletmeler işgücü kaybı stresi yaşamaktadır.

Kırşehir’de İŞKUR tarafından işgücü ve istihdama yönelik olarak işverenlerin eğitimi ve kalifiye işgücü sıkıntısı yaşadığı dile getirilmiştir. Bir başka konu ise vasıfsız işgücünün fazla olmasına rağmen kişilerin “iş beğenmemesi” ve insanların daha kolay ve daha az zaman ayıracakları işleri tercih etmesidir. Burada önemli bir neden ailelerin çocuklarının vasıfsız işlerde çalışması veya mesleki eğitime gitmesi yerine üniversitede okumasını tercih etmeleridir.

Çalıştay katılımcılarının görüşlerine göre işgücüne katılımı geride tutan bir başka konuda sosyal yardımlardır. Sosyal yardımlar insanların pasifleşmesine ve aktif işgücüne katılmaya hevesli olmamalarına neden olmaktadır. Bir başka konu ise vasıflı işgücünün ilde olanak bulamadığı için il dışına göç etmekte olduğudur. İller arasındaki ücret tatminsizliği vb. sebepler ile vasıflı işgücü il dışına göç etmektedir. Bu nedenle de ilde vasıflı işgücü açığı bulunmaktadır.

İlde yapılan ihtiyaç tespitine göre işgücünün daha çok mobilya döşemeciliği, beden işçisi, garsonluk, seyahat servis elemanı gibi alanlarda talep edildiği ve bu alanlarda eğitim düzeyinin çok önemli ve öncelikli olmadığı bildirilmiştir.

Kırşehir ili de bölgedeki diğer iller gibi Kayseri, Ankara gibi büyük illere yakın olmanın avantajları yanında, büyükşehirler arasında sıkışmış olmanın bir takım olumsuzluklarını yaşamaktadır. Yerli yatırımcıların il içinde yatırım yapmaktan kaçınmaları il için büyük bir kapasite kaybı olmaktadır.

TÜİK'in verilerine göre **Nevşehir** ili bölgede işsizlik oranı (%8,4) en düşük il olmasına rağmen bölge illerinde yaşanan işsizlik sorunu Nevşehir ili için de sorun teşkil etmektedir.

İlde sanayi sektörü yeterince gelişmediği için bu sektörde işgücüne talep potansiyeli sınırlı kalmaktadır. Genellikle kırsal alandan kente göç eden ve vasıfsız işgücü konumunda ve eğitim açısından yetersiz durumdaki nüfus, ilde genellikle günübirlik işlerde ve sosyal güvenceden yoksun olarak çalışmak zorunda kalmaktadır.

İlde turizm sektöründe önemli bir işgücü potansiyeli olmasına rağmen bu sektör sadece kısıtlı sayıda kişiye ve belirli alanlara hitap etmektedir. Turizm altyapısı il içinde eşit olarak dağılmamaktadır. İl merkezi ile ilin belirli turizm bölgeleri arasında ekonomik farklılıklar bulunmaktadır.

Nevşehir'de belli bir düzeyde sanayi yatırımı bulunmaktadır ve giderek hacmi artmaktadır. Ancak ilde sanayiye çok fazla ilgi olmayınca sanayiye yönelik kurslar da talep görmemektedir. Sanayi sektörü temsilcileri en çok mesleki eğitim ve nitelikli işgücü problemi yaşamaktadır.

Nevşehir'de kadın istihdamı açısından bakıldığında genelde kadınların sanayide çalışma olanağının kısıtlı olduğu düşünülmektedir. Sanayide çalışan kadınların düşük maaşlarla çalıştıkları söylenmiştir. İldeki kadın dernekleri, kadınlara yönelik kursların yetersizliği, ilde kadın istihdamı için bir talep analizi yapılmaması ve kadın emeğine ilişkin taleplerin tam bilinmediğini öne sürmektedir.

Ayrıca Nevşehir'de kadınlar çalışmak istedikleri halde okur-yazarlık oranının düşük olması ve kendi çocuklarının bakımı nedeniyle çalışamadıkları ifade edilmiştir.

Nevşehir'de turizm sektörü ve ilde oluşturduğu istihdam ve yan sektörlerin gelişmesi anlamında kapsamlı bir araştırma yapılmamıştır.

Nevşehir'de kayıt dışı işgücü oranının da fazla olduğu düşünülmektedir.

Paydaşlara göre ilde paket turlar yaygın olup bu durum il ekonomisini olumsuz etkilemektedir. Turistler turlar vasıtasıyla gruplar halinde getirilmekte ve genelde büyük çaplı konaklama tesislerinde kalmaları sağlanmakta ve önceden belirlenmiş gezi güzergâhları ile eğlence ve hediyelik eşya satan işyerlerine götürülmektedirler. Bu durumun bölgede elde edilen turizm gelirlerinden sadece belli bir kesimin pay almasına yol açtığı ve turizm gelirlerinin tabana yayılmasını önlediği vurgulanmaktadır.

Niğde ilinde patates siğili hastalığı dolayısıyla uygulanan karantina uygulaması nedeniyle patates üretimi yapan çiftçiler ortaya çıkan gelir kaybı ve borçları nedeniyle sıkıntı yaşamaktadırlar. Niğde'de patates üretim çok önemli yer tutmaktadır. Bir

zamanlar patates üreticileri ilde refah seviyesini yükseltmiş olmasına rağmen öte yandan eğitim öğretime yönelim az olmuştur. Paydaşların kanaatlarına göre Niğde’de eğitime destek verildiğinde başarı artmaktadır ancak geleneksel olarak önceden eğitime değer verilmeyen bölgelerde eğitim durumu ve seviyesi yeterince gelişmemiştir.

Niğde’deki fabrikalar genellikle küçük ölçeklidir. Bu da karlılık oranlarını ve rekabet gücünü düşürmektedir.

İlde, turizmde belirli bir potansiyel olmasına rağmen tarihi ve kültürel alanlar ile macera ve inanç turizmi için gerekli gelişme kaydedilememiştir.

Çalıştay katılımcılarına göre Niğde’de eğitime önem verilmektedir. Ancak Niğde’de iş kurmaya ve girişimciliğe yönelik bir eğitim olmayışı önemli bir eksikliklerdir.

Çalıştay çıktılarına göre Niğde ilinde kadın istihdamı oranlarının düşük olduğu söylenmektedir. Genelde kadınlar aileden aldıkları izinlere bağlı olarak vardiyalı işlerde çalışmak istemekte ancak bunun da gündüz saatlerinde olmasını istemektedir. Bu talep kadın istihdamını kısıtlamaktadır.

Fabrikalarda istihdamı arttırmak için İŞKUR kurslar açmaktadır. Özellikle dericilik ve ayakkabı üzerine çalışmalar yapılmakta, Bor ilçesinde uzun yıllardır yapılan dericilik sektörü bu şekilde kalkındırılmaya çalışılmaktadır. Öte yandan kurslar tamamlandıktan sonra çalışma ve işgücüne katılım istenilen ve beklenen seviyede olmamaktadır. Diğer yandan işverenlerin bu kursları bitirenleri işe almakta isteksiz davranmaları kurslara katılımı düşürmektedir.

Aksaray ilinde paydaşlara göre işgücü ihtiyaç analizi raporuna göre düzenlenen kurslar etkili olmaktadır. İŞKUR’un kurslarında günlük 20 TL ücret verilmesi ve kursların %90 istihdam garantili olması, kursları Halk Eğitim Merkezleri’nin düzenlediği kurslara göre daha cazip kılmaktadır. İlde iş piyasasının talepleri dâhilinde çok çeşitli eğitimler düzenlenmektedir. Buna örnek, ilde verilen tıbbi ve aromatik bitkiler konusundaki eğitimlerdir.

5.2.5.5. Eğitim İstihdam İlişkisi

Tablo 72 Türkiye’deki Eğitim-İstihdam İlişkisi (Bin Kişi)

Bölge / İl	Öğrenim Durumu	Kurumsal Olmayan Çalışma Çağındaki Nüfus	İşgücü	İstihdam Edilenler	İşsiz	İşgücüne Katılma Oranı %	İşsizlik Oranı %	İstihdam Oranı %	İşgücüne Dahil Olmayan Nüfus
Türkiye	Okuma yazma bilmeyen	5.918	1.164	1.119	45	20	4	19	4.754
	Lise altı	32.835	15.640	14.277	1.363	46	10	42	17.196
	Lise ve dengi meslek okulu	9.651	5.538	4.932	607	59	11	52	4.113
	Yükseköğretim	6.319	4.996	4.493	503	79	10	71	1.322
	Toplam	54.723	27.338	24.821	2.518	51	19	46	27.385

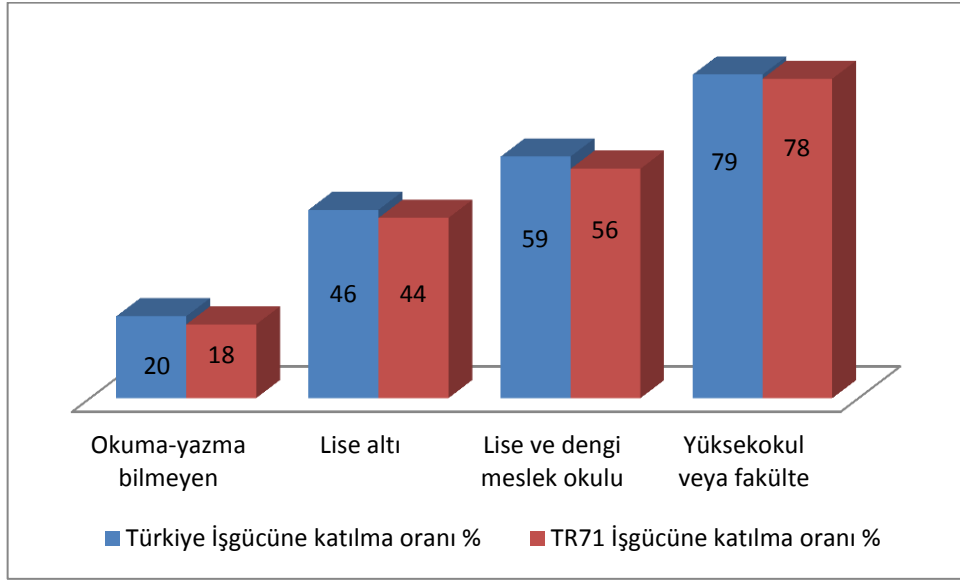
Kaynak: TÜİK 2013e. Bölgesel İstatistikler-İşgücü 2012, Türkiye İstatistik Kurumu, <http://www.tuik.gov.tr>.

Tablo 73 TR71 Bölgesi'ndeki Eğitim-İstihdam İlişkisi (Bin Kişi)

Bölge / İl	Öğrenim Durumu	Kurumsal Olmayan Çalışma Çağındaki Nüfus	İşgücü	İstihdam Edilenler	İssiz	İşgücüne Katılma Oranı %	İşsizlik Oranı %	İstihdam Oranı %	İşgücüne Dahil Olmayan Nüfus
TR71	Okuma yazma bilmeyen	132	24	24	1	18	3	18	108
	Lise altı	688	305	285	20	44	7	42	383
	Lise ve dengi meslek okulu	184	102	93	9	56	9	51	82
	Yükseköğretim	107	83	78	6	78	7	73	23
	Toplam	1.111	515	480	35	46	7	43	596

Kaynak: TÜİK 2013e. Bölgesel İstatistikler-İşgücü 2012, Türkiye İstatistik Kurumu, <http://www.tuik.gov.tr>.

Grafik 36 Eğitim Düzeylerine Göre İşgücüne Katılım Oranları

Kaynak: TÜİK 2013e. Bölgesel İstatistikler-İşgücü 2012, Türkiye İstatistik Kurumu, <http://www.tuik.gov.tr>.

Türkiye’de ve TR71 Bölgesi’nde genel olarak eğitim düzeyi arttıkça işgücüne katılım oranının arttığı görülmektedir. Bölge eğitim düzeylerine göre işgücü katılım oranlarında Türkiye ortalamasının çok az farkla altında yer almaktadır.

Kentlere göç eden kişiler eğer genç ise kentlerde eğitim olanaklarına kavuşmaktadır. Ancak çoğunluğu meslek lisesi veya meslek yüksekokulundan mezun olan gençlerin sanayinin talep ettiği pratik becerilere tam sahip olamadığı, meslek eğitiminin bu anlamda eksik olduğu özellikle **Kırıkkale**, Kırşehir ve Nevşehir olmak üzere tüm illerde en çok dile getirilen konu olmuştur.

Kentlere göç edenlerin orta yaş ve üstü olduğu durumda ise eğitim olanağı olmadığından ancak inşaat gibi mevsimlik işlerde veya kısmi zamanlı ağır işlerde istihdam olanağı bulabilmektedirler.

Kırdan göç ile gelen kadının ise istihdam olanağı hem eğitiminin eksik olması nedeniyle hem de kültürel nedenlerle neredeyse olanaksız hale gelmektedir.

Kırşehir ilinde çalıştaylarda ortaya çıkan sonuçlara göre meslek lisesi eğitiminde en büyük sıkıntı arz ve talebin birbirini karşılayamaması ve ihtiyaca uymamasıdır. İş hayatı ve işgücü piyasasının beklentileri ve öncelikleri farklılık arz etmektedir. Üniversitelerin öğrencilerinin teorik yönlerinin gelişimi yanında piyasanın talebini de dikkate alan pratik ve uygulama imkânlarını artırmaları ve üniversite mezunlarının da kişisel olarak uygulamaya ilişkin bilgi ve becerilerini geliştirmeleri gerektiği vurgulanmaktadır.

Nevşehir ilindeki çalıştayda yetişmiş ve vasıfsız eleman talebi problemi yaşandığı ifade edilmiştir. Öte mesleki eğitim öğretimde de iş gücü piyasasının talebini karşılayacak

bölümler açılmamaktadır. Gelir seviyesi ve eğitim seviyesi düşük olan kişilerin bir kısmı, çalışmadan ve iş gücüne katılmadan yardımlarla geçinme eğilimindedir.

Niğde’de paydaşlar ilde eğitim seviyesinin ve başarısının yüksek olduğunu ifade etmişlerdir. İlde eğitime önemli yatırımlar yapılmaktadır. Ancak patates üretimi ile gelen zenginlik eğitimi olumsuz etkileyebilmektedir. Patates üretimi ile ilgili sorunlar baş gösterince eğitim açığı ve vasıflı eleman açığı öne çıkmıştır.

Aksaray ilinde mesleki eğitimlerin iş piyasasının talepleri dâhilinde düzenlenmesi gerekirken ihtiyaç olmayan konularda da eğitimler düzenlenmektedir. Bu da verimsiz bir çalışma olmasına neden olmaktadır. İlde iş piyasasının talepleri dâhilinde çok çeşitli eğitimler düzenlenmektedir. MÜSİAD ve ESOB ile imzalanan protokol ile mesleki eğitim taleplerine yönelik kurslar açılmaktadır.

5.2.6. Sosyo-Ekonomik Durum

5.2.6.1. Gelir Dağılımı ve Yoksulluk

Gelir dağılımı ve yoksulluk konusunda resmi kaynaklarda yer alan mevcut veriler aşağıdaki tablolarda sunulmuştur. Resmi kaynaklarda TR71 Bölgesi ve iller düzeyinde yayınlanmış veri bulunmamaktadır.

Türkiye genelinde 2002-2009 yılları arasında harcama esaslı görelî yoksulluk oranı haricindeki yoksulluk oranlarında düşüş yaşanmış olup, 2002 yılında %14,74 olan harcama esaslı görelî yoksulluk oranı 2009 yılında %15,12’ye yükselmiştir.

TÜİK 2011 yılı verilerine göre Türkiye’de 4.069 TL olan yoksulluk sınırı Orta Anadolu Bölgesi’nde 3.694 TL’dir. Türkiye’de 11.670.000 olan yoksul sayısı Orta Anadolu Bölgesi’nde 503.000 kişidir. Dolayısı ile Türkiye genelindeki yoksul kişilerin %4,3’ü TR71 Bölgesi’ni de kapsayan Orta Anadolu Bölgesi’nde bulunmaktadır. Ayrıca Türkiye’de yoksulluk oranı %16,1 iken bölgede %13,3’tür. Dolayısıyla bölge yoksulluk oranında Türkiye’nin altında yer almaktadır.

Tablo 74 Türkiye Geneli Fert ve Yoksulluk Oranı (%)

Tipler	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Gıda Yoksulluğu (Açlık)	1,35	1,29	1,29	0,87	0,74	0,48	0,54	0,48
Yoksulluk (Gıda+Gıda Dışı)	26,96	28,12	25,6	20,5	17,81	17,79	17,11	18,08
Kişi Başı Günlük 1 \$'ın Altı	0,2	0,01	0,02	0,01	.	.	.	.
Kişi Başı Günlük 2.15 \$'ın Altı	3,04	2,39	2,49	1,55	1,41	0,52	0,47	0,22
Kişi Başı Günlük 4.3 \$'ın Altı	30,3	23,75	20,89	16,36	13,33	8,41	6,83	4,35
Harcama Esaslı Görelî Yoksulluk	14,74	15,51	14,18	16,16	14,5	14,7	15,06	15,12

Kaynak: TÜİK 2013f. Bölgesel İstatistikler-Gelir ve Yaşam Koşulları 2009, Türkiye İstatistik Kurumu,
<http://www.tuik.gov.tr>.

Tablo 75 Gelire Dayalı Görelî Yoksulluk Sınırlarına Göre Bölgesel Yoksul Nüfus ve Yoksulluk Oranı*

Ülke/Bölge	Yoksulluk Sınırı (TL) / Yoksulluk Riski % 50	Yoksulluk Sınırı (TL) / Yoksulluk Riski % 60	Yoksul Sayısı (Bin Kişi) / Yoksulluk Riski % 50	Yoksul Sayısı (Bin Kişi) / Yoksulluk Riski % 60	Yoksulluk Oranı (%) / Yoksulluk Riski % 50	Yoksulluk Oranı (%) / Yoksulluk Riski % 60
Türkiye	4.069	4.883	11.670	16.569	16,1	22,9
Orta Anadolu	3.694	4.433	503	700	13,3	18,5

Kaynak: TÜİK 2013f. Bölgesel İstatistikler-Gelir ve Yaşam Koşulları 2009, Türkiye İstatistik Kurumu, <http://www.tuik.gov.tr>.

* Yoksulluk Riski %50

5.2.6.2. Sosyal Hizmetler, Sosyal Dayanışma ve Yardım Kültürü

2012 yılında TR71 Bölgesi'nde Nevşehir ili 13.676 yardım alan hane sayısı ve 38.290 fayda sahibi sayısı ile sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakfı yardımlarından en fazla yardımın yapıldığı il olmuştur. Aksaray ili ise 9.259.008 TL ile yardım tutarı bazında en fazla yardımın yapıldığı ildir.

Tablo 76 Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Yardımları

Bölge / İl	Hane Sayısı	Fayda Sahibi Sayısı	Yardım Tutarı (TL)
TR71	44.606,00	135.482,00	36.667.612,00
Aksaray	8.241	27.976	9.259.008
Kırıkkale	6.872	21.697	7.665.234
Kırşehir	6.862	22.915	6.394.317
Nevşehir	13.676	38.290	6.253.985
Niğde	8.955	24.604	7.095.068

Kaynak: Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü (SYGM) 2013. SYGM 2012 İstatistikleri, SYGM, <http://www.sosyalyardimlar.gov.tr>.

TR71 Bölgesi'nde 2012 yılında şartlı yardımlar kapsamında en fazla yardım yapılan il Aksaray, en az yardımın yapıldığı il ise Kırıkkale olmuştur. Aksaray ilini sırası ile Niğde, Nevşehir ve Kırşehir takip etmektedir. Şartlı yardımlar kapsamında bölgede en fazla eğitim alanında yardım yapıldığı görülmektedir. Eğitimden sonra, sağlık ve gebelik yardımları gelmektedir

Tablo 77 Şartlı Eğitim, Şartlı Sağlık, Şartlı Gebelik Yardımları (TL)

Bölge / İl	Eğitim	Sağlık	Gebelik	Toplam
TR71	48.311.915,42	12.658.001,39	84.289,00	61.054.205,81
Aksaray	15.812.377,50	4.460.670,00	43.873,00	20.316.920,50
Kırıkkale	4.577.292,50	1.109.526,00	8.201,00	5.695.019,50
Kırşehir	7.043.938,00	1.311.784,00	3.625,00	8.359.347,00
Nevşehir	8.632.837,90	2.212.205,19	8.532,00	10.853.575,09
Niğde	12.245.469,52	3.563.816,20	20.058,00	15.829.343,72

Kaynak: Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü (SYGM) 2013. SYGM 2012 İstatistikleri, SYGM, <http://www.sosyalyardimlar.gov.tr>.

Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü 2012 yılı verilerine göre KASDEP Projeleri hariç olmak üzere Aksaray ili 75 proje ve 1.945.315 TL aktarılan yardım ile bölgede projeler kapsamında öne çıkan il olmuştur. Kırşehir ili ise 7 proje ve bu projelere aktarılan 306.590 TL ile TR71 Bölgesi'nde en az proje sayısına ve tutarına sahip il olmuştur.

Tablo 78 Toplam Proje Sayıları (KASDEP Projeleri Hariç)

Bölge / İl	Toplam Proje Sayısı	Toplam Faydalanan Sayısı	Toplam Aktarılan Tutar (TL)
TR71	125	6.732	5.336.043
Aksaray	65	689	1.945.315
Kırıkkale	33	748	1.799.294
Kırşehir	7	4810	306.590
Nevşehir	11	49	1.027.668
Niğde	9	436	257.176

Kaynak: Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü (SYGM) 2013. SYGM 2012 İstatistikleri, SYGM, <http://www.sosyalyardimlar.gov.tr>.

2012 yılında Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından sağlanan eşi vefat etmiş kadınlara yönelik yardım programı kapsamında 10.228.750 TL'lik bir yardım yapılmış olup bu yardımların iller bazında dağılımı incelendiğinde en fazla yardım tutarının Aksaray ilinde, en az yardım tutarının ise Kırıkkale iline yapıldığı görülmektedir.

Tablo 79 Eşi Vefat Etmiş Kadınlara Yönelik Yardım Programı

Bölge / İl	Fayda Sahibi Sayısı	Ödeme Toplamı (TL)
TR71	6.449	10.228.750
Aksaray	2.116	3.418.000
Kırıkkale	670	995.750
Kırşehir	1.006	1.561.500
Nevşehir	1.244	1.912.000
Niğde	1.413	2.341.500

Kaynak: Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü (SYGM) 2013. SYGM 2012 İstatistikleri, SYGM, <http://www.sosyalyardimlar.gov.tr>.

Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü 2012 yılı verilerine göre Aksaray ilinde Kırsal Alanda Sosyal Destek Projesi (KASDEP) kapsamında 3 adet projede toplamda 3.046.538 TL yardım yapılmıştır. Kırıkkale, Nevşehir ve Niğde illerinde ise 1'er adet proje gerçekleştirilmiş olup sırasıyla 1.269.846 TL, 1.235.400 TL ve 1.175.080 TL yardım yapılmıştır. Kırşehir ilinde ise KASDEP kapsamında herhangi bir proje gerçekleştirilmemiştir.

Tablo 80 Kırsal Alanda Sosyal Destek Projesi (KASDEP) Verileri

Bölge / İl	Proje Sayısı	Aile Sayısı	Toplam Net Giden (TL)
TR71	6	315	6.726.864
Aksaray	3	142	3.046.538
Kırıkkale	1	57	1.269.846
Kırşehir	0	0	0
Nevşehir	1	58	1.235.400
Niğde	1	58	1.175.080

Kaynak: Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü (SYGM) 2013. SYGM 2012 İstatistikleri, SYGM, <http://www.sosyalyardimlar.gov.tr>.

5.2.6.3. Sosyal İçerme

Bölgede yoksulluğun Türkiye’deki yoksulluk oranları ile paralel olduğu görölmektedir. İllerde yapılan çalıştaylarda ortaya çıkan genel bir görüş gelir dağılımı açısından toplumsal kesimler arasındaki farkların çok büyük olmadığıdır. Paydaşlara göre illere evre köy ve ilçelerden gelen göç ile şehir merkezlerinin dış bölgelerinde gecekondula mahallelerine yerleşen halk içinde yoksulluk olasılığı yüksektir. Ayrıca bölgeye yerleştirilen sığınmacı ve mülteciler içinde yoksulluk riskinin olduğu ifade edilmiştir.

Öte yandan, illerde paydaşların ifadelerine göre istihdama katılabilmiş çalışan kesim içinde düşük ücretler ve kayıt dışılık söz konusu olmaktadır. Vasıfsız işgücü düşük ücretli işlerde çalışmaya razı olmakta ancak bu illerde düşük ücrete bağılı olarak çalışanlar için yoksulluk ortaya çıkmaktadır. Üniversite ve yüksekokul mezunları da illerde vasıflarına uygun iş bulamamaktadır. Genel ücretler düzeyinin düşük olmasının bir sonucu olarak kişilerin çalışmayı tercih etmeme eğilimine girdikleri, geçim ve ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla da sosyal yardımlara yöneldikleri çalıştaylarda ortaya çıkan bir görüştür. Tüm illerde Sosyal Dayanışma Vakıfları aracılığı ile sosyal yardımlar önemli miktarlarda yapılmaktadır. Ancak bölge illerinde görüşülen paydaşların ortak kanaatleri yardımların işsizliği arttırdığı veya insanların çalışma isteklerini azalttığı yönündedir.

Ayrıca, bölge illerinde ocuk ve evde bakım yardımları da önemli oranlardadır. Birçok ilde kadın sığınma evi, yaşlılar ve engelliler için rehabilitasyon merkezleri gibi hizmetler bulunmaktadır. Gençlere yönelik bazı spor tesisleri de bulunmaktadır. Ancak tüm bu tesislerde kaliteli hizmet verecek eğitimli personel, bina ve malzeme donanımı ve ulaşılabilirlik (Kent merkezleri dışında konuşlanması) gibi sorunlar bulunmaktadır.

Kırıkkale’de çalıştayda yoksulluk konusunda ortaya çıkan görüşlere göre; yoksulluk dış mahallelerde, özellikle göç alan kesimlerde daha fazla yaşanmaktadır. Bunun nedeni sadece işsizlik değildir. Gençler için ilde iş imkânları kısıtlı olduğu gibi sosyal aktiviteler de bulunmamaktadır. Özellikle maddi imkânları olmayan gençler ildeki aktivitelere katılamamaktadır. İlde yeterli sayıda sosyalleşmeye yönelik mekânlar bulunmamaktadır. Kırıkkale’de 1 adet sinema ve tiyatro vardır. Diğer taraftan spor aktiviteleri olarak yaz kış kampları yapılmaktadır. Yoksul ailelerin çocuklarına bu kurslar ücretsiz olarak sunulmaktadır.

İlde kadınlar açısından bir değerlendirme yapılırsa, kamusal alanlarda kadına açık ve uygun mekânlar yeterli değildir. Hizmet sektörüyle ilgili birçok kurum kent merkezi dışında yer almaktadır. Bu kurumlar merkeze uzak kaldığı için özellikle kadınlar ve çocuklar bu kurumlardan yararlanamadıklarını belirtmişlerdir.

Kırıkkale ilinde yaşlılar için huzur evi yapımına yönelik arazi tahsisi yapılmış olup henüz bir huzurevi bulunmamaktadır. Bu yüzden huzurevi isteyen yaşlılar yakın illere gönderilmektedir.

Kırşehir ilinde çalıştayda ortaya çıkan görüşlere göre; ilde gelir dağılımı düşük olan aileler bulunmaktadır. İlde bu ailelere çeşitli yardımlar sunulmaktadır. Kırşehir’de engelli ve yaşlılar için evde bakım yardımları henüz yeni başlamaktadır. Yoksulluğun bir nedeni de terör, işsizlik vb. nedenlerle doğu illerinden göç eden ailelerdir. Düşük ücretlerle ağır işlerde çalışan ve hanehalkı üye sayısı fazla olan bu aileler İŞKUR’a yönlendirilmektedir. Ancak bulunan işler çoğu zaman kendilerine uygun olmamaktadır. Ayrıca ilde yoksullukları öne çıkan göçmenler, mülteciler ve sığınmacılar bulunmaktadır. İlde yoksulluk yine işsizliğe bağlı gelir kaybı ile oluşmaktadır.

Öte yandan ildeki yöneticilerin belirttiğine göre tüm yoksullara ve iş isteyenlere iş imkânı bulunmaktadır. İlde işsizlik çok yüksek düzeyde değildir ve iş sahası vardır. Sosyal yardımlar toplumun kültürel yapısını ve iş etiğini değiştirmiştir. Bir yandan da işçi bulamayıp faaliyetine son vermek durumunda kalan işyerleri olduğu beyan edilmiştir.

Kırşehir kadın sığınma evi açılan ilk iller arasındadır. Rehabilitasyon ve bakım merkezi de mevcuttur.

Kırşehir’de ve bölgedeki diğer illerde kurumlar arası koordinasyon sağlanmalıdır. Her aşamada koordinasyon sorunu yaşanmaktadır. Suça sürüklenmiş gençlere yönelik derneklerle koordinasyon oldukça yüksektir. Şiddet önleme merkezi ile çalışmalar da mevcuttur. Engelliler için Ajans ve Belediye ile işbirliği içerisinde bir proje de sunulmuştur. Engellilere yönelik ulaşılabilirlik sorunu aşılmalıdır. İlde tüm kamu kuruluşlarında ve özel sektörde engellilere ilişkin hizmet yetersizlikleri bulunmaktadır.

Nevşehir’de çalıştaydaki ifadelerle göre ilde yardımlar hiç geliri olmayanlara veya asgari ücret altında geliri olanlara yönelik olarak yapılmaktadır. Doğu illerinden gelen haneler genellikle daha çok yardıma muhtaç olarak değerlendirilmekte ve yardım almaktadırlar. Yardım için gelenler ya sağlık sorununa bağlı olarak ya da iş olmadığı için çalışma olanağı bulamayanlardır.

Niğde’de paydaşların görüşlerine göre devlet yardımları ve diğer yörelere kıyasla yeşil kart kullanan nüfus nispeten azdır. Yoksulluk noktasında ise SYDV’lere kayıtlı vatandaş 2012’de %7’dir. Yaklaşık %5-6 oranında da yeşil kartlı bulunmaktadır. İlde gelir dağılımına olumlu katkı sağlayan en büyük sanayi kuruluşu BİRKO’dur.

Aksaray ilinde paydaşlar halkın %13’ünün yeşil kartlı olduğunu belirtilmiştir. Bu konuda Türkiye ortalaması %16’dır. Nüfusun tamamı genel sağlık hizmetlerinden yararlanabilmektedir. İlde gelir dağılımı eşitsizliği ve yoksulluk konusunun öne çıktığı belirlenmiştir.

5.2.7. Sosyal ve Kültürel Yaşam

5.2.7.1. Geleneksel Kültürler

Ahilik

Günümüzde "Ahilik" esnafa özgü bir kavram olarak algılanmaktadır. Ancak bu kavramın günümüze ve geleceğe ışık tutan daha derin ve geniş anlamı da vardır. "Ahi", Arapça'da "kardeş" anlamına gelen bir kelimedir. Kaşgarlı Mahmut'un hazırladığı Divan-ü Lügat-it Türk isimli ansiklopedik sözlükte ise "ahi" kelimesinin eli açık, cömert anlamında kullanılan ve Türkçe olan “aki”dan geldiği kaydedilmektedir.

Ahilik, Türklerin İslamiyet'i topluluk halinde kabul ettikleri yıllarda, Türk örf ve adetleri ile İslam inancını kaynaştırmak amacıyla geliştirilen bir düşünce sistemidir. Ahilik tarzını benimseyenlere de "ahi" denilmektedir. Ahi birlikleri ise ahiler tarafından kurulup geliştirilen bir sivil toplum teşkilatıdır.

Ahilik ve İnsan

Ahilik insanı bir bütün olarak ele almakta ve onu bütün yönleriyle geliştirmeyi amaçlamaktadır. Bu sebeple Ahilik insanın sadece uhrevi hayatı değil; ekonomik, kültürel ve sosyal hayatını kapsayacak biçimde dünyevi hayatını da düzenlemektedir. Ahilik insanların dıştan zorlamalarla kaidelere uygun hareket etmelerini sağlama yerine, nefis terbiyesi ile onların beklenen tutum ve davranışları kendiliklerinden göstermeleri temeline dayanır. Bu tercihleri sebebi ile ahiler kaideleri belirlemekle yetinmeyip, eğitime büyük önem vermişlerdir.

Ahilik ve Toplum

Her konuda olduğu gibi, fert-toplum münasebetlerinde de ahilik orta yolu bulmuş, toplum için ferdi, fert için toplumu feda etmeyen bir hayat anlayışını benimsemiştir. Bu anlayış ve insana verilen değer sonucunda ahilikte dayanışmacı toplum yapısının esas alındığı görülür. Dayanışmacı toplum anlayışında, toplumu meydana getiren sosyal kesimlerin menfaatlerinin birbiriyle çatışmadığına inanılır. Sadece kesimler arasında değil, aynı kesim içerisinde bulunan fertler arasında da çatışmaya sebep olabilecek davranışlara izin verilmez. Böylece toplum da iç huzurun ve barışın sağlanmasına çalışılır. Bunun sağlanmasında da esas olan uzlaşmadan çok diyalogdur. Ahilikte uzlaşmadan ziyade, ferdin diğer insanları düşünerek ölçülü ve dengeli davranışlar göstermesi söz konusudur. Bu yaklaşımda ferdin taviz vermesi değil, gönüllü katkısı esas olduğundan, sonucunda burukluk yaşanmaz; aksine, iç huzur duyulur.

Ahilik ve Ekonomi

Ahiliğin günümüzde uygulanan teorilerden çok farklı bir ekonomi anlayışı vardır. Ahilik dünya ve ahireti birlikte düşünen bir anlayışa sahiptir.” Hiç ölmeyecekmiş gibi dünya, yarın ölecekmiş gibi ahret için çalış “ hadisi de bu görüşü desteklemektedir.

Ahilikte ekonomi bir araçtır ve bu aracın amaç haline getirilmesine izin verilmez. Sadece mal, servet ve kazanç için çalışmak hiçbir zaman kendi başına bir anlam taşımaz. Bunlar, ancak kendinden üstün bir amacın gerçekleşmesinin aracı oldukları takdirde bir değer ifade ederler. Örneğin, başkalarına muhtaç olmadan yaşamak veya başkalarına yardım etmek için kazanılan para değerlidir. Ama para kazanmış olmak için para kazanmak, başka bir deyişle para kazanmayı amaç haline getirmek, ahilerin kabul etmedikleri bir davranıştır. Çünkü bu durumda, araç olan para amaç haline gelmektedir.

Para kazanmak amaç haline gelirse, amaç olan ahlaki değerler de araç haline gelir ki, bu ahlak dışı bir dünya görüşüne temel teşkil eder. Ahilerin mal ve servet hakkında düşünceleri, onların ekonomik faaliyetlerine de yansımıştır. Ahiler, insanların kendi emekleri ile geçinmelerini ve kimseye muhtaç olmamalarını ister. Bu sebeple ahinin emeğini değerlendirebileceği bir işi, özellikle bir sanatı olması, ahlak kaidesi haline getirilmiştir. Ahilik insanların çalışmalarını, bir işle uğraşmalarını ve kendi emekleri ile geçimlerini sağlamalarını ister. Bazı fütüvvetnamelerde işsizlik “Batıl” olarak kabul edilmekte ve akılsızlık sayılmaktadır.

Ahiler çalışmayı ibadet saymışlardır. Onun için ahiler iş yerlerine ibadet yeri gibi değer verirler. Ahilikte işyerleri, tekkeler ve zaviyelerden daha kutsal yer olarak kabul edilir. Ahinin işyeri hak kapısıdır. Bu kapıdan hürmetle girilir, saygı ve samimiyetle çalışılır, helalinden kazanılır, helal yerlere ve kararınca harcanır. Ahilikte esas olan helal kazançtır. Ahinin doğru olması ve hak ettiğinden fazlasını isteme yoluna sapmaması ahlak kaidesi haline getirilmiştir.

Ahilik; hakkına razı olmayarak malına değerinden fazla fiyat isteme, zenginleşme hırsıyla gömülü hazineler peşinde koşma, karanlık ve dolaşık kazanç yollarına sapma gibi haram yollarına müsaade etmez. Öte yandan ahilik, kendini ve yakınlarını geçindirecek “insaflı” ve “dürüst” bir ticarete karşı değildir ancak mal biriktirme ve yığma peşinde koşan, haris ve istismarcı ticarete karşıdır. Kolay kazanç, ahi ahlaki yönünden makbul değildir. Kazanç, meşakkatli olacak, güç olacak, alın teri ve emek karşılığında elde edilecektir. Sahibini soygun ve vurgun peşinde koşturmayan, dilencilikle yüzünü yere eğdirmeyen, ifrattan da tefritten de uzak olduğu için “ vasat ve itidal” ölçüsüne en fazla yaklaşan ve o yüzdende en çok övülmeye hak kazanan geçinme tarzları olarak, ziraat ile sanat kabul edilirdi. El işçiliği, kararlı ve sebatlı bir kazanç yolu olduğu için ahilerce en hayırlı geçinme yolu olarak benimsenir. Bu anlayış ahilerin aşırılıklardan uzak dengeli ve uzlaşmacı dünya görüşüne de uygundur.

Ahilik mülkiyete karşı değildir. Ancak Allah'ın “... *Ta ki servet içinizde yalnız zenginler arasında dolaşan bir devlet olmasın....*” emri uyarınca, servetin belirli ellerde toplanmasına karşıdır. Bu sebeple sermaye artırımını ve aşırı kazanç arzusu kesinlikle engellenmiştir. Sabah dükkânların açıldığı zaman, her esnaf birlik odalarının önünde toplanır, bir kişi dua eder, sonrada dağılarak herkes dükkânını açar. Sabah ilk müşterisi ile alışveriş yapan bir esnafa, ikinci müşteri gelirse ve komşusu henüz alışveriş yapmamışsa o esnaf müşteriye bütün samimiyeti ile şöyle der: “*Kusura bakma efendim Allah bereketini vere, ben bu sabah siftah yaptım. Senin istediğin mal karşı dükkânda da var, o daha siftah etmedi. Siz oradan alın .*”⁶⁶

Bektaşilik

Hacı Bektaş-i Veli, Nişabur'da doğduktan sonra Horasan'da yaşamış, bir süre sonra buradan ayrılmış, Necef, Mekke, Medine, Kudüs, Halep, Elbistan, Sivas, Kırşehir ve Kayseri illerini dolaştıktan sonra Suluca Karahöyük'e (bugünkü Hacıbektaş ilçesine) yerleşmiştir. Hacıbektaş ilçesinde ölmüş ve ilçeye defnedilmiştir.

Bektaşilik, Hacı Bektaş-i Veli'nin izini sürenlerce, onun adına kurulmuş bir tarikattır. Ali ve On İki İmam sevgisine dayanır. Olgunluk, insan sevgisi, özdeşlik, eşitlik, özgürlük ilkelerini oluşturur. Varlık birliği görüşüne, insanın kutsallığına inanır. Görünüşe değil, öze önem verir.

Bektaşiliğin içerdiği düşüncelerin odağını oluşturan sevgi "Evren-Tanrı-İnsan" birliğini kavramayı amaçlar. Velayetname'ye göre; Hacı Bektaş-i Veli bütün insanların kardeş olduklarını, yeryüzünden ortaklaşa, barış içinde yararlanılması gerektiğini, varlık birliğinin gerçekliliğini, insanın tanrısal niteliklerle donatıldığını savunmuştur.

İnsanın anlamını kavramak gibi iç başarısı vardır. Bu başarının ilk basamağı kişinin kendini tanıyarak sevmesidir. Kendini bilen kendisini sever. Kendini seven kendini bilir. Kişi tanrısal bir özle donatıldığından "Kendini seven Tanrı'yı sever." Bu düşünce Bektaşilik'te varlık birliğine tek yoldur. Bu nedenle bütün Bektaşilerin bağlandıkları bir ilke niteliği taşır. Hacı Bektaş-i Veli'nin izini sürenlere göre Tanrı'yı sevmek, Hz. Ali'yi sevmekle başlar. Çünkü Bektaşilik Ali sevgisini yaymayı, sürdürmeyi amaç edinmiş bir kuruluştur.

Bektaşilik, şamanlıktan izler taşıması, ayrımcılık yapmaması, Anadolu halkının dilini kullanması, açık ilkelerden ziyade, her düşünce ve inançta olan insanların kendilerine göre anlamlar çıkarabileceği üstü kapalı inançlar geliştirmesi nedeniyle Anadolu'nun her yerinde hızla yayılmış bir inanç ve öğreti bütünüdür.⁶⁷

⁶⁶ <http://www.kamanesnaf.org.tr/kaman-ahilik-nedir.html>

⁶⁷ <http://www.turkcebilgi.com/ansiklopedi/bekta%C5%9Filik>

Yörük Kültürü

Orta Asya Anadolu ve Rumeli sürecinde Türkler, sosyal statüleri bakımından şehirli, köylü ve konar-göçer topluluklar hâlinde yaşamışlardır. Bunlardan göçerler, en eski Türk toplum yapısından başlayarak kalabalık sınıfı oluşturmuşlardır. Bu durum uzun yıllar devam etmiş ve denge Osmanlı Devleti'nin iskân siyaseti ve değişen şartlarla oluşan yeni yaşama tarzı sonucunda göçerlerin aleyhine bozulmuş, bu suretle yerleşik hayat tarzı yaygınlaşmıştır. Buna rağmen yerleşik Türklerin yanında göçebe yaşayışı sürdüren önemli sayıdaki Türkmenlere "Yörük" denilmiştir. Konar-göçer ve göçebe demek olan yörük kelimesi, Anadolu'da "yörü" fiilinden meydana gelmiştir.

Kırıkkale'deki Karakeçili Türkmenleri de "Yörük" adıyla anılırlar. Bunun sebebi, Anadolu'da iskân edilmelerinden önce konar-göçer olmalarındandır.

Karakeçili Aşireti, Osmanlı Devleti'ni kuran Kayı boyuna mensuptur. "Kayı", sağlam, metin, güçlü ve kuvvetli anlamlarına gelmektedir. Kayı boyu Oğuzların en büyük boyu olup, Bozoklara tâbidir. Doğudan Anadolu'ya gelişen göçlerin önemli nedenlerinden bir tanesi de bilindiği gibi Moğol istilâsıdır. Moğolların baskı ve saldırıları nedeniyle Karakeçililer, bağlı bulundukları Kayı boyu ile birlikte, Türkistan-Horasan ve Anadolu çizgisinde göçe mecbur kalmışlardır. Bu göç esnasında reisleri Ertuğrul Bey idaresinde Anadolu'ya gelen Kayı boyu ve Karakeçililer göçebe yaşayış tarzını sürdürmüşlerdir. Anadolu'nun Türkleşmesinde büyük rol oynayan Karakeçililer, 11. yüzyıldan beri varlıklarını hissettirmişlerdir.

Kırıkkale ilinin Karakeçili ilçesinde yaşayan Karakeçililer, Anadolu'nun diğer yörelerinde yaşayan Karakeçililerle akrabadırlar. Karakeçililer, Osmanlı kayıtlarında "Ulu Yörük" şeklinde anılan ve diğer bazı boyları da ihtiva eden birliğin bir koludurlar.

Sonuç olarak, Karakeçililerin "Türkmenler" dediği Oğuzların Bozok kolunun Kayı boyuna mensup oldukları ve yüzyıllara dayanan bir mazilerinin olduğu açıktır. Türkiye Selçukluları ve Osmanlı Devleti zamanında var olan ve Anadolu birliği içinde çok uzak olmasa da farklı yörelerde yaşayan bu insanlar, âdetâ Anadolu insanının kardeşlik ve birliğinin simgesini oluşturmaktadır denilebilir. Kısacası, Karakeçililer millî birlik ve beraberliğe, kardeşliğe güzel bir örnektir.⁶⁸

Abdal Kültürü

Abdal, kelime olarak "Badal"ın çoğulu olma ihtimalini kuvvetlendirir. Tanrıya yaranmak için faniden elini eteğini çekmiş, dünyadan ayrılmış Zahid, Veli manalarının taşıdığı Abdal kelimesi, daha sonraları anlamını genişleterek, Veli, Ermiş, Sofî, Derviş manalarını da içine alan bir hüviyet kazanmıştır.

⁶⁸ <http://muharremkaraoglan.forumup.web.tr/about1791-muharremkaraoglan.html>

Abdal adı verilen sosyal gruplara Doğu Türkistan, Azerbaycan, Afganistan, İran, Azerbaycan ve Türkiye sahalarında tarihin birçok dönemlerinde rastlanıldığı gibi, tarihi belgelerle de sabittir. Abdallar Horasan'dan Yağmur Dede'nin başkanlığında Anadolu'ya gelmişlerdir. Kırşehir, Yozgat, Kaman, Keskin, Hacıbektaş, Avanos ve Ortaköy yöresinde yoğunlaşan Abdallar, Fırka-i İslahiye'den sonra kendileri gibi diğer Türkmen ailelerde birlikte Kırşehir merkez olmak üzere Orta Anadolu'ya gelmişlerdir. Kırşehir'in Yağmurlu ve Büyükoğlu, Hacıbektaş'ın Engel, Avanos'un Büyüklü, Ortaköy'ün Kümbet köylerine yerleşmişlerdir.

18. yüzyıl başlarında Anadolu'nun güneydoğusunda Türkmen aşiretlerinin arasında diğer meslek gruplarının yanı sıra, Abdal saz şairlerinin bulunduğu, bunların Türklüklerinden en ufak bir şüphe bulunmadığı ve hala eski Türk şaman geleneklerinin izlerini taşıdıklarını bildiren kaynaklar bulunmaktadır.⁶⁹

Halk Ozanlarına Ait Kültür

Kökeni Orta Asya'ya kadar uzanan saz ve söz kültürünün Anadolu'daki ifadesi olan bozlaklar, Orta Anadolu'da özellikle Kırşehir'de önemli bir yere sahiptir. Hiçbir müzik eğitimi almadıkları halde Türk Halk Müziğine unutulmayacak eserler kazandıran Âşık Said, Muharrem Ertaş, Ali Çekiç, Şemsi Yastıman ve Neşet Ertaş gibi ozanlar, ülke genelinde müziğin gelişmesine ve yeni eserlerle yeni sanatçıların ortaya çıkmasına katkıda bulunmuşlardır.

Ozan geleneğinde eserler kayıt altına alınmadığından, Kırşehir türküleri birçok yörede kaynak gösterilmeksizin farklı ağız ve yorumlarla söylenmektedir. Kırşehirli ozanlar, genellikle mütevacı bir hayat sürmüşler, gözü tok ama gönlü zengin yaşamışlardır. Sazlarıyla, sözleriyle geçmişi bugüne, bugünü geleceğe taşımışlar, toplumun yaşam biçimlerini, düşünce ve duygularını, olaylara bakış açılarını saz ve söz ile dile getirmişlerdir.

Abdal geleneğinin bir parçası olan ve günümüzde unutulmaya yüz tutan Bozlak kültürünü yaşatmak amacıyla Kırşehir'de 2001 yılında Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı olarak "Kırşehir Ustalar Müzik ve Oyun Topluluğu" kurulmuştur. Bu topluluğu oluşturan ustalar, yurt içinde ve dışında büyük beğeni görmekte ve abdal geleneğinin yaşamasını sağlamaktadır.⁷⁰

Kırıkkale'de Kültürel Değerler

Yakın tarihten uzak tarihi yapıya doğru gittikçe, günümüzün Kırıkkale kültüründe Eski Anadolu Medeniyetlerinin özelliklerinden başlayıp Türkiye Cumhuriyeti'ne doğru bir seyir takip edilir. Bu seyrinde Eti, Frig, Makedon, Roma, Haçlı, Bizans, Moğol, Selçuklu,

⁶⁹ <http://www.turkuler.com/thm/abdallar.asp>

⁷⁰ http://www.kirsehir.gov.tr/sol_menu/05_kultur_turizm/ozanlarimiz.htm

Osmanlı kültürlerinin etkileri görülür. Bu tarih akışı içinde iki ana etken çok kuvvetlidir. Birincisi kaynağı Orta Asya olup Türk milletinin batıya göçleri ve fetihleri sırasında beliren Türk kültürüdür. İkincisi, İslam Medeniyetinin ana gelişme çizgisinde kabul edilen inanç sistemidir. Böylece, Türkiye'nin hemen her yerinde gördüğümüz Türk- İslam kültür sentezi, Kırıkkale'de de hükmünü sürmektedir. Günümüzde bu sentezin, Anadolu'daki ufak tefek etnik grupların kültür toplaşmalarıyla dünyadaki evrensel global etkilerin terkiibini de içine aldığı görülür.

Kırıkkale'de Balışeyh Bali Camii ve Türbesi, 14. Asır Selçuklu üslubunu; şehirde hala devam eden Oğuz Boyu'nun çeşitli isimlerdeki temsilcileri Osmanlı tavrını göstermektedir. Kırıkkale'nin köy ve oba isimleri, cami ve külliyesi, bunu ispat eder niteliktedir.

Hazret-i Ahmet Yesevi Hareketi'nin devamı olduğuna inanılan Hasan Dede ve buna bağlı klasik Bektaşî kültürü bölgede yüzyıllardır görülür. Orta Anadolu'nun fethi, fütüvvet, fet'a ve ahi inancının ortaya koyduğu değerler, davranış kalıpları köyler de hala devam ettiği gibi, esnaflarda da etkisini hala göstermektedir. 1927'den sonra günümüze doğru büyük gelişme gösteren ve sanayi şehri unvanını taşıyan bugünkü Kırıkkale'de de bu değerler bir bütün halinde yaşamaktadır.⁷¹

Yunus Emre

Hayatı hakkında çok az bilgi sahibi olunan Yunus Emre ve yaşadığı döneme ait en doğru bilgileri Hacıbektaş-ı Velî Velâyetnamesi ve Sivrihisarlı Baba Yusuf'un Kitab-ı Mahbub-ı Mahbub adlı eserlerinden almak mümkündür. Bu eserler incelendiği zaman, Yunus'un hayatında önemli yer tutan birçok kişi ve yer adlarıyla karşılaşılmaktadır. Bunlardan Kır Şehri, Suluca Kara Höyük, Sarıköy, Sivrihisar, Sarıkaraman gibi yer adları dikkate alındığında bütün bunların Kırşehir ile Aksaray illeri sınırları içinde yer alması; Kırşehir ili sınırları içindeki Ulupınar kasabasında yer alan mezarın Yunus Emre'ye ait olma ihtimalini kuvvetlendirmektedir.

Yunus'un nefis terbiyesi esnasında sık sık Hacı Bektaş-ı Velî ile görüşmesi, Taptuk Emre'den dersler alması, ünlü şairin bu coğrafyada yaşadığını açık şekilde göstermektedir.

Yunus Emre'nin yaşadığı dönemde Orta Anadolu'da Kırşehir'de bulunduğu Orta Kızılırmak bölgesinde toplanan Türkmenler Hacıbektaş, Aşık Paşa, Ahi Evran-ı Velî, Taptuk Emre, Ahmed-i Gülşehr-i gibi önderlerin ışığında gelişmiş, Yunus Emre'de bu atmosferden yararlanmıştır. 13. yüzyıl Batı Anadolu'nun Bizans tekfurları ile Müslüman Türk akıncıları arasında sürekli el değiştiren bir yer olduğu düşünülürse Yunus Emre gibi fikir önderlerinin Kırşehir etrafında toplanması daha iyi anlaşılmaktadır.

⁷¹ Geçmişten Geleceğe Kırıkkale Tarihi Ve Halk Kültürü Sempozyumu Bildirileri, Kırıkkale, 2012.

Ziyaret Tepe’de bulunan Yunus Emre’ye ait mezardan alınan 12 adet kemik, 1982 yılında Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Antropoloji Kürsüsü tarafından bilimsel tekniklerle incelenmiş; 600 yıllık olan bu mezarın çok gezen yetişkin, 60-70 yaşlarında bir erkeğe ait olduğu raporlarla tespit edilmiştir. Kemiklerde bulunan karbon miktarının yeterli olmaması nedeniyle yaş tespitinin tam yapılamamış olması da mezarın çok eski olduğunun bir göstergesidir.

Devlet Planlama Teşkilatı, 1983-1987 yılları arasında yaptığı çok yönlü çalışmalardan sonra bölgeyi, Yunus Emre Millî Parkı olarak ilan etmiştir. Ziyaret Tepe etrafında her yıl binlerce ağaç dikimi yapılarak bölgenin güzelleştirilmesine çalışılmaktadır. Bugün bölgede çocuklara konan isimler arasında Yunus, Emre, Derviş, Eren gibi isimlerin çok yaygın olması dikkat çekicidir.

Yukarıda sayılan birçok neden göz önüne alındığı zaman ünlü Türk mutasavvıfı ve şairinin mezarının bu coğrafyada olması kesinlik kazanmaktadır. Bu nedenle Kırşehir ilinin Ulupınar Kasabası ile Aksaray iline bağlı Sarıkaraman (Sarıköy) Kasabası arasında yer alan 1.267 rakımlı Ziyaret Tepe’de yatan ulu kişinin Yunus Emre olduğu kabul edilmiştir. Kırşehir ve Aksaray Valiliklerince Yunus Emre ile hocası Taptuk Emre için anıt mezarlar yaptırılmıştır. Her yıl Kırşehir ve Aksaray valiliklerince Yunus Emre’yi anmak üzere ortak törenler düzenlenmeye devam edilmektedir.⁷²

Somuncu Baba

Asıl adı Hamid Hamidüddin’dir. Somuncu Baba olarak da bilinen Şeyh Hamid-i Veli Hazretleri, Osmanlı Padişahı Yıldırım Bayezid Han zamanında yaşamıştır. 1331 tarihinde Kayseri’nin Akçakaya köyünde doğmuştur. Anadolu’ya manevi fetih için gelen Horasan erenlerinden Şemseddin Musa Kayseri’nin oğludur. Soyu Hz. Muhammed’e ulaşmaktadır. Hz. Muhammed’in 24. kuşaktan torunudur ve Seyyiddir. Şeyh Hamid-i Veli Hazretleri ilk tahsilini babası Şemseddin Musa Kayseri’den almıştır. Bilge kişiliği olan Şeyh Hamid-i Veli Hazretleri, ilim alanındaki çalışmalarını Şam, Tebriz ve Erdebil’de sürdürmüştür. Alaaddin Erdebili’den ve Bayezid-i Bistami’nin ruhaniyetinden manevi terbiye almıştır.

Dini ve dünyevi ilimlerle ilgili icazet alarak, irşad vazifesi için Anadolu’ya dönmüş ve Bursa’ya yerleşmiştir. Bursa’da çilehanesinin yanında yaptırdığı ekmek fırınında somun pişirip çarşı pazar dolaşarak “Somunlar Müminler” nidasıyla insanlara ekmek dağıtmıştır. Bu sebeple Şeyh Hamid-i Veli Hazretleri, Somuncu Baba ve Ekmekçi Koca olarak da tanınmıştır. Zamanın Padişahı Yıldırım Beyazid Han Niğbolu zaferini kazanınca Allah’a şükür nişanesi olarak Bursa Ulu Camiini yaptırmıştır. Ulu Cami’nin açılış hutbesini Şeyh Hamid-i Veli Hazretleri okumuş, hutbede Fatiha Suresini yedi farklı şekilde yorumlamıştır. Bu olağanüstü hutbeyi dinleyen cemaat Şeyh Hamid-i Veli Hazretlerine büyük bir teveccüh ve tazim göstermiştir. Manevi kişiliği ve bilgelik yönü

⁷² http://www.kirsehir.gov.tr/sol_alt/yunus.htm

ortaya çıkan Şeyh Hamid-i Veli Hazretleri şöhretten korktuğu için talebeleriyle birlikte Bursa'dan ayrılarak Aksaray'a gelmiştir. Aksaray'da Hacı Bayram-ı Veli Hazretlerini dünyaya ve ahirete ait ilimlerde eğiterek yetiştirmiş, irşad vazifesi için Ankara'ya görevlendirmiştir.

Şeyh Hamid-i Veli Hazretleri, 1412 tarihinde Darende'de vefat etmiştir. Mezarı kendi zamanında halvethane olarak kullanılan, şimdiki Şeyh Hamid-i Veli Camii içerisinde olup estetik yapılı cevizden oyma sanduka ile de kaplıdır. Şeyh Hamid-i Veli Hazretlerinin Yusuf Hakiki ve Halil Taybi adında iki oğlu olduğu bilinmektedir. Yusuf Hakiki Aksaray'da kalarak burada vefat etmiştir. Diğer oğlu Halil Taybi ise hacdan döndükten sonra babası ile birlikte Darende'ye yerleşmiş ve burada vefat etmiştir. Mezarı Şeyh Hamid-i Veli Hazretlerinin yanındadır.⁷³

Ahmed-i Gül Şehri

Doğum ve ölüm tarihi kesin olarak bilinmemekle birlikte, 1250 yılında doğduğu sanılmaktadır. 85 yıl yaşadığı bilindiği için, 1335 yılında da öldüğü tahmin edilmektedir. Kırşehir'e Ahmet Gülşehri'nin yaşadığı dönemlerde “ Gülşehri” denildiği için “ Gülşehri” diye anılmaktadır. Asıl adı Ahmet'tir. Gençliğinde edebiyat, tasavvuf öğrenmiştir. Mevlana'dan sonra yerine geçen Sultan Velet'in, Mevlevilik'i yaymak için Kırşehir'e gönderdiği dervişlerden biri olma olasılığı yüksektir. Kırşehir'de bir zaviye kurarak, Mevlevilik'i yaymaya çalışmıştır.

Ahi Evran ile 50 yıl birlikte yaşadığı ve Ahi olduğu anlaşılmaktadır. Cacabey Medresesi'nde yetiştiği, Farsça ve Arapça öğrendiği sanılmaktadır. Fakat bütün eserlerini Türkçe yazmıştır ve Türkçenin gelişmesine yardımcı olmuştur. Ahi Evran, son günlerde Ahilik postunu Ahmet Gülşehri'ne bırakmıştır. Ahiliğin anayasası sayılan “Fütüvvetname” adlı eseri yazması bunu belgelemektedir. Yine bir şiirinde “*Elli yıl ansız durmadım/ Yazı yaban durgun görmedim*” diyerek 50 yıl birlikte kaldıklarını anlatmaktadır.⁷⁴

Âşık Paşa

Âşık Paşa, Türk dilinin gelişmesi ve yayılmasında büyük hizmetleri bulunan, bu uğurda ölümsüz eserler yazan şairlerimizdendir. 1272 yılında Kırşehir'de doğan Âşık Paşa, tanınmış mutasavvıf Baba İlyas'ın torunudur. Baba İlyas, 13. yüzyılın başlarında, birçok Türk bilgini gibi, Orta Asya'daki Horasan Türk bölgesinden Anadolu'ya göçmüş, Kırşehir ve çevresindeki Türkmen oymaklarının şeyhi olmuş, onlarla birlikte Selçuklu Sultanı II. Keyhüsrev'e karşı yapılan Babaî ayaklanmasına katılmıştır. Oğlu Muhlis Paşa, Osman Gazi'nin güvendiği ve saydığı adamları arasındadır. Kırşehir'de yerleşen Muhlis Paşa'nın üç oğlundan en büyüğü Alâeddin Ali'dir. Bu yüzden Alâeddin Ali, baş ağa, yani en büyük kardeş olarak tanınmıştır. Baş Ağa adı zamanla Beşe, sonra da Paşa

⁷³ <http://www.bilgicik.com/yazi/somuncu-baba-biyografi-hayati-kim-kimdir/>

⁷⁴ http://www.kirsehir.gov.tr/sol_alt/gulsehri.htm

olarak söylenmiş, şiirlerinde (Âşık) mahlasını kullandığı için de asıl adı unutulmuş Aşık Paşa adı her tarafta ün yapmıştır.

Âşık Paşa, din ve tasavvuf bilgilerini Kırşehirli Şeyh Süleyman'dan öğrenmiştir. Osmanlı Devletinin kuruluş yıllarında babası ile birlikte Osman Gazi'nin yanında hizmet görmüştür. Sultan Orhan'ın Osmanlı Beyliğinin başına geçtiği yıllarda, Kırşehir'e gelerek baba ocağına yerleşmiştir. Âşık Paşa, Kırşehir'de, Ahilik örgütünün büyük bir saygıyla bağlandığı “Mürşid”i olmuş, çevresinde toplanan Oğuz Boylarına, dostluk ve kardeşlik ilkelerini aşılamış, onlara Türkçe seslenmiş, eserlerini katıksız öz Türkçe ile yazmıştır. Âşık Paşa, çevresinde yalnız Türkçe ile konuşup, eserlerini Türkçe yazmamış, aynı zamanda, o güne dek moda olan Arapça ve Farsçaya karşı Türk dilinin güçlü bir savunucusu olmuştur.

Bilindiği gibi, Anadolu Selçuklu sultanları, öz Türk oldukları, Türk Oğuz Boylarıyla Anadolu'da ilk Türk Devletini kurdukları halde, İslamiyet'in etkisiyle Arapçaya, İran kültürünün etkisiyle Farsçaya resmî dil gözüyle bakmışlar, Türkçeyi göz ardı eder duruma gelmişlerdir. Buna karşı ilk tepki, Anadolu Oğuz Boylarından gelmiş, hatta 1277 yılı Mayıs ayında Karamanoğlu Mehmet Bey Selçuklu başkenti Konya'yı basarak, Türk dilinin devlet dili olduğunu duyurmuş ve bu konuda bir ferman çıkarmıştır. Bu fermanın sonra, Türkçe yazan ve söyleyen şairlerin sayısı artmış, Mevlâna'nın oğlu Sultan Velet, Şeyyad Hamza, Yunus Emre gibi şairler Türkçeye eserler yazmışlardır.

Âşık Paşa da bu şairler arasındadır. Garibnâme adlı eserinde devrin aydınlarından, Türk diline gereken önemi vermemelerinden dolayı sitem dolu ifadelerle bahsetmektedir. Âşık Paşa, Türklük bilincine varmış, Türkçe şiirlerinde Türk'ün Tanrı ve yurt sevgisini, barışçı dünya görüşünü, dostluk ve kardeşliği, tasavvufî bir anlatımla dile getirmiştir.

Âşık Paşa'nın en tanınmış eseri, 12.000 beyitlik Türkçe Garibnâme'dir. Mesnevî biçiminde yazılan bu eser, on bölüm içinde, dinî ve tasavvufî öğütler veren bir ahlâk kitabıdır. Yıllar sonra, Mevlid sahibi Süleyman Çelebi, Garibnâme'yi görecektir ve bu eserden esinlenecektir. Âşık Paşa'nın aruz ve hece ölçüsüyle yazılmış şiirleri, gazelleri, ilahileri de bulunmaktadır. Âşık Paşa, 3 Kasım 1333 tarihinde, Kırşehir'de vefat etmiş, ölümünden sonra mezarı üzerine işlemeli, süt beyaz mermerlerle kaplı bir türbe yaptırılmıştır.⁷⁵

Taptuk Emre

Taptuk Emre Horasanlıdır. Cengiz baskısı sırasında Anadolu'ya gelmiştir. 1210-1215 yılları arasında doğduğu sanılmaktadır. Hacı Bektaş-ı Veli'nin halefidir. Bir inanışa göre Hacı Bektaş-ı Veli, Yunus Emre'yi yetiştirme işini Taptuk Emre'ye bırakır. Tarihçilerin "Koyu Bâtını" dediği Taptuklular; Taptuk Emre adlı Türkmen babasının çevresinde oluşan kitlelerde birleşmişlerdir. Taptuk Emre'den itibaren Anadolu'da bir “Taptuklular” topluluğunun varlığına rastlanır. Taptuk Emre dergâhına kırk yıl odun taşıyan derviş Yunus; taptukluların yetiştirdiği en büyük ozan olarak bilinmektedir.

⁷⁵ http://www.turkcebilgi.com/ansiklopedi/a%C5%9F%C4%B1k_pa%C5%9Fa

Taptuk Emre'nin mezarı; Ankara ili, Nallıhan ilçesi, Emrem Sultan Köyü'nde bulunmaktadır. Bununla birlikte Karaman ilinin şehir merkezinde bulunan Yunus Emre Camisi'nin bahçesinde Yunus Emre'nin ve Taptuk Emre'nin mezarları vardır. Mezarların gerçek yeri belli olmamakla birlikte tarih araştırmacıları mezarlarının Karaman ve Eskişehir'de olma olasılığının yüksek olduğunu düşünmektedir.⁷⁶

5.2.7.2 El Sanatları

Deri İşlemeciliği: Aksaray kültürünün bir parçasıdır ve geçmişte Aksaray için önemli bir gelir kaynağı olmuştur.

Halıcılık ve Kilim Dokuma: Doğal ihtiyaçlardan doğan dokumacılık, çok eski çağlardan beri Aksaray, Kırıkkale, Kırşehir, Nevşehir ve Niğde' de uzun yıllar gözde geçim kaynağı olmuştur. Ancak günümüzde sosyal ve ekonomik gelişmenin neticesinde bu gelenek unutulmaya yüz tutmuştur.

Taş İşlemeciliği: Kırşehir, Nevşehir illerinde, beyaz, siyah, kahverengi ve kırmızı şeritli ilginç dokusu ile silis minerallerinden akik taşının bir türü olan onyx taşından başta vazo ve biblo olmak üzere çeşitli süs eşyaları üretilmektedir. Genelde turistik hatıra eşya olarak pazarlanmaktadır.

Folklorik Bebek Yapımı: Turistik hatıra eşya olan bir başka ürün de ünü gittikçe yayılan folklorik bebekler olup, bunlar tüm Nevşehir yöresinde yapılmaktadır.

Örgü Sanatı: Yünden çoraplar üretilmektedir. Yoğun olarak Nevşehir'de rastlanmaktadır.

Oyalar: Oyalar kadın başı süsleme ögesi olarak kullanılmaktadır. Yörede oyların yaygınlık alanı geniştir. Kızların çeyizinde önemli bir yer tutmaktadır.

Toprak Kap Sanatı: Kısa bir zaman dilimi öncesinde uygun bir toprak rezervine sahip olan yerlerde, tandır, ekecik (Basık ve yayvan toprak tencere) çeşitli kapların kapağı, ocaklık gibi eşyalar halkın kendi imkânları ile üretilmiştir. Ancak bu sanat dalı seri imalat tarzında bir meslek gurubu olarak ürünlerini Avanos ilçesinde vermiştir. Çanak-Çömlek atölyeleri uzun yıllar Avanos halkı için geçim kaynağı olmuştur. Günümüzde toprak eşyanın mutfaklardaki kullanım alanlarının azalmasından dolayı Avanos atölyelerinde ürünlerin fonksiyonlarında değişiklik yapılarak turizm ağırlıklı hediyeelik eşya yapımına yönelinmiştir. Yeni üretim çeşitleri içerisinde vazolar, isimlikler, kadeh bardakları gibi ürünler bulunmaktadır.

⁷⁶ http://tr.wikipedia.org/wiki/Taptuk_Emre

Palancılık (Semercilik): Yoğun olarak Niğde’de görülen bu zanaat binek ve yük hayvanlarının sırtına göre hazırlanan ve binicisinin rahatı düşünülerek yapılan oturakları üretme işidir.

Çancılık: Niğde’nin Bor ilçesinde önceleri yaygın olarak yapılan çancılık son zamanlarda giderek azalan bir zanaat haline gelmiştir.⁷⁷

⁷⁷ <http://www.aksaraykulturturizm.gov.tr/belge/1-59464/el-sanatlari.html>
<http://www.kirikkalekultur.gov.tr/ana-sayfa/1-33896/20130404.html>
<http://www.kirsehirkulturturizm.gov.tr/ana-sayfa/1-33936/20130404.html>
<http://www.nevsehirkulturturizm.gov.tr/ana-sayfa/1-39401/20130404.html>
<http://www.nigdekulturturizm.gov.tr/ana-sayfa/1-34199/20130404.html>
<http://www.kirikkale-bld.gov.tr/web/default.asp>

5.2.7.3 Müze ve Ören Yerleri

Tablo 81 Müze ve Ören Yerleri

Türkiye				TR71			Aksaray			Kırıkkale			Kırşehir			Nevşehir			Niğde		
Yıllar	Müze sayısı	Eser mevcudu	Ziyaretçi sayısı	Müze sayısı	Eser mevcudu	Ziyaretçi sayısı	Müze sayısı	Eser mevcudu	Ziyaretçi sayısı	Müze sayısı	Eser mevcudu	Ziyaretçi sayısı	Müze sayısı	Eser mevcudu	Ziyaretçi sayısı	Müze sayısı	Eser mevcudu	Ziyaretçi sayısı	Müze sayısı	Eser mevcudu	Ziyaretçi sayısı
2002	177	2.744.257	7.471.612	16	49.515	489.738	1	7.161	-	-	-	-	1	4.798	2.614	13	23.440	462.974	1	14.116	24.150
2003	180	2.775.194	8.048.909	18	52.373	1.691.126	1	8.343	234.550	-	-	-	1	4.986	3.903	15	24.645	1.425.560	1	14.399	27.113
2004	176	2.800.643	7.742.421	18	54.613	612.388	1	9.509	229.350	-	-	-	1	5.038	1.517	15	25.285	357.289	1	14.781	24.232
2005	156	2.790.566	11.118.920	8	55.783	1.050.726	1	9.599	-	-	-	-	1	5.139	503	5	26.051	1.029.340	1	14.994	20.883
2006	175	2.866.303	9.229.429	17	59.033	494.173	1	9.907	150	-	-	-	1	6.067	81	14	27.819	472.616	1	15.240	21.326
2007	165	2.767.149	11.936.591	14	61.799	1.723.446	1	10.488	770	-	-	-	1	6.521	592	11	28.973	1.705.221	1	15.817	16.863
2008	159	2.989.749	12.422.148	8	65.401	1.338.533	1	11.871	4.704	-	-	-	1	6.945	1.868	5	30.550	1.324.695	1	16.035	7.266
2009	183	3.044.197	14.137.870	9	66.819	828.897	1	12.868	5.145	-	-	-	2	7.272	6.440	5	29.891	803.547	1	16.788	13.765

Kaynak: TÜİK 2013h. Bölgesel İstatistikler-Kültür 2009, Türkiye İstatistik Kurumu, <http://www.tuik.gov.tr>.

Tablodaki verilere göre TR71 Bölgesi'ndeki müzeleri ziyarete gelen kişi sayısının yıllar itibariyle değişken bir seyir izlediği görülmektedir. Özellikle 2002, 2004 ve 2006 yıllarındaki ziyaretçi sayıları diğer yıllara göre oldukça düşüktür.

Bölgede en fazla ziyaret edilen ve en fazla müze sayısına sahip olan il Nevşehir'dir. Bölgedeki müze sayısı yıllar itibariyle azalış göstermiştir. 2003 ve 2004 yıllarında 18 adet müzeye sahip olan TR71 Bölgesi'nde 2009 yılı itibariyle 9 adet müze bulunmaktadır. TÜİK resmi istatistiklerine yansımamakla birlikte Kırıkkale ilinde M.K.E.K Silah Fabrikası Silah Müzesi bulunmaktadır.

5.2.7.4 Sosyal Alan ve Mekânlar

5.2.7.5 Sosyal Etkinlikler

Aksaray

- Yunus Emre Ağaçlandırma Haftası
Sarıkaraman Belediyesince kasaba halkına yönelik olarak düzenlenmektedir.

- Sultanhanı Halı, Turizm ve Kültür Festivali
Okulların yıl sonu etkinlikleri programına dahil edilmektedir. Eğlence ağırlıklı (müzik) olarak düzenlenmektedir.

- Aksaray İhlara Turizm ve Kültür Festivali
Aksaray Merkez'de düzenlenmektedir.

- Uluslararası Türk-Yunan Dostluk, Kardeşlik Kültür Festivali
Güzelyurt ilçe merkezinde düzenlenmektedir. Özellikle Yunan halkı katılım sağlamaktadır.

- Saratlı Kültür ve Sanat Etkinlikleri Festivali
Bir akşamlık müzik ağırlıklı eğlence programı olarak düzenlenmektedir.

- Alaaddin Keykubat'ı Anma Günü
Bir akşamlık, konferans şeklinde ve katılımcılara yemekli olarak düzenlenmektedir.

Kırıkkale

- Karakeçili Uluslararası Kültür Şenliği
Ekim ayında Karakeçili Kaymakamlığı tarafından düzenlenmektedir.

- Kırıkkale Kültür ve Sanat Günleri
Ağustos ayında Kırıkkale Belediye Başkanlığı tarafından düzenlenmektedir.

- Koçubaya'yı Anma ve Kültür Şenliği
Ağustos ayında, Balışeyh'te Koçubaba Belediye Başkanlığı tarafından düzenlenmektedir.

- Orta Anadolu Hasandede Kültür Festivali
Ekim ayında, Hasandede Belediye Başkanlığı tarafından düzenlenmektedir.

Kırşehir

- Halk Ozanları Őöleni
Kırşehir merkezde her yıl Temmuz ayının sonunda Kırşehir Belediye Başkanlığı tarafından düzenlenmektedir.

- Küme Şenlikleri
Mucur Belediye Başkanlığı tarafından her sene Ağustos ayının 4. haftası düzenlenmektedir.

- Ahilik Kültürü Haftası ve Esnaf Bayramı
Her yıl, uluslararası düzeyde, Kırşehir merkezde Kırşehir Valiliği ve Esnaf Odaları Birlik Başkanlığı ortaklığında, "Ahilik Felsefesi"ni tanıtmaq ve yaŐatılmasını sağlamak amacıyla Eylül ayının 3. haftası düzenlenmektedir. Konferans ve panellerin yanında, Őed KuŐatma Töreni, Ahi Pilavı ve Ahi Helvası ikramı, esnaf yürüyüşü, esnaf kuruluŐ  etkinliklerini içerir.

- Yunus Emre'yi Anma Günü
1996 yılından bu yana yapılmaktadır. Aksaray ve Kırşehir Valilikleri tarafından Yunus Emre felsefesinin insanlarla paylaşılması amacıyla 28 Eylül'de düzenlenmektedir.

- Kaman Ceviz Festivali
Kaman'da katılımcı ülke olan Hollanda'nın da katılımıyla, Kaman cevizini ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtmaq amacıyla Ekim'in 1. haftasında düzenlenmektedir.

- AŞık Paşa Ulusal Őiir Őöleni
Türk dilinin geliŐmesinde ve yayılmasında büyük hizmetleri bulunan, bu anlamda ölümsüz eserler yazan ilk Őairlerden olan, aynı zamanda Kırşehir tarihinin önemli bir Őahsiyeti AŞık Paşa'nın anısını yaŐatmaq adına 3 Kasım'da düzenlenmektedir. Günümüz Őairleri bir araya gelir.

- Atatürk' n Kırşehir'e GeliŐi
67 yıldır, 24 Aralık tarihinde  elenk sunma töreni, halk oyunları ve gösterilerle Atatürk' n Kırşehir'e geliŐi kutlanır.

Nevşehir

- Hacı Bektaş-ı Veli Anma Törenleri

“Hacıbektaş Veli’yi Anma Törenleri “ adı altında her yıl 16-18 Ağustos tarihleri arasında, 3 gün süre ile Hacıbektaş İlçesinde törenler yapılmaktadır. Törenler içerisinde Bektaşî Kültürüne yönelik bilimsel ve toplumsal etkinlikler vardır. Bu törenlere yurt çapından geniş katılımlar olmaktadır.

- Avanos Uluslararası Turizm ve El Sanatları Festivali

Avanos ilçesinde, yılın 18 Haziran, 25 Haziran, 13 Ağustos, 28 Ağustos, 10 Eylül tarihlerinde olmak üzere 5 gün çeşitli etkinlikler düzenlenmektedir. Bu etkinlikler bünyesinde ilçede üretilen sanatsal değeri olan ürünlerin tanıtımı yanında, halkın sosyal aktivitesinin de yükseltilmesi amaçlanmaktadır. Festival uluslararası boyutta düzenlenmektedir.

- Ürgüp Bağbozumu Festivali:

Her yıl bağ bozumunun yapıldığı zamanda 3 gün süre ile üzümçülük ve şarapçılığı tanıtmaya yönelik etkinlikler düzenlenmektedir. Bu etkinlikler içerisinde yarışmalar ve müzik gösterileri yer almaktadır.

- Aksalur Kiraz Bayramı

Ürgüp’ ün Aksalur Kasabası’nda kasabadaki kiraz üretimini geliştirilmesi ve tanıtılması amacıyla her yıl 20 Haziran tarihinde düzenlenir. Yapılan törenler bir gün sürer.

Niğde

- Konaklı Belediyesi Kültür ve Turizm Festivali

Konaklı’yı tanıtmak amacıyla Ağustos ayının 2. haftasında düzenlenmektedir. Festival kapsamında, kortej yürüyüşü, büfelerin açılışı, halk konseri, animasyon gösterileri, çeşitli konserler yer almaktadır.

- Hacıabdullah Belediyesi Şehit Muallim Ethem Kültür ve Sanat Festivali

Şehit Muallim Ethem’in anılması amacıyla Mayıs ayının sonunda düzenlenmektedir ve çeşitli etkinlikler ve konserler, yarışmalar eşliğinde yapılmaktadır.

- Kemerhisar Belediyesi Tyana Kültür ve Turizm Festivali

Kültür ve turizm bilincini geliştirmek, toplumda farkındalık yaratmak, yörenin kültür ve turizm potansiyelini ortaya çıkartmak ve bölgeyi tanıtmak amacıyla Ağustos ayında düzenlenmektedir.

- Darboğaz Belediyesi Kiraz Festivali

Darboğaz kirazcılığını daha da geliştirmek ve tanıtmak amacıyla Temmuz ayının ilk hafta sonunda düzenlenmektedir. Halk oyunları gösterimi, yerel sanatçı konserleri,

çeşitli eğlenceler, kiraz yarışmasında dereceye giren kiraz yetiştiricilerine ödüller verilmesi, kasaba meydanındaki şenliklerin ardından konvoylar halinde meydan yaylasına gidilmesi ve burada yapılan çeşitli etkinlikleri içerir.

- Kayırlı Belediyesi Sıla-i Rahim Kültür ve Turizm Festivali

Ağustos ayında düzenlenmektedir. Halk oyunları gösterimi ve çeşitli eğlenceleri içerir.

- Karakapı Belediyesi Hasandağı Yayla Festivali

Mayıs ayının sonunda festival kutlamaları, halk oyunları gösterileri, ziyafet ve eğlenceler düzenlenmektedir.

- Keçikalesi Belediyesi Kale Festivali

Haziran ayında çeşitli eğlenceler ve konserler düzenlenmektedir.

- Altunhisar Belediyesi 3. Âşık Tahir-i Kültür ve Yayla Şenlikleri

Âşık Tahir-i'nin anılması amacıyla Ağustos ayında düzenlenmektedir. TRT sanatçılarının konserleri, bağlama ve ney dinletisi, çeşitli yarışmalar ve halk oyunları gösterilerini içerir.

- Azatlı Belediyesi Cadı Çayı Kültür ve Yöresel Festival

Niğde Melendiz yöresinin tanıtılması, geliştirilmesi, kültür ve turizm bilincini geliştirmek, toplumda farkındalık yaratmak, yörenin kültür ve turizm potansiyelini ortaya çıkartmak amacıyla Haziran ayının sonunda düzenlenir. Festival kutlamaları, halk oyunları gösterileri, karakucak güreşleri, ziyafet ve eğlenceleri içerir.

5.2.7.6 Kütüphane

TÜİK 2011 yılı verilerine göre TR71 Bölgesi'nde 87 adet kütüphane bulunmaktadır. Bu kütüphanelerin 40 tanesi Nevşehir ilinde, 16 tanesi Niğde ilinde, 13 tanesi Kırıkkale ilinde, 10 tanesi Kırşehir ilinde ve 8 tanesi Aksaray ilindedir. Nevşehir ili kütüphanelerinde bulundurduğu 437.293 kitap sayısı ile bölgedeki diğer illere göre öne çıkmaktadır. Kırşehir ili halkının ise diğer illere göre kütüphanelerden daha fazla yararlandığı görülmektedir.

Tablo 82 Kütüphane ve Yararlanma Sayıları

Bölge/İl	Kütüphane Sayısı	Kitap Sayısı	Yararlanma Sayısı	Bin Kişi Başına Yararlanma Sayısı	Ödünç Verilen Materyal Sayısı
Türkiye	1.118	15.621.478	18.826.715	252	6.215.605
TR71	87	938.696	1.325.927	887	359.343
Aksaray	8	101.645	272.075	718	101.824
Kırıkkale	13	107.088	173.067	629	78.216
Kırşehir	10	135.602	477.969	2.163	55.237
Nevşehir	40	437.293	293.158	1.035	79.159
Niğde	16	157.068	109.658	325	44.907

Kaynak: TÜİK 2013h. Bölgesel İstatistikler-Kültür 2011, Türkiye İstatistik Kurumu,
<http://www.tuik.gov.tr>.

5.2.7.7 Tiyatro ve Sinema

TÜİK 2011 yılı verilerine göre TR71 Bölgesi'nde en fazla tiyatro koltuk sayısına sahip il Aksaray olmasına rağmen Niğde ili 2010 yılında 30 gösteri sayısı ile 10.000 seyirciye ulaşmıştır. Bölgedeki illerin nüfusu göz önünde bulundurulduğunda tiyatroya giden seyirci sayısının azlığı dikkat çekmektedir. TR71 Bölgesi Türkiye'deki tiyatro seyircilerinin %0,54'ünü oluşturmaktadır.

Tablo 83 Tiyatro ve Oyun Sayıları

Bölge/İl	Tiyatro Salonu Sayısı	Koltuk Sayısı	Gösteri Sayısı	Seyirci Sayısı
Türkiye	511	194.020	23.361	5.385.588
TR71	16	6.298	93	28.881
Aksaray	4	1.488	13	3.455
Kırıkkale	2	656	4	1.526
Kırşehir	4	1.076	35	8.700
Nevşehir	3	1.704	11	5.200
Niğde	3	1.374	30	10.000

Kaynak: TÜİK 2013h. Bölgesel İstatistikler-Kültür 2011, Türkiye İstatistik Kurumu,
<http://www.tuik.gov.tr>.

TR71 Bölgesi'ndeki sinema seyircisinin tiyatro seyircisine göre daha fazla olmasına rağmen Türkiye'deki oranı %0,82'dir. Tablodaki veriler incelendiğinde bölgede sinema gösteri sayısının ve sinema seyircisinin de yetersiz olduğu görülmektedir.

Tablo 84 Sinema ve Gösteri Sayıları

Bölge/İl	Sinema Salonu Sayısı	Koltuk Sayısı	Gösteri Sayısı	Seyirci Sayısı
Türkiye	1.917	257.604	37.892	37.439.786
TR71	31	4.045	573	308.219
Aksaray	4	433	70	23.000
Kırıkkale	4	847	66	74.115
Kırşehir	6	579	85	70.000
Nevşehir	9	1.503	172	75.084
Niğde	8	683	180	66.020

Kaynak: TÜİK 2013h. Bölgesel İstatistikler-Kültür 2011, Türkiye İstatistik Kurumu,
<http://www.tuik.gov.tr>.

5.2.7.8 Spor

TR71 Bölgesi'ndeki illerin spor tesisi, lisanslı sporcu sayısı ve hizmet verilen branş sayılarına dair bilgiler aşağıdaki tabloda sunulmuştur. Tabloda yer alan verilere göre iller arasında en fazla

lisanslı sporcu sayısına sahip il 20.050 ile Kırıkkale’dir. Kırıkkale’yi sırası ile Nevşehir (18.288), Kırşehir (15.308), Niğde (14.504) ve Aksaray (12.857) illeri takip etmektedir.

Spor tesisi varlığı açısından bir değerlendirme yapıldığında bölgede toplamda 108 spor tesisi bulunduğu görülmektedir. En fazla tesise sahip il 28 tesis ile Nevşehir olurken, en az tesise sahip il 16 tesis ile Aksaray’dır.

İllerin hizmet sunduğu spor branşı incelendiğinde, Niğde ilinin 55 farklı branş ile spor hizmetlerinde en fazla çeşitlilik sağlayan il olduğu görülmektedir. 22 branş ile Kırıkkale bu anlamda iller arasında en geride kalan il durumundadır.

Tablo 85 İllerin Spor Tesisi, Lisanslı Sporcu ve Branş Sayıları

Bölge/İl	Spor Tesisi Sayısı	Lisanslı Sporcu Sayısı	Hizmet Verilen Branş Sayısı
TR71	108	81.007	184
Aksaray	16	12.857	46
Kırıkkale	26	20.050	22
Kırşehir	19	15.308	32
Nevşehir	28	18.288	29
Niğde	19	14.504	55

Kaynak: Gençlik ve Spor Bakanlığı İl Müdürlükleri, 2013

Bölgedeki illere kültürel gelenekler açısından bakıldığında, kırdan kente gelen göç ile beraber kırdaki geleneksel değerlerin kentlere taşındığı ve bu anlamda tüm illerin geleneksel bir yapıya sahip olduğu gözlemlenmiştir. Bu anlamda dini pratikler ve inanışlar illerde yoğun yaşanmaktadır.

TR71 Bölgesi’ndeki illerin tümünde üniversite bulunmaktadır. Üniversite öğrencileri daha çok illere yakın bölge içi veya bölge dışı illerden gelmektedir. İl merkezlerinden üniversite öğrencilerinin rahatça yer alabildikleri ifade edilse de gençlere yönelik sosyal faaliyet mekânlarının azlığı gençliği etkilemektedir. Öte yandan, üniversitelerin gelmesi ile illerdeki geleneksel ve muhafazakâr yapının değişmeye başladığı, daha esnek, daha toleranslı bir zihniyetin oluşmaya başladığı görülmektedir. Özellikle kent merkezlerine bu esnek kültür yansımakta ise de bölgedeki illerde toplumsal kesimlerin sosyalleşebileceği alanlar ve aktiviteler yetersizdir. Sosyal etkinliklerin az olması insanların daha çok evde zaman geçirmesine neden olmaktadır. Bu nedenle, illere tiyatro, sinema, spor tesisleri vb. mekânların yapılması talep edilmektedir.

Kırıkkale ilinde çalıştay katılımcılarına göre genel okuyucu sayısında kadınlar daha fazladır. İldeki kütüphane ödünç kitap vermede 2012’de 8. sırada yer almıştır. Kütüphane kültür merkezi haline dönüştürülmeye çalışılmaktadır. Bütün okullarda kütüphane tanıtımı yapılmaktadır. Kırıkkale’de bir kitap fuarı açılabilceği

belirtilmiştir. İlde kitap okumaya talep bulunmakla beraber hafta sonu kütüphanede yer bulunamamaktadır. Ayrıca il için şehir tiyatrosu yapılabileceği öngörülmektedir.

Aksaray ilinde paydaşların ifadelerine göre yöreye özgü eski yemeklerin yeniden öne çıkması sayesinde kadınlar kendi işlerini kurmaya veya meslek edinerek iş imkânı elde etmeye başlamışlardır. İldeki müzelere ilgi fazladır ve bu müzeler il halkı tarafından ziyaret edilmektedir. Ancak bu tür kültürel alanlara ilişkin çevre düzenlemesi, market ve ulaşım, yol gibi çevre düzenlemesi ve altyapı yetersizliği bulunmaktadır.

Kırşehir ilinde paydaşlara göre kültürel değerler konusunda en büyük sorun ildeki turizm değerlerinin halka anlatılmamasıdır. İlin kendini tanımama/ tanıtamama en büyük sorunudur. İlde jeotermal kaynaklar bulunmaktadır. Kırşehir’de termal turizm kaynakları çok güçlüdür ve il Türkiye’de üçüncü nitelikte olan içilebilir nitelikte termal sulara sahiptir. İlde tarihi değerler mevcuttur. Kırşehir’de Türkiye’de ilk dörde girebilecek nitelikte göl bulunmaktadır. İlde her yıl Ahilik kutlamaları olmaktadır. Çeşitli tarihi şölen ve anma programları yapılmaktadır. İlde tarihte yaşamış önemli inanç ve kanaat önderi insanlara ait türbe ve kültürel yapılar mevcuttur. Kırşehir’de doğa güzellikleri ve yer altı şehirleri bulunmaktadır. Hirfanlı Barajı’nda su sporları yapılmaktadır. İlde Bozlak müzik kültürü ilin başka bir kültürel zenginliğidir.

Kırşehir’de çok fazla turistik kaynak olmasına rağmen halk yeterince haberdar değildir. Cacabey Medresesi il için çok özel bir yerdir. Dünyanın ilk gökbilim merkezidir. Halk turizmin bir gelir kaynağı olduğunun bilincinde değildir.. İlde turizm meslek lisesi bulunmaktadır. Bütün bu turistik ve tarihi değerlere rağmen Kırşehir tur şirketlerinin tur düzenlediği bir il değildir. İl yakınındaki Kapadokya Bölgesi’nden yararlanamamaktadır.

Nevşehir’de çalıştayda öne çıkan bir görüş ilin kapalı kültürden açık topluma doğru yönelimi olduğu ve ilin değişim aşamasında olduğudur. İlde gündelik etkinliklerde dini inanç ve yaşamın etkileri de görülmektedir.

Niğde ilinde ise paydaşlara göre sosyal etkinliklerin azlığı nedeni ile halk ilde düzenlenecek sosyal etkinliklere talep göstermektedir. Sosyal etkinliklerin artırılması konusunda yatırım gerektiği dile getirilmiştir. İlde olimpik havuz olması gençler için bir farklılık ortaya çıkarmıştır. HEM tarafından düzenlenen kurslara talep fazladır ve daha çok kadınlar katılımında bulunmaktadır. HEM kurslarından yaklaşık 5.000 kadın ve 3.000 erkeğin yararlanmıştı. Kursiyerlere ürettiklerini satabilecekleri bir mekân fırsatı da sağlanmaktadır. El becerisi kurslarına katılan kadınların hemen hemen yarısı ürünlerini pazarlamaktadır.

Niğde’nin sosyal yönden açık bir şehir olduğu ve ilde dayanışma kültürünün yaygın olduğundan bahsedilmiştir.

5.2.7.9 Medya

Türkiye'deki 803 yerel radyo biriminden 29'u TR71 Bölgesi'nde bulunmaktadır. 2010 yılında radyo yayıncılığı kapsamında Türkiye'de 9.256.654 TL yatırım gerçekleştirilmiş olup bu yatırımların 78.689 TL'si TR71 Bölgesi'nde gerçekleştirilmiştir. Türkiye genelinde radyo yayıncılığında çalışan kişilerin %2'si bölgede istihdam edilmektedir.

Tablo 86 Yerel Birimlere Göre Radyo Yayıncılığı Temel Göstergeleri

Bölge/İl	Yerel Birim Sayısı	Çalışanların Yıllık Ortalama Sayısı	Maaş ve Ücretler (TL)	Ciro (TL)	Maddi Mallara Gayrisafi Yatırım (TL)
Türkiye	803	3.016	24.951.441	119.856.799	9.256.654
TR71	29	68	158.565	501.039	78.689

Kaynak: TÜİK 2013i. Eğitim, Kültür ve Spor 2010, Türkiye İstatistik Kurumu, <http://www.tuik.gov.tr>.

Televizyon programcılığı ve yayıncılığı faaliyetleri kapsamında Türkiye genelinde 352 yerel birim bulunmaktadır. Bu yerel birimlerin 7'si ise TR71 Bölgesi'ndedir. Sektördeki 14.605 kişiden 41'i bölgede çalışmaktadır. Televizyon programcılığı ve yayıncılığı sektöründe 2010 yılında Türkiye'de 749.980.615 TL'lik bir yatırım yapılmış olup bu yatırımların 45.927 TL'si bölgede gerçekleştirilmiştir.

Tablo 87 Yerel Birimlere göre Televizyon Programcılığı ve Yayıncılığı Faaliyetleri Temel Göstergeleri

Bölge/İl	Yerel Birim Sayısı	Çalışanların Yıllık Ortalama Sayısı	Maaş ve Ücretler (TL)	Ciro (TL)	Maddi Mallara Gayrisafi Yatırım (TL)
Türkiye	352	14.605	576.970.226	2.537.238.215	749.980.615
TR71	7	41	273.287	452.834	45.927

Kaynak: TÜİK 2013i. Eğitim, Kültür ve Spor 2010, Türkiye İstatistik Kurumu,

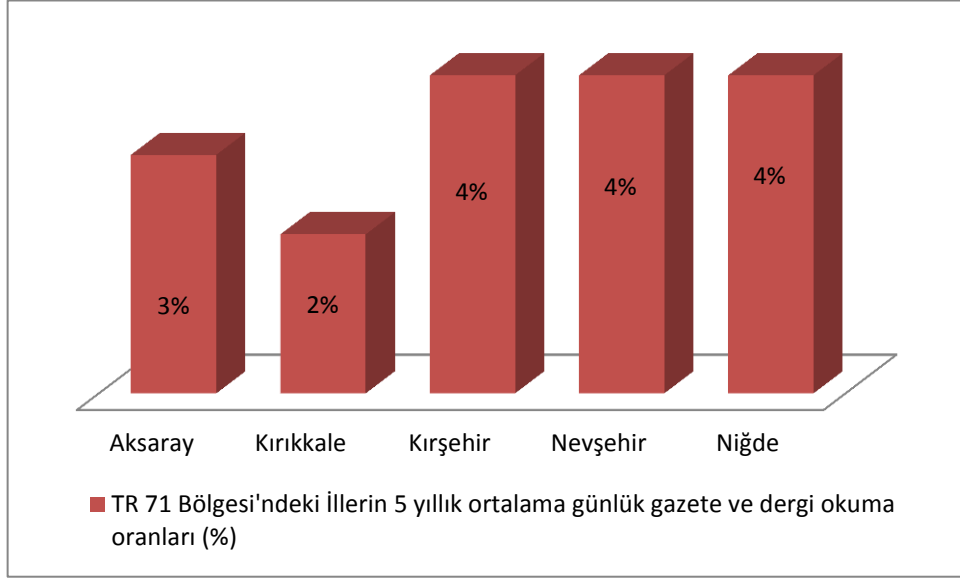
<http://www.tuik.gov.tr>.

Tablo 88 Gazete ve Dergi Dağıtım ve Satış Miktarları

İller	Yıllar	Yerel Dağıtım	Yerel Satış	Dergi Dağıtım	Dergi Satış	Gazete Dağıtım	Gazete Satış	Toplam Dağıtım	Toplam Satış	Günlük Gazete/Dergi Satış Tiraajları	Okur Yazar Nüfus (+15 Yaş)	Günlük Gazete/Dergi Okunma Oranı (%)
Aksaray	2008	448.390	367.226	83.781	35.743	2.085.877	1.576.367	2.618.048	1.979.336	5.423	127.800	4
	2009	311.953	237.892	84.302	39.618	1.864.195	1.325.532	2.260.450	1.603.042	4.392	137.820	3
	2010	253.505	168.671	66.362	32.762	1.746.487	1.230.138	2.066.354	1.431.571	3.922	143.546	3
	2011	281.387	166.495	67.335	33.600	1.681.762	1.178.425	2.030.484	1.378.520	3.777	154.862	2
	2012	225.573	94.971	72.194	36.249	1.575.907	1.156.318	1.873.674	1.287.538	3.528	158.804	2
	Toplam	1.520.808	1.035.255	373.974	177.972	8.954.228	6.466.780	10.849.010	7.680.007	-	-	-
Kırıkkale	2008	-	-	57.889	27.816	2.306.694	1.739.720	2.364.583	1.767.536	4.843	150.581	3
	2009	-	-	57.366	31.592	2.002.804	1.428.623	2.060.170	1.460.215	4.001	157.699	3
	2010	-	-	42.911	23.756	1.857.793	1.283.975	1.900.704	1.307.731	3.583	161.721	2
	2011	-	-	40.002	23.473	1.637.489	1.122.100	1.677.491	1.145.573	3.139	171.966	2
	2012	-	-	51.387	30.862	1.401.501	983.809	1.452.888	1.014.671	2.780	172.836	2
	Toplam	-	-	249.555	137.499	9.206.281	6.558.227	9.455.836	6.695.726	-	-	-
Kırşehir	2008	-	-	40.157	20.865	2.385.286	1.800.730	2.425.443	1.821.595	4.991	99.919	5
	2009	-	-	45.616	28.671	2.219.444	1.612.436	2.265.060	1.641.107	4.496	105.826	4
	2010	-	-	41.863	27.090	2.153.938	1.565.266	2.195.801	1.592.356	4.363	109.901	4
	2011	-	-	42.861	26.977	2.014.123	1.450.316	2.056.984	1.477.293	4.047	115.333	4
	2012	-	-	54.391	33.746	1.891.765	1.392.926	1.946.156	1.426.672	3.909	118.862	3
	Toplam	-	-	224.888	137.349	10.664.556	7.821.674	10.889.944	7.959.023	-	-	-
Nevşehir	2008	52.333	9.168	74.610	31.068	2.342.114	1.750.227	2.469.057	1.790.493	4.905	96.615	5
	2009	29.917	6.114	73.351	38.852	2.197.687	1.568.107	2.300.955	1.613.073	4.419	102.358	4
	2010	29.223	6.012	73.816	32.453	2.239.024	1.593.783	2.342.063	1.632.248	4.472	105.706	4
	2011	28.100	7.530	82.814	38.191	2.147.090	1.529.922	2.258.004	1.575.643	4.317	111.839	4
	2012	28.400	5.946	88.397	43.940	2.005.837	1.447.285	2.122.634	1.497.171	4.102	116.558	4
	Toplam	167.973	34.800	392.988	184.504	10.931.752	7.889.324	11.492.713	8.108.628	-	-	-
Niğde	2008	13.717	9.605	57.738	27.920	2.518.586	1.935.407	2.590.041	1.972.932	5.405	99.804	5
	2009	1.934	842	54.052	33.985	2.445.428	1.825.845	2.501.414	1.860.672	5.098	106.284	5
	2010	63	63	42.420	25.641	2.420.424	1.810.478	2.462.907	1.836.182	5.031	111.364	5
	2011	-	-	45.761	26.326	2.296.409	1.707.741	2.342.170	1.734.067	4.751	118.665	4
	2012	-	-	63.040	35.330	2.145.641	1.636.111	2.208.681	1.671.441	4.579	122.910	4
	Toplam	15.714	10.510	263.011	149.202	11.826.488	8.915.582	12.105.213	9.075.294	-	-	-

Kaynak: YAY-SAT 2013. YAY-SAT 2012 istatistikleri, YAY-SAT, <http://www.yaysat.com.tr>.

Grafik 37 TR 71 Bölgesi'ndeki İllerin 5 Yıllık Ortalama Günlük Gazete ve Dergi Okuma Oranları (%)

Kaynak: YAY-SAT 2013. YAY-SAT 2012 istatistikleri, YAY-SAT, <http://www.yaysat.com.tr>.

TR71 Bölgesi'ndeki günlük gazete ve dergi okuma oranlarının en fazla olduğu iller %4 ile Kırşehir, Nevşehir ve Niğde'dir. Bir başka ifade ile Kırşehir, Nevşehir ve Niğde illerinde her 100 kişiden 4'ü günlük olarak gazete ve dergi satın almaktadır. Bölgede gazete ve dergi okuma oranının en düşük olduğu il ise %2 ile Kırıkkale'dir.

5.2.7.10.İletişim

Türkiye genelinde 2001-2011 yılları arasında haberleşme araçlarını kullanan kişi sayıları incelendiğinde; sabit telefon abone sayısının azalma eğiliminde olduğu, cep telefonu ve internet abone sayısının ise yıllar itibariyle dalgalanmalar yaşansa da genel olarak artma eğiliminde olduğu görülmektedir.

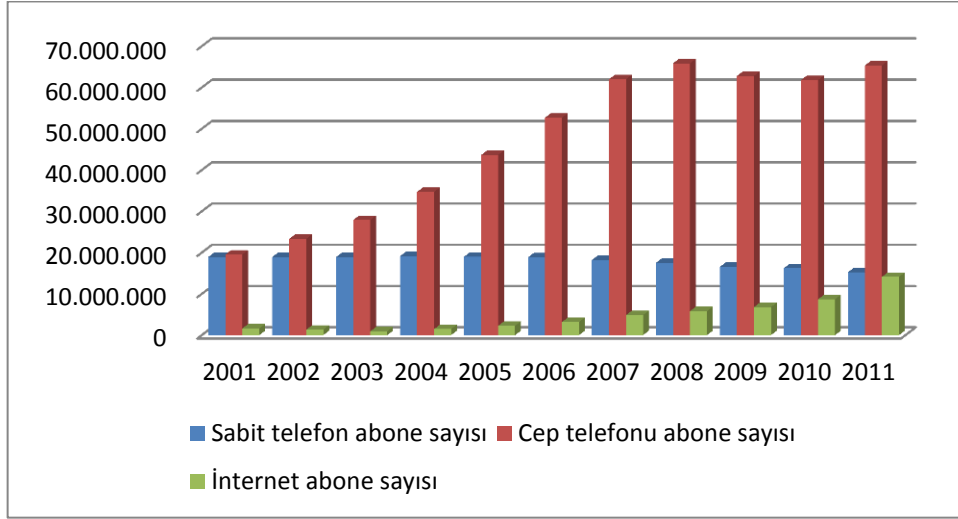
TR71 Bölgesi'ndeki iller ile ilgili aşağıda yer alan tablolar incelendiğinde yıllar bazında tüm illerde internet abone sayılarının arttığı görülmektedir.

Tablo 89 Türkiye Geneli Haberleşme Araçları

Yıllar	Sabit Telefon Abone Sayısı	Cep Telefonu Abone Sayısı	Teleks Kapasitesi	İnternet Abone Sayısı Toplam	İnternet Abone Sayısı Bireysel	İnternet Abone Sayısı Kurumsal
2001	18.904.486	19.502.897	16.400	1.619.270	1.576.843	42.427
2002	18.914.857	23.323.118	16.400	1.309.770	1.274.508	35.262
2003	18.916.721	27.887.535	15.200	906.650	863.181	43.469
2004	19.125.163	34.707.549	11.100	1.474.590	1.264.290	210.300
2005	18.978.223	43.608.965	11.100	2.248.105	1.865.930	382.175
2006	18.831.616	52.662.709	...	3.180.580	2.820.801	359.779
2007	18.201.006	61.975.807	...	4.842.798	4.489.989	352.809
2008	17.502.205	65.824.110	...	5.804.923	...	...
2009	16.534.356	62.779.554	...	6.782.657	...	...
2010	16.201.466	61.769.635	...	8.672.376	...	...
2011	15.210.846	65.321.745	...	14.117.815	...	...

Kaynak: Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK) 2013. BTK 2012 İstatistikleri, BTK, <http://www.tk.gov.tr>.

Grafik 38 Yıllar İtibariyle Haberleşme Araçlarını Kullanan Abone Sayılarının Değişimi

Kaynak: Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK) 2013. BTK 2012 İstatistikleri, BTK, <http://www.tk.gov.tr>.

Tablo 90 TR71 Bölgesi Yıllara Göre İnternet Abone Sayısı

Yıllar	TR71	Aksaray	Kırıkkale	Kırşehir	Nevşehir	Niğde
2008	75.177	15.609	14.814	10.361	19.420	14.973
2009	89.338	20.051	17.589	12.783	22.198	16.716
2010	119.219	26.474	24.667	17.513	28.823	21.742
2011	199.467	44.341	41.588	29.610	48.527	35.403
2012	287.287	67.983	56.864	41.966	61.653	58.821

Kaynak: Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK) 2013. BTK 2012 istatistikleri, BTK, <http://www.tk.gov.tr>

5.2.7 Toplumsal Aktörler

5.2.8.1 Sivil Toplum Kuruluşları

İl Dernekler Müdürlükleri 2013 yılı verilerine göre bölgede 1.777 adet STK ve bu STK'lara üye 83.918 kişi bulunmaktadır. Bölgede en fazla Kırıkkale İl Dernekler Müdürlüğüne kayıtlı dernek bulunmakla beraber Kırıkkale ilini Niğde ili takip etmektedir. TR71 Bölgesi'nde en az derneğin bulunduğu il ise Kırşehir'dir.

STK'lara üyelik bakımından bir değerlendirme yapıldığında Kırşehir iline her 100 kişiden yaklaşık 15'inin bir STK'ya üye olduğu görülmektedir. Kırşehir bu anlamda bölge içerisinde en yüksek orana sahip ildir. Aksaray ise her 100 kişiden 3'ünün bir STK'ya üyeliği ile bölgede sivil toplum bilincinin en az geliştiği il olarak görülmektedir.

Tablo 91 TR71 Bölgesi STK Sayıları

İller	STK Sayısı	STK'ların Toplam Üyesi	Üyelerin Nüfusa Oranı (%)
Aksaray	324	11.935	3,14
Kırıkkale	453	27.625	10,05
Kırşehir	276	15.180	14,55
Nevşehir	359	15.037	5,27
Niğde	365	14.141	3,48

Kaynak: İç İşleri Bakanlığı 2013. İl Dernekler Müdürlükleri 2013 istatistikleri, İç İşleri Bakanlığı,
<http://www.icisleri.gov.tr>.

5.2.8.2 Sosyal Yardımlaşma, Dayanışma ve Ortaklık Kültürü

Bölge illerinde gerçekleştirilen çalıştaylar ve paydaş görüşmelerinden elde edilen görüşlere göre bölge illeri Türkiye'nin her yerinden göç alırken, yoğun olarak çevre il, ilçe ve köylerden göç almaktadır. Ancak bu dışa verilen ve dışarıdan alınan göç nedeni ile illerde kent doğumlu, yerli nüfusun oranı azalmış ve kentlerin sahiplenilmesi ve kentle kimliğinin oluşturulması bir sorun olarak belirmiştir. Bu kenti sahiplenme sorunu ve kimlik eksikliği özellikle genç kuşağın kentleri sahiplenmemesi, ilk fırsatta il dışına kaçma isteği olarak belirtilmektedir.

Bu görüşlere göre genel anlamda eskiye referansla herkesin herkesi tanıdığı küçük kasabalardan kentleşmeye giden süreçte toplumsal kesimler arasında dayanışma kültürü de yıpranmış, kentlere yeni gelenlerle kaynaşma olmamış ve kenti geliştirme fikrine sahip olamayan ve birbirine yabancı kişilerin her gün kullandıkları ancak yabancılaştıkları kent mekânları oluşmuştur.

Önemli bir görüş STK'lar ile ilgilidir. İllerde farklı alanlarda kurulmuş çeşitli STK'lar mevcuttur. Ancak bunların çoğu bilgi ve ödenek eksikliği ile etkin bir durumda değildir. Özellikle kent için neyin nasıl yapılması gerektiği konusunda bilgi eksikliği vardır. Tüm illerde STK'lar devletten yardım beklediklerini ve kentte refahı artırma ve sosyal gelişmenin sağlanması için kamu-özel-STK işbirliğinin gerekli olduğuna vurgu yapmışlardır.

Bölge illeri tarım ağırlıklı oldukları ve kırdan göç aldıkları için kırsaldaki aileler arası ve aile içi birçok yardımlaşma yapısını bilmektedirler. Ancak kırsal kesimde yoğun olan aileler arası yardımlaşma biçimi kentlere göç edildiğinde kentsel yaşam biçiminde doğal olarak azalmıştır.

Gençler bazında ise yardımlaşma konusu daha da zayıftır. Bu noktada illerde önemli bir konu kentlerde yeni bir dayanışma kültürü oluşturmanın gerekliliğidir. Bu yeni dayanışmanın temel aktörünün ise STK'lar olması beklenmektedir. İllerde STK'lar olmakla beraber faal olarak ve gerçek anlamda çalışan STK sayısı çok düşüktür.

Kırıkkale’de göç ile gelenlerin ili yeterince sahiplenmediği ileri sürülmektedir.İlin farklı alanlarda 33 tane ödül aldığı ancak halkın Kırıkkale’nin gücünün farkına varmadığı vurgulanmıştır. Paydaşlar ilde eğlence ve boş zaman alışkanlıkları ile ilgili görüş açılarının değişmekte olduğunu vurgulamışlardır.

Kırşehir’de paydaşlar ilde STK’lar tarafından çeşitli çalıştaylar düzenlenmesine rağmen bu çalışmaların yeterli olmadığını belirtmişlerdir. STK’lar toplum ihtiyaçlarına yönelik olarak yoğun bir şekilde çalışmalar yapabilecek önemli aktörlerdir. STK’ların kültürel yönde gelenek göreneklere ilişkin çalışmalar yapması da beklenmektedir. İlde 300’e yakın faal dernek olmasına rağmen bilinen aktif dernek sayısının 10’u geçmediği ifade edilmiştir.

Nevşehir’de ki çalıştayta ise Bakanlıkların taşra teşkilatlarının çeşitli güçlüklerle baş etmek zorunda kaldıkları ifade edilmiştir.

Niğde ilinde ise girişimciler arasında kooperatifleşme ve birlikte iş yapma kültürünün gelişmekte olduğu ancak henüz tam gelişemediği vurgulanmıştır.

Benzer şekilde **Aksaray** ilinde de dayanışma ve yardımlaşma kültürünün giderek azaldığı yönünde söylemler belirtilmiştir.

5.2.9 Seçimlere Katılım Durumu

TR71 Bölgesi’nde milletvekili genel seçimlerine katılım Türkiye ortalamasının üzerindedir. Kırıkkale ve Nevşehir illeri bölgede genel seçim katılımının en fazla olduğu illerdir.

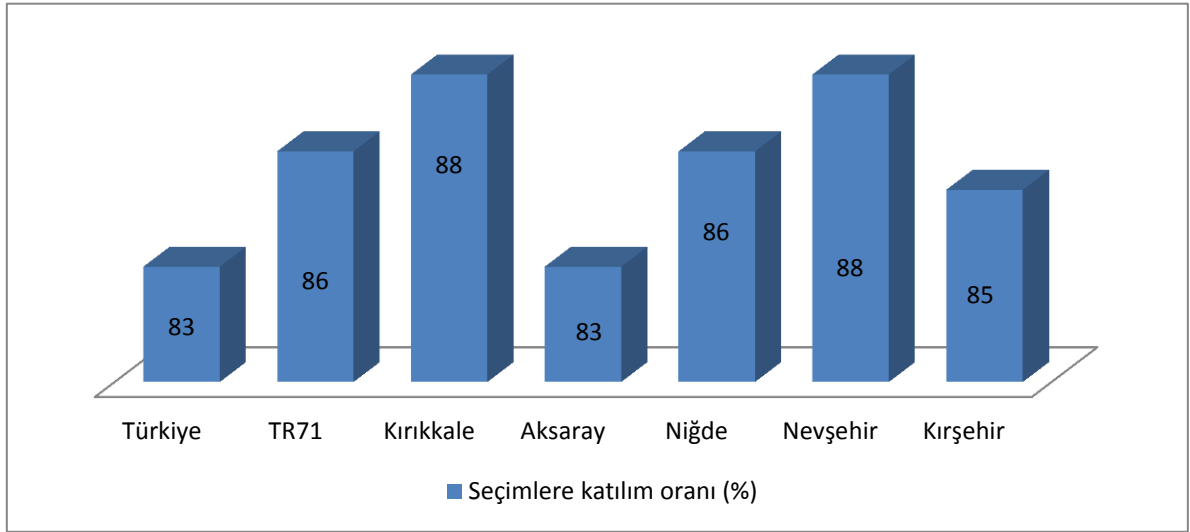
Tablo 92 Milletvekili Genel Seçim Sonuçları

Bölge / İl	Toplam Seçmen Sayısı	Oy Kullanan Seçmen Sayısı	Katılım Oranı (%)	Toplam Milletvekili Sayısı
Türkiye	52.806.322	43.914.948	83	550
TR71	1.016.990	870.465	86	14
Aksaray	247.089	203.870	83	3
Kırıkkale	196.198	171.592	88	3
Kırşehir	156.948	132.978	85	2
Nevşehir	196.854	173.146	88	3
Niğde	219.901	188.879	86	3

Kaynak: TÜİK 2013i. Bölgesel İstatistikler-Seçimler 2011, Türkiye İstatistik Kurumu,

<http://www.tuik.gov.tr>.

Grafik 39 Genel Seçim Katılım Oranları

Kaynak: TÜİK 2013i. Bölgesel İstatistikler-Seçimler 2011, Türkiye İstatistik Kurumu, <http://www.tuik.gov.tr>.

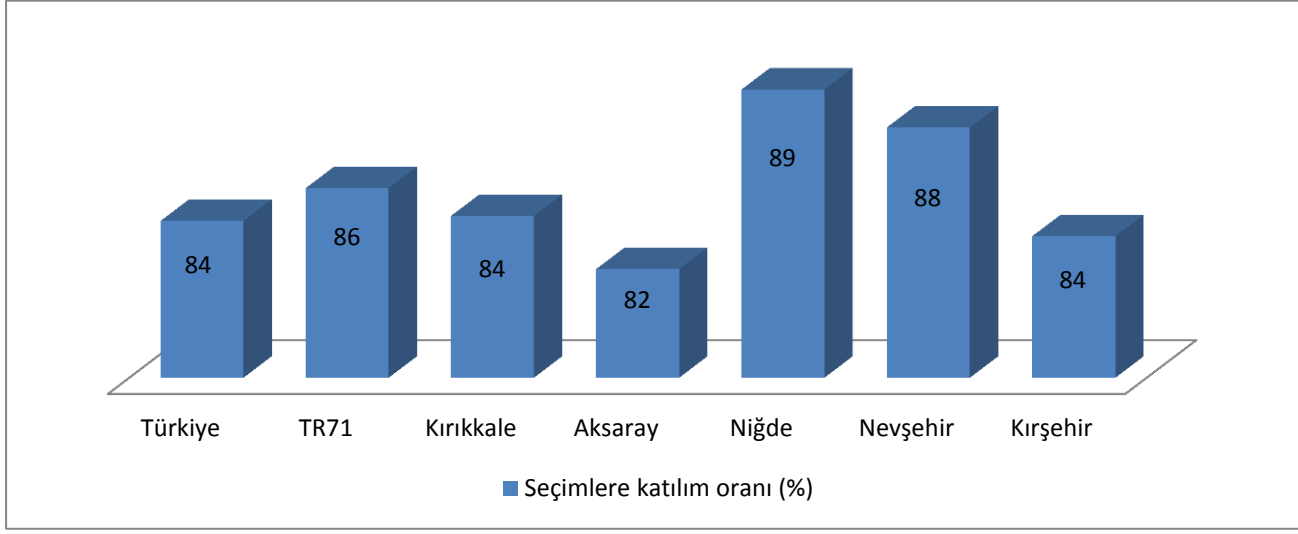
TR71 Bölgesi %86'lık mahalli idareler seçimlerine katılım oranı ile %84 olan Türkiye ortalamasının üzerindedir. Niğde ili %89 katılım oranı ile bölge içerisinde mahalli idareler seçimlerine katılımın en fazla olduğu ildir. Bölgede mahalli idareler seçimlerine katılımın en az olduğu il ise %82'lik oran ile Aksaray'dır.

Tablo 93 Mahalli İdareler Seçim Sonuçları

Bölge / İl	Toplam Seçmen Sayısı	Oy Kullanan Seçmen Sayısı	Katılım Oranı (%)	Toplam Belediye Başkanı Sayısı
Türkiye	39.809.274	33.510.343	84	2.931
TR71	834.576	713.595	86	195
Aksaray	200.153	164.793	82	46
Kırıkkale	172.714	145.690	84	23
Kırşehir	127.015	106.194	84	30
Nevşehir	156.555	137.578	88	44
Niğde	178.139	159.340	89	52

Kaynak: TÜİK 2013i. Bölgesel İstatistikler-Seçimler 2009, Türkiye İstatistik Kurumu, <http://www.tuik.gov.tr>.

Grafik 40 Mahalli İdareler Seçimlerine Katılım Oranları

Kaynak: TÜİK 2013i. Bölgesel İstatistikler-Seçimler 2009, Türkiye İstatistik Kurumu,
<http://www.tuik.gov.tr>

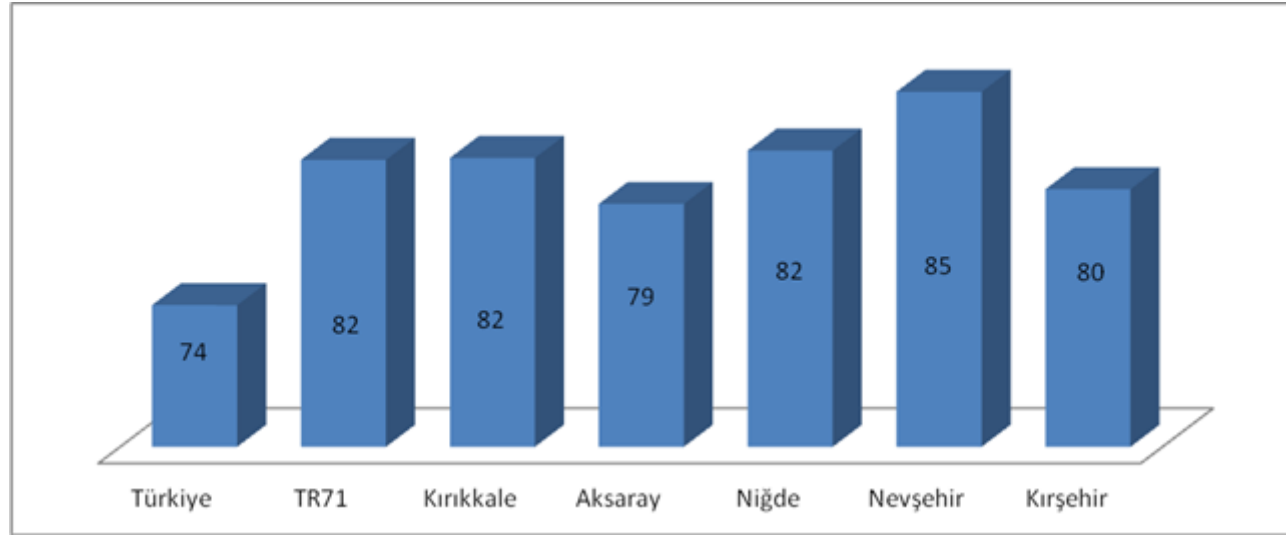
TÜİK 2010 verilerine göre Türkiye’de halk oylamasına katılım oranı %74’tür. TR71 Bölgesi %82’lik katılım oranı ile Türkiye ortalamasının üzerinde yer almaktadır.

Tablo 94 Halk Oylaması Sonuçları

Bölge / İl	Sandık Sayısı	Kayıtlı Seçmen Sayısı	Oy Kullanan Seçmen Sayısı	Katılım Oranı (%)	Geçersiz Oy Sayısı	Geçersiz Oy Oranı (%)	Geçerli Oy Sayısı	Geçerli Oy Oranı (%)	Evet Oyu Sayısı	Evet Oyu Oranı (%)	Hayır Oyu Sayısı	Hayır Oyu Oranı (%)
Türkiye	152.006	52.051.828	38.369.099	74	725.062	2	37.644.037	98	21.787.244	58	15.856.793	42
TR71	3.436	1.013.823	827.298	82	16.630	2	810.668	98	544.469	67	266.199	33
Aksaray	797	245.874	194.680	79	4.080	2	190.600	98	146.102	77	44.498	23
Kırıkkale	665	195.333	159.578	82	2.751	2	156.827	98	108.586	69	48.241	31
Kırşehir	625	156.339	125.002	80	2.475	2	122.527	98	71.258	58	51.269	42
Nevşehir	654	196.436	167.489	85	3.085	2	164.404	98	111.049	68	53.355	33
Niğde	695	219.841	180.549	82	4.239	2	176.310	98	107.474	61	68.836	39

Kaynak: TÜİK 2013i. Bölgesel İstatistikler-Seçimler 2010, Türkiye İstatistik Kurumu, <http://www.tuik.gov.tr>.

Grafik 41 Halk Oylamasına Katılım Oranları (%)

Kaynak: TÜİK 2013i. Bölgesel İstatistikler-Seçimler 2010, Türkiye İstatistik Kurumu, <http://www.tuik.gov.tr>.

5.2.10 Suç ve Güvenlik

TÜİK 2008 verilerine göre TR71 Bölgesi'nde 1.763 kişi ceza infaz kurumuna girmiştir. Bölgede en fazla hükümlü sayısına sahip il Niğde, en az hükümlüye sahip il ise Kırşehir'dir. Türkiye genelinde ve TR71 Bölgesi'nde erkek hükümlü sayısının kadın hükümlü sayısına göre oldukça fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 95 Ceza İnfaz Kurumuna Giren Hükümlüler

İkamet Edilen Yerleşim Yeri	Erkek	Kadın	Toplam
Türkiye	73.820	2.668	76.488
TR71	1.763	87	1.850
Aksaray	408	17	425
Kırıkkale	262	27	289
Kırşehir	236	7	243
Nevşehir	416	22	438
Niğde	441	14	455

Kaynak: TÜİK 2013j. Bölgesel İstatistikler-Adalet 2008, Türkiye İstatistik Kurumu,

<http://www.tuik.gov.tr>.

Tablo 96 Suç İşlendiği İl ve Suç Türüne Göre Ceza İnfaz Kurumuna Giren Hükümlüler

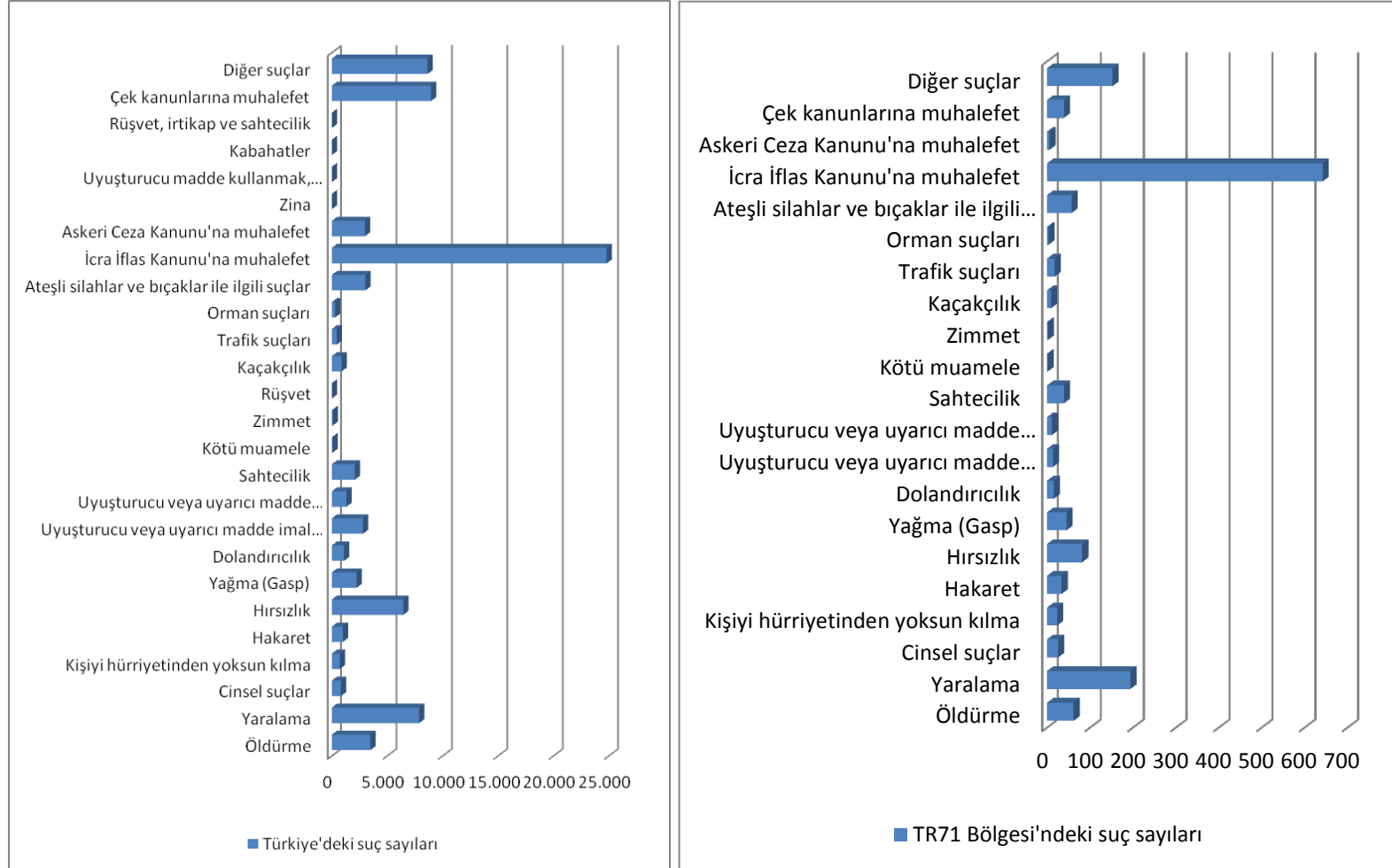
Suç Türleri	Türkiye	TR71	Aksaray	Kırıkkale	Kırşehir	Nevşehir	Niğde
Toplam	80.096	1.475	350	234	194	413	284
Öldürme	3.484	62	13	17	9	3	20
Yaralama	7.885	194	37	35	14	38	70
Cinsel Suçlar	828	26	4	2	7	3	10
Kişiyi Hürriyetinden Yoksun Kılma	723	23	7	1	6	2	7
Hakaret	996	34	4	5	10	7	8
Hırsızlık	6.445	82	15	29	13	12	13
Yağma (Gasp)	2.225	45	9	8	18	2	8
Dolandırıcılık	1.103	16	3	5	2	3	3
Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde İmal ve Ticareti	2.811	14	2	3	5	1	3
Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Kullanma, Satın Alma	1.320	11	2	2	2	1	4
Sahtecilik	2.077	39	6	7	7	11	8

Kötü Muamele	61	1	1	-	-	-	-
Zimmet	87	2	-	1	-	1	-
Rüşvet	13	-	-	-	-	-	-
Kaçakçılık	881	9	1	1	2	4	1
Trafik Suçları	453	18	4	2	3	7	2
Orman Suçları	309	3	-	-	1	-	2
Ateşli Silahlar ve Bıçaklar İle İlgili Suçlar	3.028	57	8	11	7	14	17
İcra İflas Kanunu'na Muhalefet	24.805	642	186	65	63	260	68
Askeri Ceza Kanunu'na Muhalefet	2.981	6	2	1	2	-	1
Zina	-	-	-	-	-	-	-
Uyuşturucu Madde Kullanmak, Satmak ve Satın Almak	-	-	-	-	-	-	-
Kabahatler	-	-	-	-	-	-	-
Rüşvet, İrtikap ve Sahtecilik	-	-	-	-	-	-	-
Çek Kanunlarına Muhalefet	8.946	39	13	4	4	7	11
Diğer Suçlar	8.635	152	33	35	19	37	28

Kaynak: TÜİK 2013j. Bölgesel İstatistikler-Adalet 2008, Türkiye İstatistik Kurumu,

<http://www.tuik.gov.tr>

Grafik 42 İşlenen Suç Türlerinin Dağılımları

Yukarıdaki tablolar incelendiğinde Türkiye’de ve TR71 Bölgesi’nde en çok işlenen suç türlerinin benzer olduğu görülmektedir. Türkiye genelinde en çok işlenen suç türleri icra iflas kanununa muhalefet, çek kanunlarına muhalefet ve diğer suçlardır. TR71 Bölgesi’nde ise bu sıralama icra iflas kanununa muhalefet, yaralama ve diğer suçlardır. TR71 Bölgesi’nde işlenen suçların Türkiye genelinde işlenen suçlara oranı %1,8’dir.

Tablo 97 Suç Türü ve Suçun İşlendiği Yere Göre Ceza İnfaz Kurumundan Çıkan Hükümlüler

Suç Türleri	Türkiye	TR71	Aksaray	Kırıkkale	Kırşehir	Nevşehir	Niğde
Toplam	72.388	1.182	314	177	138	375	178
Öldürme	2.051	38	9	8	2	11	8
Yaralamak	6.499	121	27	26	13	21	34
Cinsel Suçlar	663	10	5	-	1	3	1
Kişiyi Hürriyetinden Yoksun Kılma	368	6	3	-	1	2	-
Hakaret	762	14	2	2	5	2	3
Hırsızlık	5.093	61	12	18	12	10	9
Yağma (Gasp)	1.585	13	2	5	2	3	1
Dolandırıcılık	1.005	18	7	1	2	5	3
Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde İmal ve Ticareti	3.746	16	2	4	3	6	1
Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Kullanma, Satın Alma	1.188	5	3	1	-	-	1
Sahtecilik	1.742	23	5	-	6	7	5
Kötü Muamele	57	1	1	-	-	-	-
Zimmet	57	2	-	-	-	2	-
Rüşvet	22	1	-	-	-	-	1
Kaçakçılık	781	9	-	2	2	5	-
Trafik Suçları	447	15	4	1	2	6	2
Orman Suçları	253	4	-	1	1	-	2
Ateşli Silahlar ve Bıçaklar İle İlgili Suçlar	2.564	34	3	12	4	6	9

İcra İflas Kanunu'na Muhalefet	24.341	614	183	59	61	250	61
Askeri Ceza Kanunu'na Muhalefet	2.779	6	3	1	1	-	1
Zina	-	-	-	-	-	-	-
Uyuşturucu Madde Kullanmak, Satmak ve Satın Almak	-	-	-	-	-	-	-
Kabahatler	-	-	-	-	-	-	-
Rüşvet, İrtikâp ve Sahtecilik	-	-	-	-	-	-	-
Çek Kanunlarına Muhalefet	9.168	46	13	9	3	9	12
Diğer Suçlar	7.217	125	30	27	17	27	24

Kaynak: TÜİK 2013j. Bölgesel İstatistikler-Adalet 2008, Türkiye İstatistik Kurumu,
<http://www.tuik.gov.tr>.

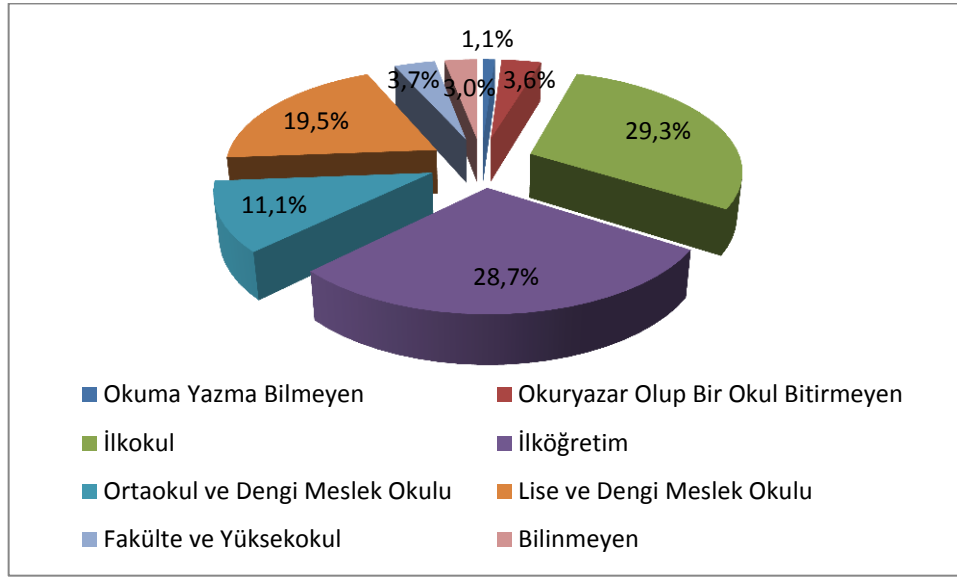
TR71 Bölgesi'nde işlenen en fazla suç türlerinin icra iflas kanununa muhalefet, yaralama ve diğer suçlar olması paralelinde bu suçlardan hüküm giyip ceza infaz kurumundan çıkan hükümlü sayısı diğer hükümlülere göre daha fazladır.

Tablo 98 Suçun İşlendiği İl ve Eğitim Durumuna Göre Cezaevine Giren Hükümlüler

Bölge/İl	Toplam	Okuma Yazma Bilmeyen	Okuryazar Olup Bir Okul Bitirmeyen	İlkokul	İlköğretim	Ortaokul ve Dengi Meslek Okulu	Lise ve Dengi Meslek Okulu	Fakülte ve Yüksekokul	Bilinmeyen
Türkiye	80.096	846	4.441	21.971	20.363	7.060	15.878	3.559	5.978
TR71	1475	16	53	432	424	163	288	55	44
Aksaray	350	3	11	109	89	37	79	12	10
Kırıkkale	234	2	10	42	76	33	58	5	8
Kırşehir	194	2	11	57	47	21	37	13	6
Nevşehir	413	5	13	126	105	57	75	21	11
Niğde	284	4	8	98	107	15	39	4	9

Kaynak: TÜİK 2013j. Bölgesel İstatistikler-Adalet 2008, Türkiye İstatistik Kurumu,
<http://www.tuik.gov.tr>.

Grafik 43 TR71 Bölgesi Eğitim Durumuna Göre Cezaevine Giren Hükümlü Oranları

Kaynak: TÜİK 2013j. Bölgesel İstatistikler-Adalet 2008, Türkiye İstatistik Kurumu, <http://www.tuik.gov.tr>.

TR71 Bölgesi'nde en fazla suç işleyen grubun ilkokul ve ilköğretim mezunlarının olduğu görülmektedir. %1,1'lik oran ile okuma yazma bilmeyen grup ise suç sayısının en az görüldüğü gruptur.

Bölgedeki illerde güvenlik ve suç konusunda büyük bir sorun bulunmamaktadır. Cana ve mala karşı işlenen adi suçların yoğunluğu Türkiye genelinden düşüktür. Hırsızlık, sokak çocukları, gençler arasında madde bağımlılığı, tinerici çocuklar gibi sorunlar az da olsa bu illerde de görülmektedir.

Öte yandan, suç ve güvenliğe ilişkin illerin kendi bünyesinden değil ama bazı dışsal faktörlerden kaynaklı güvenlik sorunları oluşmaktadır. Örneğin, Aksaray gibi ana yol güzergâhı üzerinde olan bir il için, ana yoldaki uyuşturucu trafiği ve yapılan operasyonlarda ele geçirilen uyuşturucu kentin güvenlik istatistiklerine olumsuz yansımaktadır.

Bölge illerinde bulunan sığınmacı ve mültecilerin de kentlerde bir güvenlik sorunu yaratmadıkları vurgulanmıştır.

Aksaray'da ilin dışarıdan aldığı göçün ve bunun yarattığı anonim yaşamın ildeki suç oranını arttırdığı belirtilmiştir.

Kırşehir'de çalıştayta ildeki en güçlü yönün güvenlik olduğu belirtilmiştir. İlde ekonomik durumları düşük olan mülteciler arasında Afganlıların daha çok tarımdaki işgücü açığını kapatacak şekilde tarım işlerinde çalışarak geçimlerini temin etmekte

olduğu bilgisi verilmiştir. Öte yandan ilde bu konuda bir yanlış anlama ve korku vardır. Bu konuda halkın aydınlatılması gerekli olduğu vurgulanmıştır.

Nevşehir’de suç oranlarında radikal artışlar bulunmamaktadır. İl düşünölenin aksine suç şehri değildir. Güvenlikte ise yapılan araştırmalarda il ölkede üst sıralarda yer almaktadır. İlde yeni bir hizmet modeline yönelinmeye çalışılmakta olduğu bildirilmiştir.

Nevşehir’de çalıştayda dikkat çekilen bir husus, ilde suça itilen çocukların daha çok bölünmüş ailelerden geldiği şeklindeki görüşe zıt bir şekilde ailesi ile yaşayan çocukların suça daha fazla itilmiş olduğunun göröldüğüdür.

Niğde ilin paydaş görüşmelerinde ise ilde bazı hırsızlık olaylarının yaşanmakta olduğu vurgulanmıştır. Paydaşlara göre ilde suç olaylarında etkili olan ve dikkati çeken konu eğitimsizliktir. Özellikle 18 yaş altı çocukların eğitimsizlik konusu önemli bir sorun olarak öne çıkmaktadır

6 GZFT ANALİZİ

Güçlü Yönler	Zayıf Yönler
Nüfus -Bölgede nüfus yoğunluğunun düşük olması -Nüfus artış hızının Türkiye ortalamasına yakın olması -Doğal nüfus artış oranının düşük olması -Ortalama hane halkı büyüklüğünün Türkiye ortalamasına yakın olması nedeniyle bölgede kalabalık hanelerde yaşanabilecek yoksulluk riskinin az olması Göç -Bölgenin çevre ilçe ve köylerden genç göçü alması -İl merkezlerinden diğer büyük illere göç ile ortaya çıkan işgücü açığının çevreden gelen göç ile karşılanabilmesi Eğitim -Bölgede eğitim düzeyinin ve eğitimli genç nüfusunun yüksek olması -İlköğretimde ve genellikle orta öğretimde okullaşma oranının yüksek olması -Bölgedeki tüm illerde üniversite ve meslek okullarının bulunması -Bölge illerinde MEB İl Müdürlükleri tarafından illerin eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesi çalışmalarının yapılması ve ilgili bölümlerin açılmasına yönelik faaliyetlerin yürütülmesi -Kırıkkale ve Kırşehir illerinde kız çocuklarının ortaöğretimde okullaşma oranlarının yüksek olması Sağlık -Bölgedeki tüm illerde sağlık hizmetlerine erişebilirlik ve hastane alt yapısının gelişmiş olması. -Bölgeye özgü belirgin bir sağlık sorununun olmaması	Nüfus -Bölgede kır nüfusunun ağırlıklı olması -65+ yaş bağımlı nüfusun Türkiye ortalamasının üstünde olması Göç -TR71 Bölgesi'nde bölge dışına göç eden vasıflı, eğitimli genç nüfusu sayısının fazla olması -İç göç – dış göç dengesinin sürekli dış göç lehine büyümesi -Bölgeye gelen yurtdışı göçmenlerin ve mültecilerin istihdam, barınma, güvenlik sorunlarına neden olması Eğitim -Meslek eğitiminde kalitenin ve pratik bilginin eksik olması -Meslek yüksekokullarının sanayi bölgeleri dışında veya uzak bölgelere konuşlanmış olması -Meslek okullarında okuyan öğrencilerin staj olanaklarının kısıtlı olması -Meslek okullarında öğretim elemanı eksikliğinin olması -Meslek okullarından ve üniversiteden mezun olan gençlerin alanlarına ilişkin iş bulma olanağının düşük olması -Bölgedeki okullarda devam oranının düşük olması Sağlık -Doktor sayısının ve yatak kapasitesinin yetersiz olması -3. basamak sağlık hizmetlerine yönelik sağlık hizmeti altyapısının yetersiz olması

İstihdam Yapısı ve İşgücü -Bölgenin tarım, sanayi ve turizm potansiyellerine sahip olması -Bölgedeki bazı illerde eğitilmiş ve işgücü piyasasına katılım konusunda istekli kadınların bulunması -Bölgede yükseköğretim kurumlarında öğrenim görmüş genç nüfusun olması nedeniyle bölgenin genç işgücü potansiyelini bünyesinde barındırması -İŞKUR tarafından bölgede işgücü ihtiyaç analizleri faaliyetlerinin yürütülüyor olması -Bölge illerinde UMEM Projesinin yürürlüğe konulmuş olması -Bölgede İŞKUR ve Halk Eğitim Merkezleri tarafından istihdama yönelik beceri artırıcı kursların yoğun bir şekilde veriliyor olması -Bölge illerinde istihdam sağlayabilecek ve bölge kalkınmasını hızlandırabilecek kaliteli termal kaynakların bulunması	İstihdam Yapısı ve İşgücü -Bölgedeki istihdam oranlarının Türkiye ortalamasının altında yer alması ve işgücünün yeterince kalifiye olamaması -Bölgede istihdama yönelik yatırımların yetersiz olması -Bölge illerinde genel olarak (Aksaray hariç) sanayinin gelişmemiş olması - Bölgede kayıt dışı istihdamın fazla olması -Bölgede ücretlerin düşük olması nedeniyle çalışan nüfusun çalışma motivasyonunun düşük olması -Bölgede çeşitli kurumlar tarafından açılan kursların bölge ihtiyaçlarına uygun olmaması ve yeterli ilgiyi görmemesi -Bölgedeki işverenlerin eğitim almış kişilerin iş pratiğine ve eğitim kalitesine güven duymamaları -Eğitilmiş kişilerin niteliklerine uygun iş bulamamaları -Bölge illerindeki kalifiye işgücünün belirli bir tecrübe kazandıktan sonra bölge dışındaki işletmeleri tercih etmeleri ile bölgedeki işletmelerin nitelikli işgücünde kayıp yaşamaları -Bölgedeki eğitim müfredatlarının pratiğe yönelik olarak yenilenmemesi -Bölgedeki işverenlerin bilgi eksikliği nedeniyle bilinçli olarak yatırım yapmamaları -Nevşehir gibi illerde turizm sektörünün çok kısıtlı bir kesime istihdam sağlayabilmesi -Turizm gibi istihdam sağlayabilen sektörlerin kısıtlı olması ve turizm faaliyetlerinin il içinde farklı ilçeler/bölgeler arasındaki dengesiz dağılımı -Bölgedeki kadın istihdamı oranlarının düşük olması ve sadece turizm ve hizmetler sektöründe, kayıt dışı ve düşük ücretli işlerde kadın istihdamının mümkün olması -İŞKUR işgücü ihtiyaç analizlerinde kadınlara yönelik meslek ve iş olanaklarını ortaya çıkarılmasına yönelik faaliyetlerin gerçekleştirilmemesi -Bölge ekonomisinde önemli bir yeri olan turizm sektöründe turizm değer zincirinde yer alan sektörlerin geliştirilmesine ve bu sektörlerle yönelik yeni yatırımların bölgeye çekilmesine kapsamında bölge çapında faaliyetlerin
---	---

	gerçekleştirilmemesi, gerekli analizlerin yapılmaması - Bölgenin tanıtım, logo, kimlik, imaj oluşturma, marka olma çabalarının eksik olması -Kırşehir, Nevşehir, Niğde illerinde önemli bir potansiyel olan termal kaynaklardan yeterince yararlanılmaması, bu kaynaklarla ilgili tanıtım ve yatırım faaliyetlerinin yetersiz olması ve istihdam yaratılamaması -Bölgenin turistik alanlar bakımından zengin ve bölge illerine gelen turist sayısının önemli oranda olmasına rağmen bölgede turistik hizmet veren işletmelerin sayısının ve kalitesinin yetersiz olması -Bölge illerindeki zengin nüfusun bölge dışına gitmesi ve bölgeye yatırım yapma konusunda isteksiz olmaları
Gelir Dağılımı ve Yoksulluk -Bölgede toplumsal kesimler arasında gelir dağılımı açısından belirgin bir farklılık bulunmaması, -Bölgede tarımsal yapıdan ve turizm potansiyelinden kaynaklanan zenginliğin olması -Bölgede yoksulluk kriterlerini karşılayan kişilere çeşitli yardım faaliyetlerinin yürütülmesi nedeni ile bölgede sosyal yardımların gelişmiş olması -Bölgedeki illerde istihdam garantili ve gelir destekli işlere yönelik eğitimlerin ve kursların verilmesi -Ailelerin eğitim konusunda bilinç düzeylerinin yüksek olması nedeniyle çocuklarının eğitimlerini desteklemeleri ve aile dayanışmasını sağlamayabilmeleri Sosyal Hizmetler -Bölge illerinde çocuk ve evde bakım yardımların önemli oranlarda olması -Bölgedeki birçok ilde kadın sığınma evi, yaşlılar ve engelliler için rehabilitasyon merkezleri gibi hizmetler bulunması -Bölgedeki illerde gençlere yönelik spor tesislerinin bulunması	Gelir Dağılımı ve Yoksulluk -Bölgeye çevre illerden eğitimsiz nüfusun göç etmesi ve yurt dışından göçmenlerin ve mültecilerin yerleşmesi nedeniyle bölgede vasıfsız işgücüne bağlı olarak işsizliğin yaşanması ve bu durumun yoksulluğa neden olması -Eşleri yurt dışına gitmiş bazı ailelerde kadının hane reisi olmasına bağlı olarak yoksulluk yaşanması -Bölgede ücretlerin düşük olması ve kayıt dışı işlerde çalışanların olmasına bağlı olarak yoksulluk yaşanması -Bölgede sosyal yardımlaşma kapsamında verilen yardımların kişilerin çalışma motivasyonunu düşürmesi Sosyal Hizmetler -Sosyal hizmet veren tesislerde kaliteli hizmet verecek eğitimli personel, bina ve malzeme donanımı ve ulaşılabilirlik (kent merkezleri dışında konuşlanması) gibi sorunların yaşanması -Bölgede sosyal hizmetlerin kurumsal anlamda var olmasına rağmen aktif hizmet olarak etkin olmaması -İş bulabilecek potansiyele sahip kişilerin iş

Sosyal İçerme -Bölgede sosyal içerme sağlayabilecek kamu kurumları, sosyal hizmetler ve STK'ların mevcut olması -Bölgede büyük oranda toplumsal çatışma yaratacak koşulların bulunmaması Sosyo Kültürel Yaşam -Bölgedeki illerde sinema, tiyatro, il kütüphanelerinin bulunması, -Spor aktiviteleri olarak yaz kış kamplarının yapılması -Bölgedeki her ilde, il müzesinin bulunması -Yoksul ailelerin çocuklarına bazı sosyal aktiviteye yönelik kursların ücretsiz olarak verilmesi -Bölge illerinde boşanmaların düşük olması nedeniyle bölgede istikrarlı ve güçlü bir aile yaşamının olması STK'lar, Sosyal Yardımlaşma, Dayanışma ve Ortaklık Kültürü -İllerde kadın, gençlik, çevre konularında birçok STK mevcuttur. -STK'lar belediyeler, üniversiteler, kamu kurumları ile ortak bazı sosyal projeler yapmaktadırlar. -Üniversitelerin sosyal konularda araştırmaları vardır.	aramak yerine yardım almayı tercih etmeleri -Bölgedeki illerde huzurevi kapasitesinin yetersiz olması nedeniyle yaşlıların bakım için çevre illere gönderilmesi -Bölgede hizmet ile ilgili birçok kurumun şehir dışında yer alması nedeniyle özellikle kadın ve çocukların kamu hizmetlerine erişimde zorluk yaşamaları Sosyal İçerme -Bölgede sosyal içerme sağlayacak işsizler, yoksullar, kadın ve gençler, mülteciler için sosyal projelerin eksik olması -Kurumsal hizmetlerde kalite, personel, sosyal yatırım, hizmetlere erişebilirlik, bilgi sahibi olma vb. konularındaki eksikliklerin olması nedeniyle sosyal içermeye sorunların yaşanması -Bölgedeki STK'ların sosyal içerme konusunda etkinliklerinin sınırlı olması -Bölgede kurumlar arası koordinasyon sağlanamaması nedeniyle sosyal içermenin gerçekleşmemesi Sosyo Kültürel Yaşam -Bölgede sosyal aktivitelerin kısıtlı olması nedeniyle genç nüfusun bölgedeki sosyal hayattan memnuniyetsiz olması -Özellikle maddi imkânları kısıtlı gençlerin ildeki aktivitelere katılım sağlayamaması -Bölgede sosyal alan (Kafe, sinema vb. yerler) sayısının az olması ve hizmet kalitelerinin yetersiz oluşu -Bölgedeki kamusal alanlarda kadınlara yönelik mekânların olmaması -Bölgede ailelerin sosyal aktivitelerini geçirebilecekleri parkların yetersiz olması -Bölgede gece kadınların güvenle çıkıp yürüyecekleri mekân eksikliğinin bulunması STK'lar, Sosyal Yardımlaşma, Dayanışma ve Ortaklık Kültürü -Bölgenin sürekli olarak dışa göç verip yakın çevreden de göç alması nedeniyle kentlerin sahiplenilmesi ve kentli kimliğinin oluşturulmasında sorun yaşanması ve bu durumun gençlerin bölge dışına göç etme isteğini doğurması -Kentli kimlik eksikliği, özellikle genç kuşağın
---	--

-Bölgede tarımsal yaşamda dayanışma deneyimi vardır. Bu deneyim kentlere de taşınmış ve aileler arası dayanışma ağıları azalmakla beraber sürmektedir. Suç ve Güvenlik -Bölgedeki illerde güvenlik ve suç konusunda belirgin bir sorunun bulunmaması -Bölgede cana ve mala karşı işlenen adi suç oranlarının Türkiye genelinden düşük olması - Bölgedeki illerde sosyal polislik uygulaması olması ve STK'lar ile polis arasında bu konuda işbirliklerinin ve sosyal projelerin yürütülmesi	kentleri sahiplenmemesi, ilk fırsatta il dışına kaçma isteği -Bölgenin dışarıdan aldığı yabancı göçün illerde güven duygusunun zayıf olmasına neden olması ve dayanışmayı azaltması -Bölgede kentleşmeye bağlı ve birbirine yabancı grupların oluşmasının dayanışmayı azaltması -STK'ların bilgi, eleman ve ödenek eksikliği ile dayanışmaya katkı yapamamaları ve bölgede STK sayısının düşük olması -Bölgedeki gençlerde dayanışma kültürünün ve bilgisinin eksik olması -Bölgede gençleri yönlendirecek sosyal kurumların eksik olması -Bölgede kadın ve gençlerin daha fazla sorumluluk almasına yönelik mekanizmalar gelişmemiş olması -Bölgede kooperatifleşme ve birlikte iş yapma kültürünün çok zayıf olması Suç ve Güvenlik - Bazı illerin (Ör. Aksaray) Türkiye'nin doğudan batıya ana geçiş yolu üzerinde bulunması nedeniyle bu illerde göç ve güvenlik sorunlarının oluşması -Bölgede ufak çaplı hırsızlık, madde bağımlılığı, sokak çocukları gibi vakaların görülmesi -Bölge halkının yabancılara karşı bilgi eksikliğine dayalı önyargılarının ve korkularının olması
Fırsatlar	Tehditler
Nüfus - TR71 Bölgesi' nin 135.289 kişi ile 15-19 yaş aralığında en fazla nüfus sayısına sahip olması Göç -Çevre il ve ilçelerden alınan göçün, genç nüfus olarak potansiyele dönüştürülebilecek olması	Nüfus -Bölge illerinin yakınında büyük nüfuslu illerin bulunması Göç -Kırsaldan kente vasıfsız göçlerin yaşanması -Bölgedeki illerin nüfusunun yıllar itibariyle azalması -Bölgedeki illerin eksi nüfus artışı vermesi -Bazı illerin (Ör. Aksaray) Türkiye'nin doğudan batıya ana geçiş yolu üzerinde bulunması ve bu durumun göç ve sağlık, güvenlik sorunları yaratması

Eğitim -Öğrenci/öğretmen oranının Türkiye ortalamasının altında olması -Kırıkkale ve Kırşehir illerinde kız çocuklarının ortaöğretimde okullaşma oranlarının yüksek olması Sağlık -İllerde koruyucu sağlık hizmetlerinin gelişmiş olması İstihdam Yapısı ve İşgücü -Bölgede tarım faaliyetlerinin yanı sıra özellikle sanayi yatırımları talebinin yüksek olması -Bölgedeki illerin Ankara gibi merkezlere yakınlığı nedeniyle bölgenin teknokent kurulabilecek kapasiteye sahip olması -Bölgedeki Niğde, Aksaray, Nevşehir gibi illerin geçmişten ve özellikle tarımdan gelen zenginliğe sahip olması -Bölgedeki illerde eğitim düzeyinin yüksek olması -Bölgedeki bazı illerde büyük işletmelerin kadın istihdamına uygun olması nedeniyle iyi tanıtım faaliyetleri ve desteklerle illerin kadın işgücünü çekme potansiyeline sahip olması - Bölgede inanç ve yayla turizmüne uygun altyapının olması Gelir Dağılımı ve Yoksulluk -Bölgenin yoksulluk ve açık sınırında büyük	Eğitim -Bölgedeki gençlerin il dışına eğitim amaçlı göç etmesi -Nevşehir gibi illerde turizm sektöründeki fırsatların gençlerin eğitimi terk edip turizmde alt vasıflı işlere yönelmelerine sebep olması Sağlık -Bölgeye yakın ve büyük illerde sağlık olanaklarının gelişmiş olması ve bölge halkının büyük illerdeki sağlık hizmetlerinden yararlanmaları -Nevşehir’de belirli alanlarda halk sağlığına tehdit olan çevresel etkenlerinin bulunması İstihdam Yapısı ve İşgücü -Tarımda yaşanan zorluklar ve kentlere vasıfsız göç nedeniyle bölgedeki tarımın zayıflaması -Bölgedeki nüfusun ağırlıklı olarak tarımda çalışması nedeniyle tarımdaki bir değişimle bölge genelinde kentlere vasıfsız göçün artması tehlikesi olması -Bölgede kayıt dışı istihdamın olması -Bölgedeki İŞKUR işgücü ihtiyaç analizleri sonuçlarına göre bölgede daha çok vasıfsız, beden işçisine gereksinim duyulması -Toplumdaki kültürel anlayış ile ailelerin çocuklarını meslek eğitimine veya ara eleman yetiştirmeye yönlendirmek istememesi -Sosyal yardımların kişilerin aktif işgücüne katılmaya istekli olmamalarına sebep olması -Kadınların çocuk bakımı sorumluluklarının olması ve bölgedeki kadın okur-yazarlık oranlarının düşük olması nedeniyle çalışmak istedikleri halde çalışamamaları -Kadınların vardiyalı çalışılan büyük işletmeleri tercih etmesi ancak gece vardiyasına olumlu bakmamaları -Kadın istihdamının önünde sosyo-kültürel engellerin bulunması -Turizmde paket turlar uygulamasının bölgeye katkı yapmaması -Turizmde birçok turistik ören yerinin özelleştirilmesi ve paralı hale getirilmesinin yerli turizmi aksatması Gelir Dağılımı ve Yoksulluk -Bölgede yoksulluğa dayalı suç ve güvenlik
---	--

bir nüfusa sahip olmaması - Bölgede işsizliği ve buna bağlı yoksulluğu azaltabilecek potansiyellerin, hizmetlerin ve kurumların olması	sorunlarının olma ihtimali Sosyal Hizmetler -Sosyal hizmetlerin her kesime eşit ulaşamamasının yaratacağı güven eksikliği Sosyal İçerme -Kamu, STK'lar ve üniversiteler arasında kurumsal işbirliği ve ortak çalışmalar olmaması / olamaması Sosyo Kültürel Yaşam -Bölgedeki bazı kesimlerin üniversite gençliğinin yaşam tercihlerini hoş görmemesi ve karşı çıkması -Kadınlar üzerindeki kültürel baskı ile kadınların kamusal mekânlara çıkma isteğinden vazgeçmesi -Turistlerle gelen farklı kültürel biçimlerin eleştirilmesi STK'lar, Sosyal Yardımlaşma, Dayanışma ve Ortaklık Kültürü -Bölge genelinde STK'lara olumsuz bakılması -Geleneksel yaşamda aileler arası dayanışmanın halen geçerli olması nedeniyle STK'lara duyulan güvenin azlığı -Bölgede STK'ların işlevlerinin iyi anlaşılmamış olması -Kamu kurumlarının da STK'lara destek olmakta çekinceli davranması Suç ve Güvenlik -Bölgede suç ve güvenliğe ilişkin büyük çaplı sorunlar daha çok dışsal kaynaklı olması
--	--

7 ÖNCELİK ALANLARI VE GELİŞME EKSENLERİ

7.1. 2014- 2018 Dönemine Yönelik Hedef ve Stratejiler

Stratejik Amaç 1 :

TR71 Bölgesi'nde, yaşam kalitesini yükselten, eşitlikçi, dezavantajlı grupların sosyal, ekonomik, kültürel ihtiyaçlarına cevap verebilen sosyal içermeyi sağlayabilen bir sürdürülebilir sosyal kalkınma gerçekleştirilmek

Hedef 1: İllerin sosyal ve ekonomik potansiyelleri (genç, kadın, girişimci, yatırımcı, kentli) ortaya çıkarılacaktır.

- **Faaliyet 1:** Girişimcilik bilincinin ve zihniyetinin geliştirilmesi, özellikle gençler ve kadınların mesleki bilgi ve becerilerini geliştirecek projelerin yapılması
- **Faaliyet 2:** Bölgenin tüm illerinde özellikle Nevşehir ve Kırşehir'de turizm potansiyelinin ve termal kaynakların geliştirilmesi ve bu alandaki yatırımların desteklenmesi, özendirilmesi
- **Faaliyet 3:** Her düzeyde katılımcılık sağlanarak bölgenin ve illerin ekonomik önceliklerinin ve ortak taleplerin gerçekçi olarak belirlenmesi

Hedef 2: İllerde her türlü engellinin her türlü hizmete ve sağlık kurumlarına erişebilmesi sağlanacaktır.

- **Faaliyet 1:** Bir engelli planı yapılması ve altyapı ile beraber engellilere yaklaşımın da değişmesi için yeni alt yapı ve sosyal mekanizmaların oluşturulması
- **Faaliyet 2 :** Belediyeler ile işbirliği için engelli dostu kentlerin yaratılması
- **Faaliyet 3:** Sağlık kurumlarına engellilerin kolay erişimi için özel bir taşıma sisteminin geliştirilmesi
- **Faaliyet 4:** Toplumda engelli bilincinin oluşturulması

Hedef 3: Kamu, özel ve STK'lar arasında işbirliği ve koordinasyon sağlanarak hizmetlerin kalitesi ve erişebilirliği arttırılacaktır.

- **Faaliyet 1:** Kooperatifleşme ve birlikte iş yapma kültürünün geliştirilmesi
- **Faaliyet 2:** Bölgede kamu kurumlarının ve STK'ların özellikle sosyal yapı ve sosyal bileşenler konusunda hizmet içi eğitim almasına yönelik uygulamaların geliştirilmesi
- **Faaliyet 3:** Girişimci olmak isteyen kadın ve gençlere yönelik mentorluk sisteminin geliştirilmesi ve kurumsal sosyal sorumluluklarının arttırılması

Stratejik Amaç 2:

TR71 Bölgesi'nde kent-kır ve farklı sosyo-ekonomik gruplar arasındaki hizmete erişim farklılıklarını azaltan, çağdaş yaşamın gerekleriyle uyumlu, tüm toplumsal kesimlerin şeffaf bir biçimde kararlara katılabilmesini sağlayan bir yönetim modeli geliştirmek.

Hedef 1: İllerde her kesim bölge kalkınması için verilen kararlarda etkili olacaktır.

- **Faaliyet1:** Kent konseylerinin güçlendirilerek yasal ve finansal açıdan özerkliklerinin sağlanması
- **Faaliyet2:** İşveren ve işçi kuruluşları ile beraber etkili yönetim konusunda projelerin yapılması
- **Faaliyet 3:** Karar alma süreçlerinde sivil toplum katılımı ilkesi doğrultusunda çalışılması
- **Faaliyet 4:** Toplumsal bilincin ve toplumsal kültürün değişmesi ve gelişmesi için her yaştan ve her kademeden bireylere eğitimin verilmesi

Hedef 2: Bölgede her kesimin sosyal yaşama aktif katılımı sağlanacaktır.

- **Faaliyet 1:** Gençlere ve kadınlara yönelik ortak spor ve eğlence mekanların oluşturulması ve bu mekanların herkesin kullanmasını sağlamak için güvenlik projelerinin yapılması
- **Faaliyet 2:** Engellilere yönelik farklı faaliyet alanlarının (Örneğin; müzik, spor gibi), geliştirilmesi
- **Faaliyet 3:** Kültürel etkinliklerin çoğalması için STK'ların cesaretlendirilmesi ve maddi desteklerin sağlanması

Hedef 3: İllerdeki konser, tiyatro, sinema, spor, gibi kültürel etkinliklerin arttırılması için projeler yapılacaktır.

- **Faaliyet 1:** Türkiye çapında müzik, tiyatro vb. sanat gruplarının illere gelmesini sağlamak için destek programlarının yapılması
- **Faaliyet 2:** İllerdeki kültürel faaliyetlerin üniversitelerle beraber yapacak ortak projelerin geliştirilmesi

Stratejik Amaç 3:

TR71 Bölgesi'nde göçü iyi yöneterek kalkınmanın önünde engel olmaktan çıkarıp avantaja dönüştürmek.

Hedef 1: Bölge dışına göç azaltılacaktır.

- **Faaliyet 1:** Bölge illerinde gençleri ve vasıflı kesimi tutabilecek iş ve yatırım olanaklarının geliştirilmesine yönelik küçük girişimcilik faaliyetlerinin desteklenmesi
- **Faaliyet 2:** Bölge illerinde sosyal yaşamın aktif hale gelebilmesi, özellikle kadınların kent mekanlarını kullanabilmesi için aktivitelerin düzenlenmesi

Hedef 2: Yoksullukla mücadele edilerek fırsat eşitliği kentlerden kırsal alanlara kadar yayılacaktır.

- **Faaliyet 1:** İl merkezlerine göçle gelen genç nüfusun istihdam olanaklarını arttırıcı eğitimlerin desteklenmesi
- **Faaliyet 2:** Bölgede alternatif gelir ve istihdam olanakları geliştirecek çalışmaların yapılması

- **Faaliyet 3:** Bölgede sosyal yardımlara bağımlılığı azaltabilecek girişimcilik ve yatırım politikalarının geliştirilmesi

Stratejik Amaç 4:

TR71 Bölgesi'ndeki insan kaynağının kapasitesini geliştirmek ve beşeri ve sosyal sermayeyi destekleyerek kalkınmayı sağlayabilecek değeri arttırmak.

Hedef 1: İşgücü potansiyelini arttırıcı istihdam olanakları sağlanacak ve kaliteli işgücü yetiştirilecektir.

- **Faaliyet 1:** Meslek eğitimlerinin ve halk eğitimlerinin illerin ihtiyaçlarına göre yeniden yapılandırılmasının sağlanması amacıyla eğitim kurumları ile beraber ortak projelerin yapılması
- **Faaliyet 2:** Üniversite – Sanayi işbirliği içinde öğrencilerin staj ve pratik bilgiler edinebilmelerine yönelik olanakların sağlanması
- **Faaliyet 3:** Ara eleman ve kaliteli insan kaynağının yetiştirilmesi
- **Faaliyet 4:** İşverenlerin illerin potansiyellerini geliştirmeye yönelik çeşitli mekanizmalarla yatırım yapmaya özendirilmesi
- **Faaliyet 5:** Kadın ve genç istihdamının arttırılması için projeler yapılması, kadınların ve gençlerin üretime yönlendirilmesi

Hedef 2: İllerin sosyal yapısı hakkında daha detaylı bilgi veren veri tabanları oluşturulacaktır.

- **Faaliyet 1:** İllerde yapılmış STK ve üniversite çalışmalarının tek bir veri tabanında toplanması
- **Faaliyet 2:** TUIK ve diğer veri üreten kurumlardan alınan bilgilerin derlenmesi
- **Faaliyet 3:** Bölge ile ilgili sosyal ihtiyaçlara yönelik araştırmaların yapılması

Stratejik Amaç 5 :

TR71 Bölgesi'nde illerin sosyal ve kültürel gelişmesini ve ekonomik durumunu hızlandıracak projeler yapmak, şehirli olma kültürünün geliştirilmesini sağlamak

Hedef 1: Kent kültürü, kenti sahiplenme ve ortak düşünme konularında birliği sağlanacaktır.

- **Faaliyet 1:** Kent kültür haritalarının yapılması
- **Faaliyet 2:** Kentleşmede yeni stratejiler oluşturularak kamusal ortak kullanım mekanlarının geliştirilmesi

Hedef 2: İllerin farklı potansiyellerinin yurt içi ve yurt dışında tanınması sağlanacaktır.

- **Faaliyet 1:** Kentlerin tanıtımının yapılması için projelerin oluşturulması
- **Faaliyet 2:** Kent logoları ve simgelerin geliştirilmesi
- **Faaliyet 3:** Kentlerde kültürel ve bilimsel fuarların düzenlenmesi, yurt içinden ve yurt dışından grupların davet edilmesi

- **Faaliyet 4:** Kentlerde konferans turizmini destekleyecek alt yapı yatırımlarına destek verilmesi

7.2. 2019-2023 Dönemine Yönelik Hedef ve Stratejiler

Bu dönemde bölgede sürdürülebilir sosyal kalkınma hedefleri koyabilmek esas amaç olmalıdır. Bu anlamda, bölgenin hedef ve stratejilerinin öncelikle;

Ait olduğu bölge içinde;

Türkiye içinde,

Türkiye'ye sınır olan komşu bölgeler içinde;

Küresel düzlemde öne çıkan, fark edilen, tanınan ve diğer iller ve bölgelerle rekabet edebilen bir bölge olma özelliği kazanmak olmalıdır.

Ayrıca, uzun vadeli hedefleri sadece ekonomik kalkınma olarak değil, özellikle sosyal kalkınmadaki hedefler ve kazanılmış başarılar ile tanımlamak gereklidir. Bu amaçla önerilen hedeflerin gerçekleştirilebilir oranlarda saptanması çok önemlidir.

Buna ilişkin olarak önerilen bazı uzun vadeli **2019 - 2023** sosyal kalkınma hedefleri;

- Bölgede kadın istihdamı ve genç istihdamında % 40'lık bir gelişme elde edebilmek,
- Bölge illerini Türkiye'de daha tanınır hale getirmek,
- Bölgeyi çeşitli sektörel yatırımlar için cazip hale getirmek ve bölgeye gelen yatırımlarda %30 artış sağlamak,
- Bölgede sivil toplum kurumlarının gerçekleştirdiği projelerde %50 artış sağlamak,
- Bölge dışına göç eden genç nüfusu %50 oranında azaltmak,
- Bölgede ortaöğretim mezunu ve yüksek eğitimli kadın nüfusunu %50 oranında artırmak,
- Bölgedeki illerde kent içi yolların ve kaldırımların %60 düzeyinde engellilere ve yaşlılara uygun olarak düzenlemek olmalıdır.

7.3. Potansiyeller ve Geleceğe Dönük Projeksiyonlar

Bölge illerinin tarım ağırlıklı ve görece genç nüfusu sosyal açıdan potansiyel değil bölgedeki illerin sosyal kalkınması için risk oluşturmaktadır. Tarımdan gelen bu genç nüfus, ilk ve orta eğitim düzeyinde veya meslek eğitimi almış olsa da kentlerde yaşam için gerekli olan bilgi beceriden ve kentli kültürü ve kentlilik bilincinden yoksundur. Daha çok çevre il ve ilçelerden, köylerden göç eden bu gençlerin kişisel gelişimlerini sağlayabilecek eğitimler gerek müfredat, gerekse alt yapı ve personel donanımı olarak yeterli bir yapıya sahip değildir. Öte yandan, bu gençlerin bölgedeki illerde ulaşabildiği eğitim düzeyi de kalite ve pratik bilgi olarak işverenlerin talep ve beklentilerini karşılamamaktadır. Bu anlamda, genç nüfus bir potansiyel olsa da, kaliteli ve ihtiyaca yönelik bir eğitim/ öğretim alamayan, bilgi becerisini belirli bir alanda kariyer yapmasına olanak sağlayacak biçimde geliştiremeyen gençlerin bölge için potansiyeli düşüktür. Bu anlamda bölgede geleceğe dönük olarak tarımdan gelen, vasıfsız ve bilgi/ beceri düzeyi düşük genç işgücüne yönelik olarak gençleri kayıt dışına, düşük ücretli ve insan onuruna yakışmayan işlere mahkum etmeyecek bir işgücü alt yapısının oluşturulması gereklidir. Gençlerin kariyer yapabilecekleri işlere yönlendirilmesi kapsamında bölgenin turizm, sanayi ve tarım potansiyellerinin farklı açılardan değerlendirilip bölgede gençleri bu alanlara çekebilecek kaliteli yatırımlara destek verilmesi gereklidir.

Öte yandan, bölgenin bir diğer potansiyeli de üniversite gençliğidir. Bu gençlerin bir kısmı diğer illerden bölgeye üniversite okumak için gelseler de bu gençleri mezun olduktan sonra bölgede tutabilmek içinde yukarıda bahsedilen kaliteli ve ihtisaslaşmış yatırımların gerçekleşmesi gerekmektedir.

Bölgede bulunan eğitimli ve kamusal alanda çalışmaya istekli kadın işgücü de bölge için büyük bir potansiyeldir. Bu kadınların iş ve kariyer eğitimleri sadece İŞKUR veya bazı işyerlerinin açtıkları geçici kurslarla değil aynı zamanda kariyer yapabilecekleri bir eğitim formuna ve okul eğitimine dönüştürülmesi ile sağlanacaktır. Bölgedeki evli ve çocuklu kadınların da bu tür okul eğitimine katılabilmesi için ucuz kreş, yuva olanaklarının ve okul öncesi eğitim programlarının geliştirilmesi gereklidir. Bu konuda örnek verilebilecek bir konu: bölgede yaşlı ve bağımlı nüfusun da giderek arttığı göz önünde bulundurularak, üniversite destekli, yaşlı ve engelli bakımı için tezsiz master programlarının açılması ve bu programlara katılım sağlayan kadınların diploma sahibi olarak işgücü piyasasında sadece “bir iş” değil “kariyer” sahibi olmasına dikkat edilmesi önem taşımaktadır.

Bölgede önemli bir konu işverenler ve yatırımların cesaretlendirilmesi gerekliliğidir. Elde edilen bulgular bölge insanının elindeki kaynakları bölge dışına aktardığını göstermektedir. Bu amaçla bölgedeki zenginliğin bölge içinde tutulmasının ve bölgenin zengin, yatırımcı potansiyelini dışarıya aktarmamasının yollarının aranması gereklidir. Bunun için öncelikle bölge potansiyellerini detaylı ve anlamlı bir biçimde ortaya çıkaracak bir araştırma yapılması, illerde bir sanayi ve işyeri envanterinin oluşturulması

ve elde edilen veritabanına göre bölgedeki her ilin ayrı ayrı yatırım öncelikleri belirlenmelidir. Ancak bölgede destek verilebilecek yatırımlarda ön koşul, “win-win” kuralı doğrultusunda, bölgenin sosyal kalkınmasının önünü açacak yatırımlar olmasıdır. Bu anlamda destek ve teşviklerin sağlanması için bölgede eğitim almış vasıflı / vasıfsız gençlerin ve kariyer eğitimi almış kadınların öncelikli istihdamı ön koşul olmalıdır. Gençlere ve kadınlara yukarıda tanımlanan kaliteli ve işgücü piyasasının talebine yönelik eğitimler verilirse yatırımcının yerel işgücünü istihdam etmede şüphesi kalmayacaktır.

Sosyal kalkınmada en önemli konulardan birisi de bölgenin sahip olduğu farklı değerlerine yönelik zenginliğini ortaya çıkarırken olası sosyal dışlanmaların da ortadan kaldırılmasına çalışmaktır. TR71 Bölgesi’nin ortaya çıkan en önemli özelliklerinden birisi bölge illerinde, güvenlik ve yoksulluk konusunda büyük farkların bulunmadığı, istikrarlı ve dengeli bir sosyal yapıya sahip oldukları ve geleneksel kültürün egemen olduğu iller olmalarıdır. Bu durumun bölgedeki her kesimin lehine çevrilmesi için kamu, özel ve gönüllü kuruluşların kapasitelerini bir araya getirecek ve bölge halkının her kesimine eşit uzaklıkta ve erişebilirlikte olan bir koordinasyon ve işbirliğinin geliştirilmesi önemlidir. Koordinasyon bölgedeki sosyo – kültürel engelleri ortadan kaldırıp, toplumsal sinerjiyi ortaya çıkarabilecek bir yapıda olmalıdır. Bu sayede kadınlar kamusal mekanlarda daha aktif olabilecek ve bu mekanları kullanabileceklerdir. Toplumsal sinerjinin ortaya çıkarılması ile gençler, özellikle üniversite gençliği, üzerindeki olumsuz ön yargılar ortadan kalkabilecek ve gençleri bölgedeki kentlerde yaşamaya teşvik etmek daha kolay olacaktır. Bu anlamda sosyal kalkınma yeni bir zihniyet dönüşümü, kentli bilincin geliştirilmesi ve kentli kimliğine ve bunun gerektirdiği yaşam biçimlerine sahip çıkılması anlamına gelmektedir.

Bölgenin önemli bir potansiyeli de turizm konusunda tanınan yörelerinin olmasıdır. Bölgede her ne kadar turizmde gelişmiş olan il ve ilçelerde belli bir oranda gelir getirici ve istihdam sağlayıcı faaliyetler olsa da bu konuda daha çok gelişmeye gereksinim bulunmaktadır. Özellikle turizmin bölgeye sosyo- kültürel katkıları da önemlidir. Öte yandan, ileriye dönük olarak turizmde ürün çeşitlenmesi sağlanırsa ve ihtisaslaşmış kariyer ve meslek konuları planlanarak oluşturulabilirse bölgenin sadece ekonomik kalkınması değil, sosyal kalkınmasına da olumlu katkı sağlanacaktır.

Projeksiyonlar :

Bölgenin nüfus dinamiklerine bakarak kentlere gelen iç göç ve kentlerden giden dış göçün devam edeceğini öngörmek mümkündür. Buna göre bölgede;

-İllere gelen genç nüfusu kaliteli bir eğitim ve istihdam olanakları ile olumlu bir şekilde karşılayabilecek ,

-Bölge dışına giden dış göçü durdurmak ve halkın bölgede kalmasını sağlamak için kariyer olanaklarının geliştirilmesi ve yeni bir yapılanmaya gidilmesi gereklidir.

Bölgedeki illerde üniversiteler görece olarak yeni kurulmuştur. Bu üniversitelerin gelecek 10 yıl içinde daha da gelişeceği ve kalitelerini yükseltecekleri öngörülmektedir.

Dolayısıyla,

- Üniversite mezunlarını bölgede tutabilecek kaliteli ve ihtisaslaşmış yatırımların gerçekleştirilmesi,
- Üniversite mezunlarının bölgede daha uygun koşullarda yaşamalarını sağlayacak ve refah göstergelerini yükseltecek lojman, kreş vb gibi donanımların sağlanması,
- Kentlerde düzgün ve cazip sosyo- kültürel mekanların yaratılması önemlidir.

Bölgenin önemli bir sosyal potansiyeli artan eğitimleri ve çalışmaya talepleri olan kadınlardır. Bu nitelikteki kadın işgücünün ve artan taleplerin gelecek 10 yılda çok daha fazla artış göstermesi beklenmektedir. Yapılan çalışmalar özellikle Türkiye 'de olduğu gibi bölgede de çift gelirli aile normuna doğru dönüşümün olduğunu göstermektedir.

Dolayısıyla bölgede;

- Kadın nüfusu çalışabilir kılacak kadın dostu istihdam projeleri yapılması
- Özel alanı dikkate alan ve iş ve aile yaşamını uyumlaştıracak yeni çalışma biçimlerinin üzerinde düşünülmesi ve bunların geliştirilmeye çalışılması gerekmektedir.

Bölgede öne çıkan özelliklerden bazıları dengeli ve istikrarlı bir sosyal yapının olması, güvenlik konusunda büyük farkların bulunmaması ve geleneksel kültürün egemen olmasıdır. Bu yapının önümüzdeki 5 yıl içinde karşılaşabileceği en büyük risk bölgeye yerleştirme ile gelen yabancı göçtür. Bu göç türünün ileride bölgede çatışma ve kırılganlıklara sebep olması olasıdır. Bunun önüne geçilebilmesi ve bölgenin istikrarlı sosyal yapısının korunabilmesi için bölgede göç ile gelen nüfusu içine alacak şekilde yeni düzenlemelerin yapılması ve illerde bir tolerans ikliminin yaratılması gereklidir.

Bölgedeki zenginliklerin, birikimlerin ve kaynakların bölge dışına aktarılması bölgenin güç kaybına yol açmaktadır. Bu durumun sürekli batıya yönelen yatırımlarla sürmesi önümüzdeki 10 yıl içinde de devam edebilir. Buna karşılık bölgeye ait olan, bölgeden elde edilen zenginliklerin bölgeye dönmesi ve bölge dışına gitmemesi için teşvik, kredi, enerji ve yatırım politikalarının yeniden düşünülmesi gerekmektedir.

Bölgede önümüzdeki 10 yılda ortaya çıkabilecek önemli bir riskte tarım sektörünün bitmesi, sanayinin gelişmemesi ve istihdam olanaklarının giderek azalmasıdır. Ayrıca bölgeye yapılan vasıfsız göçler ve yabancı göçleri bölgede yoksulluğun artmasına sebep olabilecektir. Buna karşılık varolan sosyal yardım politikalarına ek olarak yoksullukla mücadele edebilecek , azaltabilecek önlemlerin alınması gereklidir.

8. EYLEM VE YATIRIM ÖNERİLERİ

Raporda belirtilen analiz ve görüşlerin ışığında;

En önemli yatırım önerisi bölgenin proje geliştirme kapasitesinin artırılması ve işbirliği kültürünün geliştirilmesi için kamu, özel kurumları ve gönüllü kuruluşları daha sık bir araya getiren ve proje oluşturma eğitim ve pazarlarının organize edilmesidir.

Diğer önemli bir yatırım sosyal hizmetler ve sosyal içerme alanlarında çalışan kurumların özellikle dezavantajlı gruplar olan engelli, yaşlı, eğitim düzeyi düşük gençler ve yoksullar konusunda bir arada çalışmaların sağlanmasıdır.

Bölgede Ajans için önemli bir yatırım alanı ise kadın ve genç istihdamını artırıcı ve bölgeye uygun, bölgenin potansiyellerini değerlendirebilecek bir model geliştirebilmesidir. Bu yüzden özellikle Ajans, bölgedeki İŞKUR kurumları, Esnaf ve Sanayici Dernekleri, Ticaret ve Sanayi Odaları ve İşadamları ve Girişimcilik Dernekleri ile işbirliği ve danışma komisyonları oluşturup, yerel işadamlarının “Kurumsal Sorumluluklarını” işin içine katan dinamik bir model oluşturmalıdır.

Ayrıca, Ajans bölgede var olan sektörel (Tarım, hizmetler, sanayi, turizm) potansiyelini ve bilgi beceri gereksinimini ortaya çıkarabilecek bir envanter yapmalıdır. Bu envanter ile farklı yaşlarda ve farklı becerilere sahip kadınlar ve gençlik gruplarına yönelik işgücü piyasası taleplerinin belirlenmesi için projeler desteklenmelidir.

Yine Ajans yönetiminde, bölgede bir kariyer ve mesleki rehberlik sistemi kurulması önem arz etmektedir. Bu rehberlik sistemi sadece istihdam amaçlı değil bölgedeki yatırımcı için de girişimcilik önerileri yapabilecek bir sistem olmalıdır. Buradaki örnek GAP-GİDEM yapılanmasından daha farklı olarak işgücüne katılmak isteyen her kesime yönelik olmalıdır.

Bölge hakkında bilgi ve veri eksikliği tüm araştırmada en çok vurgulanan bir sorun olmuştur. Ajans yönetiminde geliştirilecek ve bölge ile ilgili tüm kurumlar ve yatırımcılarla paylaşılacak bir veritabanı oluşturulmalıdır. Bu veritabanı sadece bölgeye ait bazı istatistiki verilerden ziyade, bölgede bulunan sosyal hizmet ve sivil toplum kuruluşlarının faaliyetlerine ilişkin bilgileri de içermelidir. Ayrıca, Ajans koordinasyonunda online bir sivil toplum veritabanı oluşturularak bölgede gerçekleştirilen projelerin bilgilerinin yayınlanması ve paylaşılması bölgedeki sinerjiye olumlu katkı yapacaktır.

Bölgede kamu kurumlarının özellikle sosyal yapı ve sosyal bileşenler konusunda hizmet içi eğitim alması için uygulamalar geliştirmelidir.

Bölgenin yurt içi ve yurt dışı hibe ve diğer yatırım ve teşvik programlarından yararlanabilmesi ve bölge potansiyellerinin tanıtılması için projeler geliştirilmelidir.

Ajansın yönetiminde, bölgede var olan sosyal projeler arasında ortak bilgi, veritabanı, işbirliği, mekan ve eylem birliği sağlayabilecek ortaklık kültürü geliştirici ve kapasite geliştirici proje yatırımları yapılmalıdır.

Bölge aktörlerinin sosyal içerme sağlayabilecek finansman kaynaklarından etkin faydalanmaları için gerekli duyuruların Ajansın internet sitesi üzerinden yapılmasını sağlanmalıdır.

Bölgede kurumsal sosyal sorumluluk, sponsorluk gibi alternatif proje finansman yöntemleri konusunda bilgilendirme sağlayacak projeler yaptırılmalıdır.

Dezavantajlı gruplara yönelik kentsel altyapı ve hizmetlerin geliştirilmesi konusunda yatırımlar geliştirilmelidir.

Meslek eğitimi ile iş piyasası arasındaki koordinasyon eksikliğinin giderilmesine yönelik eğitim müfredatının geliştirilmesi için MEB ile Çalışma Bakanlığı ve İŞKUR arasında işbirliği projeleri yapılmasını sağlanmalıdır.

Dezavantajlı grupların eğitime erişimi, fırsat eşitliği ve entegrasyonuna yönelik projeler yapılmalıdır.

Meslek liselerinde teknolojinin yenilenmesini ve zeki öğrencilerin buralara yönlendirilmesini sağlanmalıdır.

Üniversiteler yeni teknoloji ve uygulamalara yönelik bilimsel çalışmalarını geliştirerek bu çalışmalarını sanayi ile paylaşabilir ve sanayideki yenilikçi ve yaratıcı uygulamalara öncülük yapabilirse önümüzdeki 10 yıl içinde bölgede önemli bir ekonomik ve sosyal kalkınma sağlanabilir.

Teknopark ve ihtisas OSB'leri sayesinde işletme sayısı artırılarak AR-GE ve sanayi alanlarının genişlemesi sağlanmalıdır.

Sosyal yardımların dağıtılması yerine işgücü yatırımları artırılmalıdır.

Bölgede yeni istihdam ve yatırım alanlarını ve işgücü talebini belirleyebilecek araştırmalar yapılmalıdır.

Bölgede tarih, kültür, termal, bilimsel konferans, spor, macera ve inanç temalı turizmi geliştirmek için gerekli altyapı geliştirilmelidir.

9. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Sosyal yapı çalışması olarak hazırlanan bu rapor TR71 Bölgesi illerinde çeşitli paydaşlarla yapılan yüz yüze görüşmeler ve çalıştaylar ile elde edilen bilgiler ışığında bölgenin sosyal kalkınma ve insani gelişmişlik ve beşeri sermaye düzeyine ilişkin bir durum analizidir. Bu durum analizine bağlı olarak da 2014- 2023 dönemi için hedefler saptanmıştır.

Bu raporun hedefi sürdürülebilir bir sosyal kalkınma için gerçekçi hedeflerin saptanması ve bölge illerinde katılımcı, şeffaf bir kalkınma modelinin oluşturulmasıdır. Sosyal yapı çalışmasından elde edilen sonuçlar çerçevesinde bölgenin en önemli sosyal sorunları: iç ve dış göç; bölgeye çevre ilçe ve köylerden göç eden kişilerin kente uygun vasıflara sahip olamaması; düşük kadın istihdamı, mesleki eğitim ile iş piyasası arasındaki uyumsuzluk; illerde kamu ve gönüllü kurumlar arasındaki diyalog ve işbirliği, koordinasyon eksikliği ve sosyo- kültürel faktörlere bağlı olarak kadınların ve gençlerin kentlerde sosyal mekanları kullanmalarındaki sorunlar olarak belirlenmiştir.

Sosyal kalkınma, ekonomik gelişmeden bağımsız olamasa da sadece ekonomik kalkınmaya indirgenemez. Bu nedenle, özellikle bölge illerinde sosyal gelişmenin sağlanması için en önemli göstergeler dezavantajlı kesimlerin durumlarındaki iyileşmeler, kadın ve genç istihdamının insan onuruna yakışır ve güvenceli işlerde artması, eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması, kadınların orta ve yüksek eğitimdeki oranlarının artması, sivil toplum kurumlarının kamu ile işbirliği içinde ürettikleri sivil projelerin artması, meslek eğitimi ile işgücü piyasası arasındaki uyumun sağlanması olarak bildirilmiştir.

Sosyal gelişmenin sürdürülebilir olarak sağlanabilmesi ise bölgede Ajansın koordinatörlüğünde desteklenecek ve geliştirilecek sosyal projeler kanalı ile olabilir. Sosyal gelişme sadece gönüllü kurumlardan beklenemez. Bu noktada bölgede sosyal gelişmenin ve kalkınmanın sorumluluğunun kamu kurumları ve gönüllü kurumlar arası işbirliği ile gerçekleştirilebilmesi için Ajansın koordinatör rolü çok önemlidir. Ajansın sağlayacağı hibeler ve finansal desteklerin de bu rapor ve daha sonra yapılacak daha ileri analizlerin ışığında gerçekleşmesi gereklidir. Öte yandan, Ajansın öncelikle projeler ve illerdeki faaliyetler hakkında bir bilgi ve veritabanı oluşturması, bundan sonra yapılacak projelere önderlik edecektir. Ayrıca, Ajans bölgeye gelebilecek AB hibe programları gibi yurt dışı finansal kaynakların ve desteklerin arttırılması için proje eğitimi seminerlerine başlamalıdır.

10. EKLER

10.1. İllerin GZFT Tabloları

- Kırıkkale

Güçlü Yanlar	Zayıf Yanlar
- Eğitim düzeyinin ve eğitilmiş genç nüfusun yüksek olması -İlköğretimde ve genellikle orta öğretimde okullaşma oranının yüksek olması - Üniversite ve meslek okullarının bulunması - İlde sağlık konusunda hizmetlerin yeterince gelişmiş olması - İlde güvenlik ve suç konusunda sorun olmaması - İlde farklı kesimler arasında sosyo-ekonomik gelişmişlik farkının çok büyük olmaması	- Sığınmacıların ve yurt dışından gelen yabancı göçünün kayıt dışı istihdama neden olması - Silah üretimi şeklinde tek ürüne dayalı sanayileşme olması - Kayıt dışı istihdam olması - Çalışanların düşük ücretlerle istihdam ediliyor olması - Kadınların kamusal mekanlarda daha az yer alması - İlin dışarıya göç vermesi - İl dışından silah fabrikasında çalışmak için gelenlerin ildeki aidiyet hissini zayıflatması - İlde yaşlı ve engelli bakım hizmetlerinin çok gelişmemiş olması - İlde iş piyasasının çok gelişmemiş olması - İldeki sunulan meslek eğitimlerin işgücü piyasasındaki beceri beklentisini karşılamaması
Fırsatlar	Tehditler
- Ankara'ya yakınlığın Kırıkkale'nin hizmet sektörü ve ileri teknoloji kuruluşlarına ev sahipliği yapma olanağı getirebilme olasılığı - İlin değişime ve gelişime açık olduğuna dair bir kanaat bulunması - Savunma Sanayi konusunda İhtisas OSB'nin kurulması, Kırıkkale'ye silah üretimi konusunda yeni yatırımlar çekilmesi ihtimali ve OSB bünyesinde Teknokent kurulacak olması	- İldeki genç nüfusun boş zaman alışkanlıklarını iyi yönlendirebilecek kurumların eksikliği - İşgücü analizinde ilde en fazla ihtiyaç duyulan meslek grubunun “beden işçisi” olarak ortaya çıkması

- **Kırşehir**

Güçlü Yanlar	Zayıf Yanlar
- Jeotermal turizm potansiyelinin varlığı - Kültür turizmi potansiyelinin varlığı - Yüksek eğitim düzeyi (Okullaşma oranının yüksek olması) - İlde güvenlik sorunu olmaması - İlde doğal kaynakların varlığı ve çevre sağlığı, hava kirliliği, radyasyon vb. konularda problemler yaşanmaması - İşgücü ihtiyacı duyulan meslek gruplarının mobilya ustası, garson, kaynakçı, temizlik görevlisi, plastik ve pvc doğrama ustası, ekmek pişirici gibi meslek gruplarından olması - Okul terk ve başarısızlık oranlarının görece düşük olması - Aile içi dayanışmanın kuvvetli olması	- Bölgede en az nüfusa sahip olan il olması - İlde istihdam potansiyelinin düşük olması - İlin sosyo-ekonomik yapısı hakkında veri ve bilgi eksikliği - Girişimcilik ruhunun eksik olması - İlin yeterince tanıtılmıyor olması - İlde yaşayan nüfusta kentlilik ve çevre bilinci eksikliği - Ankara ve Kayseri'ye yakınlık nedeni ile il dışına göçün fazla olması - İlçe ve köylerden il merkezine yapılan göçün kente uyum ve işsizlik sorunları yaratması - STK'ların yeterince aktif olmaması, işbirliği yapmaması ve sosyal içerikli projeler yapılmaması - 3. basamak sağlık hizmetlerinin eksikliğinden ötürü il halkının çevredeki büyük illere gitmek zorunda bırakılması - İlde işgücü piyasasında ara eleman ve kalifiye eleman sıkıntısı yaşanması - İlde yapılan sosyal yardımların insanları pasifize etmesi ve bu nedenle yardım alan insanların çalışma isteğinden yoksun olması - İlden vasıflı işler için farklı şehirlere göç olması - İş piyasasının ihtiyacını karşılayacak iş gücünün yetiştirilemiyor olması - MEM'lerde daha gelişmiş teknoloji ile eğitim yapan eğitici eksikliği - Kentlilik bilincinin eksikliği
Fırsatlar	Tehditler
- Çevre illerdeki turizm faaliyetlerine ve paket turlara katılma potansiyeli - İlde termal kaynakların varlığından ötürü büyük kentlerin ilgisinin Kırşehir'e	- Yurt dışından dönüş yapan Kırşehirli göçmenlerin sadece arazi, araba, ev gibi yatırımlara yönelmeleri, işgücü piyasasını geliştirecek yatırımları

çekilebilme potansiyeli olması - Ankara ve Kayseri'ye yakın olması - Üniversitenin bulunması ve Ankara'dan üniversiteye gelen genç nüfusu - Huzurlu bir kent olduğundan ile dışarıdan gelen memurların ilde kalma isteği - Coğrafi ve kültürel değerlerin varlığı ve bu değerlere sahip çıkılması (Cacabey, Aşıkpasha, Yunus Emre gibi değerlere yönelik anma günleri yapılması, Çağrıkhan Müzesi'ne 35 bin civarı ziyaretçi gelmesi, İrfanlı Barajı'nda su sporları yapılması, bu sporlara dışardan gelenler olması, Bozlak kültürünün devam etmesi gibi)	tercih etmemesi - Yerli yatırımcıların büyük illere yatırım yapması - Meslek lisesi müfredatlarının yerel iş piyasasının gereksinimi doğrultusunda değil merkezi olarak belirlenmesi - Okulların ağırlıklı teorik eğitim vermesinden ötürü öğrencilerin pratikte gelişim sağlayamamaları ve piyasa koşullarını bilmiyor olması - Çıraklık sisteminin zayıflaması, gençlerin çıraklık konumunda çalışmak istememesi - Sosyal yardımlar sayesinde çalışabilecek durumda ki insanların pasifize edilmesi - Yatırımlar konusunda yaşanan bürokratik sıkıntıların yatırımlara engel olması
--	---

• **Aksaray**

Güçlü Yanlar	Zayıf Yanlar
- Kadınların kendi işlerini kurması, meslek ve iş imkânı elde etmeye başlaması - Müzelere ilginin artması ve halkın ziyaret etmesi - İlde dışarıya verilen göçün yüksek olmaması ancak tam tersine Aksaray'a sanayi ve iş olanakları nedeni ile göç olması - MÜSİAD ve ESOB'ın protokol imzalayıp mesleki eğitim taleplerine yönelik kurslar açması ve TKDK'nın bölgedeki tıbbi ve aromatik bitkiler konusunda gelen projelere ağırlık vermesi - İŞKUR'un İşgücü Piyasası Analizi yapması ve mesleki kursların buna göre yapılması - Bireyler arasında yardımlaşma ve dayanışma kültürünün (Zekât, komşuluk, burs gibi) gelişmiş olması - İlde yerele yönelik aidiyetliğin artması	- Gelir dağılımı ve yoksulluk konusunun öne çıkması - Göçle gelenlerin ildeki suç oranını arttırması - İlde azda olsa uyuşturucu bağımlılığı vakalarının görülmesi - Kültürel alanlarla ilgili çevre düzenlemesi, market ve ulaşım, yol gibi çevre düzenlemesi ve altyapı yetersizliği - Göçle gelenlerin daha çok sosyal yardımları cazip bulması - Mesleki eğitimin iş piyasasının talepleri dâhilinde düzenlenmemesi - İŞKUR'un meslek danışmanlarının sayısının az olmasından ötürü hizmet kapasitesi düşük kalması - Şehir merkezinde günün geç saatlerine kadar yeme-içme hizmetlerine ulaşma olanağı bulurken turizm bölgelerinde olmaması

- İlde üniversitenin getirdiği bir hareketlilik yaşanması - Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın evlilik öncesi aile kavramına dair bir eğitim programı olması - Yerel iletişim kaynaklarının (Kurumlar ve bireyler arası) güçlü olması, - Suç oranının düşük ve şehirde güvenliğin yüksek olması	- Eğitim seviyesinin düşük olması - Kır ve kent dâhil il genelinde ailelerin kız çocuklarının eğitime ve iş piyasasına dâhil olmasına izin vermemesi - Kız çocuklarının okullaşması düşük olduğundan ildeki kadın istihdamının da düşük kalması - Dernekleşme kültürünün eksikliği
Fırsatlar	Tehditler
- Sanayileşme ve kentleşmeye bağlı iş istihdam olanaklarının gelişmiş olması - Türkiye Doğu-Batı koridorunda ana yol üzerinde olması - Genç nüfus yapısı	- Gurbetçi ailelerin çocuklarında suç oranının göreceli olarak yüksek olup uyuşturucu kullanımının artması - İlde yapılan devlet yardımlarının istihdamı ve mesleki eğitimi olumsuz etkilemesi, - İlde çok sayıda erkeğin yurt dışına iş amaçlı göç edip gittiği yerde yeni evlilik yapması ve buradaki ailesi ile ilgilenmemesi, sadece bakım ihtiyaçlarını karşılaması, bu durumun giderek aile yapısının bozulmasına neden olması. - Bölgede ilçeler arasında sosyal, kültürel ve ekonomik gelişmişlik farklılıklarının olması - Hane halkı yapısının aşırı bağılılığının insanların hareket alanını kısıtlaması, - Nüfusa göre Aksaray'ın Türkiye'de boşanma sayısında 2. sırada olması - Türkiye Doğu-Batı koridorunda ana yol üzerinde olması

• **Niğde**

Güçlü Yanlar	Zayıf Yanlar
- Eğitimli nüfusun fazla olması - Turizm potansiyeli olması - Bazı sosyal projelerin yürütülüyor olması - İlde daha çok kadınların çalıştığı bir tekstil fabrikası olması - Üniversitenin sağladığı sosyalleşme ve hareketlilik	- İlin tarıma dayalı bir ekonomisi olsa da tarımda iş gücü potansiyelinin az olması - Köyden kente göç olması - Turizm potansiyeline yönelik alt yapı eksikliği - Kadınların eğitiminin düşük olması - Turizm tesislerinin eksikliği - Üniversite –sanayi işbirliği ve kalkınma

	amaçlı ortak bilimsel projeler geliştirilmemesi - Öğrencilere sanayide veya özel sektörde staj imkanı verilmemesi - Sosyal hizmetlere ulaşmada zorluklar olması (Engelliler, hastalar) - Dışarıdan gelen İranlı vb. göçmenlere yönelik uyum programlarının eksik olması - İlde sanayi, tarım, turizmde ve kadınlara yönelik teşvik ve kredi sistemleri olmaması - Markalaşma ve tanıtım eksikliği olması - Sosyal alanda derneklerin sayısının az olması
Fırsatlar	Tehditler
- Yoksulluk oranının düşük olması, memur kenti olması - Dayanışma ve yardımlaşma bilincinin gelişmiş olması - Büyük illere yakın olması - Üniversitenin varlığı ve üniversite bünyesinde yeni bölümler açılarak gelişiyor olması (Tarım teknolojileri gibi) - Çalışmaya hevesli kadın işgücü olması - Kadınlara yönelik meslek kursları açılması - Üniversite mezunlarına iş imkanı olması - Suç oranının düşük olması - Göç alan bir il olması	- Tarımda üretimin sıkıntıya girmesi, hastalık yayılması ve önlem almanın zorluğu - Kooperatifleşme deneyiminin bulunmaması - STK'ların birlik beraberlik içinde çalışma deneyiminin eksik olması - Çevre ilçe ve köylerde öne çıkan erken evliliklerin kız çocuklarının eğitime engel olması - Bebek ve çocuk ölümlerinde Türkiye genelinden yüksek oranlar olması - Halk sağlığını tehdit eden bazı çevre faktörleri olması - Madde bağımlılığı problemi olması - Dışarıdan gelen İranlı vb. göçmenlerin olması - Yaşlanan nüfus ve dış göçün olması

• **Nevşehir**

Güçlü Yanlar	Zayıf Yanlar
- Mesleki kursların olması - İlde ihracat yapan bazı firmalar olması - OSB'lerde az sayıda da olsa kadınların çalışması - Sağlıkta erişimin kolaylaşmış olması	- Mesleki, kültürel, sosyal eğitimin sınırlı olması - Kentlilik bilincinin gelişmemiş olması - Dışa göç verilmesi - Ara eleman eksikliği yaşanması,

	yetişmiş eleman ve çırak bulmanın zor olması - Üniversiteden mezun olanların mesleki eğitim yetersizliği - İş sahiplerinin kadın eleman istihdamına isteksiz olmaları - Markalaşma sorunu olması - Turizmin diğer sektörlere etkisi ve turizmdeki istihdam ihtiyacı için alan araştırması eksikliği - Kültürel değerlerin bilinmemesi - Üniversitenin ilin önceliklerine yönelik çalışacak bölümlerinin eksikliği - Kadınlara yönelik mikrokredilerin eksikliği
Fırsatlar	Tehditler
- Turizm bölgesi olması - İşsizlik probleminin az olması - İlin suç ve güvenlik açısından güvenilir, huzurlu bir il olması -MEB tarafından çeşitli eğitimler verilmesi - Son yıllarda STK'ların Nevşehir'e gelmesi - Kadınlara yönelik şiddet önleme merkezi kurulacak olması - Bazı bakım merkezlerinin AB standartlarının üzerinde olması - İlde üniversite olması	- Halen tarım bölgesi niteliği taşıyor olması - Turizmin belli ilçelerde yoğunlaşması ve merkezde yaygınlaşmaması - İnsanların iş seçmesi - Sosyal yardımların çalışma motivasyonunu olumsuz etkilemesi - Nevşehir'li kişilerin ile yatırım yapmaması - Ürgüp ve Göreme gibi turizm bölgelerinde geçici olarak ikamet eden kişilerde suç ve kadına yönelik şiddetin daha fazla görülüyor olması - Aile yapısından kaynaklanan sorunlar olması - Geçim kaygısının eğitimi aksatması - Turizmden para kazanılabiliyor olması dolayısıyla turistik ilçelerde gençler tarafından eğitime verilen önemin azalması - Nevşehir'in aldığı göçün vasıfsız işgücü ağırlıklı olması - Turizm gibi tek sektörlü kalkınma modeline dayalı bir stratejinin diğer alanların gelişmesini engellemesi - Kapalı ve geleneksel kültürel yapı - Yaşlanan nüfus ve dış göç

10.2. Ek Tablolar

Tablo 99 İllerin Aldığı Göç (2010-2011 Dönemi)

İller	Türkiye	Kırşehir	Nevşehir	Niğde	Aksaray	Kırıkkale
Türkiye	2.420.181	9.598	8.995	11.769	10.778	12.190
Adana	62.402	177	226	1.535	422	195
Adıyaman	23.939	46	62	70	59	60
Afyonkarahisar	24.063	48	62	62	105	71
Ağrı	25.182	56	40	41	51	52
Amasya	14.142	31	19	36	18	44
Ankara	137.385	2.206	946	933	1.265	4.110
Antalya	62.875	206	252	256	365	341
Artvin	7.948	22	31	13	10	25
Aydın	31.056	56	62	64	88	79
Balıkesir	36.638	67	68	108	116	100
Bilecik	8.914	17	12	10	20	19
Bingöl	10.782	20	51	14	22	43
Bitlis	16.610	45	38	39	34	38
Bolu	11.386	25	29	30	41	50
Burdur	9.712	21	17	27	37	19
Bursa	58.258	147	106	256	180	134
Çanakkale	15.623	42	8	28	38	60
Çankırı	14.322	34	29	35	13	135
Çorum	22.441	85	30	43	29	240
Denizli	23.853	48	76	83	46	43
Diyarbakır	46.834	87	119	96	113	92
Edirne	14.588	19	19	32	23	16
Elazığ	20.054	77	30	63	41	70
Erzincan	14.218	30	27	57	33	31
Erzurum	33.599	67	95	85	97	103
Eskişehir	27.908	57	60	59	77	100
Gaziantep	38.634	123	91	195	168	110
Giresun	19.346	18	30	38	45	29
Gümüşhane	8.988	36	5	14	18	14
Hakkari	9.133	9	26	30	17	33
Hatay	37.164	86	66	265	233	112
Isparta	18.269	38	26	84	87	59
Mersin	54.630	139	275	801	380	145
İstanbul	328.663	591	1.352	1.505	1.214	864
İzmir	101.420	242	274	322	360	299
Kars	16.376	53	31	28	36	43
Kastamonu	15.482	32	28	32	44	85

Kayseri	31.787	517	1.105	637	284	237
Kırklareli	11.829	24	24	18	23	35
Kırşehir	11.870	0	258	113	186	661
Kocaeli	50.070	160	127	158	162	155
Konya	54.533	242	344	612	1.433	265
Kütahya	20.655	34	31	47	46	55
Malatya	29.515	57	82	83	73	90
Manisa	36.021	57	63	76	117	75
Kahramanmaraş	31.005	93	129	160	128	109
Mardin	31.302	103	78	81	71	73
Muğla	29.604	61	74	83	91	86
Muş	18.663	49	33	27	36	30
Nevşehir	11.374	550	0	259	271	80
Niğde	17.023	78	280	0	413	69
Ordu	34.472	42	73	64	46	59
Rize	14.560	10	15	19	26	24
Sakarya	24.633	52	46	68	62	74
Samsun	43.408	78	50	144	105	188
Siirt	14.228	31	22	59	46	59
Sinop	10.618	10	28	14	13	27
Sivas	30.131	99	124	117	65	149
Tekirdağ	28.620	34	46	78	104	102
Tokat	36.342	70	65	67	39	106
Trabzon	38.446	71	47	65	95	124
Tunceli	6.419	6	33	13	31	25
Şanlıurfa	41.570	186	96	108	87	115
Uşak	10.138	17	25	35	37	18
Van	72.273	79	66	186	65	226
Yozgat	26.921	678	258	109	100	360
Zonguldak	23.658	39	41	50	43	57
Aksaray	13.142	233	236	353	0	71
Bayburt	4.570	4	25	9	6	26
Karaman	9.365	32	46	73	118	25
Kırıkkale	17.482	469	67	54	62	0
Batman	19.902	45	27	22	62	27
Şırnak	13.957	34	61	49	20	39
Bartın	7.619	16	11	7	23	18
Ardahan	6.673	10	6	18	19	20
Iğdır	8.579	24	20	17	19	21
Yalova	9.782	5	6	12	12	6
Karabük	9.066	20	6	8	17	31
Kilis	6.420	5	35	21	18	12

Osmaniye	18.420	60	47	173	139	73
Düzce	10.679	11	21	14	20	25

Kaynak: TÜİK 2011

Not: Tablodaki satırlar "göç veren ili", sütunlar ise "göç alan ili" göstermektedir.

Tablo 100 İllerin Verdiği Göç (2010-2011 Dönemi)

İller	Türkiye	Kırşehir	Nevşehir	Niğde	Aksaray	Kırıkkale
Türkiye	2.420.181	11.870	11.374	17.023	13.142	17.482
Adana	50.523	130	187	1.931	266	118
Adıyaman	13.873	22	33	42	46	30
Afyonkarahisar	17.219	46	63	81	90	71
Ağrı	15.508	53	51	60	78	53
Amasya	11.424	23	23	34	22	63
Ankara	191.864	3.551	1.256	1.669	1.901	8.579
Antalya	89.731	353	351	514	557	483
Artvin	7.948	20	6	25	18	23
Aydın	32.077	89	94	96	83	92
Balıkesir	37.143	100	83	106	64	142
Bilecik	9.250	18	16	34	28	40
Bingöl	9.292	27	29	25	44	32
Bitlis	11.419	22	32	57	25	41
Bolu	12.545	41	36	41	24	57
Burdur	8.873	11	17	21	39	19
Bursa	74.243	189	164	538	260	296
Çanakkale	17.278	34	23	51	48	54
Çankırı	10.582	28	14	21	17	186
Çorum	15.174	109	45	42	30	232
Denizli	23.454	49	56	112	73	67
Diyarbakır	36.622	69	73	85	103	115
Edirne	14.494	12	22	27	15	43
Elazığ	16.862	48	59	53	46	67
Erzincan	11.523	29	37	46	30	29
Erzurum	27.719	105	96	112	105	100
Eskişehir	35.045	112	95	173	121	196
Gaziantep	45.991	96	81	168	153	55
Giresun	17.058	25	46	45	27	43
Gümüşhane	10.426	43	32	35	28	24
Hakkari	8.775	28	23	51	41	87
Hatay	29.509	94	89	208	139	101
Isparta	15.325	38	40	49	52	50
Mersin	51.328	137	240	1001	293	109
İstanbul	450.445	997	2.259	3.341	2.453	1.256

İzmir	110.364	478	287	591	454	424
Kars	10.654	45	19	39	36	37
Kastamonu	15.023	50	44	54	55	118
Kayseri	34.387	661	1.939	896	296	308
Kırklareli	11.979	30	20	57	79	25
Kırşehir	9.598	0	550	78	233	469
Kocaeli	63.314	170	199	181	156	318
Konya	52.134	227	373	1.276	1.989	252
Kütahya	17.547	49	41	59	63	68
Malatya	32.925	66	84	102	78	88
Manisa	33.312	50	64	103	82	65
Kahramanmaraş	21.716	74	76	116	94	81
Mardin	25.447	52	35	74	80	55
Muğla	35.409	79	104	137	148	106
Muş	12.895	43	37	61	25	33
Nevşehir	8.995	258	0	280	236	67
Niğde	11.769	113	259	0	353	54
Ordu	23.963	27	28	34	35	73
Rize	14.558	23	29	40	43	37
Sakarya	28.537	62	55	115	70	75
Samsun	35.103	97	75	91	83	157
Siirt	10.274	30	20	53	25	49
Sinop	10.038	17	15	14	22	23
Sivas	22.884	93	101	133	66	128
Tekirdağ	42.265	62	101	121	218	156
Tokat	29.576	43	41	53	36	96
Trabzon	24.858	58	80	64	59	107
Tunceli	6.187	21	9	34	21	13
Şanlıurfa	35.888	160	96	145	103	167
Uşak	8.653	17	13	21	20	12
Van	23.415	58	50	63	74	64
Yozgat	15.251	693	127	87	69	253
Zonguldak	15.822	42	32	42	22	193
Aksaray	10.778	186	271	413	0	62
Bayburt	3.997	27	17	20	13	18
Karaman	7.593	37	41	81	73	19
Kırıkkale	12.190	661	80	69	71	0
Batman	18.429	25	20	35	46	32
Şırnak	13.403	68	26	52	39	51
Bartın	6.560	6	10	11	7	29
Ardahan	4.908	18	9	14	9	13
Iğdır	6.915	13	8	16	14	17

Yalova	10.267	25	13	21	13	15
Karabük	8.239	21	25	24	19	32
Kilis	4.692	3	17	10	5	3
Osmaniye	15675	65	32	115	71	33
Düzce	11.253	19	31	34	20	34

Kaynak: TÜİK 2011

Not: Tablodaki satırlar "göç alan ili", sütunlar ise "göç veren ili" göstermektedir.

Tablo 101 TR71 Bölgesi'nin TR26 Bölgelerine Verdiği Göç

Düzy 2	İller	Verilen Göç
TR10	İstanbul	8.633
TR21	Tekirdağ	902
	Edirne	
	Kırklareli	
TR22	Balıkesir	626
	Çanakkale	
TR31	İzmir	1.838
TR32	Aydın	1.239
	Denizli	
	Muğla	
TR33	Manisa	1.150
	Afyonkarahisar	
	Kütahya	
	Uşak	
TR41	Bursa	1.939
	Eskişehir	
	Bilecik	
TR42	Kocaeli	1.706
	Sakarya	
	Düzce	
	Bolu	
	Yalova	
TR51	Ankara	13.741
TR52	Konya	224
	Karaman	
TR61	Antalya	2.624
	Isparta	
	Burdur	
TR62	Adana	3.299
	Mersin	
TR63	Hatay	1.198
	Kahramanmaraş	
	Osmaniye	
TR71	Aksaray	4.883
	Kırıkkale	
	Kırşehir	
	Nevşehir	

	Niğde	
TR72	Kayseri	5.734
	Sivas	
	Yozgat	
TR81	Zonguldak	473
	Karabük	
	Bartın	
TR82	Kastamonu	613
	Çankırı	
	Sinop	
TR83	Samsun	501
	Tokat	
	Çorum	
	Amasya	
TR90	Trabzon	863
	Ordu	
	Giresun	
	Rize	
	Artvin	
	Gümüşhane	
TRA1	Erzurum	579
	Erzincan	
	Bayburt	
TRA2	Ağrı	408
	Kars	
	Iğdır	
	Ardahan	
TRB1	Malatya	585
	Elazığ	
	Bingöl	
	Tunceli	
TRB2	Van	719
	Muş	
	Bitlis	
	Hakkari	
TRC1	Gaziantep	604
	Adıyaman	
	Kilis	
TRC2	Şanlıurfa	793
	Diyarbakır	
TRC3	Mardin	525
	Batman	
	Şırnak	
	Siirt	
TOPLAM		56.399

Kaynak: TÜİK 2013b. Bölgesel İstatistikler-Nüfus ve Göç 2012, Türkiye İstatistik Kurumu,

<http://www.tuik.gov.tr>.

Tablo 102 TR71 Bölgesi'nin TR26 Bölgelerinden Aldığı Göç

Düzey 2	İller	Alınan Göç
TR10	İstanbul	5.370
TR21	Tekirdağ	503
	Edirne	
	Kırklareli	
TR22	Balıkesir	493
	Çanakkale	
TR31	İzmir	1.491
TR32	Aydın	1.050
	Denizli	
	Muğla	
TR33	Manisa	1.053
	Afyonkarahisar	
	Kütahya	
	Uşak	
TR41	Bursa	1.469
	Eskişehir	
	Bilecik	
TR42	Kocaeli	1.153
	Sakarya	
	Düzce	
	Bolu	
	Yalova	
TR51	Ankara	11.933
TR52	Konya	3.121
	Karaman	
TR61	Antalya	1.762
	Isparta	
	Burdur	
TR62	Adana	5.353
	Mersin	
TR63	Hatay	1.943
	Kahramanmaraş	
	Osmaniye	
TR72	Kayseri	5.401
	Sivas	
	Yozgat	
TR81	Zonguldak	402
	Karabük	
	Bartın	
TR82	Kastamonu	728
	Çankırı	
	Sinop	
TR83	Samsun	1.742
	Tokat	
	Çorum	
	Amasya	

TR90	Trabzon	956
	Ordu	
	Giresun	
	Rize	
	Artvin	
	Gümüşhane	
TRA1	Erzurum	565
	Erzincan	
	Bayburt	
TRA2	Ağrı	588
	Kars	
	Iğdır	
	Ardahan	
TRB1	Malatya	869
	Elazığ	
	Bingöl	
	Tunceli	
TRB2	Van	967
	Muş	
	Bitlis	
	Hakkari	
TRC1	Gaziantep	1.043
	Adıyaman	
	Kilis	
TRC2	Şanlıurfa	1.093
	Diyarbakır	
TRC3	Mardin	1.010
	Batman	
	Şırnak	
	Siirt	
TOPLAM		52.058

Kaynak: TÜİK 2013b. Bölgesel İstatistikler-Nüfus ve Göç 2012, Türkiye İstatistik Kurumu,
<http://www.tuik.gov.tr>.

Tablo 103 TR71 Bölgesi Okul Öncesi, İlk ve Orta Dereceli Toplam Okul, Öğretmen, Öğrenci ve Şube Sayıları

Bölge / İl	Toplam			
	Okul	Öğretmen	Şube	Öğrenci
Türkiye	70.405	807.549	633.391	16.905.143
TR71	1.929	20.003	14.585	335.707
Aksaray	544	4.572	3.663	87.510
Kırıkkale	268	3.591	2.648	60.125
Kırşehir	264	3.342	2.132	47.108
Nevşehir	390	3.930	2.820	61.865
Niğde	463	4.568	3.322	79.099

Kaynak: TÜİK 2013c. Bölgesel İstatistikler-Eğitim 2011, Türkiye İstatistik Kurumu,
<http://www.tuik.gov.tr>.

11. KAYNAKÇA

AB Komisyonu 2013. Social Climate Report 2011, European Commission, <http://ec.europa.eu>

AÇEV 2013. İYOP 2010, AÇEV, <http://www.acev.org>.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı 2013. Sosyal Yardım İstatistikleri Bülteni 2012, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, <http://www.aile.gov.tr>.

Arpacıoğlu Ö., Yıldırım M., Dünyada ve Türkiye’de Yoksulluğun Analizi, Niğde Üniversitesi İİBF Dergisi, 2011, Cilt: 4, Sayı: 2, s. 60-76

Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü 2013. Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet 2009, Başbakanlık, <http://www.kadininstatusu.gov.tr>

Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK) 2013. BTK 2012 istatistikleri, BTK, <http://www.tk.gov.tr>.

Birleşmiş Milletler (BM) 2013. BM Mülteciler Yüksek Komiserliği Mülteci Raporu 2010, BM, <http://www.unhcr.org.tr>.

BM 2013. BM Dünya Nüfus Beklentileri 2010, Birleşmiş Milletler, <http://www.un.org.tr>.

BM 2013. Nüfus Fonu 21.Yüzyılda Yaşlanma Raporu 2012, Birleşmiş Milletler, <http://www.un.org.tr>.

CIVICUS 2013. Türkiye Ülke Raporu II 2011, Uluslararası Sivil Toplum Endeksi Projesi, <http://www.step.org.tr>.

DSÖ 2013. DSÖ Dünya Engellilik Raporu 2011, DSÖ, <http://www.who.int>.

DSÖ 2013. DSÖ World Health Statistics 2012, DSÖ, <http://www.who.int>.

Duran B., Con G. Türkiye’de Sosyal Devlet ve Yaşlı Hakları Üzerine Bir İnceleme 2011, Sosyal Haklar Uluslararası Sempozyumu, <http://www.sosyalhaklar.net>.

Dursunoğlu A.Y., University of Minnesota, Duluth, İyop Araştırma Sonuçlarının Özeti Temmuz 2010.

EUROSTAT 2013. Demografi Raporu 2010, Avrupa İstatistik Ofisi (EUROSTAT), <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>

Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi Sayı 2 (2005), 104-103

International Labour Organization (ILO) 2013. Dünya Sosyal Güvenlik Raporu, 2010-2011, International Labour Organization, <http://www.ilo.org>.

İç İşleri Bakanlığı 2013. Dernekler Dairesi Başkanlığı 2012 istatistikleri, İç İşleri Bakanlığı, <http://www.icisleri.gov.tr>.

İç İşleri Bakanlığı 2013. İl Dernekler Müdürlükleri 2013 istatistikleri, İç İşleri Bakanlığı, <http://www.icisleri.gov.tr>.

İnsan Hakları Araştırma Derneği (İHAD) 2013. Türkiye İltica Ve Sığınma Hakkı İzleme Raporu 2011, İHAD, <http://www.ihad.org.tr>.

Kalkınma Bakanlığı 2013. Kalkınma Bakanlığı Aylık İstihdam Raporu Aralık 2012, Kalkınma Bakanlığı, <http://www.dpt.gov.tr>.

Kalkınma Bakanlığı 2013. Kalkınma Bakanlığı Aylık İstihdam Raporu Ocak 2013, Kalkınma Bakanlığı, <http://www.dpt.gov.tr>.

Koç, E. Kentleşme Kavramı: Türkiye’de Kentleşme ve Kentlileşme, www.yildiz.edu.tr/~ealtinok/kentlesme.ppt

Köroğlu, T., Jewell, H, Lall, V. S., Lozano Gracia, N., ve Wang, H. Türkiye’de Kentleşme Analizi Şehirlerin Rekabet Gücü: Tartışma Serisi # 2.14 Haziran, 2012

MEB 2013. Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi 2009, MEB, <http://www.meb.gov.tr>.

MEB 2013. İl MEB Müdürlükleri İstatistikleri 2011, Milli Eğitim Bakanlığı, <http://www.meb.gov.tr>.

Müstakil Sanayici ve İş Adamları Derneği (MÜSİAD) 2013. Mustafa Öztürk, Türkiye’de Engelli Gerçeği 2011, MÜSİAD, <http://www.musiad.org.tr>.

Nohl A.-M. / Sayılan F., Türkiye’de Yetişkinler için Okuma Yazma Eğitimi. Temel Eğitime Destek Projesi Teknik Raporu (Milli Eğitim Bakanlığı/Avrupa Komisyonu), 2004

Önal M., Geçmişten Geleceğe Kırıkkale Tarihi Ve Halk Kültürü Sempozyumu Bildirileri S.117-123, Kırıkkale, 2012.

ÖSYM 2013. ÖSYM 2012 istatistikleri, Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi, <http://www.osym.gov.tr>.

ÖSYM 2013. ÖSYM Yükseköğretim 2011-2012 Yılı İstatistikleri, ÖSYM, <http://www.osym.gov.tr>

SAGEM 2013. Türkiye Sağlık Sistemi Performans Değerlendirmesi 2011, Sağlık Bakanlığı, <http://www.sagem.gov.tr>.

Sağlık Bakanlığı 2013. Sağlık İstatistikleri Yıllığı 2011, Sağlık Bakanlığı, <http://www.saglik.gov.tr/>

Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü (SYGM) 2013. SYGM 2012 İstatistikleri, SYGM, <http://www.sosyalyardimlar.gov.tr>.

TEPAV (Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı) 2013. Engelli İstihdamını Arttırmanın Yolları 2012, TEPAV, <http://www.tepav.org.tr>.

TOBB 2013. 2010 Yılı Uluslararası Nüfus Göstergeleri Raporu, TOBB, <http://www.tobb.org.tr>.

TÜİK 2013a. Nüfus, Demografi, Konut, Toplumsal Yapı, Türkiye İstatistik Kurumu, <http://www.tuik.gov.tr>

TÜİK 2013b. Bölgesel İstatistikler-Nüfus ve Göç, Türkiye İstatistik Kurumu, <http://www.tuik.gov.tr>

TÜİK 2013c. Bölgesel İstatistikler-Eğitim, Türkiye İstatistik Kurumu, <http://www.tuik.gov.tr>

TÜİK 2013d. Bölgesel İstatistikler-Sağlık, Türkiye İstatistik Kurumu, <http://www.tuik.gov.tr>

TÜİK 2013e. Bölgesel İstatistikler-İşgücü, Türkiye İstatistik Kurumu, <http://www.tuik.gov.tr>

TÜİK 2013f. Bölgesel İstatistikler-Gelir ve Yaşam Koşulları, Türkiye İstatistik Kurumu, <http://www.tuik.gov.tr>

TÜİK 2013g. Sosyal Güvenlik, Sağlık ve Beslenme-Özürlülerin Sorun ve Beklentileri, Türkiye İstatistik Kurumu, <http://www.tuik.gov.tr>

TÜİK 2013h. Bölgesel İstatistikler-Kültür, Türkiye İstatistik Kurumu, <http://www.tuik.gov.tr>

TÜİK 2013ı. Bölgesel İstatistikler-Seçimler, Türkiye İstatistik Kurumu, <http://www.tuik.gov.tr>

TÜİK 2013i. Bölgesel İstatistikler-Adalet, Türkiye İstatistik Kurumu, <http://www.tuik.gov.tr>

Uluslararası Para Fonu (IMF) 2013. World Economic Outlook Ekim 2012, IMF, <http://www.imf.org>.

UNESCO 2013. Global Education Digest 2006, UNESCO, <http://www.unesco.org.tr/>.

UNESCO 2013. Global Education Digest 2012, UNESCO, <http://www.unesco.org.tr/>.

UNESCO 2013. Institute for Statistics, September 2012, UNESCO, <http://www.unesco.org.tr/>.

UNESCO 2013. World Atlas of Gender Equality in Education, 2012, UNESCO, <http://www.unesco.org.tr/>.

Valilikler 2013. İl Brifingleri 2012, Valilikler, <http://www.icisleri.gov.tr>.

YAY-SAT 2013. YAY-SAT 2012 istatistikleri, YAY-SAT, <http://www.yaysat.com.tr>.

YÖK 2013. Yüksek Öğretim İstatistikleri 2009, Yüksek Öğretim Kurumu, <http://www.yok.gov.tr>.

Yüksek Öğretim Kurumu(YÖK) 2013. Yayın İstatistikleri 2010, YÖK, <http://www.yok.gov.tr>.

http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/63/11/973893/dosyalar/2012_12/18084007_nedenokulncesiitim.pdf

<http://muharremkaraoglan.forumup.web.tr/about1791-muharremkaraoglan.html>

<http://www.turkuler.com/thm/abdallar.asp>

http://tr.wikipedia.org/wiki/Taptuk_Emre

<http://www.bilgicik.com/yazi/somuncu-baba-biyografi-hayati-kim-kimdir/>

<http://www.kamanesnaf.org.tr/kaman-ahilik-nedir.html>

http://www.kirsehir.gov.tr/sol_alt/gulsehri.htm

http://www.kirsehir.gov.tr/sol_alt/yunus.htm

http://www.kirsehir.gov.tr/sol_menu/05_kultur_turizm/ozanlarimiz.htm

http://www.turkcebilgi.com/ansiklopedi/a%C5%9F%C4%B1k_pa%C5%9Fa

<http://www.turkcebilgi.com/ansiklopedi/bekta%C5%9Filik>